

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE**

C.Z.U.: 347.615(043.3)

STRELICIUC VIORICA

**”OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE ÎN RAPORTURILE DE FAMILIE –
EXERCITAREA CU BUNĂ CREDINȚĂ ȘI ABUZUL DE DREPT”**

Teză de doctor în drept
Specialitatea: 553.04 - Dreptul familiei

Conducător științific: Cebotari Valentina,
Doctor în drept, Conferențiar universitar

Autor: Strelciuc Viorica

CHIȘINĂU, 2024

© Strelciuc Viorica, 2024

CUPRINS

ADNOTARE (în limbile română, engleză și franceză)	4
LISTA ABREVIERILOR	7
INTRODUCERE	8
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE DINTRE MEMBRII FAMILIEI SUB ASPECT DOCTRINAR:	
1.1. Studiul materialelor științifice în domeniu	17
1.2. Evoluția istorico-juridică a dezvoltării întreținerii între membrii familiei	27
1.3. Generalități conceptuale, noțiunea și caracterele obligației legale de întreținere.....	40
1.4. Concluzii la capitolul 1.....	55
2. CONDIȚIILE LEGALE PRIVIND APARIȚIA OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE ÎNTRE MEMBRII FAMILIEI:	
2.1. Temeiurile apariției și subiecții obligației de întreținere	57
2.2. Condițiile privind creditorul obligației de întreținere.....	67
2.3. Condițiile privind debitorul obligației de întreținere.....	81
2.4. Concluzii la capitolul 2.	94
3. BUNA – CREDINȚĂ ȘI ABUZUL DE DREPT ÎN EXERCITAREA DREPTULUI LA ÎNTREȚINERE:	
3.1. Buna-credință în cazul executării întreținerii benevol	102
3.2. Buna-credință și abuzul de drept în cazul încasării silite a întreținerii	112
3.3. Mijloacele juridice de prevenire a abuzului de drept în executarea întreținerii.....	129
3.4 Concluzii capitolul 3.....	139
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	141
BIBLIOGRAFIE	146
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	161
CV AL AUTORULUI	162

ADNOTARE

STRELICIUC VIORICA *“Obligația de întreținere în raporturile de familie – exercitarea cu buna credință și abuzul de drept”.*

Teză de doctor în drept. Școala doctorală științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2024.

Structura tezei include: lucrarea științifică a fost elaborată în anii 2018-2024, având următoarea structură: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 146 pagini de text de bază, bibliografie din 203 de titluri și anexe. Rezultatele științifice obținute au fost prezentate în 12 lucrări științifice.

Cuvinte - cheie: Obligație de întreținere, bună-credință, debitor, creditor, rudenie, relații de familie, plata pensiei de întreținere, abuz de drept, reaua-credință, frați și surori, bunici și nepoți, soți (foști soți), contractul privind plata pensiei de întreținere.

Domeniul de studiu: Specialitatea 553.04 - Dreptul familiei.

Scopul și obiectivele cercetării: Lucrarea doctorală efectuată are drept scop cercetarea pluri laterală a instituției obligației legale de întreținere, cu precădere asupra modalității și ordinii de exercitare prin prisma bunei-credințe și a abuzului de drept. Obiectivele trasate și propuse cercetării sunt: examinarea evoluției obligației legale de întreținere de la origini și până în prezent; definitivarea noțiunii obligației legale de întreținere; analiza comparativă a temeiurilor de apariție și stingere a obligației legale de întreținere pentru debitor și creditor; stabilirea modului de calcul și achitare a plății pensiei de întreținere reieșind din cuantumul venitului declarat și nedeclarat al debitorului; analiza asemănărilor și deosebirilor dintre contractul privind plata pensiei de întreținere, a contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață; delimitarea debitorului și creditorului care acționează cu bună-credință opus acelor de rea-credință; identificarea elementelor componente ale abuzului de drept în vederea omisiunii ilegalităților din partea subiecților raportului juridic de întreținere în cadrul exercitării obligației legale de întreținere.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute: Prezenta cercetare în domeniul Dreptului familiei constituie o lucrare unică prin noutatea subiectului abordat a exercitării obligației legale de întreținere prin prisma fenomenului de bună-credință și identificarea cazurilor abuzului de drept. Reieșind faptul că principiul bunei-credințe a căpătat în ultima perioadă un interes major și aplicare multidimensională atât la nivel legislativ cât și judecătoresc, odată cu modificările esențiale operate Codului Civil în anul 2019, dovedim pe bună dreptate importanța studiului realizat pe marginea delimitării exercitării obligației legale de întreținere caracterizată prin intenție sinceră, corectă și deschisă comparativ cu exercitarea abuzivă a obligației din partea subiecților de drept. Totodată, prezenta teză de doctorat cuprinde recomandări ce au drept scop completarea cadrului normativ al instituției obligației legale de întreținere.

Problema științifică: Dorim să ilustrăm că problema fundamentală care a fost soluționată în conținutul prezentei lucrări, constă în importanța determinării împrejurărilor exercitării cu bună-credință a obligației legale de întreținere între membrii familiei și ilustrarea pe de altă parte a întinderii răspunderii subiecților ce au acționat abuziv.

Semnificația teoretică a cercetării reprezintă contribuția personală în vederea precizării direcției de dezvoltare a obligației legale de întreținere prin prisma exercitării acesteia cu bună credință contrar abuzului de drept.

Valoarea aplicativă a cercetării. Lucrarea dată va constitui un ghid de aplicabilitate a normelor legale raportându-ne la situația reală a instituției întreținerii în Republica Moldova. Totodată, va reprezenta suport teoretic și doctrinar studenților facultăților de drept cât și practicienilor în domeniu.

АННОТАЦИЯ СТРЕЛЬЧУК ВИОРИКА

"Содержание алиментной обязанности в семейных отношениях – осуществление добросовестно и злоупотребление правом".

Докторская диссертация по юриспруденции. Докторантура юридических наук
Государственного университета Молдовы. Кишинев, 2024.

Структура диссертации: научная работа, разработанная в 2018-2024 годах, имеющая следующую структуру: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, 146 страниц основного текста, библиография из 203 наименований и приложений. Полученные научные результаты представлены в 12 научных статьях.

Ключевые слова: Алиментное обязательство, добросовестность, должник, кредитор, родство, семейные отношения, алиментная выплата, злоупотребление правом, недобросовестность, братья и сестры, бабушки, дедушки и внуки, супруги (бывшие супруги), договор об уплате алиментов.

Область обучения: Специальность 553.04 – Семейное право.

Цель и задачи диссертации: Выполненная докторская работа направлена на многостороннее исследование института правовой алиментной обязанности, особенно способов и порядка ее осуществления через призму добросовестности и злоупотребления правом. Целями, намеченными и предложенными для исследования, являются: изучение эволюции юридического обязательства по содержанию от его истоков до настоящего времени; определение понятия юридической обязанности по содержанию; сравнительный анализ оснований возникновения и прекращения юридической обязанности по содержанию у должника и кредитора; установление порядка расчета и выплаты алиментов исходя из суммы задекларированных и недекларированных доходов должника; анализ сходства и различий между договором о выплате алиментов, договором отчуждения имущества с условием пожизненного содержания и договором ренты.

Научная новизна полученных результатов: Настоящее исследование в области семейного права представляет собой единственную работу ввиду новизны рассматриваемой темы при осуществлении юридической обязанности по содержанию через призму феномена добросовестности и выявления злоупотребления правом. Констатируя тот факт, что принцип добросовестности в последнее время приобрел большой интерес и многоаспектное применение как на законодательном, так и на судебном уровне, а также существенные изменения, внесенные в Гражданский кодекс в 2019 году, мы справедливо доказываем важность исследования, проведенного разграничение осуществления обязательства по юридическому обеспечению, характеризующемуся честным, справедливым и открытым намерением, по сравнению со злоупотреблением исполнением обязательства субъектами права.

Научная проблема. Нам хотелось бы проиллюстрировать, что основная проблема, которая была решена в содержании данной статьи, состоит в важности определения обстоятельств добросовестного исполнения юридической обязанности по содержанию между членами семьи и иллюстрирования, с другой стороны, степень ответственности субъектов, совершивших злоупотребления.

Теоретическая значимость диссертации представляет собой личный вклад в определение направления развития юридической обязанности по содержанию через призму ее добросовестного осуществления против злоупотребления законом.

Прикладная ценность исследования. Данная работа будет представлять собой руководство по применению правовых норм, регулирующих алиментные обязательства и их соотношение с реальной ситуацией по выплате алиментов в Республике Молдова. В то же время он будет представлять собой теоретическую и доктринальную поддержку для студентов юридических факультетов, а также практиков в этой области

ANNOTATION
STRELCIUC VIORICA

"Maintenance obligation in family relations - exercise in good faith and abuse of right".
Doctoral thesis in law. Doctoral School of Legal Sciences of the State University of Moldova.
Chisinau, 2024

Thesis structure: the scientific work was developed in the years 2018-2024, having the following structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, 146 pages of basic text, bibliography of 203 titles and appendices. The obtained scientific results were presented in 12 scientific papers.

Key-words: Maintenance obligation, good faith, debtor, creditor, kinship, family relations, maintenance payment, abuse of right, bad faith, brothers and sisters, grandparents and grandchildren, spouses (ex-spouses), contract regarding the payment of the maintenance pension.

Study area: Specialty 553.04 - Family law.

Aim and objectives of the thesis: The doctoral work carried out aims at the plurilateral research of the institution of the legal maintenance obligation, especially on the manner and order of its exercise through the prism of good faith and the abuse of law. The objectives outlined and proposed for the research are: examining the evolution of the legal maintenance obligation from its origins to the present; defining the notion of the legal maintenance obligation; comparative analysis of the grounds for the emergence and termination of the legal maintenance obligation for the debtor and the creditor; establishing the method of calculation and payment of the maintenance pension based on the amount of the debtor's declared and undeclared income; the analysis of the similarities and differences between the contract regarding the payment of the maintenance pension, the contract of alienation of the asset with the condition of lifelong maintenance and the annuity contract; the delimitation of the debtor and the creditor acting in good faith as opposed to those acting in bad faith; identifying the component elements of the abuse of law in view of the omission of illegalities on the part of the subjects of the maintenance legal relationship in the exercise of the legal maintenance obligation.

The scientific novelty of the obtained results: The present research in the field of Family Law constitutes a unique work due to the novelty of the subject addressed, the exercise of the legal maintenance obligation through the prism of the phenomenon of good faith and the identification of the abuse of law. Finding the fact that the principle of good faith has recently acquired a major interest and multidimensional application both at the legislative and judicial level, along with the essential changes made to the Civil Code in 2019, we rightly prove the importance of the study carried out on the delimitation of the exercise of the obligation legal maintenance characterized by honest, fair and open intention compared to the abusive exercise of the obligation by the legal subjects. At the same time, this doctoral thesis includes recommendations aimed at completing the normative framework of the institution of the legal maintenance obligation.

The scientific problem was solved. We would like to illustrate that the fundamental problem that was solved in the content of this paper, consists in the importance of determining the circumstances of the exercise in good faith of the legal maintenance obligation between family members and illustrating on the other hand the extent of the liability of the subjects who acted abusively.

Theoretical significance of the thesis represents the personal contribution in order to specify the direction of development of the legal maintenance obligation through the lens of exercising it in good faith against the abuse of law.

Applicative value of the thesis. The work given will constitute a guide to the applicability of the legal norms relating them to the real situation of the detention institution in the Republic of Moldova. At the same time, it will represent theoretical and doctrinal support for students of law faculties as well as practitioners in the field, in the same context it will serve as a reference point for the examination of subjects related to the topic studied.

LISTA ABREVIERILOR

art.	articol
alin.	alineat
lit.	litera
pct.	punct
pag.	pagină
ed.	ediția
nr.	numărul
ibidem	în aceeași lucrare
idem	în mod identic
ș.a -	și altele/alții
etc.	și celelalte
CF	Codul familiei
CC	Codul civil
CM	Codul muncii
CP	Codul penal
CPC	Codul de procedură civilă
CE	Codul de executare
RM	Republica Moldova
UE	Uniunea Europeană

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate. Prin actuala lucrare de doctorat ne-am dorit să aducem în atenție un subiect de actualitate, altul decât cele abordate până în prezent, care tratează tema Obligației de întreținere dintre membrii familiei prin prisma exercitării cu bună – credință și abuzului de drept. Actualitatea temei incumbă necesitatea operării modificărilor la nivel legislativ în vederea omisiunii cazurilor de eludarea normelor legale precum și de continuă diversificare a raporturilor juridice social-umane.

Esența subiectului abordat în actuala teză de doctorat se reiterează în titlul lucrării potrivit căreia s-a dorit a se pune accent în mod special asupra celei de-a doua părți și anume exercitarea cu bună credință și identificarea situațiilor abuzului de drept în cadrul raporturilor de întreținere dintre membrii familiei. Obligația legală de întreținere este un subiect cercetat de-a lungul timpului de autori autohtoni cât și cei străini, însă exercitarea acestei obligații reieșind din principiul bunei credințe constituie o noutate în doctrina moldavă. Scopul și obiectivele urmărite prin scrierea prezentei lucrări se identifică în necesitatea transpunerii situațiilor când nu avem o reglementare expresă a anumitor circumstanțe de fapt și de drept pe marginea obligației legale de întreținere și examinarea acesteia prin prisma principiului de bună credință oferă soluția juridică legală și imparțială.

Utilitatea cercetării temei abordate se conturează începând cu anii 1991 datorită tranziției Republicii Moldova de la un stat sovietic la unul independent și suveran. A fost punctul de pornire care a prilejuit adoptarea modificărilor legislative în majoritatea ramurilor de drept. Destrămarea spațiului sovietic a favorizat deschiderea granițelor transfrontaliere, emigrarea în masă a cetățenilor moldoveni în străinătate și diversificarea raporturilor juridice inclusiv și a ramurii dreptului familiei.

Actualitatea temei abordate se evidențiază începând cu anul 1994, o dată cu adoptarea Constituției RM. Drept urmare art. 55 a Constituției a consacrat fenomenului de bună-credință, rang de principiu constituțional. Ulterior, în anul 2002, prevederea constituțională a fost dezvoltată odată cu adoptarea Codului civil, care prevedea la art. 9 că *“persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință...”*. Prin reglementarea dată, legiuitorul a atribuit din punct de vedere calitativ o importanță majoră fenomenului de bună-credință, fiind ridicat la rang de principiu fundamental al dreptului în general și al dreptului civil în special¹.

---

¹ARAPU, ELENA, Evoluția conceptului de bună-credință în legislația civilă. În: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 7-8, 2019, pag. 297-301. ISBN 978-9975-149-46-4.

O nouă etapă în statuarea principiului de bună-credință în legislația RM, se conturează în anii 2019, după adoptarea și intrarea în vigoare a Codului civil modernizat. Drept urmare, noile modificări operate Codului civil, au drept scop stabilirea criteriilor de apreciere și definire a noțiunii de bună-credință. Astfel, în art. 11 legislatorul o definește ca fiind “*un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic*”. De atunci și până în prezent, tendința practicii judecătorești este îndreptată în vederea luării deciziilor prin prisma respectării principiului subiecților de bună-credință, caracterizat prin corectitudine, onestitate și deschidere.

Astfel, utilitatea și importanța studierii exercitării obligației de întreținere cu bună-credință se evidențiază prin necesitatea delimitării subiecților care acționează onest și cu luare în calcul a intereselor celeilalte părți față de subiectul ce acționează prin abuz de drept. Reieșind din importanța pe care o are principiul bunei-credințe în cadrul relațiilor civile, iminența exercitării obligațiilor prin prisma respectării principiului asigură realizarea eficientă a drepturilor și intereselor subiecților de drept al familiei în cadrul raporturilor obligaționale de întreținere.

Încadrarea temei în preocupările internaționale. Fenomenul migrației s-a întetit și mai mult începând cu anii 2014 prin abolirea vizelor de călătorie în statele membre UE, ceea ce a dus semnificativ la creșterea numărului de căsătorii dintre cetățenii Republicii Moldova și cetățeni străini înregistrate atât în țară cât și în afara țării pe de-o parte, cât și a creșterii în aceeași măsură a numărului de divorțuri. În aceste condiții de transformare substanțială a întregului sistem de drept, importanța temei abordate se manifestă inclusiv prin nevoia ajustării cadrului normativ la nevoile cetățenilor coraportate prezentului. Respectiv, actualitatea temei se manifestă prin diversificarea raporturilor social – umane care nasc drepturi și impun obligații odată cu evoluția umanității, iar racordarea cercetărilor doctrinare cu cadrul legal este absolut indispensabilă în vederea instituirii dreptului.

Încadrarea temei în preocupările naționale și zonale. Dat fiind faptul că în anul 2019 legislația civilă a suferit modificări majore prin modernizarea Codului civil, necesitatea cercetării subiectului obligației de întreținere prin prisma principiului de bună - credință este indispensabilă. Drept urmare, o astfel de abordare facilitează transpunerea fenomenului bunei – credințe în defavoarea abuzului de drept exersat de subiecții obligației de întreținere, în speța membrilor ce se află în relații de familie sau în alte raporturi asimilate acesteia.

Încadrarea temei în preocupările colectivului de cercetare. În cadrul Departamentului de Drept Privat din cadrul Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova se remarcă un grup relativ numeros de cercetători care au elaborat lucrări ce vizează obligația de întreținere, fenomenul bunei – credințe și abuzul de drept, cum ar fi autorii: V. Cebotari, S. Băieșu, E.

Arapu. Ca rezultat, nu vom trece cu vederea lucrările cercetătorilor doctrinari de până acum la care de altfel vom face referință tangențial în prezentul studiu și care vor servi ca punct de plecare pentru viitoarele teze și ipoteze doctrinare.

Încadrarea temei în context inter - și transdisciplinar. Problematcă lucrării va fi actuală societății, atâta timp cât va exista instituția familiei în general - pe de-o parte, cât și nevoia de întreținere a persoanelor în mod special – pe altă parte. Mai mult decât atât, datorită evoluției situației de fapt și de drept, omenirea va suferi în permanență transformări radicale la nivel de trai, condiții de muncă și de dezvoltare social-economică. Totodată, ansamblul modificărilor relațiilor civile, inclusiv și cele de familie, vor fi direct proporționale progresului umanității prin aceasta concretizându-se și utilitatea temei examinate.

Considerăm că familia prin complexitatea sa constituie preocuparea umanității din toate timpurile de la origini și până în prezent care impune în continuu studiu amănunțit. Din acest considerent, constatăm că utilitatea temei se identifică prin materia obligației de întreținere, care direct sau indirect este studiată și abordată în majoritatea domeniilor culturale, sociale și economice de nivel ramural, național și internațional.

Am inițiat acest studiu științific având ca suport, de asemenea, materialele la tema tezei, publicate de către autorii unor lucrări din domeniul dreptului constituțional, dreptului procesual civil și dreptului civil: S. Băieșu, D. Cimil, E. Belei, I. Mihalache, T. Cârnaț, G. Chibac, M. Buruiană, D. Visternicean, G. Reniță, M. Poalelungi, S. Filincova, S. Sîrcu, I. Crețu etc. Cercetări ale doctrinarilor autohtoni care pe parcursul studiului realizat au servit drept punct de pornire a prezentei teze de doctorat.

Prezentarea rezultatelor cercetărilor anterioare referitoare la tema aleasă. În Republica Moldova, printre oamenii de știință, preocupați de elaborarea concepției teoretice de soluționare a problemei privind obligația de întreținere o menționăm pe autoarea V. Cebotari, A. Tălămbuță, I. Chistruga-Sînchevici, T. Prutean, C. Tîmbur, O. Pisarenco etc. Fenomenul bunei – credințe este pe larg studiat de către autorii S. Băieșu și E. Arapu și respectiv instituția abuzului de drept a fost preocuparea doctrinarului G. Tragone și D. Pojar ș.a.

Scopul lucrării se identifică prin trebuința acordării unui interes sporit persoanelor mai puțin favorizate raportului juridic a obligației de întreținere și care se află în stare de nevoie ca urmare a diferitor factori sociali și economici. Respectiv, starea de nevoie poate fi cauzată de vârsta fragedă sau înaintată, de incapacitatea temporară sau definitivă de muncă, de starea precară de sănătate sau alte circumstanțe de ordin material și psihologic. Totodată, scopul lucrării se definește prin necesitatea obținerii unui studiu doctrinar argumentat și fundamentat care

răspunde problematicii sec. XXI în materia instituirii obligației de întreținere coraportate nivelului gradului de conștientizare subiecților vizați.

Prin lucrarea dată, ne-am propus drept scop scoaterea în evidență a executării obligației de întreținere în condițiile unei conduite de bună-credință și efectele acesteia asupra părților raportului juridic. Totodată, ne-am dorit să delimităm însemnătatea studierii obligației de întreținere din dreptul familiei, dat fiind faptul că se statornicește în centrul tuturor ramurilor de drept

În aceeași ordine de idei, scopul lucrării este impulsionat de realizarea drepturilor subiecților raportului obligației de întreținere care sunt limitați în posibilitatea de a-și apăra de sinestătător interesele ca consecință a diferitor factori de ordin social, economic și spiritual.

O altă preocupare a noastră pe care am urmărit-o în prezenta lucrare este determinată de nevoia asigurării ocrotirii și protecției creditorului obligației de întreținere, care în mod firesc se află într-o situație mai puțin avantajoasă față de debitor. Apariția raportului de întreținere, prin sine nu este o manifestare de voință a părților condiționată de decizia lor, dar este de fapt o situație în care sunt puși subiecții ca consecință a diferitor circumstanțe de fapt și de drept create ca urmare a diferitor conjuncturi ale vieții. Iar imperativitatea studiului comportă un caracter obligatoriu mai ales că subiecți ai raportului pot fi: copii minori, copii majori inapți de muncă, părinți, frați și surori, bunici și nepoți etc. Subiecți de drept, care depind în aceste condiții de susținerea și ajutorul altor persoane, iar importanța exercitării obligației cu bună-credință de către ultimele, garantează înfăptuirea drepturilor și intereselor primelor.

Acestea fiind spuse, lucrarea își propune drept scop cercetarea obligației de întreținere dintre membrii familiei prin prisma exercitării cu bună – credință a drepturilor și obligațiilor cu excluderea abuzului de drept din partea subiecților raportului juridic.

În prezentul studiu științific vom stabili spre cercetare detaliată următoarele **obiective**:

- a. Analiza lucrărilor teoretice și a prevederilor normative autohtone și străine care reflectă asupra esenței, elementelor și conținutului exercitării obligației de întreținere prin prisma principiului bunei - credințe, precum și importanța determinării situațiilor cu impact abuziv asupra exercitării drepturilor subiective cu rea-credință.
- b. Examinarea evoluției obligației de întreținere de la origini și până în prezent. Examinarea progresului parcurs al instituției obligației, întreținerii, raporturilor de familie, accețiunea bunei-credințe și a abuzului de drept.
- c. Prezentarea conceptului, semnelor distinctive și formelor bunei – credințe, relei – credințe și abuzului de drept prin definirea conceptelor supuse cercetării și examinarea sub aspect comparativ a acestora.

d. Determinarea situației juridice a subiecților raportului obligației de întreținere care acționează cu bună-credință și răspunderea juridică – materială a celor ce dau dovadă de un comportament lipsit de bună – credință s-au manifestat prin acțiuni/inacțiuni abuzive față de obiectul raportului de întreținere mai puțin avantajat.

e. Formularea concluziilor și recomandărilor respective prin examinarea condițiilor de fapt și de drept care favorizează abuzul de drept.

Ipoteza de cercetare. Drepturile și interesele părților obligației de întreținere este principala preocupare a noastră prin scrierea acestui studiu științific.

Sunt identificate mai multe direcții de studiere bazate pe trei dimensiuni distinctive: 1. apărarea drepturilor și intereselor părților raportului juridic obligațional de întreținere între membrii familiei mai puțin avantajati; 2. transparența probelor prezentate de către părți în cadrul procesului de judecată care influențează direct asupra determinării cuantumului plății pensiei de întreținere; 3. abordarea diferită a situației subiecților raportului juridic obligațional de întreținere de bună-credință tangențial celor care acționează prin abuz de drept.

În cercetarea dată, ne-am propus să identificăm măsurile juridice de prevenirea abuzului de drept în executarea obligației de întreținere în vederea ocrotirii drepturilor fundamentale și constituționale a părților raportului juridic. Totodată, am urmărit facilitarea interpretării normelor juridice cu scopul instaurării unei bune practici juridice și echitabile în jurisprudența Republicii Moldova.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Cercetările efectuate se întemeiază pe studierea doctrinei de specialitate, a legislației naționale familiale și a celei civile, a normelor de drept internațional, a reglementărilor UE, a jurisprudenței Curții Supreme de Justiție a RM, a practicii instanțelor judecătorești din Republica Moldova și din România. În vederea realizării scopului și a obiectivelor relevante supra, au fost aplicate metoda logică (rațională), metoda istorică, metoda analizei sistemice și metoda comparativă. Astfel, toate cele trei ipostaze – exegetic, dogmatic, critic – în care se înfățișează studiul Titlului IV din CF al RM, implică utilizarea următoarelor categorii și legi ale logicii: definiția; specificarea și generalizarea; diviziunea și clasificarea; diferențierea și integrarea; analiza și sinteza; demonstrația; argumentarea; raționamentul, etc.

Din perspectiva istorică, o importanță deosebită a avut-o consultarea doctrinei în materie de întreținere în dreptul familiar ardelenesc. Astfel încât am reușit să stabilim evoluția obligației de întreținere și de manifestare a acesteia exact așa cum a fost reglementată în anii 1925 în Codul Civil Austriac. În aceeași ordine de idei, am examinat sub aspectul evoluției istorice instituția obligației și a întreținerii în dreptul civil și în dreptul familiei. În baza cercetărilor realizate, am

reușit să stabilim ordinea cronologică de exprimare a întreținerii de la apariție și până la reglementarea din zilele noastre. Importanța studierii istoriei obligației de întreținere este firească în sensul în care ne facilitează înlesnirea percepției subiectului în complexitatea parcursului său de-a lungul anilor.

Sub aspect doctrinar, în cadrul prezentei lucrări, obligația de întreținere dintre membrii familiei este supusă cercetării ramura dreptului civil în general comparativ cu cea a dreptului familiar în special atât în România, Rusia, Franța precum și în alte țări care au înscris progrese semnificative în acest sens. Totodată, sub aspect comparativ am reușit să delimităm situația debitorului și creditorului obligației, a condițiilor de apariție și de stingere a drepturilor și îndatoririlor, precum și a diferitor forme de manifestare și reglementare.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Lucrarea privind obligația de întreținere exercitată prin prisma elementelor bune-credințe și abuzului de drept, a fost elaborată și discutată în cadrul Școlii doctorale Științe Juridice ale Universității de Stat din Moldova. Rezultatele cercetării au fost aprobate de către comisia de îndrumare din cadrul Școlii doctorale.

Studiile realizate asupra tematicii abordate în conținutul tezei de doctorat, au fost expuse și manifestate în cadrul câtorva conferințe științifice naționale și internaționale și respectiv unele din investigațiile examinate au fost publicate în revistele științifice din RM, după cum urmează:

- 1 STRELCIUC, V. Caracteres contractului privind plata pensiei de întreținere comparativ contractului de rentă. În: *Revista științifico-practică "Supremația Dreptului"*, 2023, nr. 1, pp. 126-133. ISSN 2345-1971 Categoria B.
- 2 STRELCIUC, V., CEBOTARI, V., Analiza comparativă a modalităților de executare a obligației de întreținere. În: *Revista Națională de Drept*, 2023, nr. 2. ISSN 1811-0770 Categoria B.
- 3 STRELCIUC, V., Condițiile legale care dau naștere obligației de întreținere dintre membrii familiei în cazul debitorului. În: *Revista științifico-practică "Supremația Dreptului"*, 2023, nr. 2. ISSN 2345-1971 Categoria B.
- 4 STRELCIUC, V., L'influence de la bonne foi sur la réalisation du droit de recevoir une pension alimentaire d'un conjoint ou d'un ancien conjoint. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe Sociale”*. ISSN 1814-3199 Categoria B.
- 5 STRELCIUC, V., CEBOTARI, V., L'entretien des enfants mineurs par les parents divorcé. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe Sociale”*. ISSN 1814-3199 Categoria B.
- 6 STRELCIUC, V., L'obligation d'entretien dans les relations familiales l'exercice avec bonne foi ou l'abus de droit. În: *Materialele Conferinței științifică națională*

- "Metodologii contemporane de cercetare și evaluare, Drept", (Chișinău, 22-23 aprilie 2021). Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 327-329. ISBN 978-9975-159-17-3.*
- 7 STRELCIUC, V., Evoluția istorico-juridică a dezvoltării întreținerii între soți și foști soți. În: *Materialele conferinței științifice cu participare internațională "Realități și perspective ale învățământului juridic național", (Chișinău, 1-2 octombrie 2019).* Chișinău: CEP USM, pp. 565-570. ISBN 978-9975-149-80-8.
  - 8 STRELCIUC, V., Exercițarea cu bună-credință a obligației de întreținere. În: *Materialele conferinței științifice cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", (Chișinău, 7-8 noiembrie 2019).* Chișinău: CEP USM, pp. 291-293. ISBN 978-9975-149-46-4.
  - 9 STRELCIUC, V., Procedura de încasare a pensiei de întreținere conform normelor Codului de executare. În: *Materialele conferinței internațională științifico-practică "Drepturile reale: tradiții europene și provocări de modernizare", (Chișinău, 12-13 octombrie 2023).* Chișinău: USM.
  - 10 STRELCIUC, V., Condițiile legale privind nașterea obligației de întreținere între membrii familiei. În: *Conferința internațională științifico-practică "Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization". (Suedia, Umeå, septembrie 19-20, 2023).* Umeå: pp. 234-240. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.09.2023>, ISBN 978-0-458-20903-3.
  - 11 STRELCIUC, V., Buna-credință și abuzul de drept în cazul executării silite a obligației de întreținere. În: *Conferința internațională științifico-practică "International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects". (Marea Britanie, octombrie 19-20, 2023).* Marea Britanie: pp. 177-184. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.10.2023.014>, ISSN: 2709-4685.
  - 12 STRELCIUC, V., Modalitatea de calcul și ordinea de achitare a pensiei pentru întreținerea copilului/copiilor minori. În: *Materialele conferinței științifice cu participare internațională "Justiția – pilon fundamental al edificării statului de drept", (Bălți: octombrie 19,2022).* Bălți: Universitatea de Stat "Alecu Russo.

Sumarul- capitolelor tezei. Structura lucrării este condiționată de conținutul acesteia, scopul și obiectivele investigării tezei de doctorat care este subordonată unei logici de cercetare fundamentată și argumentată pe surse teoretice și doctrinare exponențiale în instituția obligației de întreținere. Lucrarea constă din introducere, trei capitole, concluzii generale, recomandări și lista surselor bibliografice.

Prin conținutul său cele trei capitole reflectă atât cercetările în domeniu la ziua de astăzi, prezentarea analizei practice realizate, cât și opinia personală a autorului. Concluziile respective la tema noastră de cercetare sunt prezentate pe larg în conținutul tezei, de asemenea și în partea finală a lucrării. Alături de concluziile aducem o serie de recomandări, relevând totodată problema științifică soluționată și perspectivele legate de tema de cercetare.

Capitolul I - *Analiza situației în domeniul obligației de întreținere dintre membrii familiei sub aspect doctrinar.*

Primul compartiment reprezintă studiul materialelor științifice de specialitate ale doctrinarilor autohtoni cât și a celor străini, în care se examinează minuțios instituția obligației de întreținere. Totodată, au fost supuse studiului monografii contemporane care datează cu anul 2023, redând astfel opinia și tezele doctrinarilor ajustate situației contemporane în materia obligației legale de întreținere.

Materialele propuse spre studiere, constituie adevărate lucrări de valoare, raportate zilelor noastre. Cel de-al doilea compartiment reprezintă studiul evoluției obligației de întreținere din cele mai vechi timpuri și forma lor de manifestare o dată cu dezvoltarea civilizației. În cadrul acestui capitol am efectuat o cercetare amplă și multidimensională a conceptului și noțiunii obligației de întreținere cu formularea noțiunii proprii a autorului.

Capitolul II - *Condițiile legale privind apariția obligației de întreținere.* În ce de-al doilea compartiment, ne-am stabilit drept obiectiv cercetarea condițiilor legale care prilejuiesc apariția obligației legale de întreținere sub aspect legal. În cadrul acestui compartiment am examinat atât condițiile generale de apariție a obligației de întreținere, cât și cele speciale caracteristice debitorului și creditorului raportului juridic de întreținere în parte. Tot în cadrul conținutului prezentului compartiment, am definit circumstanțele de fapt și de drept prin care debitorul obligației de întreținere este scutit de la plata pensiei de întreținere ca urmare a diferitor împrejurări imputabile sau neimputabile acestuia.

Subsidiar, în cadrul celui de-al doilea capitol, am identificat cercul persoanelor îndreptățite la întreținere reieșind din natura juridică a raportului ca efect al rudeniei sau altor relații asimilate familiei. Complementar, am stabilit prin comparație caracterele definatorii a obligației de întreținere reglementată de ramura dreptului familiei și a contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață. Compartimentul doi se realizează printr-o investigație detaliată a subiecților raportului juridic de întreținere, întinderea drepturilor și obligațiilor acestora, precum și a temeiurilor de apariție a obligației de întreținere.

Capitolul III - *Buna-credință și abuzul de drept în exercitarea dreptului la întreținere.*

Capitolul trei cuprinde cercetarea asupra preocupării noastre care a fost urmărit prin studiul efectuat asupra actualei teze de doctorat care rezidă în recunoașterea calității subiecților

de bună-credință contrar celor care acționează prin abuz de drept. În cadrul prezentului capitol am examinat cazurile când subiecții au un comportament de bună-credință în vederea executării benevole a întreținerii și respectiv identificarea elementelor abuzului de drept în cazul executării silite a întreținerii. În aceeași ordine de idei, am identificat totalitatea măsurilor și mijloacelor juridice care urmăresc prevenirea abuzului de drept de către părțile raportului juridic.

În opinia noastră, ultimul capitol înglobează prin conținutul său, principalul obiectiv care a stat la baza elaborării prezentei teze de doctorat. Cel de-al treilea capitol reprezintă rezultatul muncii noastre care reiterează importanța exercitării obligației de întreținere prin prisma principiului de bună-credință. Drept urmare, reieșind din cele expuse, suntem ferm convinși că prin intermediul actualei cercetări am îndeplinit misiunea tezei de doctorat. Conform aceleiași logici, ultimul capitol se încheie cu un șir de concluzii pertinente conținutului supus examinării.

Concluziile generale și recomandările sfârșește investigația științifică efectuată, care constituie o încununare de succes a obiectivelor propuse raportate la recomandările autoarei în domeniul temei cercetate. Drept urmare, scopul lucrării s-a îndeplinit în totalitate prin furnizarea unui suport material relevant nu doar la nivel doctrinar, dar mai ales legislativ, care sperăm noi, va avea un impact decizional în vederea operării modificărilor legislației în vigoare reieșind din caracterul recomandărilor furnizate și a importanței acestora.

Prezentul capitol reiterează principalul subiect abordat în actuala teză de doctorat, punându-se accent în mod special asupra exercitării cu bună credință a obligației legale de întreținere dintre membrii familiei și identificarea cazurilor de abuz de drept din partea subiecților raportului juridic examinat. Totodată, constituie concluziile autoarei aferente raporturilor legale de întreținere reglementate de Codul familiei, cu prezentarea propriilor recomandări de operare a modificărilor legislației în vigoare în vederea îmbunătățirii atât cadrului normativ cât și a bunelor practici în jurisprudență. Conchidem pe bună dreptate opinia potrivit căreia ultimul capitol al prezentei teze de doctorat reliefează în mod argumentat scopul și obiectivele actualei cercetări cu identificarea problematicii științifice prin furnizarea soluțiilor legale în vederea omisiunii lacunelor.

În aceeași ordine de idei, în conținutul concluziilor formulate am expus o prezentare concisă a principalelor descoperiri și concluzii ale cercetării prin evidențierea aspectelor originale și semnificative ale lucrării. Am elaborat studiul obligației de întreținere dintre membrii familiei în detaliu, prin identificarea direcțiilor de cercetare viitoare care pot fi abordate pe baza concluziilor prezentei teze de doctorat prin prisma principiului de bună credință și a abuzului de drept.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE DINTRE MEMBRII FAMILIEI SUB ASPECT DOCTRINAR:

1.1. Studiul materialelor științifice în domeniu

Familia constituie elementul natural și fundamental al societății, având pe deplin dreptul la ocrotire din partea societății și statului². Instituția obligației de întreținere dintre membrii familiei constituie o componentă pe cât de importantă în viața socială, pe atât și de complexă datorită multitudinii de raporturi juridice în care se pune problema întreținerii. Un demers deloc de neglijat în abordarea științifică a unei teme de o mare rezonanță și-n actualitate, una de altfel extrem de plurilaterală.

Subiectul, *Obligația legală de întreținere dintre membrii familiei, exercitarea cu bună-credință și abuzul de drept*, sub aspect doctrinar, reunește în ansamblu și separat, concepte definitorii precum "*obligație*", "*întreținere*", "*membri de familie*", "*buna-credință și abuz de drept*", drept urmare studiul temei tratate se fundamentează pe o multitudine de materiale științifice de specialitate.

În acest context, legislația Republicii Moldova a atribuit pe bună dreptate un titlu întreg în Codul familiei reglementării *Obligației de întreținere dintre membrii familiei*. Reieșind din caracterul multidimensional al obligației de întreținere, ca parte componentă a ramurii dreptului familiei, materia este cercetată, nemijlocit sau tangențial, de autorii autohtoni din diferite ramuri de drept. Analizând studiile doctrinare, dar și alte materiale științifice care tratează evoluția obligației de întreținere în RM, conceptul, trăsăturile definitorii, distincția dintre diversitatea tipurilor de întreținere, locul și rolul obligației de întreținere în societatea contemporană, regimul juridic ș.a., am identificat gradul și direcțiile de cercetare a temei abordate cu ajutorul cărora am realizat o investigație științifică complexă, multiaspectuală și fundamentată, încercând în acest mod să completăm doctrina națională cu un studiu prețios în domeniul întreținerii.

Totodată, în rezultatul aderării statului nostru la diferite acorduri și convenții internaționale³, trecerea în revistă a literaturii de specialitate va fi realizată după un criteriu explicit și etimologic.

Relevanța contribuției proprii a autorului este preconizată a se axa în tratarea temei în toată complexitatea ei, prin delimitarea clară a literaturii de specialitate, identificarea și interpretarea noțiunilor specifice atât extensiv cât și restrictiv, pentru a înlăturarea cărorva

---

²IGNĂTESCU, Camelia, *Dreptul familiei. Legislație adnotată și legi speciale*. Iași, Editura Lumen, 2013, pp. 14.

³Convenție internațională, din 20.11.1989 cu privire la Drepturile Copilului, Publicat: 30.12.1998 în *Tratate Internaționale Nr. 1*, art. Nr: 52, Data intrării în vigoare 25.02.1993, Adoptată de Adoptarea generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. În: *Tratate Internaționale*, nr. 1, din 30.12.1998.

omisiuni de percepție. Subiectul lucrării investigat, este realizat în vederea prezentării sale ulterioare ca cadru teoretic și practic pentru știința dreptului familiei în general și instituția obligațiilor de întreținere în special.

La fel, procesul de cercetare și selectare va fi centrat spre identificarea celor mai relevante surse bibliografice în perspectiva unei analize critice având drept scop formularea propriului punct de vedere asupra subiectului studiat. Așadar, cadrul teoretic va servi nu numai hrană și materie de studiu și cercetare, dar și de examinarea în parte a tuturor elementelor care fundamentează exercitarea obligației de întreținere cu bună-credință și în strictă conștientizare cu legea și normele morale.

Cele mai relevante vor fi lucrările care cercetează direct componenta obligației de întreținere pentru studiu sub aspectul: noțiunii (etimologie), trăsăturilor, subiecților, condițiilor de apariție, conținutului etc. Dat fiind faptul că dezvoltarea statului și dreptului în RM, ca stat suveran este relativ una *tânără*, în comparație cu alte state, datorându-se regimului sovietic și dependenței în totalitate de acest regim, doctrina și fundamentele legale sunt încă într-o perioadă de adaptare și de *tranzit*. Astfel și cadrul teoretic se află în proces de cercetare a tuturor aspectelor importante în vederea înlăturării lacunelor și neajunsurilor acestei instituții⁴.

Studiul dat se fundamentează îndeosebi pe progresele aduse în domeniu de către autorii autohtoni. În principal identificăm lucrările de specialitate ale autorilor din RM, cum ar fi: Cebotari Valentina, Arapu Elena, Băieșu Sergiu, Prutean Taisia, Chistruga-Sinchevici Inga, Baltag Dumitru, Mihalache Iurie, Talmaci Roman, Tragone George, Pisarenco Olga, Veaceslav Pînzari și alții, precum și lucrări ai autorilor din România, cum sunt: Liviu Pop, Paul Vasilescu, Mircea Nicolae Costin, Chirică Dan, Ion P. Filipescu, Adriana Corhan, Ștefan Cocoș, Emeșe Florian, Cristina Codruța Hageanu, Marieta Avram, Nicolae Turla etc. În aceeași ordine de idei, vom consulta comparativ și doctrina rusească, franceză și altele. Privitor la doctrina rusă, hrană de studiu ne va servi operele autorilor ruși: Пчелинцева, Л. М., Бондов С., Нижник Н. С., și alții. Subsidiar, puncte de referință vor fi și doctrina franceză, o sursă nesecată de lucrări științifice sunt ale autoarei Corinne Renault Brahinsky, Patrick Nicoleau, Gérard Cornu etc.

Subsidiar, lucrarea dată are drept scop examinarea și identificarea altor nișe de cercetare aferente instituției obligației de întreținere, care se recunosc a fi nu mai puțin însemnate, dar mai puțin studiate de doctrină și reglementate de legislația de specialitate.

Dintre cele mai valoroase lucrări de specialitate, care ne vor servi drept teren de discuții și analiză, identificăm articolul autoarei Valentina Cebotari cu privire la *Noțiunea, caracterele*

---

⁴CEBOTARI, VALENTINA, *Dreptul Familiei, Ediția a III-a Revăzută și completată*, Chișinău, Tipografia Reclama, 2014.

juridice și categoriile obligației de întreținere, apărut în anul 2014 în două numere, în Revista Institutului Național de Justiție. În primul număr, se tratează în esență obligația de întreținere raportându-se în principal asupra examinării aspectelor cu privire la noțiunea, caracterele juridice, apariția relațiilor de întreținere, precum și categoriile obligației de întreținere. Catalogăm pe bună dreptate lucrarea ca fiind de preț și un punct de pornire vrednic în vederea studierii obligației de întreținere în ansamblul ei. Totodată, autoarea urmărește în prim plan identificarea locului obligației de întreținere în reglementarea legislației în vigoare debutant cu descrierea evoluției obligației de întreținere, stabilind circumstanțele de fapt și de drept care au stat la baza legiferării în conținutul Codului familiei a unui titlu întreg orânduit instituției obligației de întreținere.

Făcând o analiză multilaterală a subiectului cu privire la noțiunea obligației de întreținere, autoarea în lucrare sa a subliniat că cea mai potrivită noțiune a obligației de întreținere este noțiunea autorului român Filipescu Ion P, potrivit căruia: "*obligația legală de întreținere – este îndatorirea impusă de lege unei persoane de a acorda altei persoane mijloace necesare traiului, inclusiv satisfacerea nevoilor spirituale și – în cazul obligației de întreținere a părinților față de copiii lor minori – mijloacele pentru educarea, învățatura și pregătirea lor profesională*". Concomitent, făcând o legătură causală dintre circumstanțele apariției obligației de întreținere corelativ scopului în sensul ajutorării și reabilitării persoanelor aflate în neputință, în baza relațiilor de familie sau celor similare acestora. În același context, autoarea face referire în articolul dat asupra caracterelor obligației de întreținere, oferind astfel o descriere doctrinară amplă și rațională subiectului supus examinării. În cel de-al doilea număr pe de altă parte, Valentina Cebotari, continuă prin delimitarea categoriilor obligației de întreținere reglementate de legislația națională.

Tot despre obligație sub aspect terminologic ne vorbește autorul Liviu Pop în lucrările sale, una din care fiind *Drept civil și obligațiile*⁵, potrivit căruia termenul de obligație este considerat de autori ca fiind o creație fundamentală în știința dreptului. În actuala lucrare, autorii au elaborat un studiu valoros asupra obligațiilor referitor la noțiune, definiție și terminologie, structura, clasificarea lor, cât și izvoarele.

O altă lucrare a autoarei Valentina Cebotari, care tratează o altă latură a obligației de întreținere, fiind articolul *Particularitățile contractului privind plata pensiei de întreținere*, prezentat în cadrul Conferinței "Integrare prin cercetare și inovare" în perioada 10-11 noiembrie, anul 2014. Aici de altfel, autoarea ne vorbește despre cel de-al doilea temei juridic de apariție a

---

⁵ POP, Liviu, POPA, Ionuț-Florian, VIDU, Stelian-Ioan, *Drept civil. Obligațiile*. București, Edit. Universul Juridic, 2020, pp. 13.

obligației de întreținere, care se naște din încheierea contractului privind plata pensiei de întreținere. În conținutul articolului enunțat, se face trimitere reglementării subiectului în cadrul Codului familiei, stabilind locul, importanța și natura juridică a contractului privind plata pensiei de întreținere în legislația națională. În același context, sunt pe deplin tratate și examinate condițiile de apariție a contractului, părțile și obiectul contractului, precum și întinderea drepturilor și obligațiilor care reiese din încheierea sa.

Alte lucrări la care vom face adesea referință pe parcursul studiului, sunt ale autorului, Băieșu Sergiu, care pentru prima dată după operarea modificărilor în Codul civil modernizat din martie 2019, cercetează în complexitatea sa subiectul bunei-credințe. În acest sens, vom prezenta spre analiză și documentare lucrarea *Buna-credință - principiul fundamental al dreptului civil*, prezentată și publicată în cadrul Conferinței "Realități și perspective ale învățământului juridic național", petrecută în perioada 1-2 octombrie, anul 2019 în mun. Chișinău. După cum am menționat mai sus, se identifică ca fiind printre primele contribuții ale autorului în materia studierii bunei-credințe după modificările operate în conținutul Codul civil.

Totodată, conform opiniei autorului, necesitatea scrierii acestui articol a fost dictată și condiționată nu numai de faptul că noile reglementări din Codul civil acordă o atenție sporită bunei credințe, dar și ca rezultat al activității sale în calitate de teoretician în cadrul facultății de drept, în care sistemic nu se studiază, suficient de profund, buna – credință, nici ca principiu, dar nici ca prezumție, în consecință rare fiind cazurile, în care instanțele își fundamentează hotărârile, exclusiv pe buna-credință. Noi pe de altă parte, am preluat ca punct de reper lucrarea autorului în cadrul cercetării noastre la expunerea subiectului 3, se intitulează: "Buna – credință și abuzul de drept în exercitarea dreptului la întreținere".

Subiectul bunei-credințe, a fost subiect de cercetare și pentru autoarea Arapu Elena care a examinat în articolele sale buna-credință sub aspectul evoluției conceptului, noțiunii și importanței acesteia. Analizând în retrospectiva lucrările autoarei Elena Arapu, publicarea *Evoluția conceptului de bună-credință în legislația civilă*, prezentată în cadrul Conferinței "Integrare prin cercetare și inovare", în perioada 7-8 noiembrie 2019, în Chișinău. Pe bună dreptate, în sensul stabilirii unui fir cronologic autoarea a redat evoluția conceptului de bună-credință, care începe anterior intrării în vigoare a Codului civil din 2002.

O altă lucrare importantă a autoarei Elena Arapu, pe care o vom propune spre examinare este articolul privind *Noțiunea de bună-credință în Codul civil modernizat*, prezentat în cadrul Conferinței "Realități și perspective ale învățământului juridic național", petrecută în perioada 1-2 octombrie 2019, în Chișinău. În conținutul respectivei lucrări, autoarea a delimitat pe larg necesitatea definirii conceptului de bună-credință, care este determinată de importanță

incontestabilă pe care o are acest principiu în cadrul raporturilor juridice, având implicații în aproape toate instituțiile de drept civil. Totodată, autoarea face referință la modernizare de proporții a Codului Civil, ce a afectat majoritatea instituțiilor dreptului civil, fiind astfel un prilej pentru legiuitor de a interveni cu ajustări și în materie de bună-credință, pornind de la noțiunea acesteia. Din conținutul articolului, autoarea face referință la importanța legiferării în legislație a noțiunii de bună-credință, care era mai mult decât necesară, asigurându-se astfel sarcina judecătorului în efectuarea testului de bună-credință. Pe de altă parte, nu are loc subestimarea noțiunilor doctrinare, care rămân a fi de neprețuit, însă prin modificare, au rezultat cu soluționarea problemei în materie de aplicare a bunei credințe

În contextul bunei credințe, dar și abuzului de drept, vom studia în mod deosebit lucrarea autorilor Dumitru Baltag, Doctor habilitat în drept și profesor universitar în coautorat cu George Tragone. Articolul cu privire la *Abuzul de drept în dreptul civil*, publicat în Revista Studii Juridice universitare în anul 2014. Autorii au descris în lucrarea sa despre premisele teoriei abuzului de drept care a fost dezvoltată la început în materia dreptului civil. Pornindu-se de la realitatea că dreptul civil reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoanele fizice și persoanele juridice aflate pe poziții de egalitate juridică și că aceste drepturi pot fi uneori exercitate cu încălcarea limitelor conturate potrivit cu scopul lor economic și social, literatura juridică de specialitate a tratat în cuprinsul a numeroase lucrări la această temă. Concomitent, autorii au făcut o comparație dintre evoluția instituției abuzului de drept în România, care datează încă din 1954. Au comparat reglementarea normelor cu privire la abuzul de drept în legislația română care are loc mai târziu prin art.15, din Titlul Preliminar al noului Cod civil român consacrat Legii civile, care reprezintă, fără îndoială, în opinia autorului L. Boilă, un element progresist, remarcabil în evoluția legislației civile⁶.

Menționăm că teza de doctorat se fundamentează pe resurse doctrinare contemporane care datează cu zilele noastre. În acest sens enumerăm lucrarea autoarei Cristina Elizabeta Zamșa, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, publicată în București, în anul 2023. În această carte, autoarea reușește să sintetizeze și să expună mecanismele complexe ale teoriei generale ale obligațiilor într-o manieră clară. În conținutul lucrării, autorul tratează pe rând noțiunea obligației, izvoarele obligațiilor, modul de stingere a obligațiilor etc. Considerăm că cercetarea este de mare valoare temei noastre, dat fiind faptul că tratează tangențial tema obligației a anilor 2023.

---

⁶BALTAG, DUMITRU, *Abuzul de drept în dreptul civil*. În: Revista Studii Juridice Universitare. Anul: 2014, pp. 45-58. ISSN 1857-4122.

O altă lucrare contemporană, este a autorului Călin Jugastru, *Drept civil. Obligațiile*, publicată în București, anul 2023. Lucrarea conține intervențiile normative recente, operate în legislația românească. Autorul descrie monografia ca fiind structurată potrivit exigențelor unui curs universitar, dar care oferă instrumente de lucru în diferite etape ale formării academice și ale derulării profesiilor juridice.

Prezintă un interes deosebit pentru cercetarea noastră cursul universitar Dreptul familiei, ediția a 8 din anul 2022, intitulată *Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația*⁷. Autorul ne comunicăm că lucrarea constituie o analiză a raporturilor personale și patrimoniale izvorate din căsătorie, rudenie firească și civilă și a raporturilor asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu raporturile de familie. Totodată, necesitatea unei noi ediții a cursului a fost impusă de modificarea legislației în domeniu (în special prin *Legea nr. 140/2022*) și de evoluția doctrinei. Lucrarea prezintă soluțiile jurisprudențiale pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție sau de Curtea Constituțională, precum și jurisprudența recentă a instanțelor naționale. Făcând o analiză comparativă a celor expuse în conținutul lucrării autorului în tangență cu teza supusă cercetării, menționăm că Florian Emeșe tratează inclusiv și instituția întreținerii prin prisma identificării persoanelor între care există obligația de întreținere și ordinea în care aceasta se datorează. Punctele forte, rezidă în corelarea vechii reglementări cu cea nouă, analiza normelor europene relevante în materie, tratarea, aproape exhaustivă, a elementelor necesare și esențiale pentru înțelegerea materiei dreptului familiei din perspectiva noului Cod civil românesc, dar și ample referințe bibliografice.

Tot din anii 2022, amintim lucrarea autoarei Dana Dobrin Fatol, intitulată *Drepturile și obligațiile părinților în cazul separării*⁸, publicată în București. Lucrarea prezintă un studiu fundamentat pe practică, dat fiind faptul că autoarea este avocat de specialitate, aceasta s-a aflat de nenumărate ori în fața părinților separați ori divorțați, observând nevoia acestora de o detaliere a chestiunilor juridice care îi privesc pe ei și pe copiii lor. Catalogăm monografia ca fiind nu doar un studiu teoretic, dar și practic aferent temei obligației de întreținere caracteristică anilor 2022.

O altă sursă însemnată vom aminti și lucrarea autoarei Taisia Prutean, care a publicat de altfel un articol cu privire la *Obligația părinților de a-și întreține copiii minori*⁹, în Revista Națională de Drept, nr. 12 din 2016. În publicația sa, autoarea ne expune spre examinare tipurile

---

⁷EMEȘE F., *Dreptul familiei. Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația, Ediția a 5-a*. București, Editura C.H.Beck, 2016.

⁸DOBRIIN FATOL, Dana, *Drepturile și obligațiile părinților în cazul separării*. București, Editura Hamangiu, 2022.

⁹PRUTEAN, Taisia, *Obligația părinților de a-și întreține copiii minori*. În: *Revista Națională de Drept*. Anul. 2016, nr. 12, pp. 50-57. ISSN 1811-0770.

de pensii de întreținere, cuantumul lor, plafonul maxim al acestora, veniturile părinților din care se stabilesc pensiile de întreținere a copilului minor. Sunt menționate și unele prevederi exprese introduse de legiuitor care stabilesc modurile și temeiurile în care se stabilește executarea obligației de întreținere; la fel și posibilitatea de a stabili plata pensiei de întreținere prin intermediul unui contract¹⁰.

Am examinat esențialele teorii și modele explicative evaluând progresul adus grație analizei, comparației, deducției, precum și eventualele lacune care nu au fost pe deplin examinate și elucidate. Drept urmare, în lucrarea sa, autoarea determină în prin plan temeiul apariției obligației de întreținere a copiilor minori de către părinți. Comparativ se analizează obligația de întreținere care are loc în condiții firești în interiorul unei familii și respectiv obligația de întreținere în situația în care familia din diverse motive se destramă și părinții nu mai locuiesc împreună. Subsidiar, se operează distincția pe de o parte a obligației de întreținere în cadrul raporturilor juridice dintre părinți și copii minori, precum și dintre părinți și copiii majori pe de altă parte. În aceleași condiții, în cadrul articolului se descriu pe larg condițiile în care poate interveni obligația de întreținere în cazul în care aceasta este orânduită în baza unei hotărâri a instanței de judecată sau prin încheierea unui acord între părinți.

În anul 2020, de către autoarea Ina Bostan, a fost publicat manualul *Dreptul familiei*¹¹, în Chișinău, editura "Tehnica UTM", fiind un material didactic accesibil, prin intermediul căruia studenții și cei interesați să conștientizeze modalitatea de apărare a drepturilor subiective, născute din raporturile juridice nepatrimoniale și patrimoniale de dreptul familiei. Suportul prezintă utilitate și pentru practicieni – mai ales la începutul carierei, datorită problemelor teoretice expuse în cadrul fiecărei întrebări cercetate. Totodată, autoarea în Tema 8 cu privire la Obligația de întreținere, ne prezintă noțiunea acesteia, tipurile de întreținere în cadrul familiei, întreținerea care se datorează în cazul Contractul privind plata pensiei de întreținere, precum și modul de încasare și plată a pensiei de întreținere.

Lucrările unui alt pilon a literaturii de specialitate, care a pus baza cercetării prin contribuția sa de merit este a autorului român Ion P. Filipescu. Acesta a desfășurat o bogată activitate științifică, preocupările sale orientându-se cu precădere spre probleme de drept civil, dreptul familiei, drept internațional privat, dreptul comerțului internațional, drept comunitar, drepturile omului, teoria generală a obligațiilor etc. În această ordine de idei,

---

¹⁰*Ibidem*, pp. 50.

¹¹BOSTAN, Ina, *Dreptul familiei*. Chișinău, Ed. "Tehnica UTM", 2020.

pomenim despre *Tratatul de dreptul familiei*¹², editura CH Beck, publicat în București, anul 2001 în colaborare cu Andrei Filipescu. Noul **Tratat de dreptul familiei** reprezintă eforturile încununate de succes ale autorilor de a oferi modalități cât mai complete de abordare a problematicii juridice legate de raporturile de familie.

O altă scriitoare, care și-a adus ofranda în sensul cercetării dreptului familiei, o prezentăm pe Adriana Corhan. Prin volumele lucrărilor sale cu privire la *Dreptul familiei*, anul 2001. Autoarea tratează ramura dreptului familiei cu precădere cercetând instituția încheierii căsătoriei, efectele, nulitatea, desfacerea și încetarea căsătoriei etc. Subsidiar, în cuprinsul lucrărilor sale, Adriana Corhan a acordat o însemnătate aparte instituției obligației legale de întreținere.

O altă monografie care investighează dimensiunea juridică a obligației de întreținere se rezidă a fi a autorului român Ștefan Cocoș și volumul lucrărilor sale, *Dreptul familiei*¹³, publicată în anul 2001, în București. Așadar, în capitolul 8 privind *Obligația legală de întreținere*, se face referință la elementul întreținerii, eliminandu-se criteriile ce determina nașterea obligației, persoanele îndreptățite la întreținere, precum și cele ce datorează întreținere. Apreciem lucrarea autorului ca fiind una memorabilă, dat fiind faptul că descrie amănunțit noțiunea, trăsăturile, caractererele, subiecții și condițiile de apariție a obligațiilor de întreținere.

În abordarea subiectului nostru drept pilon de sprijin ne-a servit opera ieșită de sub tipar în anii 1925, scrisă de către Dr. Nicolae Turlea, avocat în Oradea Mare, cu monografia denumită *Dreptul familiar ardelenesc. Legea matrimonială XXXI. din 1894 cu adnotări și jurisprudență, raporturile de drept între căsătoriți și între părinți și copii*¹⁴. Dat fiind faptul că lucrarea datează din sec. XX, observăm orânduirea originală cât din punct de vedere ortografic cât și expresiv, dar care ne redă neîndoiește situația obligațiilor de întreținere din vremurile străvechi. Conținutul lucrării ne-a servit hrană de cercetare a subiectului referitor la *Evoluția obligației de întreținere între membrii familiei*, fiind o sursă autentică și cu impact însemnat asupra studiului tezei de doctorat. După cum o denumește și autorul, în această "*broșură*" Dr. Nicolae Turlea, a urmărit scopul să o înlocuiască cu prima sa lucrare, elaborată în coautorat cu distinsul magistrat C. Filipescu, în anul 1921 cu titlu: "*Legea Matrimonială*", care în opinia autorului s-a epuizat total. Totodată, scriitorul a urmărit prin această operă crearea "*unui manual de buzunar, care să fie ușor de utilizat*", lucru ce credem că l-a înfăptuit, dat fiind faptul că la aproape o 100 (o sută) de ani după, ne folosește ca izvor de drept.

---

¹²Filipescu I.P., *Tratat de Dreptul Familiei*, București: All Beck, 2001.

¹³COCOȘ, Ș., *Dreptul Familiei*, vol. II, București: Edit. Lumina Lex, 2001.

¹⁴TURLEA, N., *Dreptul familial ardelenesc*, Oradea, Tipograful Kosmos, Oradea-Mare, 1925.

O altă sursă de documentare, fiind lucrările autoarei Avram Marieta, profesor la Facultatea de Drept a Universității din București, titular al cursurilor de *Dreptul familiei și regimuri matrimoniale*¹⁵, avocat în Baroul București și a făcut parte din Comisia de redactare a Proiectului noului Cod civil. În mare parte spre cercetare au fost preluate opiniile autoarei din cele trei ediții: Drept civil. Familia. Drept urmare primele două ediții au avut ca obiectiv principal aplicarea reglementărilor din Codul civil, pentru a facilita asimilarea lor în practică, aceasta nouă ediție din 2022, aprofundează instituțiile juridice din perspectiva numeroaselor acumulări legislative, doctrinare și jurisprudențiale care s-au produs după mai bine de 10 ani de la intrarea în vigoare a Codului civil. Lucrarea oferă și un tablou succint al familiei tradiționale, care să permită înțelegerea contrastelor și a dinamicii familiei contemporane, puternic marcată de dreptul european al drepturilor omului și de dreptul Uniunii Europene. În ceea ce privește structura lucrării, aceasta conține un titlu întreg în care este examinată Obligația legală de întreținere, din perspectiva noțiunii, condițiilor generale ale obligației de întreținere, stabilirea și obligația de întreținere și nu în ultimul rând particularitățile de întreținere între soți, foștii soți și între părinți și copii. Considerăm lucrarea în sine ca având un aport considerabil studiului tezei noastre, dat fiind faptul că actuală și revizuită în conformitate cu modificările Noului Cod civil Românesc.

Un loc relevant în șirul operelor juridice consacrate cercetării evoluției obligației de întreținere, îi aparține autoarei Mihaela Gabriela Berindei, intitulată¹⁶, apărută în anul 2019. Lucrarea își propune să analizeze și să găsească posibile soluții la dificultățile practice ivite în legătură cu obligația de întreținere, fie că aceasta este asumată printr-un contract, fie că revine în condițiile legii. De asemenea, având în vedere libertatea de circulație și de stabilire în spațiul Uniunii Europene, este prezentată obligația de întreținere în dreptul internațional privat, fiind analizate normele de competență jurisdicțională și legea aplicabilă din perspectiva regulamentelor europene, dar și a altor convenții internaționale în materie. Cartea Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere se adresează nu numai juriștilor, ci și tuturor persoanelor interesate de acest domeniu atât de dinamic și complex, ce poate pune probleme practice care necesită soluții adecvate, având în vedere importanța relațiilor sociale în cadrul cărora se stabilesc astfel de raporturi juridice.

În ceea ce privește legislația **Federației Ruse**, atunci recunoaștem că doctrina rusească se caracterizează printr-o multitudine de lucrări de specialitate. Acest fapt se datorează mai multor

---

¹⁵AVRAM, M., *Drept civil: familia, ediția a 3-a, revizuită și adăugită*, București, Hamangiu, 2022.

¹⁶BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Editura Hamangiu, 2019.

criterii decisive care au facilitat și condiționat necesitatea abordării subiectului din punct de vedere teoretic și practic, cum ar fi: numărul net mai mare de populație și corelativ de autori specializați în domeniu, diversitatea și numărul cazurilor examinate, interesul sporit al doctrinarilor în vederea documentării sectorului dat, dar și de alți factori politici, sociali și demografici.

În cele ce urmează, vom începe prin a prezenta lucrări deosebit de importante ale autorilor ruși. Autoarea H. Нечаева cu opera *Семейное Право Курс лекций*¹⁷, publicată în anul 2005. Prezenta lucrare constituie un manual de note de curs destinat studiului universitar, în conținutul căreia este redat succint dreptul familiei.

În ceea ce privește literatura străină, în **Franța**, obligația de întreținere dintre membrii familiei constituie un rol important în ramura dreptului familiei. Formează o instituție amplu reglementată datorită faptului că statul își are origini timpurii. Referitor la doctrina Dreptului familiei în general și Obligației de întreținere între membrii familiei în mod special, amintim autorii Jean Hausser și Daniel Huet Weiller cu monografia *Droit civil sous la direction de Jacques Chestin. La famille. Dissolution de la Famille*¹⁸, publicată în anul 1991.

De mare valoare și interes ne-au fost de folos multitudinea de lucrări a autoarei Corinne Renault Brahinsky, fiind un teoretician în ramura Dreptului familiei care deține în bibliografia sa mai mult de 32 de publicații, cum ar fi: *Droit des personnes et de la famille: concubinage, pacs et mariage, divorce, filiation; L'essentiel du droit des obligations : 2019-2020; L'essentiel du droit de la famille etc.* Toate lucrările, mai mult sau mai puțin au tangență nemijlocit dreptului familiei sau chiar obligațiilor de întreținere între membrii familiei.

Lucrările unui altui autor francez, Patrick Nicolau - *Droit de la famille*, anul publicării 1996. Care reprezintă prin conținutul său, evoluția Dreptului familiar francez care se determină a fi în perpetuă mișcare. Totodată, cum ne afirmă și autorul, reieșind din faptul că începând cu 1964, legile s-au succedat într-un ritm accelerat, totul ne face să credem că această ramură a dreptului va evolua în continuare semnificativ în următoarele decenii. Istoria acestei dezvoltări, dreptul actual în toată diversitatea sa și propunerile recente de reformă – sunt prezentate în această carte destinată în primul rând studenților la drept. Datorită referințelor bibliografice și referințelor de actualitate, poate interesa și un public mai larg de actori sociali care intervin în domeniul familiei. Textul integrează reforma din 8 ianuarie 1993 și legile de bioetică din 29 iulie

---

¹⁷НЕЧАЕВА, Н., *Семейное Право Курс лекций*, Moscova, Editura Москва Юристъ, 2005.

¹⁸HAUSSER, Jean, HUET-WEILLER, Danièle, *Droit civil sous la direction de Jacques Ghestin. La famille. Dissolution de la Famille*. Paris, Editura Librairie générale de droit et de Jurisprudence, 1991.

1994. Problemele căsătoriei, conviețuirii, filiației, în special filiației adoptive și divorțului sunt studiate succesiv.

De-o importanță însemnată sunt și lucrările autorului Gérard Cornu, fiind un profesor emerit al Universității de Drept d'Économie et de Sciences Sociales de Paris II. În cursul activității sale, a scris și publicat mai multe lucrări în dreptul familiei, una din aceasta fiind multitudinea de ediții a cărții *Droit civile. La famille*, care conține atât materie generală a dreptului familiei cât și actualizări și ajustări în dependență de modificarea legislației franceze în special.

În concluzie observăm că fenomenul obligației de întreținere constituie un domeniu amplu studiat atât în literatura de specialitate națională cât și cea internațională, însă nici una din lucrările nominalizate mai sus, nu au tratat instituția exercitării întreținerii prin prisma principiului bunei-credințe și a abuzului de drept. Drept urmare, actuala lucrare constituie un studiu amănunțit al obligației de întreținere realizat în baza resurselor doctrinare raportate realității existențiale care scoate în evidență importanța exercitării întreținerii de către părțile raportului juridic conștient, deschis și onest.

Chiar dacă obligația legală de întreținere dintre membrii familiei reprezintă o îndatorire imperativ impusă de lege, actuala teză de doctorat urmărește scopul de a trata subiectul întreținerii dintre membrii familiei reieșind din principiul exercitării cu bună credință a obligației de întreținere în circumstanțele situațiilor care nu cad sub incidența legii și face necesară aplicarea bunei credințe.

1.2. Evoluția istorico-juridică a dezvoltării întreținerii între membrii familiei

De-a lungul istoriei, fie că discutăm despre o familie în care unul dintre membri își exercită asupra celorlalți puterea în mod discreționar, fie că vorbim de o familie guvernată de egalitate în exercitarea drepturilor și îndatoririlor familiale, familia își justifică rațiunea de a fi în legăturile sufletești, de afecțiune, care se conturează între membrii săi, legături care argumentează și constituie totodată motivul sprijinului material și moral reciproc.

De asemenea, familia, ca realitate socială, nu este decât rezultatul nevoii ființei umane de a fi protejată, de a se simți în deplină securitate alături de alți semeni cu care dezvoltă relații de rudenie sau de afinitate, izvorâte în mod firesc din sentimente, respect și afecțiune. În ceea ce privește fundamentul căsătoriei, menționăm că: „*la început, ca și acum, căsătoria era de competența exclusivă a autorităților laice. Biserica nu se ocupa de această instituție cărmuită, de altfel numai de instituțiile dreptului civil. Cu timpul însă, în sec. X-lea, căsătoria a ieșit*

complet de sub regulile laice și intrând total sub cârmuirea bisericii, până în sec. XIV-lea, când unii suverani au început să prevadă reguli pentru încheierea căsătoriei.”¹⁹

La baza acestei forme de organizare socială, familia, este așezată o instituție juridică, căreia legiuitorul, de-a lungul timpului, i-a consacrat, prin prisma importanței sale, numeroase reglementări, ca o garanție în plus a securității, protecției, bunăstării și echilibrului care ar trebui să o caracterizeze. După cum ne relatează și autorul: „*soții trebuie să înțeleagă drepturile și responsabilitățile care le revin în cadrul familiei*”.²⁰ Prin care se menționează că o dată cu căsătoria, avem nu doar drepturi ca soț, soție și ca mamă, însă acest act juridic atrage și un șir de multe alte obligații, prin care se numără și obligația de întreținere. După cum afirmă și autorul Emil Poenaru²¹, căsătoria constituie temeiul obligației legale de întreținere, fapt pe care îl reiterăm deoarece doar căsătoria în cazul soților naște obligația de întreținere în condițiile legii.

Despre terminologia de „obligație”, ne expune autoarea Berindei Mihaela-Gabriela, conform căreia termenul provine din dreptul roman care își are originea într-un cuvânt compus, obligatio sau obligare, format din prepoziția „ob”, cu înțelesul „pentru”, și din verbul „ligo, ligare”, cu semnificația „a lega”. În latina veche, aceasta însemna a lega pe cineva pentru un anumit scop, în vederea obținerii a ceva sau realizării unui anumit lucru. Ca instituție juridică, obligația apare odată cu nașterea proprietății private și a claselor sociale, constituind un mijloc de înrobire a celor lipsiți de mijloace de producție de către cei care posedau asemenea mijloace. Debitorul insolubil, neplătind la scadență plata, era întemnițat la închisoarea privată a creditorului, iar dacă nu intervenea vreo rudă, prieten ori cunoscut care să îi plătească datoria, era vândut dincolo de Tibru²².

Potrivit opiniei autorului Vasilescu Paul²³, cuvintele “obligație civilă” pot fi privite din unghiuri diferite, care pot fi folosite aparate așa încât să trateze separat raportul juridic, o prestație sau un drept subiectiv. Autorul făcând o deosebire dintre obligație și îndatorire. Respectiv obligația comportă un caracter patrimonial, pe când îndatorirea nu are întotdeauna neapărat și un subiect activ determinat și nici un obiect patrimonial.

Termenul „obligație” reprezenta legătura pur materială, corporală (vinculum corporis) între două persoane, atribuind creditorului un drept asupra persoanei debitorului (ius in

---

¹⁹TRIF, M., Desfacerea căsătoriei prin divorț și partajul bunurilor comune ale soților., București, Edit. Hamangiu, pp. 19.

²⁰GHEBERTA, Ioana, Nicoleta, NULITATEA CĂSĂTORIEI ÎN DREPTUL ROMÂN ȘI COMPARAT, București, ed. Universul Juridic, 2017, pp. 19.

²¹AIOANEI, Genovia, POENARU, Emil, Căsătoria și divorțul. București, Editura Hamangiu, 2008, pp. 68.

²²BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 1.

²³VASILESCU, Paul, *Drept civil. Obligațiile*. Ediția a 3-a, București, Edit. Hamangiu, 2024, pp. 8.

personam), asemănător dreptului de proprietate, care era un drept al proprietarului asupra lucrului său (ius in rem). În temeiul acestui drept, creditorul putea dispune de persoana debitorului după bunul său plac, asemeni proprietarului unui lucru. Dacă debitorul nu reușea să achite creditorului suma datorată, atunci el devine proprietatea creditorului, vorbim aici despre termenul de sclavie, cu alte cuvinte.

Or, în altă ordine de idei, prin obligație în dreptul roman, se înțelegea acțiunea de legare pe cineva pentru o anumită cauză, în vederea obținerii a ceva. Adesea acțiunea de legare lua naștere în legătură cu neplata datoriei debitorului față de creditor. În așa mod, creditorul mai mult la propriu lega (aresta) debitorul într-o temniță privată până când acela era eliberat de una din rudele sale prin achitarea datoriei față de creditor sau era vândut în robie, astfel debitorul apărea ca obiect al dreptului de proprietate²⁴. Așa cum proprietarul putea dispune de lucrul său, creditorul dispunea, după propria voință, de debitorul său. Configurația raportului obligațional era cea a unei legături materiale create între creditor și debitor. Neplata la scadență atrăgea întemnițarea datornicului și în final, vânzarea sa pentru asigurarea intereselor creditorului. Răspunderea a fost interpretată ca luare în gaj, ca garanție a executării obligației pretinse de creditor²⁵.

La început, legătura pur materială și concretă între cele două persoane consta în înlănțuirea debitorului, aservirea acestuia față de creditor, iar ulterior, relația juridică în a cărei virtute creditorul putea cere debitorului să dea, să facă, sau să nu facă ceva, sau, dacă situația o impunea, putea recurge la constrângerea pentru asigurarea executării prestației²⁶. Astfel încât, o dată cu dezvoltarea producției de mărfuri și a schimburilor comerciale, ideea de legătură (obligatio) încetează de a mai fi înțeleasă în sens strict material, iar noțiunea de obligație începe să își modifice structura, devenind o legătură pur juridică (vinculum iuris), sub forma unei legături imateriale, în sensul de relație abstractă dintre creditor și debitor²⁷ în virtutea căreia creditorul putea cere debitorului să execute prestația ce i se datora. În caz de neexecutare, el putea recurge la constrângere (adstringimur), procedând la sancțiunea executării silite asupra bunurilor debitorului.

În prezent, prin obligație – în general – se înțelege existența unei relații juridice între două sau mai multe persoane, în virtutea căreia creditorul are dreptul să pretindă debitorului executarea prestației la care acesta s-a obligat.

---

²⁴JUGASTRU, Calina, *Drept civil. Obligațiile*. București, Editura Hamangiu, 2023, pp. 2.

²⁵Ibidem., pp. 3.

²⁶BAIEȘ, Sergiu, CEBOTARI, Valentina, CREȚU, Ion, MÎȚU, Gheorghe, BRUMĂ, Sorin, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Chișinău, "Tipografia Centrală", 2015, pp. 12.

²⁷ZAMSA, Cristina, Elisabeta, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București, Editura Hamangiu, 2023, pp. 1.

Acestea fiind spuse, reiterăm că în doctrina juridică occidentală, unii autori fac distincție între „obligație”, ca termen specific de desemnare a obligațiilor de drept civil, care formează instituția juridică a obligațiilor și „îndatorire juridică”, termen generic de desemnare a numeroaselor îndatoriri juridice, generale și particulare.

Sunt cuprinse în categoria îndatoririlor generale obligația de a nu aduce atingere drepturilor altora sau de a nu comite infracțiuni, iar în categoria îndatoririlor particulare sunt incluse obligațiile dintre soți sau cele dintre părinți și copii, adică obligația de întreținere dintre membrii familiei.

În limbajul juridic francez, termenul „obligație” reprezintă, în general, ceea ce legea sau chiar morala comandă unui individ să facă, fără ca acesta să aibă vreo legătură directă cu o persoană determinată de creditor²⁸.

Consolidarea teoriei asupra obligației a avut loc în perioada clasică a epocii romane, opera împăratului Iustinian fiind cunoscută sub denumirea de „Corpus Iuris Civilis”. Aceasta este compusă din patru părți: codex, digesta (pandecte), institutiones și novellae. Teoria dreptului roman asupra instituției obligațiilor a parcurs secole până la definirea sa de către Gaius: „*Obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicuius rei solvendae secundum iura nostrae civitatis*”, ceea ce însemna că „*Obligația este o legătură de drept prin care suntem constrânși de nevoie să plătim un lucru oarecare, potrivit normelor de drept ale cetății noastre*”²⁹.

În dreptul roman se consideră că fundamentul obligației de întreținere îl constituie solidaritatea care îi unește pe membrii familiei și legătura de sânge dintre aceștia. Obiectul întreținerii consta în asigurarea de hrană, locuință, îmbrăcăminte și încălțăminte pentru cei care, după lege, cădeau în sarcina lor.

În raporturile personale dintre soți, aceștia erau obligați să își poarte respect reciproc, femeia să ia rangul social al bărbatului, iar bărbatul trebuia să îi dea întreținerea corespunzătoare, să o apere în orice împrejurare și să acționeze pentru ea în fața organelor de judecată. De asemenea, soții își datorau fidelitate unul celuilalt; cu toate acestea, numai adulterul soției era pedepsit. În dreptul roman primitiv, soțul care își repudia soția, în alte cazuri decât cele prevăzute de lege, era obligat să îi lase jumătate din averea sa. Considerăm această acțiune ca fiind un pas memorabil spre evoluție, deoarece se puna pe picior egal soții între ei pe de o parte,

---

²⁸BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Editura Hamangiu. 2019, pp. 3.

²⁹Ibidem, pp. 4-5.

dar pe de altă parte, soția având avere putea să se întrețină de sinestătător, fără ca să depindă de bărbat.

În altă ordine de idei însă, copiii născuți din incest nu aveau dreptul la întreținere³⁰. Prin urmare, în vremea respectivă se făcea diferența dintre drepturile copiilor proveniți din incest și ceilalți copii. Principala deosebire în acest sens, era că aceștia nu aveau dreptul la întreținere din partea părintelui obligat, erau cumva îngrădiți în drepturi și defavorizați social și legal de ceilalți copii.

În *vechiul drept francez*, obligația alimentară era considerată un principiu fundamental pe baza căruia se desfășoară relațiile de familie. Această obligație era calificată ca o adevărată obligație civilă.

Obligația legală de întreținere a fost consacrată și în *vechiul drept românesc*. Codul Calimach³¹ prevedea datoria părinților de a se îngriji de creșterea și educarea copiilor. Cheltuielile de întreținere erau suportate de tatăl copiilor, iar dacă acesta nu dispunea de mijloacele necesare, ele treceau în sarcina mamei, cu excepția cazului în care ea însăși se afla în stare de nevoie. În această situație, deveneau obligați ascendenții după tată și respectiv în lipsa lor, ascendenții după mamă. Dacă părinții se despărțeau și nu se înțelegeau în privința întreținerii copiilor, întreaga grijă cu privire la aceștia revenea mamei.

În *common law*, obligația alimentară este cunoscută din cele mai vechi timpuri ca o simplă obligație morală, care s-a transformat, cu timpul, într-o adevărată obligație civilă.

În ceea ce privește înțelegerea obligației de întreținere în zilele noastre, atunci: „*obligația de întreținere își are fundament în relațiile de familie, din care se naște obligația de solidaritate, adică sprijin moral și material*”.³² Prin urmare obligația de întreținere, este o normă legală, impusă legislativ, nu este opțională sau la limita discreției, dar care capătă un caracter juridic. Tot așa: “*obligația de întreținere din Codul familiei are un temei legal, deși fiind tot obligație personală*”.³³ După cum ne afirmă și autoarea, chiar dacă obligația de întreținere este expres reglementată legislativ, oricum aceasta rămâne a fi nu în ultimul rând o îndatorire de ordin moral și spiritual. Este o expresie firească a umanității caracteristică individului care conviețuiește în relații de familie, să acorde în mod prioritar și nesilit de nimeni întreținere membrilor săi de

---

³⁰BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 19.

³¹ Ibidem, pp 20.

³²AVRAM, M., *Drept civil: familia*, București, Hamangiu, 2013, pp. 486.

³³TĂLĂMBUTA, ANGELINA, Noțiunea și caracterele juridice privind contractul de înstrăinare a bunurilor cu condiția întreținerii pe viață. În: *Revista Legea și Viața*. Anul. 2018, pp. 11..

familie. Este mai degrabă o regulă a vieții cu care ne naștem de a ne acorda sprijin și susținere reciprocă aproapelui nostru care se află în stare de neputință și de nevoie.

Cum existența și evoluția relațiilor de familie este parte integrantă a vieții sociale, legiuitorul a găsit de cuviință să reglementeze în mod expres relațiile personale, precum și cele patrimoniale dintre membri familiei, demonstrând grija statului în protejarea acestor relații sociale. Reglementarea juridică a raporturilor de întreținere, vine mai degrabă ca o asigurarea a securității juridice a cetățenilor aflați în circumstanțele unei astfel de situații.

Obligația legală de întreținere a soților se fundamentează pe sentimentele de prietenie și afecțiune reciprocă dintre ei, pe solidaritatea firească, pe toate planurile, care trebuie să caracterizeze raporturile lor, iar juridic pe însăși instituția căsătoriei. De altfel, legiuitorul însuși nu concepe căsătoria decât ca o consacrare pe plan juridic a unor legături profunde care se justifică prin sentimente de prietenie și afecțiune între cei ce doresc să întemeieze o familie. Dar, în fundamentarea obligației de întreținere între soți (și nu numai între aceștia) trebuie avute în vedere nu numai raporturile interpersonale dintre ei, ci și funcțiile pe care familia le are în societate, privite prin prisma interesului general de asigurare a bazei materiale a membrilor familiei și de cultivare a înclinațiilor firești, a deprinderilor sănătoase, întrajutorare și solidaritate între ființele umane³⁴.

Așa cum am precizat anterior, izvorul acestor relații îl reprezintă atașamentul membrilor familiei, fapt pentru care aceste obligații specifice sunt îndeplinite cu precădere benevol, fără implicarea coercitivă a autorităților statului, dintr-un sentiment de datorie firească, fără un calcul pragmatic al proporționalității avantajelor sau dezavantajelor care pot rezulta.

Despre întreținere se cunoaște încă din cele mai vechi timpuri, poate chiar atunci când încă nu exista instituția de familie, dar mama întotdeauna și-a întreținut copilul până la o anumită vârstă.³⁵ Inițial aceasta se rezumă la alimentație, îmbrăcăminte, însă cu trecerea anilor și dezvoltarea civilizațiilor, acesta se lărgeste pînă la mijloacele necesare traiului, educației și pregătirii profesionale. Tot astfel, menționează și autoarea Valentina Cebotari, precum că: *“Toate tendințele omenirii au fost și sunt îndreptate spre asigurarea necesităților materiale și spirituale ale omului. În acest scop a apărut familia, statul și dreptul.”*³⁶ Conform opiniei

---

³⁴BACACI, Alexandru, *Raporturile familiale în dreptul familiei*. București, Editura Hamangiu, 2007, pp. 170.

³⁵STRELICIUC, Viorica, *Evoluția istorico-juridică a dezvoltării întreținerii între soți și foștii soți*. În: Conferința Realități și perspective ale învățămîntului juridic național. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, octombrie 1- 2, 2019, pag. 565-570. ISBN 78-9975-149-79-2, pp. 565.

³⁶CEBOTARI, VALENTINA, *Prevederi legale privind obligația de întreținere*. În: *Revista Națională de Drept*. Anul 2003, nr. 2, pp. 18.

autorului și altor doctrinari, pe care o susținem în totalitate, necesitățile materiale și spirituale ale omenirii constituie premiza apariției familiei, statului și dreptului.

Tot așa despre întreținere, cunoaștem și dintr-o monografie mai veche ardelenescă din 1925, al autorului Nicolae Turla, inspirată din Codul Civil Austriac care, stabilește dreptul familiei ca fiind parte componentă a dreptului privat, ce se ocupă de reglementarea raporturilor familiare din care derivă drepturi și obligații. După cum ne menționează și autorul: *"Din căsătorie derivă drepturi și obligațiuni între soți, iar din legătură familiară derivă drepturi și obligațiuni între părinți și copii. Caracteristică acestor drepturi este, că ele nu se pot extinde asupra acelor cari nu stau în legătură familiară"*, drept urmare sesizăm delimitarea raporturilor de familie din care reies drepturi și obligații speciale și care nu vor fi confundate cu altfel de raporturi. Subsidiar Nicolae Turla, asimilează drepturile până la un oarecare grad ca fiind obligații, având astfel o natură mixtă și caracter de interes public. Nu vom supune discuției opinia autorului, dat fiind faptul că poartă o încărcătură specifică gradului de dezvoltare a justiției din vremea respectivă.

Într-o altă ordine de idei, specific obligațiilor care derivă din relațiile de familie, este că acestea apar ca efect al relațiilor de rudenie, de afinitate sau asimilate familiei. Oricare alte obligații reglementate de legislația civilă, nu pot fi confundate cu cele de familie, deoarece nu există relația de rudenie. Susținem opinia autorului, dat fiind faptul că această regulă este valabilă până în zilele noastre într-o altă formulare mult mai complexă.

Pentru prima dată în monografia autorului aflăm despre obligația soțului de întreținere a soției, conform căreia: *„soțul este capul familiei. În această calitate el are în primul rînd dreptul să conducă interesele casei, dar totodată îi incumbă sarcina de a procura soției, potrivit averii sale o întreținere convenabilă și să o apere în toate împrejurările.”* Adică soțul se obligă să ofere întreținere materială soției sale, în schimbul poziției sale de *"capul familiei"*.

Drept urmare, în calitatea sa de soț, el are dreptul de a *„conduce interesele casei"*, dar și obligația de a procura soției sale întreținere potrivit averii sale. Obligațiile bărbatului de întreținere, se referă la ajutorarea materială a soției sale ca rezultat al conviețuirii în comun în raporturile familiare în care sau format legal relațiile de rudenie prin căsătoria civilă³⁷. De remarcat este faptul că până în zilele de astăzi, obligația de ajutor reciproc și întreținere între membrii familiei se atestă în cadrul raporturilor de familie, având subiecții speciali - membrii de familie. Norma dată fiind reglementată în CF, care prevede că: *“Relațiile dintre soți se bazează pe stimă și ajutor reciproc, pe obligații comune de întreținere a familiei, de îngrijire și educație*

---

³⁷TURLEA, N., Dreptul familial ardelenesc, Oradea, Tipograful Kosmos, Oradea-Mare, 1925, pp. 19.

a copiilor”.³⁸ Astfel încât, obligația solidară a ambilor soți de întreținerea familiei există din toate timpurile. Iar stima și ajutorul acordat reciproc între soți este premiza unei căsătorii fericite, prin împlinirea scopului și misiunii întemeierii unei familii. Or, un bărbat și o femeie se decid asupra formării familiei sale din intenția de a-și uni destinele pentru coabitare și procrearea urmașilor. Totodată, obligațiile comune și corelative ale părinților, dintotdeauna au fost îndreptate inclusiv în vederea îngrijirii și educării copiilor lor. Aceasta fiind misiunea principală a umanității din epoca de piatră și până în prezent care se bazează pe coabitarea dintre un bărbat și o femeie pentru concepere, misiune care nu s-a schimbat între timp.

În aceeași ordine de idei, sursa ne indică că: *„Femeia are obligațiunea, întrucât nevoia cere, să stea în ajutorul bărbatului la câștigare, ba chiar să muncească pentru a câștiga separat. De regulă însă femeia nu este obligată să țină pe bărbatul său”*³⁹. Ceea ce înseamnă că întreținerea exclusivă a întregii familii apare ca obligație pentru soț, fiind facultativă pentru soție.

Dat fiind faptul că tatăl este capul familiei, cel care conduce pe ceilalți membri, acestuia îi revine obligația de întreținere. Dacă este nevoie ca femeia să lucreze alături de el pentru câștig, atunci acesta în limita posibilităților poate munci alături de el sau separat. Însă, regula de bază este că tatăl va fi principala sursă de venit, lui îi se încumbă întreținerea și prosperitatea materială a familiei.

Ca excepție, pe de altă parte, autorul ne indică despre apariția obligației exclusive de întreținere acordată de către soție întregii familii inclusiv și a soțului, atunci când: *„acela (soțul) din cauza incapacității de câștig și în lipsă de avere, nu se poate susține singur. Femeia este obligată a da aceasta ținere numai în natură și în gospodăria de casă”*, ceea ce presupunea că soția nu era obligată să meargă la câștig în afara gospodăriei. Condiția principală în acest caz, este ca soțul să fie inapt de muncă. Aceeași condiție de altfel o atestăm și în legislația familiei, ca fiind una din condițiile ce dă naștere la dreptul la întreținere.

Tot în vederea obligației de întreținere, monografia delimitează excepții de întreținerea exclusivă a soției acordate soțului, atunci când: *„din vina femeii bărbatul trăiește separat. Femeia mai este obligată a ține pe bărbat când de bunăvoie sa angajat la această ținere”*, de aici putem deduce premisele apariției Contractului de întreținere, manifestat prin acordul soției transformat în obligație privind întreținerea bărbatului care trăiește separat. Condiția ca bărbatul să primească întreținere de la soție, fiind dacă separarea lor este cauzată de către femeie. În cazul

---

³⁸CEBOTARI, VALENTINA, Dreptul Familiei, Ediția a III-a Revăzută și completată, Chișinău, Tipografia Reclama, 2014, pp. 204.

³⁹TURLEA, N., Dreptul familial ardelenesc, Oradea, Tipograful Kosmos, Oradea-Mare, 1925, pp. 112.

în care despărțirea lor nu vine ca cauză a vinei femeii, atunci ultima nu este obligată a-l întreține, doar dacă aceasta nu și-a exprimat de bună voie dorința. Cu alte cuvinte, vorbim aici despre încheierea verbală a potențialului contract privind plata pensiei de întreținere.

Un alt moment interesant întâlnit în opera autorului este cu privire la *"Ținerea femeii după normele din Transilvania"*, care de altfel se realizează în trei cazuri: în ***decursul căsătoriei, în decursul traiului dezbinat și după desfacerea căsătoriei***.

În ceea ce privește întreținerea soției în timpul căsătoriei, atunci documentul determină două cazuri separate de reglementare. Primul caz se referă la familiile mai puțin înstărite: *"În decursul conviețuirii conjugale ținerea femeii se dă în natură. Sarcina are să fie suportată de bărbat, și a cărei măsură este acordată după starea materială a căsătoriților și după gradul culturii intelectuale"*. Conform căreia, soțul este obligat a acorda întreținere soției în raport cu starea sa materială și gradul culturii intelectuale. Drept urmare, soțul urmează să acorde întreținere soției din urma separării în limita stării sale materiale și al posibilităților sale financiare cumulativ cu gradul culturii sale intelectuale. În cazul în care soțul nu dispune de venituri materiale, soția nu poate cere întreținere peste limita posibilităților soțului. În altă formulare și exprimare, această normă se identifică în normele Codului familiei din perioada zilelor noastre. Chiar dacă legislația RM nu face diferență dintre debitorul înstărit și nu prea, obligația de întreținere a creditorului, este corelativă situației materiale a debitorului. Prin urmare, ultimul datorează întreținere în limita veniturilor sale.

Pe de altă parte, însă avem reglementare celui de-al doilea caz, *"a soției omului bogat"*, care *„cu tot dreptul, poate pretinde îndeplinirea pretențiilor spirituale, îmbrăcăminte mai scumpă, în caz de îmbolnăvire curare în sanatoriu, băi etc."*, aici atestăm mai mult reglementare familiilor bogate, în care soțul datorează soției întreținere complexă, de la cea materială până la cea spirituală. Drept rezultat, dacă soțul este bogat, atunci și soția va putea pretinde la aceleași drepturi și posibilități ca și al soțului. Mai mult decât atât, soția este în drept să ceară întreținere prin îndeplinirea pretențiilor sale spirituale. Aici de altfel observăm că întreținerea nu se reduce doar la aspectul material, dar și la cel spiritual, de exemplu dacă soția are o preocupare spirituală personală, atunci soțul este obligat să-i asigure întreținere inclusiv și a acestor activități. Subsidiar, soția soțului bogat avea dreptul la îmbrăcăminte scumpă, la sanatoriu și băi etc. Adică, soțul datorează soției după separare viața pe care ar fi avut-o cu el dacă s-ar fi aflat în căsătorie.

Ținerea provizorie, fiind atunci *"când soții conjugali trăiesc dezbinați, în timpul procesului de divorț"*. Aici de altfel identificăm și noțiunea de *"pensiune alimentară provizorie"*, în conformitate cu care *"separarea conviețuirii de la pat și masă, la cererea femeii tribunalul ordonă plățirea pensiunii alimentare provizorie pentru femeie pe timpul cât ține procesul"*.

Adică, până la desfacerea căsătoriei în cadrul tribunalelor, soția putea primi întreținere din partea soțului pentru întreaga perioadă a procesului sub forma unei pensii alimentare. În acest sens, la evaluarea mărimii *pensiei alimentare* erau luate în considerație nivelul de trai și restul circumstanțelor de fapt, iar hotărârea în caz de urgență, era luată de către "*președintele sau judecătorul însărcinat de președinte*". *Pensia alimentară provizorie* stabilită pentru femeie putea fi majorată, dacă era insuficientă pentru ca aceasta să poată trăi și dacă situația bărbatului s-a ameliorat. Drept urmare, atâta timp cât se ținea procesul de judecată, soția avea dreptul la întreținere provizorie, temporară pentru o perioadă determinată. Decizia privind plata pensiei de întreținere era luată de către președinte sau judecător și aceasta putea fi majorată în cazul în care quantumul acesteia nu acoperă necesitățile materiale ale soției, cu condiția că situația soțului să-i permită.

În prezent, nu este reglementată o astfel de delimitare a achitării pensiei de întreținere în dependență de etapele procesului de judecată, cum era stabilită de altfel în baza legii XXXI: din 1894, care prevedea că: "*judecătoria procesului, ordonă viețuirea separată în mod provizoriu chestiunea așezării și ținerea copiilor*".⁴⁰ În zilele noastre, vorbim în ansamblu de situația de după divorț, când soția primește întreținere din partea soțului de la data când a înaintat cererea de desfacere a căsătoriei în instanța de judecată sau de la data survenirii evenimentului ce-i conferă dreptul la întreținere, fără a se dispune de către judecător întreținere de ordin temporar sau provizoriu.

O altă situație reglementată în Codul austriac se referă la circumstanțele când soția se face vinovată de separarea soților și respectiv nu are dreptul să solicite pensie de întreținere. După cum ne indică și autorul, pe de altă parte însă: "*femeia care trăiește despărțită de bărbat, nu are drept la penzia alimentară, când a devenit nevrednică prin o atare purtare care nu este permisă unei femei măritate*", din care rezultă că soția nu beneficiază de întreținere în cazul în care desfacerea căsătoriei era consecința comportamentului nevrednic unei femei căsătorite. Nu putem cunoaște cu siguranță în ce constă "*nevrednicia unei soții măritate*", dar putem admite că este vorba despre adulterul soției sau comportamentului amoral.

Și al treilea caz fiind, ***după desfacerea căsătoriei***, care avea denumirea de "***penzie alimentară definitivă***". În aceeași ordine de idei, condiția esențială este ca soția să nu se facă vinovată de despărțire, în caz contrar nu poate cere întreținere din partea soțului. Legislația timpurie impunea niște condiții clare care dau dreptul soției la întreținere din partea soțului și

---

⁴⁰TURLEA, N., Dreptul familial ardelenesc, Oradea, Tipograful Kosmos, Oradea-Mare, 1925, pp. 115.

anume existența legăturii de cauzalitate dintre obligația de întreținere cu condiția de vinovăție al soțului.

De-a lungul timpului aceste condiții au căpătat altă formulare adaptată vieții cotidiene, însă au păstrat același principiu de scutire care presupune culpă soțului sau fostului soț care necesită sprijin material și întreținere.

Referitor la evoluția pensiei de întreținere în contextul obligației, dintre alți membri de familie, autorul ne vorbește despre noțiunea de "*pensie alimentară pentru noră*". Un aspect pe larg reglementat care se referă nu doar la obligația fostului soț de a-și întreține fosta soție, dar și apar ca subiecți noi în calitate de debitori - părinții soțului, care se obligă să întrețină femeia fiului: „*obligația părinților de a ține femeia fiului, se menține și atunci când, fiul a adus femeia sa cu consimțământul părinților în căsnicia comună și fiul nu are avere sau venit separat.*”

Reieșind din circumstanțele că copii nu trăiau separat de părinții lor și continuau să conviețuiască cu toții împreună, să prelucreze terenuri, să îngrijească în comun de animalele, atunci toți membrii de familie erau socotiți ca fiind egali în obligații inclusiv și obligațiile privind întreținerea. Femeia putea pretinde pensie de întreținere din partea părinților soțului, atunci când conviețuirea dintre soț și soție devine imposibilă ca consecință a: "*bolii de alienație periculoasă*" a soțului. Subsidiar, în cazul în care femeia dispune de "*avere*" sau "*venit separat care să-i fie suficient pentru întreținerea sa*", părinții soțului nu sunt ținuți la plata pensiei de întreținere.

Dacă în cursul conviețuirii femeii cu bărbatul său, ultimul devenea incapabil mental și nu era în posibilitate să acorde întreținere soției, atunci acesta avea dreptul de a cere întreținere de la părinții soțului. În cazul în care soția dispune de suficiente resurse materiale de a se întreține singură pe sine, atunci obligația cădea de pe umerii părinților soțului.

Codul căsătoriei și familiei din anul 1969, care respectiv a fost abrogat o dată cu intrarea în vigoare a noului cod din 2001, la fel conținea reglementări cu referire la obligația de întreținere.

Conform Capitolului IV cu privire la *Drepturile și îndatoririle soților*, art. 27, soții erau obligați să se ajute material unul pe altul. În cazul în care soțul obligat să acorde întreținere refuză, atunci soțul inapt de muncă și care avea nevoie de ajutor material, precum și soția în perioada sarcinii și în curs de trei ani după nașterea copilului aveau dreptul să primească pe cale judecătorească prin înaintarea unei cereri privind acordarea mijloacelor de întreținere din partea celuilalt soț.

Codul căsătoriei și familiei opera cu noțiunea de *pensie alimentară*, care în prezent are denumirea de plata pensiei de întreținere. Acesta și fiind motivul pentru care noțiunea respectivă este întrebuințată și până în prezent.

Aceleași reglementări caracteristice Codului familiei actual sunt cu privire la obligarea soțului de a acorda întreținere soției termen de 3 (trei) ani după nașterea copilului, această normă nu a suferit modificări, aceeași obligație a soțului fiind valabilă și până în prezent. Alta este situația însă în cazul fostului soț incapabil de a se întreține de sine stătător. Conform Codului familiei din 2001, instanța de judecată este în drept să scutească pe unul dintre soți de la plata întreținerii dacă soții s-au aflat în relații de căsătorie cel mult 5 (ani). În trecut însă, soțul care este inapt de muncă și care are dreptul de a primi întreținere de la celălalt soț după desfacerea căsătoriei, dacă a starea lui a survenit în cursul căsătoriei sau la un an după desfacerea acesteia.

Totodată, Codul căsătoriei și familiei nu conținea nici un fel de reglementare privitor la încheierea de către soți a contractului privind plata pensiei de întreținere, această normă a luat naștere o dată cu adoptarea Codului familiei în anul 2001. Un moment interesant în cadrul Codului căsătoriei și familiei este cu privire la articolul ce reglementează modalitatea de calcul a veniturilor părintelui obligat la întreținere. Astfel, în corespundere cu art. 74 al Codului căsătoriei și familiei: "*... felurile de câștig (venit), care trebuie să fie luat în seamă la reținerile pentru pensia alimentară se determină în modul, stabilit de Sovietul Miniștrilor al Uniunii RSS*". Codul căsătoriei și familiei nu prevedea norme exprese cu privire la formele câștigului. Însă, Codul familiei actual, conține norme exprese care identifică în calitate de venituri: activitatea de întreprinzător, activitatea de muncă, activitate intelectuală, premii, indemnizații și alte plăți.

Evoluția obligației de întreținere cunoaște mai multe etape de dezvoltare specifice diferitor epoci și perioade ale civilizației. Ca și în prezent, obligația de întreținere a fost mereu prezentă în structura relațiilor de familie, suferind o evoluție semnificativă de-a lungul timpului, în special în ceea ce privește sfera sa de aplicare. Starea de nevoie se definea reieșind din totalitatea resurselor materiale necesare traiului comparativ contextului actual care impune o abordare mai holistică, luându-se în considerare complexitatea nevoilor umane și factorii sociali care pot influența vulnerabilitatea individului.

Obligația de întreținere dintre soți în perioada statului socialist era o realitate distinctă, influențată de principiile ideologice și de contextul socioeconomic specific. Integrarea sa în sfera raporturilor patrimoniale și raritatea solicitării sale reflectă particularitățile epocii respective. Obligația nu era reglementată ca o entitate separată, ci era inclusă în capitolul privind raporturile patrimoniale dintre soți. Din cauza principiului muncii obligatorii și a accesului universal la pensie, solicitarea obligației de întreținere era un fenomen rar. Toți cetățenii majori erau obligați să muncească, având acces la un loc de muncă și la un venit minim. Astfel încât, asigurarea unei pensii la limita de vârstă sau în caz de dizabilitate reducea dependența de sprijinul financiar din partea membrului de familie. Sistemul de pensii oferea o plasă de siguranță socială pentru cei

care nu mai puteau munci. Acest principiu elimină, în mare parte, necesitatea întreținerii unui soț de către celălalt.

Autoarea Антокольская М.В.⁴¹ vorbește despre legătura dintre obligația de întreținere și sistemul de asistență socială din țară potrivit căruia, în socialism era tendința egalitarismului, adică statul vrea să-și asume întreținerea minimă a tuturor membrilor familiei aflați în stare de nevoie cu excepția copiilor minori. Statul socialist promova ideea muncii ca principală sursă de venit și oferea protecție socială prin pensii de dizabilitate și limită de vârstă.

Din totdeauna părinții acordau îngrijire copiilor săi și respectiv soții aveau obligația de a-și acorda susținere și sprijin reciproc. Obligația de întreținere prin esență avea drept scop asigurarea materială a creditorului obligației rămas fără resurse necesare unui trai decent. Obligația de întreținere rămâne un principiu fundamental al relațiilor de familie, cu o esență constantă de a asigura suportul material necesar pentru un trai decent. De-a lungul timpului, sfera sa de aplicare s-a extins, nevoile s-au diversificat, iar rolul statului a devenit mai important.

O altă reglementare din Codul căsătoriei și familiei era cu privire la urmărirea pensiei alimentare pe baza unor mențiuni făcute în pașapoartele persoanelor care refuză executarea obligației de întreținere. Drept urmare, dacă în pașaportul persoanei exista o mențiune precum că în conformitate cu hotărârea judecătorească acea persoană era obligată să plătească pensie de întreținere, atunci administrația întreprinderii, instituției sau a organizației era obligată pînă la primirea titlului executor, să rețină cuantumul pensiei menționate. Sumele respective erau transferate într-un cont de depozit al *judecătoriei norodnice*. În cazul în care angajatorii nu îndeplineau această obligație, erau pasibili de răspundere cu aplicarea unei amenzi în corespundere cu Codul de procedură civilă a RSS Moldovenești. Mențiunea aplicată în pașaport, era de altfel o măsură de asigurarea plății pensiei de întreținere de către debitorul care refuză plata benevol. Această reglementare a fost ulterior preluată în Codul de executare a RM, dar care a fost între timp abrogată ca fiind contrar drepturilor și intereselor cetățenilor.

Acestea fiind spuse, dorim să menționăm că obligația de întreținere își are fundament din cele mai vechi timpuri, având forme și interpretări diferite de-a lungul anilor în funcție de: civilizație, intelect, pătură socială, nevoie, dar și alți factori⁴². Însă, esența normelor în mare parte a fost păstrată pînă în zilele noastre. Obligația de întreținere între membrii familiei a fost și va rămâne mai întîi de toate o îndatorire de ordin moral și spiritual, iar în cazul în care nu este

---

⁴¹ Антокольская М.В. Семейное право. Учебник. Москва. Юристъ, 1996, pp. 248-249.

⁴² STRELICIUC Viorica, Evoluția istorico-juridică a dezvoltării întreținerii între soți și foștii soți. În: *Conferința Realități și perspective ale învățămîntului juridic național*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, octombrie 1- 2, 2019, ISBN 78-9975-149-79-2, pp. 565.

exercitată conștient și benevol, apare forța coercitivă a statului. Această regularitate nu va dispărea atâta timp cât va exista noțiunea și instituția de familie sau căsătorie.

Desigur că apreciem efortul legislatorului de a ajusta normele legale corelativ vieții cotidiene, întru respectarea drepturilor și intereselor fundamentale ale umanității. Conținutul normelor ce reglementează obligația de întreținere, cu siguranță a fost îmbunătățită substanțial astfel încât să se supuiе multitudinii de tratate internaționale la care RM este parte în vederea respectării drepturilor fundamentale ale omului.

1.3. Generalități conceptuale, noțiunea și caracterele obligației legale de întreținere.

Obligațiile joacă în viața juridică un rol covârșitor, fiind, așa cum spuneau Ambroise Colin și Henri Capitant temeiul vieții juridice⁴³. În doctrina juridică occidentală, unii autori fac distincție între „obligație”, ca termen specific de desemnare a obligațiilor de drept civil, care formează instituția juridică a obligațiilor și „îndatorire juridică”, termen generic de desemnare a numeroaselor îndatoriri juridice, generale și particulare.

Astfel, sunt cuprinse în categoria îndatoririlor generale obligația de a nu aduce atingere drepturilor altora sau de a nu comite infracțiuni, iar în categoria îndatoririlor particulare sunt incluse obligațiile dintre soți sau cele dintre părinți și copii. În limbajul juridic francez, termenul „obligație” reprezintă, în general, ceea ce legea sau chiar morala comandă unui individ să facă, fără ca acesta să aibă vreo legătură directă cu o persoană determinată de creditor.

Pornind de la interpretarea diferită a noțiunii de obligație din dreptul comun, în literatura juridică străină s-au formulat mai multe opinii privitor la definirea acesteia.

În concepția monistă, obligația este un raport juridic în temeiul căruia creditorul poate pretinde de la debitor executarea unei obligații sau, dimpotrivă, obligația de a nu face ceva.

Potrivit doctrinei juridice germane, franceze și elvețiene, prin concepția dualistă se rezervă noțiunii de „obligație” două raporturi juridice distincte și anume, pe de o parte, cel în temeiul căruia debitorul trebuie să dea, să facă ori să nu facă ceva în beneficiul creditorului, iar, pe de altă parte, cel în temeiul căruia creditorul îndreptățit să primească prestația îl poate constrânge pe debitor.

Tot astfel, există concepția subiectivă și concepția obiectivă⁴⁴. Conform reflecțiilor autoarei, Berindei Gabriela, concepția subiectivă desemnează obligația ca o legătură de drept

---

⁴³BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 3.

⁴⁴LABO, Livia, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Note de curs. București, Universitatea “Dimitrie Cantemir”, pp. 33.

(vinculum iuris) între persoana creditorului și persoana debitorului, iar *concepția obiectivă* se axează pe obiectul obligației, considerându-l atât un raport juridic, cât și un bun sau o valoare care se regăsește în activul patrimonial al creditorului și în pasivul debitorului.

Observăm că, privitor la aceste concepții, obligațiile sunt raporturi juridice între persoane, care își păstrează acest specific, chiar dacă ele devin opozabile față de alte persoane decât cele care au stat inițial la baza constituirii raportului juridic respectiv.

Obligația legală de întreținere, ca element al raporturilor juridice obligaționale de întreținere, subzistă numai în condițiile prevăzute de lege. Aceasta se subiectivizează numai în folosul persoanelor prevăzute limitativ de lege. Obligația legală de întreținere este destinată să asigure creditorului cele necesare traiului, fundamentată pe principiul solidarității familiale⁴⁵.

Tot despre concepția subiectivă și cea obiectivă a obligațiilor, ne vorbește autorul Radu Rizoiu în lucrarea intitulată *Curs de teoria actului juridic civil, 2021*⁴⁶. În opinia autorului, concepția subiectivă este axată în mare parte asupra înțelegerii individualității umane, însă în concepția obiectivă găsim răspunsuri utile pentru situații concrete, manifestată prin utilitate practică. Consideră autorul că atunci când tratăm concepția subiectivă, impune cerința bunei-credințe exprimată prin intenție, voință reală în contextul producerii unei acțiuni. Iar concepția obiectivă, presupune prezența circumstanțelor de fapt ce fac posibilă o acțiune sau alta. Noi însă susținem părerea potrivit căreia se prevalează concepția obiectivă cu elemente de subiectivitate.

În vederea identificării unei noțiuni complexe privind obligația legală de întreținere, în cele ce urmează vom analiza mai multe definiții oferite de doctrinari. O primă definiție, este a autoarei Marieta Avram, care spune că: "*Obligația legală de întreținere poate fi definită ca îndatorirea impusă de lege unei persoane de a asigura altei persoane mijloace necesare traiului, atât din punct de vedere material cât și spiritual*".⁴⁷ În această opinie, obligația legală de întreținere este definită că fiind îndatorirea impusă de lege unui anumit individ de a acorda resurse materiale și spirituale pentru traiul unei alte persoane. Izvorul obligației de întreținere constituie norma legală, în temeiul căreia o persoană se asigură cele necesare vieții unei alte persoane.

În accepțiunea definiției, oferită de către autorul Filipescu Ion P., prin obligație de întreținere înțelegem: "*Îndatorirea impusă de lege unei persoane de a acorda altei persoane mijloace necesare traiului, inclusiv satisfacerea nevoilor spirituale, precum și în cazul obligației*

---

⁴⁵FLOREA, Bujorel, FLOREA, Teodor, Vlad, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 207.

⁴⁶RIZOIU, Radu, *Curs de teoria actului juridic civil*, București, Editura Hamangiu, 2021, pp. 265.

⁴⁷AVRAM, M., *Drept civil: familia*, București, Hamangiu, 2013, pp. 485

de întreținere a părinților față de copii minori, mijloacele necesare pentru educarea, învățătura și pregătirea lor profesională".⁴⁸ Aceeași noțiune spre cercetare ne-o oferă și autoarea Cebotari Valentina⁴⁹, conform căreia obligația legală de întreținere se fundamentează pe afecțiunea și prietenia care există între membrii familiei, cât și pe regulile de conviețuire socială și are ca scop ajutarea persoanei apropiate aflate în nevoie. Totodată, atribuim aici și obligația părinților de a acorda susținere și ajutor copiilor săi minori, care se manifestă prin educație, învățământ și pregătirea lor profesională.

O altă noțiune similară, o regăsim în opinia autoarei Simona Petrina Gavrila⁵⁰, conform căreia obligația legală de întreținere este impusă de lege unei persoane în vederea asigurării mijloacelor necesare traiului altei persoane. Considerăm că noțiunea propusă de către autoare este incompletă, deoarece nu atrage atenția asupra caracterului special a subiecților obligației de întreținere care se află în raporturi de familie.

Conform autorilor Lilia și Gabriel Mărgineanu⁵¹, obligația legală de întreținere apare ca efect al rudeniei, ca efect al calității de soț sau ca efectul unor relații asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu relații de familie și are fundamentul în sentimentele de prietenie și afecțiune existente între membrii familiei, precum și regulile de conviețuire socială. Aderăm opiniei autorilor enunțată mai sus în măsura în care într-adevăr, obligația legală de întreținere apare ca efect al rudeniei sau relațiilor de familie existente între subiecții întreținere. Respectiv, dacă lipsește elementul relațiilor de familie, atunci obligația de întreținere numai este imperativ impusă de lege potrivit legislației familiei și poate fi reglementată în temeiul CC.

În altă ordine de idei, propunem spre examinare definiția în conformitate cu care, *"obligația legală de întreținere reprezintă îndatorirea reglementată de lege, între anumite categorii de persoane, de a asigura creditorului, la nevoie, întreținerea, fiind întemeiată pe principiul solidarității familiale"*⁵². Autorul atribuie obligația legală de întreținere subiecților care fac parte din anumite categorii de persoane, făcând o selecție între calitatea debitorului care asigură întreținere creditorului în baza principiului solidarității familiale, ca efect al relațiilor de rudenie existente între aceștia.

---

⁴⁸Filipescu I.P., *Tratat de Dreptul Familiei*, București: All Beck, 2001, pp. 443.

⁴⁹CEBOTARI, VALENTINA, *Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere (continuare)*. În *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul 2014, nr. 2, pp. 26.

⁵⁰GAVRILA, Petrina, Simona, *Instituții de dreptul familiei în reglementarea Noului Cod Civil*. București, Editura Hamangiu, 2012, pp. 212.

⁵¹MĂRGINEANU, L., MĂRGINEANU, G., *Dreptul Familiei*. Chișinău, Edit. "Elena-V.I, 2002, pag. 268.

⁵²FLOREA, Bujorel, FLOREA, Teodor, Vlad, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 207.

Din cele expuse de autor, deducem că obligația legală de întreținere se acordă creditorului în condițiile de nevoie a acestuia. Subsidiar, autoarea Avram Marieta,⁵³ exemplifică principiul solidarității familiale ca fiind sprijinul moral și material reciproc, pe care membrii familiei și-l acordă în mod normal și dezinteresat. Totodată, din punct de vedere juridic, ca expresie a solidarității familiale, legea reglementează obligația de sprijin material și moral între soți, precum și obligația legală de întreținere. În altă ordine de idei, potrivit autorului român Liviu Pop⁵⁴, definiția legală trebuia formulată pornind de la creditor spre debitor și de la creanță către datorie. Susținem părerea autorilor, deoarece creditorul obligației de întreținere dintre membrii familiei poate fi doar persoana care se află în raporturi de rudenie cu debitor și respectiv ultimul având datoria să-i acorde în condițiile legii întreținere. Creanța reprezintă quantumul sumei de bani stabilită a fi achitată potrivit instanței judecătorești sau a contractului privind plata pensiei de întreținere, luându-se în considerație norma legală.

Deși legislația Republicii Moldova, nu definește expres noțiunea obligației legală de întreținere dintre membrii familiei, aceasta o putem deduce selectiv din Titlul IV prevederile Codului familiei. În conformitate cu care, cunoaștem mai multe tipuri de raporturi de întreținere dintre membrii familie, cum ar fi cea a părinților de a-și întreține copiii, obligația de întreținere reciprocă între soți (foști soți), obligația de întreținere dintre frați și surori, etc.

Delimităm în calitate de subiecți a raportului de întreținere următoarele persoane: părinții, copii, și alți membri ai familiei, ca subiecți speciali ai raportului obligațional de întreținere. Concretizăm că aria subiecților obligației de întreținere, se întinde exclusiv la raporturile strict familiare.

Revenind la noțiunea obligației de întreținere, reiterăm că *“obligația legală de întreținere reprezintă îndatorirea impusă de lege unei persoane de acorda altei persoane mijloace necesare traiului, inclusiv aceasta se manifestă prin satisfacerea nevoilor spirituale, precum și în cazul obligației de întreținere a părinților față de copii minori, mijloacele necesare pentru educarea, învățătura și pregătirea lor profesională”*⁵⁵. Astfel, obligația legală de întreținere apare ca efect al rudeniei, căsătoriei sau altor relații asimilate de lege cu relații de familie. Începând cu acestea, vom explica pe rând fiecare din aceste noțiuni în vederea unei mai bune înțelegeri a ceea ce numim conceptul relației de familie.

---

⁵³AVRAM, M., *Drept civil: familia*, București, Hamangiu, 2013, pp 16.

⁵⁴POP, Liviu, POPA, Ionuț-Florian, VIDU, Stelian-Ioan, *Drept civil. Obligațiile*. București, Edit. Universul Juridic, 2020, pp. 11.

⁵⁵CEBOTARI, VALENTINA, *Dreptul Familiei, Ediția a III-a Revăzută și completată*, Chișinău, Tipografia Reclama, 2014, pp. 224.

Instituția Familiei, în Republica Moldova este reglementată la nivel constituțional, conform art. 48, alin. (1): "*Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului*". Drept urmare, familia reprezintă un mod de organizare a vieții în comun a oamenilor, bazat pe legăturile stabilite prin căsătorie și pe legăturile de rudenie, având o importanță și un statut juridic deosebit, care îndeplinește funcții multiple (biologice, economice, sociale, educative și spirituale). De-a lungul istoriei, familia a fost definită și nucleu social elementar, celula primară și cea mai simplă a societății⁵⁶.

Drept urmare, conform opiniei autorilor români Oana Ghiță și Roxana Gabriela Albastroiu, familia este definită atât în sens sociologic cât și în sens juridic. În sens sociologic, familia, ca formă specifică de comunitate umană, desemnează: "*grupul de persoane unite prin căsătorie, filiație și rudenie, care se caracterizează prin comunitate de viață și interese. În cadrul relațiilor de familie apar aspecte morale, sociale, fiziologice și acestea au un profund caracter de complexitate, pe care nu-l găsim în cadrul altor relații sociale*"⁵⁷. În ceea ce privește definirea conceptului în sens juridic atunci indicăm că: "*familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora, precum și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea copiilor lor.*" Reieșind din noțiunile expuse mai sus, desprindem noțiunea de familie ca fiind grupul de persoane unite prin căsătorie, filiație și rudenie. La baza familiei stau următoarele principii:

- a) familia se întemeiază pe căsătoria între bărbat și femeie, iar căsătoriile de același sex în RM sunt interzise.
- b) căsătoria trebuie să fie liber consimțită de ambii soți. Orice încheiere a căsătoriei prin încălcarea acordului liber consimțit al soților va fi declarată nulă în condițiile legii.
- c) în cadrul familiei, ambii soți au drepturi egale.
- d) în cadrul familiei, părinții au obligația de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor lor.

În aceeași accepțiune, termenul de „căsătorie” are în dreptul nostru un dublu înțeles⁵⁸. El desemnează, în primul rând ca fiind: "*actul juridic pe care îl încheie cei ce vor să se căsătorească*". În al doilea rând, el desemnează și "*situația juridică – în principiu permanentă – a celor căsătoriți, situație care se naște ca efect al actului juridic odată încheiat*". Prin conceptul de act juridic al căsătoriei se înțelege un act juridic bilateral și solemn, prin care viitorii soți

---

⁵⁶ NEGRU, Boris, OSMOCHESCU, Nicolae, SMOCHINĂ, Andrei, GURIN, Corneliu, ZAPOROJAN, Veaceslav, *Comentariul la Constituția Republicii Moldova*, Chișinău, Editura ARC, 2012, pp. 194.

⁵⁷ GHIȚĂ, Oana, ALBASTROIU, Roxana, Gabriela, *Dreptul familiei. Regimuri Matrimoniale*. București, Editura Hamangiu, 2013, pp. 1.

⁵⁸ BANCIU, Maria, BANCIU, Adrian, Alexandru, *Dreptul familiei conform Noului Cod Civil*. București, Editura Hamangiu, 2012, pp. 9.

consimt, în mod public, să devină soți, calitate în care li se aplică de drept statutul legal de persoane căsătorite.

Sunt în drept să semneze un act juridic de căsătorie, persoanele care întrunesc condițiile conform art. 11 Codul familiei, care reglementează condițiile de încheiere a căsătoriei. Astfel, conform legislației în vigoare, pentru încheierea căsătoriei este necesar consimțământul reciproc, neviciat, exprimat personal și necondiționat, al bărbatului și femeii care se căsătoresc, precum și atingerea de către ei a vârstei matrimoniale. Subsidiar, persoanele care doresc să se căsătorească sînt obligate să se informeze reciproc despre starea sănătății lor. Vârsta matrimonială minimă este de 18 ani, dar pentru motive temeinice, se poate încuviința încheierea căsătoriei cu reducerea vârstei matrimoniale, dar nu mai mult decît cu doi ani. Reducerea vârstei matrimoniale va fi încuviințată de autoritatea tutelară locală în a cărei rază teritorială își au domiciliul persoanele care doresc să se căsătorească, în baza cererii acestora și acordului părinților minorului.

Referitor la conținutul celui de-al doilea sens, al termenului de căsătorie, și anume situația juridică de căsătorie, el mai este desemnat în limbajul juridic și cu terminologia de „legătura juridică dintre soți”, „stare juridică de căsătorie”, „statut juridic” sau „statut legal al soților”, „uniune dintre soți”, „legătura conjugală”, „legătură matrimonială” etc ⁵⁹, care naște drepturi și condiționează obligații.

Noțiunea de *rudenie*, ne-o oferă Codul familiei în reglementarea art. 45, alin. (1), conform căreia: "*Rudenia este legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun. În primul caz, rudenia este în linie dreaptă, iar în al doilea caz - în linie colaterală*". Totodată, prin rudenie înțelegem legătura juridică dintre persoanele care, prin faptul nașterii sau, după caz, al adopției, descind una din alta ori avînd un autor comun.

Acestea fiind spuse, deducem că sunt în raporturi de familie totalitatea persoanelor interconectate între ele ca rezultat al căsătoriei sau rudeniei. Alte tipuri de raporturi care nu intră în categoria celor enumerate mai sus, nu vor face parte din raporturile de familie și nu le va fi aplicabilă norma referitoare obligația de întreținere dintre raporturile de familie.

Referitor la obligația părinților de a acorda copiilor minori "*mijloacele necesare pentru educarea, învățătura și pregătirea lor profesională*", aceasta se referă de altfel, la obligația părinților de a-și susține copii care își continuie studiile, dat fiind faptul că marea majoritate a instituțiilor de învățămînt mediu de specialitate, dar și superior din RM asigură studenților

---

⁵⁹Ibidem, pp. 10-11.

pregătirea profesională contra cost, în regim contractual, iar copiii nu pot singuri, să-și achite taxa de studii.⁶⁰

Pentru a înțelege în profunzime obligația legală de întreținere, vom analiza pe rând caracterele juridice ale acesteia: *caracterul legal, personal, reciproc, cu executare succesivă, variabil divizibil și caracterul complex*. Prin delimitarea caracterelor juridice ale obligației de întreținere, pentru trasarea unor granițe clare între obligația legală de întreținere și celelalte tipuri de obligații, care, deși aparent sunt similare, se deosebesc semnificativ una de alta, obligația de întreținere are următoarele caractere juridice:

1 **Caracterul legal** – ne trimite la reglementarea legală pe care o are obligația de întreținere, Este impusă de lege, iar normele juridice o crează și o reglementează în mod imperativ.⁶¹ Nu este o cutumă, nu este o tradiție sau o prestație de altă natură, dar este expres reglementată de norma legală și procedurală.

Obligația de întreținere este legală, deoarece este expres și limitativ prevăzută de lege și se poate naște doar dacă condițiile prevăzute de normele juridice sunt îndeplinite cumulativ. Totodată, părțile nu o pot înlătura sau restrânge cu anticipație, prin acte juridice, ea impunându-se pe tot timpul cât creditorul este în nevoie din cauza incapacității de muncă. Aceste dispoziții sunt imperative, deoarece sunt prevăzute în scopul de a ocroti, de a se asigura existența persoanelor care se află în nevoie, din cauza incapacității de muncă.⁶²

Totodată, este imperativă în sensul că este o îndatorire de tip special – reglementată de legiuitor în scop de ocrotire – ce se impune cât timp creditorul se află în stare de nevoie din cauza incapacității de a munci. Aceasta face ca, în consecință, obligația să nu poată fi înlăturată sau restrânsă, cu anticipație, prin acte juridice. Renunțarea la dreptul de întreținere ar însemna, în condițiile în care subzistența creditorului s-ar realiza numai pe seama valorificării acestui drept, să se renunțe la dreptul de a trăi.

Caracterul legal, de altfel se caracterizează și prin faptul că atrage răspundere pentru neexecutare, sau încălcarea prevederilor impuse subiecților raportului juridic. Este un drept care nu poate fi îngrădit, în cazul în care vorbim despre îndeplinirea condițiilor necesare și este o obligație imperativ impusă de lege, care la fel nu poate absolvi debitorul de executarea ei, decât în cazurile expres prevăzute de lege.

În conformitate cu art. 192, alin. (2), *cauzele privind încasarea pensiei de întreținere, apărarea drepturilor și intereselor minorului, ... se judecă de urgență și în mod prioritar*. Cu alte

---

⁶⁰TÎMBUR, C., Efectele divorțului față de copiii minori din căsătorie. În: *Legea și Viața*. Anul 2011, nr. 6, pp. 3.

⁶¹MĂRGINEANU, L., MĂRGINEANU, G., *Dreptul Familiei*. Chișinău, Edit. "Elena-V.I, 2002, pp. 270.

⁶²COCOȘ, Ș., *Dreptul Familiei*, vol. II, București: Edit. Lumina Lex, pp. 11.

cuvinte, capetele de cereri înaintate în instanța de judecată care au ca obiect încasarea pensiei de întreținere, urmează a fi examinate prioritar, fără amânare. Totodată, subiecții care depun o cerere privind încasarea plății pentru întreținere, sunt scutiți de taxa de stat⁶³. La pronunțarea hotărârii, când în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, persoana fizică poate fi scutită de judecător (de instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei. Mai mult ca atât, urmează a fi executate imediat ordonanța sau hotărârea judecătorească prin care pârâtul este obligat la plata pensiei de întreținere. Din cele menționate mai sus, determinăm manifestarea caracterului legal prin următoarele elemente:

- a) Nu se poate renunța la dreptul de întreținere. Atât creditorul, cât reprezentanții lui, nu pot face niciun fel de act, acord, contract prin care renunță la această prestație. Mai ales, nu este admis și aspru pedepsit dacă reprezentanții copilului minor, de exemplu, contrar legii, încheie diferite acorduri prin care renunță la plata pensiei de întreținere, astfel pereclitând situația materială și spirituală a minorului îndreptățit a o primi. Este dreptul creditorului de a renunța să-și exercite dreptul, dar orice act juridic încheiat cu debitorul în vederea refuzului complet este nul. Și referitor la copiii minori desigur reprezentantul legal nu poate refuza.
- b) Obligația legală de întreținere este diferită de obligația contractuală, deoarece una ia naștere din circumstanțele legale, impuse imperativ prin lege, iar alta naște la nivel consensual, prin acordul comun.

Totodată, caracterul legal se determină, în opinia autoarei Valentina Cebotari⁶⁴, prin faptul că *"ia naștere în baza faptelor juridice, expres prevăzute de legislația în vigoare, și anume:*

- 1) existența între subiecte a relațiilor de familie;
- 2) existența condițiilor necesare pentru întreținere, stabilite de contract sau de lege (spre exemplu, minoritatea celui îndreptățit să primească sau incapacitatea de muncă, starea de nevoie ș.a.);
- 3) acordul subiecților care pot încheia contractul conform art. 92 CF sau hotărârea instanței judecătorești privind plata pensiei de întreținere.

Obligația de întreținere este legală, deoarece este strict reglementat cercul persoanelor care urmează să-și acorde întreținere, aflați în raporturi de familie. Acest fapt juridic însă, nu îngrădește dreptul părților obligației de întreținere să încheie un contract privind plata pensiei de

---

⁶³Legea, *taxei de stat*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 213 din 31.07.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 9306-309, art. 549, în vigoare din 01.01.2024.

⁶⁴CEBOTARI, VALENTINA, *Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere*. În *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul 2014, nr. 2, pp. 26.

întreținere conform art. 92-96 CF sau al unui contract matrimonial în temeiul art. 27-32 CF (în cazul soților). Suntem de acord cu opinia autoarei Valentina Cebotari, precum că caracterul legal al obligației de întreținere ia naștere în baza faptelor juridice expres prevăzute de lege, însă lipsa unei atare convenții, ori declararea nulității acesteia, nu limitează dreptul debitorului de a solicita întreținere din partea creditorului, membri de familie. În concluzie menționăm că plata pensiei de întreținere este o obligație legală, al cărei existență presupune condiții speciale: relația de rudenie, condițiile necesare pentru întreținere manifestate prin necesitatea de întreținere creditorului și posibilitatea debitorului de a o acorda, însă poate fi prestată la acordul părților prin încheierea un contract. În acest sens determinăm următoarele aspecte de comparație atunci când plata pensiei de întreținere este legală sau contractuală:

1. legală atunci când se stabilește în temeiul unei hotărâri a instanței judecătorești, contractuală o dată cu încheierea unui contract matrimonial sau a unui contract privind plata pensiei de întreținere.
2. în temeiul legii, cunatumul plății pensiei de întreținere este strict determinat, de exemplu în baza prevederilor art. 75, alin. (1), iar cuantumul plății pensiei de întreținere stabilită în baza contractului nu trebuie să fie mai mică decât norma legală, însă poate fi mai mare la liberul consimțământ al părților.
3. obligația legală de întreținere presupune existența concretă a circumstanțelor de fapt (condiție materială precară, inaptitudine de muncă, etc.), pe când în cadrul convenției privind acordarea întreținerii, existența acestor circumstanțe nu este obligatorie.
4. Totodată, părțile pot conveni de comun acord asupra periodicității de plată în temeiul unei convenții, pe când plata pensiei de întreținere stabilită în baza hotărârii judecătorești este o prestație periodică lunară.

Apreciem a fi mult mai echitabil încheierea unui contract privind plata pensiei de întreținere dintre părțile raportului juridic, în cazul în care această convenție reglementează condiții net avantajoase celor prevăzute de legislația familiei. Vorbim despre cuantumul plății pensiei de întreținere în beneficiul creditorului, care poate fi stabilit într-o mărime considerabilă comparativ normelor legale. La fel, dacă părțile prevăd și alte plăți suplimentare înafara normei legale, atunci evident că încheierea unui contract în aceste condiții este susținută și chiar recomandată. Însă, dacă încheierea unui contract privind plata pensiei de întreținere, stabilește condiții și împrejurări care înrăutățesc situația părților, atunci se vor aplica normele legale în măsura în care conținutul convenției contravine acesteia.

Într-un final, atât prin intermediul contractului privind plata pensiei de întreținere, cât și în temeiul legii, quantumul sumei poate fi modificat și acest drept nu poate fi îngrădit sau renunțat la el.

2. În ceea ce privește, **caracterul strict personal** – se determină prin faptul că apare și se realizează între persoanele strict determinate, *obligația de întreținere reprezintă o obligație personală*. Ea se stinge prin moartea debitorului sau a creditorului obligației de întreținere, dacă prin lege nu se prevede altfel.⁶⁵ Ceea ce înseamnă că o dată cu decesul unuia dintre subiecți, se stinge în sine și obligația de întreținere.

Însă, legislația noastră prevede că caracterul personal înseamnă că obligația de întreținere încetează odată cu decesul debitorului sau creditorului. În cazul decesului debitorului creditorul dobândește un nou drept față de alt membru al familiei și asta este un nou raport juridic de întreținere.

În ceea ce privește evaluarea întinderii, particularităților caracterului strict personal, reiterăm că obligația legală de întreținere:

- a) Se realizează între persoanele care au legături de rudenie sau afinitate. Caracterul dat reiese din faptul că există o legătură strânsă a persoanei care beneficiază de pensia de întreținere, precum și a persoanei obligate să o presteze. Această legătură se deduce din relațiile de rudenie sau afinitate stabilite între subiecți.
- b) O dată cu decesul unuia dintre subiecții raportului juridic (creditorul sau debitorul), obligația de întreținere se stinge;
- c) Obligația de întreținere poartă un caracter personal, deoarece este inseparabil legată de persoana obligată să o presteze și de cea îndreptățită să o primească⁶⁶ oricare alte persoane care nu dețin calitatea specială a debitorului și creditorului, nu sunt subiecți ai raportului,
- d) obligația legală de întreținere nu poate forma obiectul acțiunii oblice, dar creditorii debitorului obligației legale de întreținere vor putea cere pe această cale sistarea întreținerii sau reducerea quantumului acesteia.⁶⁷

În aceeași ordine de idei, doctrina de specialitate mai conturează și alte elemente definitorii a caracterului personal⁶⁸:

---

⁶⁵NICOLAE, I., Considerații introductive privind obligația de întreținere. În: Revista Universul Juridic. Anul 2019, nr. 2, pp. 28-33.

⁶⁶CEBOTARI, VALENTINA, Prevederi legale privind obligația de întreținere. În: Revista Națională de Drept. Anul 2003, nr. 2, pp. 16.

⁶⁷CEBOTARI, VALENTINA, Prevederi legale privind obligația de întreținere. În: Revista Națională de Drept. Anul 2003, nr. 2, pp. 26.

⁶⁸*Ibidem*, pp. 26.

1. obligația legală de întreținere nu poate fi transmisă la moștenitori, atât activ, cât și pasiv.
2. creanța de întreținere este incesibilă, atât activ, cât și pasiv, ceea ce înseamnă că cesiunea de creanță, novația prin schimbare de debitor sau stipulația pentru altul sunt incompatibile cu ea.

Autorul Florian Emeșe, în lucrarea intitulată *Dreptul familiei. Căsătoria. Filiația. Regimuri matrimoniale*, publicată în anul 2016, mai atribuie obligației de întreținere dintre membrii familiei *caracterul de ordine publică*⁶⁹. Prin acest caracter autorul descrie inadmisibilitatea renunțării pentru viitor la dreptul la întreținere, adică renunțarea la un drept virtual, dacă obligația de a da întreținere a căpătat contur, a fost stabilită în sarcina unei persoane, nimic nu împiedică pe creditor să renunțe la prestația întreținerii, pur și simplu prin nepunerea în executare a titlului executoriu obținut.

Despre același caracter de ordine publică sau al inadmisibilității renunțării la întreținere, ne vorbește și autorii Bujorel și Vlad Florea⁷⁰, potrivit cărora nimeni nu poate renunța pentru viitor la dreptul său la întreținere. Actul prin care s-ar renunța la dreptul la întreținere, în mod bilateral (cum ar fi contractul de tranzacție⁷¹) sau unilateral (renunțare abdicativă⁷²) este lovit de nulitate absolută, fiind încălcată o normă juridică imperativă. Imposibilitatea renunțării la întreținere operează numai pentru viitor, fie în general față de toate sau față de oricare dintre persoanele care ar putea fi obligate să o presteze, conform legii, fie doar față de o anumită persoană. În schimb, se poate renunța la creanța de întreținere nevalorificată în termenul de prescripție, prin nepunerea în executare silită a titlului executoriu prin care a fost stabilită. Creditorul are libertatea de a alege dacă își va valorifica sau nu dreptul de a pretinde o prestație de la debitor. Această libertate are anumite limite, impuse de principiul bunei-credințe, de interesele terțe și de termenul de prescripție.

3 Caracterul reciproc – reieșind din explicația noțiunii de reciprocitate, atunci depinde de starea în care se află fiecare persoană. Exemplu: părinții sunt obligați să-și întrețină copiii minori, după care, aceștia din urmă sunt obligați a-și întreține părinții. De regulă, când se vorbește de obligația de întreținere, ne gândim în primul rând la obligația părinților de a-și întreține copii minori. Însă, această obligație este una mult mai largă, deoarece include în sine și obligația corelativă a copiilor de a-și întreține părinții inapți de muncă, ce necesită sprijin

---

⁶⁹FLORIAN, Emeșe, *Dreptul familiei. Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația, Ediția a 5-a*. București, Editura C.H.Beck, 2016, pp. 558.

⁷⁰FLOREA, Bujorel, FLOREA, Teodor, Vlad, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 211.

⁷¹ <https://juridicemoldova.md/14097/valsul-se-danseaza-in-doi-despre-concesiile-reciproce-in-tranzactia-de-impacare.html>,

⁷²https://www.rubinian.com/dictionar_detalii.php?id=4020, accesat la 14.08.2023, ora 14:21.

material, și obligația reciprocă de întreținere ce și-o datorează soții și foștii soți, și obligația de întreținere ce apare între alți membri ai familiei - frați, surori, bunei etc.

Pentru anumite motive, de regulă, de ordin social juridic, legea prevede posibilitatea eliberării de obligația de întreținere. De exemplu, copilul poate fi eliberat de obligația de a-și întreține părinții inapți de muncă care necesită sprijin material, dacă instanța judecătorească va stabili că aceștia s-au eschivat de la îndeplinirea obligațiilor părintești față de acest copil.

La fel, copiii, ai căror părinți sunt decăzuți din drepturile părintești, se scutesc de obligația de întreținere a acestora. Reciprocitatea în sine o deducem expres din prevederile Codului familiei, care prevede la art. 80, despre obligația copiilor majori de a-și întreține părinții care necesită sprijin material. Aici suntem în cazul a două situații specifice, și anume în cazul în care copiii refuză să achite legal pensia alimentară, atunci o vor face în baza hotărârii instanței de judecată, și al doilea caz, în baza unui contract privind întreținerea părinților inapți de muncă.

4 Caracterul succesiv (îndelungat).⁷³ Un alt caracter al obligației de întreținere are în vedere faptul că aceasta se execută succesiv, prin prestații periodice întrucât debitorul are îndatorirea de a asigura existența fiecărei zile a creditorului. Acest caracter rezultă și din modalitatea de plată a pensiei de întreținere.

Astfel, că pensia de întreținere se plătește în rate periodice, la termenele convenite de părți sau, în lipsa acordului lor, la cele stabilite prin hotărâre judecătorească. O excepție de la caracterul succesiv al obligației legale de întreținere, este respectiv dacă părțile cad de acord sau în cazul în care există motive temeinice, pot hotărî ca întreținerea să se execute prin plata anticipată a unei sume globale care să acopere nevoile de întreținere ale celui îndreptățit pe o perioadă mai îndelungată sau pe întreaga perioadă în care se datorează întreținerea, în măsura în care debitorul întreținerii are mijloacele necesare acoperirii acestei obligații.

Autoarea Valentina Cebotari, mai indică la caracterul succesiv al obligației legale de întreținere, că perioada pentru care se acordă prestația de întreținere poate fi atât determinată cât și nedeterminată. În vederea susținerii poziției sale, face trimitere la art. 74, alin. (1) Codul familiei, în conformitate cu care: „*părinții sunt obligați să-și întrețină copiii minori...*”. Din aceasta deducem cu titlu de constatare că obligația de întreținere este determinată prin aceea că este cunoscută perioada de timp pentru cât urmează a fi achitată plata pensiei de întreținere, adică până la împlinirea vârstei de majorat a copilului minor -18 ani.

---

⁷³ CEBOTARI, Valentina, Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere. În Revista Institutului Național al Justiției. Anul 2014, nr. 2, pag. 24 - 29. ISSN 1857-2405, pp.26.

În același context, în legislația familiei mai deducem și alte perioade determinate în care persistă obligația legală de întreținere. În acest sens amintim prevederile art. 83, alin. (2), lit. c) și d): *"dreptul de a porni o acțiune în instanța judecătorească privind încasarea acesteia de la celălalt soț îl au: c) soțul care îngrijește copilul comun timp de 3 ani după nașterea acestuia și lit. d) soțul care îngrijește pînă la vîrsta de 18 ani un copil comun cu dizabilități sau care îngrijește un copil comun cu dizabilități severe din copilărie, dacă acest soț nu lucrează și copilul necesită îngrijire"*. Cu alte cuvinte, soțul obligat la întreținerea soțului care îngrijește copilul lor comun minor, va achita concomitent plata destinată întreținerii copilului minor pînă la împlinirea vârstei de 18 ani și plata destinată întreținerii soțului care îngrijește copilul lor minor pînă la 3 ani sau pînă la împlinirea vârstei de 18 ani a copilului cu dizabilități.

Totodată, din categoria obligațiilor de întreținere, cărora nu le putem determina un termen, fac parte, în principiu, celelalte întrețineri legale, precum sunt: întreținerea între soți, când unul dintre soți plătește celuilalt pe viață sau pe tot timpul cât celălalt este inapt de muncă și necesită sprijin material; întreținerea între copii și părinți; întreținerea între părinți și copiii majori, care sunt inapți de muncă etc⁷⁴. Ne raliem la opinia autorului, dat fiind faptul că în examinarea caracterului succesiv cu privire la periodicitatea plății pensiei de întreținere, aceasta poate fi determinată în timp în baza naturii juridice a prestației sau o dată cu încheierea contractului privind plata pensiei de întreținere, care încetează legal în condițiile art. 111 CF, prin decesul uneia dintre părți sau contractual o dată cu expirarea duratei contractului sau conform clauzelor acestuia.

Reieșind din acestea, Dr. Valentina Cebotari, consideră că prin încheierea contractului privind plata pensiei de întreținere, legiuitorul moldav a ignorat caracterul succesiv al obligației de întreținere, prin care fapt a micșorat protecția acelor membri ai familiei care sunt inapți de muncă și necesită sprijin material. Din acest motiv propunem spre examinare excluderea din art. 111 a CF a condiției de stingere a obligațiilor de întreținere odată cu expirarea contractului, dat fiind faptul că contravine prin esența naturii juridice și scopului obligației de întreținere.

Mai mult ca atât, acest temei poate crea toate împrejurările în vederea eludării⁷⁵ normelor legale, prin încheierea unor contracte fictiv fără scopul de a produce efecte juridice, sau de a limita perioada acesteia contrar legii.

---

⁷⁴CEBOTARI, VALENTINA, Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere. În Revista Institu-tului Național al Justiției. Anul 2014, nr. 2, ISSN 1857-2405, pp. 26.

⁷⁵<https://legeaz.net/dictionar-juridic/eludarea-legii>, accesat la 15.08.2023, orele 11:30: **ELUDAREA LEGII**, încălcare sau nesocotire intenționată a dispozițiilor legale cu prilejul încheierii sau executării unui act juridic. Este sancționată cu nulitatea actului juridic.

5 **Caracterul divizibil**⁷⁶- acest caracter este specific prin faptul că obligația de întreținere o pot presta și/sau primi mai mulți debitori și creditori. În acest sens putem aminti situația când un debitor are la întreținere mai mulți creditori. De exemplu pot fi creditori atât copiii minori cât și soția ocupată de îngrijirea copilului lor minor comun până la vârsta de trei ani, perioadă în care nu activează în câmpul muncii. Prin urmare, debitorul obligației, adică tatăl va datora în același timp întreținere atât copiilor minori cât și soției sale.

În așa ordine de idei, în legislația românească, delimităm caracterul egalității prin următoarele exemple: ***tatăl și mama sunt obligați***, în mod egal să dea copilului lor minor întreținere, asigurându-i cele necesare traiului, precum și educația, învățătura și pregătirea sa profesională. Dacă minorul are un venit propriu care nu este îndestulător, ambii părinți au obligația de a-i asigura condițiile necesare pentru creșterea, educarea și pregătirea sa profesională.

Doctrina românească, mai prevede și ***posibilitatea divizibilității întreținerii***⁷⁷, atunci când cel obligat nu poate presta, în același timp, întreținere tuturor celor îndreptățiți să o ceară, instanța de tutelă, ținând seama de nevoile fiecăreia dintre aceste persoane, poate hotărî fie ca întreținerea să se plătească numai uneia dintre ele, fie ca întreținerea să se împartă între mai multe sau toate persoanele îndreptățite să o ceară. În acest caz, instanța hotărăște modul în care se împarte întreținerea între persoanele care urmează a o primi. Drept urmare, nevoile creditorului pot fi satisfăcute de debitori diferiți dacă ei sunt obligați în același grad, unul îi poate asigura hrana, altul îi poate asigura îmbrăcămintea sau fiecare debitor contribuie cu o anumită sumă de bani la acoperirea nevoilor creditorului.

Obligația legală de întreținere este divizibilă atât activ, cât și pasiv. În ceea ce privește ***divizibilitatea activă***, în cazul în care debitorul trebuie să presteze întreținere mai multor creditori, întreținerea este divizibilă între aceștia.

Cu referire la ***divizibilitatea pasivă***, așa cum am mai arătat, în cazul în care mai multe persoane sunt obligate să întrețină aceeași persoană, ele vor contribui la plata întreținerii proporțional cu mijloacele de care dispun, ceea ce înseamnă că datoria de întreținere este divizibilă între debitori. Potrivit art. 91, alin. (3) din CF, determinarea cuantumului pensiei de întreținere în cazul pluralității debitorilor este un proces complex care implică o analiză detaliată a circumstanțelor specifice fiecărui caz. Instanța de judecată are rolul de a asigura un echilibru

---

⁷⁶CEBOTARI, VALENTINA, Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere. În Revista Institu-tului Național al Justiției. Anul 2014, nr. 2, ISSN 1857-2405, pp.24-29.

⁷⁷BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 46-47.

între nevoile creditorului și posibilitățile debitorilor, respectând principiile proporționalității și echității. Instanța poate stabili ca un debitor să plătească o pensie de întreținere mai mare decât ceilalți dacă are un venit mai mare sau dacă a contribuit mai mult la starea de nevoie a creditorului, or poate lua în considerare toți debitorii de pensie de întreținere, indiferent de numărul de persoane împotriva cărora a fost intentată acțiunea.

În final, putem afirma că divizibilitatea există atât între debitorii, cât și între creditorii obligației de întreținere. Dacă prin natura lui obiectul întreținerii nu ar putea fi divizat ori legea ar interzice divizibilitatea obligației, atunci obligația de întreținere ar fi indivizibilă. Or, după cum am arătat mai sus, rezultă fără echivoc caracterul divizibil al obligației legale de întreținere

Doctrina românească mai delimitează și *caracterul complex*. În terminologia Codului civil român de la 1864, îndatorirea de întreținere pe care legea o prevedea între anumite persoane era numită atât obligație alimentară, cât și obligație de întreținere. Noțiunea de obligație alimentară, pe care o întâlnim și în unele legislații contemporane, evidențiază însă caracterul preponderent alimentară al îndatoririle legale de întreținere.

Denumirea de obligație de întreținere, care s-a impus în practica judiciară și în literatura de specialitate, singura folosită în vechiul Cod al familiei și în actualul Cod civil, este preferabilă, deoarece evidențiază caracterul său complex. Această îndatorire are ca obiect tot ceea ce este necesar traiului, nu numai alimente, ci și îmbrăcăminte, locuință, medicamente, tratament medical, iar în cazul obligației de întreținere a părinților față de copiii lor minori, se adaugă și mijloacele specifice educării, îngrijirii și pregătirii școlare și profesionale a copiilor.

De asemenea, obligația de întreținere cuprinde și nevoile de trai spirituale ale oamenilor, care sunt în continuă creștere, fapt care se răsfrânge și asupra întinderii obligației de întreținere. Obligația de întreținere a părinților față de copiii lor minori are un conținut mai complex decât obligația de întreținere a altor persoane îndreptățite.

Starea de nevoie a minorului care cere întreținere de la părinții săi se interpretează într-un sens mai larg decât dacă s-ar cere întreținerea de la alte categorii de persoane decât părinții. Minorul nu numai că se găsește în nevoie dacă nu are venituri din care să își acopere întreținerea, dar se află în stare de nevoie chiar și în situația în care are bunuri care ar putea fi valorificate pentru a face față cheltuielilor legate de întreținere, părinții fiind obligați să-l întrețină. Atunci când minorul se află în situația de a cere întreținere de la alte persoane decât de la părinții săi, starea de nevoie a acestuia se interpretează în sensul dreptului comun.

Spre deosebire de obligația de întreținere care există între alte categorii de persoane, obligația de întreținere datorată de părinți copiilor lor minori se determină ca fiind cu un caracter

mai complex, în conformitate cu care, părinții trebuie să asigure copilului, mijloacele de trai – locuință, hrană, îmbrăcăminte, rechizite, asistență ș.a.

6. **Caracterul variabil** - are însușirea de a fi modificată la cererea părților o dată cu trecerea timpului, schimbării situației de fapt și de drept a părților, modificarea necesităților sau nevoilor materiale și spirituale. Prin aceste circumstanțe de fapt și de drept, înțelegem situații care survin în raporturile de întreținere prin prisma problemelor materiale, de sănătate sau indiferent de natura acestora care au un impact incontestabil asupra modificării raporturilor de întreținere, aducând astfel partea de adevăr în folosul introducerii caracterului dat.

Acestui caracter îi sunt specifice cazurilor când circumstanțele în condițiile căruia s-a stabilit mărimea plății obligației de întreținere sau modificat. Aceste schimbări pot fi caracterizate prin ameliorarea stării materiale a creditorului, sau înrăutățirii situației economice a debitorului și acesta din urmă are nevoie de un aport mai serios în privința întreținerii acordate de către debitor, aportul dat se referă la un suport material mai semnificativ sau la o întreținere social morală minuțioasă, în funcție de caz și de situații⁷⁸. Subsidiar, caracterul variabil a obligației de întreținere poate fi manifestat o dată cu creșterea vârstei minorului sau a schimbării domiciliului acestuia. După cum am reușit să observăm mai sus din analizele referitoare la datele publicate de către Biroul Național de Statistică, minimul de existență destinat copiilor se diferențiază de la o vârstă la alta și de la un loc de trai la altul. Să admitem situația în care mama cu copilul își schimbă locul de trai dintr-un sat mic într-un oraș mare, atunci acesta poate servi drept temei de mărirea cuantumului plății obligației de întreținere. Susținem în totalitate opinia referitoare la caracterul variabil a obligației de întreținere, deoarece într-adevăr aceasta poate fi ajustată odată cu schimbarea conjuncturilor de fapt și de drept.

1.4. Concluziile la capitolul 1.

Analiza doctrinei și a legislației privind obligația legală de întreținere au impus următoarele concluzii:

1. Doctrina în RM este modestă, instituția întreținerii așa cum a fost pe parcursul multor ani - nu a suferit schimbări, nu este adaptată la condițiile actuale, s-a pus accentul pe întreținerea copiilor minori, alți membri ai familiei fiind dați uitării. Dat fiind faptul că statul își asumă rolul esențial în vederea întreținerii cetățenilor prin asigurarea cu locuri de muncă și acordarea pensiilor pentru limită de vârstă și de dizabilitate, nu se depuneau cereri privind acordarea întreținerii dintre

---

⁷⁸CEBOTARI, Valentina, Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul 2014, nr. 2, pp. 29.

soți/foști soți și alți membri de familie, din acest motiv nici astăzi nu sunt multe dosare privind întreținerea între soți sau alți membri ai familiei.

2. Obligația legală de întreținere își are originile din cele mai vechi timpuri. De la început aceasta însemna acțiunea de a lega pe cineva pentru un anumit scop, în vederea obținerii a ceva sau realizării unui anumit lucru, cu timpul însă obligația de întreținere a căpătat alte conotații. Obligația legală de întreținere își are parcursul din cele mai primitive raporturi, care a evoluat de-a lungul dezvoltării civilizației, căpătând noi forme de manifestare corelativ tendințelor de progresare a umanității.

Chiar dacă întinderea conținutului său a fost ajustat nevoilor și necesităților civilizației de perioadele respective, esența întreținerii nu și-a pierdut-o nici până în zilele noastre. Obligația de întreținere, caracterizându-se în continuare ca fiind o îndatorire imperativă, impusă de normele legale persoanelor obligate a acorda sprijin și resurse materiale destinate traiului decent altei persoane.

3. Se naște obligația de întreținere între persoane ca efecte al raportului de rudenie dintre ele, adică între membrii de familie sau altor raporturi asimilate acestora.

4. Obligația legală de întreținere se definește prin anumite caractere specifice, aceasta este impusă de lege unui cerc determinat de persoane. Este o îndatorire imperativă dictată în condițiile legii unor anumiți subiecți ca efect al relațiilor de rudenie dintre ei. În legislația românească delimităm caracterul complex a obligației de întreținere datorată copiilor de către părinți, atât sub aspect material cât și moral, lucru care nu este dedus din legislația RM. Respectiv, caracterul moral se definește prin obligația părinților de a datora îngrijire și educare copiilor, de a le oferi dragoste și sprijin afectiv, de a le cultiva valorile morale și de a le facilita dezvoltarea personală. Educația și pregătirea profesională contribuind la creșterea capacității copilului de a se întreține singur, reducând dependența de părinți. Întreținerea nu poate fi cedată altor persoane, având caracter personal. Mai mult decât atât nu se poate renunța la obligația de întreținere atâta timp cât aceasta privește nevoile și necesitățile copiilor minori. Odată cu decesul unei părți a obligației de întreținere, încetează raportul în sine. Este o prestație succesivă care durează în timp cât sunt întrunite condițiile și circumstanțele acordării.

Studiind instituția obligației de întreținere, propunem următoarea definiție a noțiunii: *„Obligației de întreținere ca fiind îndatorirea impusă de lege unui cerc de persoane legate între ele ca efect al rudeniei sau altor relații asimilate familiei de a acorda altei persoane mijloace necesare traiului și dezvoltării sale spirituale, ca consecință a incapacității sale de a munci în vederea asigurării de sine stătătoare a mijloacelor respective”*.

2. CONDIȚIILE LEGALE PRIVIND APARIȚIA OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE ÎNTRE MEMBRII FAMILIEI

2.1. Temeiurile apariției și subiecții obligației de întreținere

Obligația legală de întreținere este un raport juridic obligațional care se instituie între persoana care datorează întreținere - debitorul obligației și persoana îndreptățită la întreținere, adică creditorul obligației. În opinia autoarei Valentina Cebotari, pentru ca o persoană să poată solicita plata pensiei de întreținere, acesta urmează să îndeplinească în ordine cumulativă două condiții esențiale, și anume: *să fie inapt de muncă și să necesite sprijin material*, așadar să se afle în stare de nevoie.

Este inaptă de muncă persoana care din anumite motive nu este în stare să realizeze un câștig din anumite circumstanțe obiective. Acestea pot fi ca urmare a gradului de dizabilitate, bătrânețe, starea de graviditate a femeii, când unul dintre părinți îngrijește de copilul comun până la o anumită vârstă, precum și din motive de minoritate. Pe de altă parte, este necesitatea a sprijinului material sau stare de nevoie, situația în care persoana nu dispune de resurse materiale financiare care i-ar asigura existența.

Termenul „nevoie” înseamnă, în limbaj juridic, trebuință materială și/sau spirituală a unei persoane fizice. Starea de nevoie reprezintă o situație de fapt a unei persoane fizice aflate în imposibilitatea de a-și asigura singură cele necesare traiului, total sau parțial. Prin urmare, se află în stare de nevoie și cel ce are venituri, dar acestea nu acoperă nevoile sale. Menționăm că după tipul lor, veniturile pot fi diferite și simultane, cum ar fi pensia pentru limită de vârstă, pensia de dizabilitate, ajutor de șomaj sau alte ajutoare sociale, însă cuantumul acestora fiind inferioare nevoilor creditorului pentru întreținere.

Fiind o stare de fapt, la stabilirea stării de nevoie trebuie să se țină cont de statutul social al beneficiarului, de trebuințele sale materiale și spirituale, de nivelul de trai general și de nivelul de trai pe care creditorul l-a avut înainte de solicitarea întreținerii, fără a se pretinde păstrarea obligatorie în aceleași limite⁷⁹. Scopul acordării întreținerii destinate creditorului constă în asigurarea acestuia a vieții sale materiale și spirituale pe care le-ar fi avut în mod normal dacă nu s-ar fi aflat în situația de a solicita întreținere raportându-ne la sursele de venit ale debitorului. În cazul în care creditorul a avut o viață de lux anterior întreținerii, sarcina debitorului nu constă în a-i garanta aceleași condiții luxoase de trai, dar cel puțin va satisface necesitățile primare de viațuire, inerente pentru toți oamenii. Aceste nevoi se rezumă la satisfacerea condițiilor decente

---

⁷⁹FLOREA, Bujorel, FLOREA, Teodor, Vlad, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 215.

de trai, asigurarea cu îmbrăcăminte, încălțăminte, medicamente și alte bunuri de uz personal și de primă necesitate. Tot la această categorie atribuim și nevoile spirituale ale creditorului obligației, acestea care pot fi preocupări de cunoaștere, dezvoltare, de socializare ș.a.

Condiția stării de nevoie a debitorului este strict legată de situația materială a persoanei de la care se pretinde îndeplinirea obligației. În circumstanțele în care debitorul datorează întreținere, însă nu dispune de suficiente mijloace financiare și materiale de a asigura întreținere, atunci acesta este scutit de la plata întreținerii. Cu toate acestea, odată cu schimbarea situației materiale financiare a debitorului, creditorul poate înainta o cerere nouă în instanța judecătorească privind stabilirea în folosul lui a plății de către debitorul obligat la întreținere.

Prin urmare, ca o persoană să fie obligată la achitarea plății pensiei de întreținere, acesta trebuie să aibă *mijloace suficiente*. După tipul și natura juridică a mijloacelor suficiente, acestea pot fi: mijloacele bănești cu caracter permanent, exprimate sub formă de salariu și alte plăți salariale, profitul din activitatea de întreprinzător, din gospodărie etc, mijloace financiare sub formă de depuneri bancare, depozite, dividende, veniturile din arendă sau locațiune, precum și alte bunuri care pot vândute în scopul asigurării prestării întreținerii. Reieșind din cadrul legal, pentru anumite categorii de întreținere, cum ar fi obligația de întreținere a părinților de către copii majori, factorul mijloacelor suficiente a persoanei obligate la întreținere este luat în calcul la stabilirea întreținerii, astfel încât pot fi chemați la datorarea întreținerii toți copii minori care au resurse suficiente. Este important a se sublinia că obligației de întreținere trebuie să fie îndreptată în vederea păstrării echilibrului între nivelul de trai al debitorului și respectiv al creditorului. Mărimea întreținerii acordate creditorului de către debitor, va fi dispusă potrivit situației materiale financiare a debitorului corelate stării materiale a creditorului. Cu alte cuvinte, creditorul nu poate solicita debitorului plata pensiei de întreținere care depășește cu mult situația financiară a ultimului. Cuantumul plății va fi direct proporțională posibilităților debitorului, fără exigențe. După cum am menționat și anterior, starea de nevoie depinde de anumite criterii, cum ar fi statutul social al persoanei, nivelul de trai în care este obișnuit să trăiască, nivelul intelectual de dezvoltare și cunoaștere etc.

În aceeași ordine de idei, conform părerii autorilor români Bujorel și Vlad Teodor Florea⁸⁰, pentru ca o persoană să beneficieze de acordarea întreținerii, trebuie să fie îndeplinite două condiții legale. Prima condiție se referă la persoana creditorului care solicită întreținere, potrivit căreia aceasta trebuie să „se afle în stare de nevoie”, adică să nu fie în stare să se

---

⁸⁰FLOREA, Bujorel, FLOREA, Teodor, Vlad, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 214.

întreține de sinestătător din muncă sau din bunurile sale proprii și a doua condiție esențială este starea de nevoie a creditorului minor.

În trecut legislația românească definea starea de nevoie a creditorului ca fiind doar lipsa de existență a unui câștig din muncă, fără a face referire la bunurile de care dispunea creditorul. Ulterior însă, această lacună a fost înlăturată prin introducerea normelor conform cărora, persoana care pretinde întreținere trebuie să nu se poată întreține din veniturile obținute din muncă sau din bunurile sale⁸¹. În aceste condiții examinăm speța potrivit căreia, creditorul nu dispune de capacitate de muncă, nu are venituri salariale, dar dispune de patrimoniu care i-ar asigura existența. Așa deci, cât timp deține în proprietate bunuri care pot fi fructificate, nu va fi incidentă obligația de întreținere.

În aceeași ordine de idei, starea de nevoie trebuie să fie una obiectivă, să reprezinte situația reală a creditorului. Or, în caz contrar nu este stare de nevoie situația creditorului care nu are suficiente venituri pentru întreținere din cauza faptului că fiind în stare să muncească, acesta din urmă refuză. Sau situația în care creditorul obligației având grad de dizabilitate sever⁸², sub acest pretext refuză îndeplinirea vreunei munci, chiar dacă cunoștințele și pregătirea profesională îi permit. La stabilirea stării de nevoie a creditorului, justițiabilul va administra obiectiv totalitatea probelor și afirmațiilor prezentate de ambele părți la emiterea hotărârii privind plata pensiei de întreținere.

Susținem opinia autorului, potrivit căreia dacă creditorul este capabil și în putere să lucreze și care din anumite motive nu o face, atunci el nu poate cere rudelor întreținere întrucât, așa cum s-a spus în literatura franceză, „*solidaritatea familială nu este o primă pentru lene*”⁸³. După cum am menționat mai sus, starea de nevoie trebuie să fie plauzibilă, credibilă, bazată pe probe și fapte concrete, legale și de natură obiectivă. Iar o dată cu schimbarea situației materiale a debitorului, aceste noi circumstanțe urmează să fie examinate minuțios de către justițiabil la stabilirea pensiei și a cuantumului destinate întreținerii.

Strâns legată de starea de nevoie este vârsta creditorului care solicită întreținere. Reieșind din faptul că o dată cu trecerea anilor, populația cu vârsta de pensionare în prezent, se deosebește considerabil față de condiția fizică și capacitatea de muncă a pensionarilor cu 50 de ani în urmă, apreciem ca starea de nevoie a persoanelor pensionate să fie abordată corelativ. După cum am enunțat mai sus, considerăm că în zilele noastre comunitatea persoanelor în etate din prezent

---

⁸¹HAGEANU, Cristina, Codruta, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 302.

⁸²Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Cu privire la determinarea dizabilității, nr. 357 din 18.04.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 126-132, art. 399.

⁸³*Ibidem*, pp. 304.

pare mult mai tânără, iar persoanele sunt capabile să presteze diferite munci indiferent de faptul că sunt la vârsta de pensionare. Mai mult decât atât, legislația muncii permite încheierea contractelor individuale cu persoanele pensionate conform legislației în vigoare pentru limită de vîrstă ori vechime în muncă.

În acest sens, dacă persoana îndreptățită conform legii la întreținere, însă care deține un post de muncă ce-i asigură un trai decent, va fi luat în calcul la stabilirea pensiei de întreținere, iar în aceste cazuri va fi evaluat cuantumul tuturor veniturilor și nu doar indicatorul vârstei.

O altă condiție esențială conform opiniei autorului, se referă la conduita persoanei care trebuie să fie conformă cu regulile de conviețuire socială. Sunt reguli de conviețuire socială totalitatea regulilor dintre oameni în sarcina cărora este asigurarea unui mediu⁸⁴ de normalitate și de legalitate în care să se constate respectarea reciprocă a drepturilor și libertăților fundamentale, iar starea de nevoie să nu fi fost provocată din culpă. Totodată, în cazul în care starea de nevoie se datorează propriei sale vinovății, ca urmare a consumului de băuturi alcoolice, substanțe stupefiante sau a săvârșirii unei infracțiuni, poate servi ca motiv de scutire a debitorului în a acorda întreținere creditorului. Din aceste prevederi deducem aplicarea principiului echității care guvernează legea civilă, potrivit căruia este inechitabilă situația în care o persoană să fie obligată în a presta întreținere unui membru de familie, care a dat dovadă anterior de o purtare nedemnă față de debitorul obligației.

În aceste împrejurări, persoana obligată la întreținere poate fi scutită de plata pensiei de întreținere. Tot aici identificăm și cazul când creditorul obligației (soțul/ soția) a avut o comportare amorală în familie sau părinții copilului obligat la întreținere au fost decăzuți din drepturile părintești. Specific ambelor cazuri este comportamentul amoral al debitorului obligației caracterizat prin acțiuni culpabile ce încalcă drepturile și interesele debitorului⁸⁵.

Referitor la condiția socială a situației descendentului minor, atunci reiterăm că starea de nevoie a copilului în raport cu părinții săi are un conținut mult mai complex comparativ altor tipuri de întreținere. Ca excepție, obligația legală de întreținere datorată de către părinții minorului se deosebește de starea de nevoie altor tipuri de întreținere, deoarece minorul se află în stare de nevoie chiar și în circumstanțele în care are bunuri ce pot fi valorificate. De menționat că aici nu este condiția ca debitorul să dispună de mijloace suficiente.

---

⁸⁴<https://legeaz.net/dictionar-juridic/reguli-de-convietuire-sociala>,

⁸⁵CEBOTARI, Adriana, Comportamentul imoral al părinților - temei de decădere din drepturile părintești în: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, septembrie 28-29, 2016, ISBN 978-9975-71-816-5, pp. 186-189.

Obligația părinților de a-și întreține copii este net superioară, este firească și reiese din accepțiunea și natura juridică a misiunii familiei. Prin întemeierea unei familii, soțul și soția își unesc destinele în vederea îndeplinirii scopului esențial al căsătoriei și anume cel al procreării, al nașterii descendenților și conviețuirii în comun.

Îndatorirea părinților de a acorda întreținere copiilor minori se caracterizează nu doar prin acordarea celor necesare traiului, dar și a cheltuielilor destinate educării, învățaturii și pregătirii lor profesionale. Drept urmare sarcina părinților față de copii minori, se caracterizează printr-un spectru mai larg de întreținere și include nu doar sursele materiale menite unui trai decent. Obligația de întreținere stabilită minorului în baza hotărârii instanței judecătorești încetează cu împlinirea vârstei de 18 ani a minorului sau a obținerii de către acesta a capacității depline de exercițiu.

Autorii pe de altă parte, fac diferența între întreținere și îngrijirea persoanei. Este posibil ca o persoană care beneficiază de întreținere să se poată îngriji singură și invers. În altă accepțiune considerăm că nu se poate îngriji singură de exemplu persoana ținută la pat, persoana cu deficiențe psihice care nu poate de sine stătător dirija cu viața proprie și lua decizii.

Conform CF al RM, art. 2, alin. (3), unul din principiile de reglementare a relațiilor familiale sunt egalitate în drepturi a soților în familie, acordarea sprijinului reciproc moral și material precum și manifestarea griji pentru întreținerea, educația și apărarea drepturilor și intereselor membrilor minori și ale celor inapți de muncă ai familiei. Așa deci, particularitatea principiilor care reglementează instituția familiei cu toate relațiile sale conexe, constituie *manifestarea grijei pentru întreținere*, or relațiilor de familie sunt specifice obligația acordării întreținerii și sprijinului reciproc. De aici desprindem premisele nașterii obligației de întreținere dintre membrii de familie de a se întreține reciproc, care inițial se manifestă sub formă de drept, însă în caz de nerespectare cu *bună-credință*, se apelează la pârghiile legale, transformându-se în obligație.

Complexitatea relațiilor de familie derivă, în primul rând, din căsătoria liber consimțită dintre un bărbat și o femeie, care îi unește în cea mai firească legătură socială, având în vedere sentimentele lor reciproce, concepțiile și modul lor de viață, interesele și idealurile lor comune. Între soți iau naștere relații multiple și de natură diferită, care acoperă toată gama vieții spirituale și sociale: relații de dragoste și de prietenie reciprocă, precum și de asistență morală și materială.

În cadrul familiei, pe baza contribuției fiecărui membru dintre cei ce o compun, se asigură mijloacele de trai necesare satisfacerii nevoilor cotidiene atât pentru cei capabili de muncă, cât și pentru cei ce se află în stare de nevoie (aceștia fie că sunt minori, nefiind în stare a

se întreține singuri, fie majori, însă, din cauza stării de boală sau de bătrânețe, se află în incapacitate de muncă și nu dispun de mijloacele necesare traiului)⁸⁶.

Obligația legală de întreținere, se cataloghează ca fiind o relație specială deoarece, apare ca efect, în următoarele circumstanțe: „*rudenie, căsătorie, în baza unor relații asimilate de lege cu relațiile de familie.*”⁸⁷ Întreținerea, de altfel, se datorează într-o anumită ordine între membrii familiei.⁸⁸ Aceasta presupune că o persoană este îndreptățită să ceară întreținere de la un membru sau mai mulți membri ai familiei. Această ordine trebuie respectată, dacă persoana obligată la întreținere, în primul rând, se găsește în imposibilitate de a acorda întreținere, atunci întreținerea se poate cere de la persoana obligată în ordinea imediat următoare, obligația deci fiind prin caracterul său - subsidiară.

Obligația de întreținere se naște din natura juridică a raporturilor de familie formate și a calității subiecților. Reieșind din noțiunea obligației de întreținere dintre părinți și copii pentru nașterea obligativității de întreținere, este necesară prezența situației de incapacitate de muncă a copilului major care necesită sprijin material, ori copilului minor (necesitatea acordării sprijinului material fiind unanim recunoscută). În același context, identificăm că în conformitate cu art. 80, alin. (1) CF, copiii majori apți de muncă sînt obligați să-și întrețină și să-și îngrijească părinții inapți de muncă care necesită sprijin material. Cu alte cuvinte, pentru nașterea obligației de întreținerea părinților de către copii, este nevoie în mod exclusiv respectarea condiției legăturii de rudenie, care se poate forma ca rezultat al descendenței și al adopției, și care se acordă doar în cazurile când părinții sunt inapți de muncă și totodată necesită sprijin material.

Conform autoarei Nistor Mariana, obligația legală de întreținere ia naștere în baza faptelor juridice expres prevăzute de legislație⁸⁹. Primul fapt se referă la existența relației de familie la momentul încasării pensiei de întreținere sau până la încasare. Existența relațiilor de familie se manifestă prin rudenie, căsătorie, afinitate, creșterea și educarea unui copil în familie. Reiterăm că sarcina de întreținere există numai între rudele în linie dreaptă de gradul I, gradul II, în linie colaterală de gradul II, între afini și între educatorii care au întreținut și educat copii minori, adică între persoanele care au avut relații asimilate de lege cu relațiile de familie.

---

⁸⁶BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Editura Hamangiu, 2019, pp. 17-18.

⁸⁷CEBOTARI, VALENTINA, *Dreptul Familiei*, Ediția a III-a Revăzută și completată, Chișinău, Tipografia Reclama, 2014. Pag. 224.

⁸⁸FILIPESCU, Ion, P., FILIPESCU, ANDREI, I., *TRATAT DE DREPTUL FAMILIEI*, EDIȚIA A VI-A, București, Ed. ALL BECK, 2001, pp. 445.

⁸⁹NISTOR, Mariana, Note de curs la disciplina dreptului familiei. Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată Catedra Științe Juridice și Securitate Criminologică. Anul: 2013, pp. 45.

Întreținerea cu alte cuvinte apare ca efect al relațiilor de rudenie existente între persoana debitorului și persoana creditorului. În cazul în care dintre părți nu există relație de rudenie sau asimilate acesteia, obligația de întreținere reglementată conform prevederilor CF nu există. Subsidiar, sunt în drept să solicite întreținere persoanele până la un grad anumit de rudenie. După cum ne afirmă și autorul, obligația de întreținere apare între rudele de gradul I în linie dreaptă, adică dintre părinți și copii precum și între rudele de gradul II, adică între bunici și nepoți. Referitor la rudele de gradul II în linie colaterală, în acestea se numără frații și surorile, care își pot datora întreținere în cazul în care din anumite motive nu o pot primi de la părinți.

Și ultima situație este atunci când debitorul datorează întreținere creditorului cu care se află în relații de afinitate, care este relația familială reciprocă dintre un soț și rudele celuilalt soț. Așa deci, nu pot fi atrași la întreținerea persoanele care aflându-se în relații de rudenie, nu intră în categoriile enunțate mai sus.

Și cel de-al treilea fapt juridic în baza căruia ia naștere obligația de întreținere, fiind hotărârea instanței de judecată sau contractul privind plata pensiei de întreținere. Referitor la hotărârea instanței de judecată, în cazul în care lipsește acordul referitor la întreținere, membrii familiei îndreptățiți la întreținere, pot porni în instanța judecătorească o acțiune privind încasarea pensiei respective, chiar și în cazul când aceasta, se plătește benevol.

Potrivit prevederilor CF, creditorul obligației poate porni o acțiune privind încasarea pensiei de întreținere, fără a fi luat în considerare termenul care s-a scurs de la de la momentul apariției dreptului respectiv. Totodată, pensia de întreținere va fi calculată începând cu data de la care creditorul obligației s-a adresat instanței judecătorești sau de la o dată anterioară adresării, dacă se va stabili că în perioada respectivă s-au întreprins măsuri de acordare a întreținerii, dar debitorul întreținerii s-a eschivat de la plata pensiei.

Obligația de întreținere care se plătește în baza hotărârii instanței judecătorești persoanelor inapte de muncă și care necesită sprijin material încetează din momentul stabilirii capacității de muncă sau îmbunătățirii situației materiale. A nu se confunda în acest sens starea de incapacitate de muncă definitivă cu noțiunea stării de incapacitate de muncă temporară.

În primul caz, incapacitatea este cauzată de o afecțiune generală sau congenitală, afecțiune din copilărie, boală profesională, accident de muncă⁹⁰ etc. Starea de incapacitate este stabilită în condițiile și modul prevăzut de legislația în vigoare și are un caracter permanent. În

---

⁹⁰Legea, *cu privire la determinarea dizabilității*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 357 din 18.04.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 126-132, art. 399, în vigoare din 20.04.2018, art. 32.

condițiile în care pe parcurs, creditorul obligației își restabilește capacitatea de a munci, debitorul obligației este în drept să solicite diminuarea sau încetarea acesteia pe cale judecătorească.

Referitor la cel de-al doilea caz, cu privire la incapacitatea temporară de a munci, atunci persoanele sunt asigurate în condițiile legii, ele beneficiază în aceste condiții de indemnizații din partea statului confirmat prin certificat de concediu medical întocmit în modul aprobat de Guvern sau în baza informației electronice din certificatul de concediu medical⁹¹.

În ceea ce privește contractul privind plata pensiei de întreținere ca fapt juridic ce determină condițiile apariției obligației de întreținere între membrii familiei, atunci stabilim că contractul reprezintă acordul liber exprimat ce se încheie între persoana ce datorează întreținerea (debitor) și persoana care are dreptul la întreținere (creditor). Părțile sunt în drept să stabilească de comun acord în baza contractului care va fi cuantumul plăților, ordinea și modul de achitare, precum și întinderea drepturilor și obligațiilor acestora.

Contractul privind plata pensiei de întreținere poate fi încheiat între părți - persoane fizice cu capacitate deplină de exercițiu sau în numele și interesele minorilor sub vârsta de 14 ani de către părinți, adoptatori sau tutori. Obiect al contractului constituie mărimea, condițiile și modul de plată a pensiei de întreținere. Este un contract numit, conținutul și drepturile obligațiilor sunt prevăzute în CF, iar încheierea, executarea, modificarea, rezilierea și declararea nulității acestuia, se efectuează în baza normelor CC al RM.

Totodată, în ceea ce privește modificarea, rezilierea și declararea nulității contractului, CF prevede că în caz de modificare esențială a situației materiale sau familiale a părților, dacă acestea nu pot ajunge la o înțelegere referitoare la modificarea sau rezilierea contractului privind plata pensiei de întreținere, partea interesată poate porni în instanța judecătorească o acțiune privind modificarea sau rezilierea acestuia. Instanța judecătorească soluționează litigiul ținând cont de starea materială și familială a părților, de alte circumstanțe importante. Subsidiar, dacă contractul privind plata pensiei de întreținere contravine intereselor copilului minor, acesta poate fi declarat nul de către instanța judecătorească la cererea reprezentanților legali ai copilului sau a autorității tutelare teritoriale.

Contractul privind plata pensiei de întreținere constituie fapt juridic în temeiul căruia ia naștere obligația de întreținere dintre membrii de familie. Părți ale contractului sunt cercul de subiecți strict determinați care se află în raporturi de familie sau asimilate acesteia. Drept urmare, a nu se confunda în acest sens contractul privind plata pensiei de întreținere ca fiind contract

---

⁹¹Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă*, nr. 108 din 03.02.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 24-25, art. 162, pct.3.

numit din ramura dreptului familiei și contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață. În primul caz reglementarea este una specială prevăzută de CF, iar în al doilea caz reglementarea o găsim în CC. Obiectul contractului privind plata pensiei de întreținere se constituie prin prestația legală pe care un membru al familiei o datorează altor membri ai familiei. Iar în conținutul contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață - obiectul constă pe de o parte, din acțiunile beneficiarului de a transmite dreptul de proprietate asupra bunului (obligația de a da) și pe de altă parte, din acțiunile dobânditorului de a presta întreținerea datorată (obligației de a face)⁹². În aceeași ordine de idei, subiecții în primul caz sunt strict determinați prin legăturile de rudenie, pe când în al doilea caz nu este necesar ca subiecții să se afle în raporturi de familie, însă nu se exclud. Subsidiar, contractele se deosebesc prin caracterele juridice, izvorul de drepturi și de obligații. În timp ce contractul privind plata pensiei de întreținere este uniobligațional, contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață este

Atât contractul privind plata pensiei de întreținere, cât și documentul titlului executoriu emis conform hotărârii instanței de judecată, constituie temei juridic în baza căruia au loc reținerile din veniturile debitorului în contul creditorului. Mai mult decât atât, acestea obligă patronul să efectueze reținerile lunare la sursa de venit al debitorului cu transferarea ulterioară a acestor sume în contul creditorului.

În același context, conform art. 86, alin. 1 CF, cu privire la obligația de întreținere dintre frați și surori, legiuitorul menționează că frații și surorile minore, care necesită sprijin material, în imposibilitatea întreținerii lor de către părinți, au dreptul la întreținere de la surorile și frații majori apti de muncă care dispun de mijloace suficiente. Drept urmare, pentru existența obligației de întreținere dintre frați și surori, sunt necesară îndeplinirea cumulativă a condițiilor cu privire la existența legăturii de rudenie, stării de necesitate a sprijinului material creditorului obligației. Referitor la debitorii obligației sunt necesare îndeplinirea cumulativă a condițiilor cu privire la vârsta majoratului, să fie apti de muncă și respectiv să dispună de mijloace suficiente în vederea acordării întreținerii fraților și surorilor minori.

Totodată, conform prevederilor legale, în continuarea art. 86, alin. 2, același drept îl au surorile și frații majori inapti de muncă, care necesită sprijin material, dacă s-a stabilit imposibilitatea întreținerii acestora de către copiii lor majori apti de muncă, de către soți (foștii

---

⁹²TĂLĂMBUȚĂ, Angelina, SMOCHINĂ, Andrei, Analiza contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață. În: Revista Studii Juridice Universitare. Anul: 2020, nr. 1-2, ISSN 1857-4122, pp.73-78.

soți) sau de către părinți. În același raționament, atestăm că pentru existența obligației de întreținere între frați și surori, este necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

- 1 prezența relației de rudenie, care se poate forma ca rezultat al rudeniei de sânge, ori ca rezultat al adopției;
- 2 prezența necesității sprijinului material, dat fiind faptul că de multe ori persoanele care parcă ar avea nevoie de sprijin material, reușesc în viață să-și asigure singuri strictul necesar, ba mai mult, să dispună de venit suficient, încât să acorde întreținere și altor membri de familie;
- 3 vârsta și lipsa aptitudinii de muncă creditorilor obligației;
- 4 și ultima condiție constă în imposibilitatea acordării întreținerii debitorului obligației de către copiii lor majori apti de muncă, drept consecință, această obligativitate revine fraților și surorilor.

În condițiile enumerate mai sus, CF reglementează și alte tipuri de întreținere, care pentru nașterea acestora, este necesară îndeplinirea cumulativă a mai multor condiții, cum ar fi:

- 1 existența relațiilor de rudenie (soți, foștii soți, părinți și copii, frați și surori, bunici și nepoți, nepoți și bunici, copii vitregi de a-și întreține părinții vitregi),
- 2 existența nevoii de sprijin material creditorului obligației de întreținere, incapacitate de întreținere de sine stătătoare a persoanei care necesită sprijin material. Obligația de întreținere există între soț și soție, rudele în linie dreaptă, între frați și surori, precum și între celelalte persoane anume prevăzute de lege.⁹³

Reieșind din cele expuse pe marginea întinderii condițiilor legale privind nașterea obligației de întreținere între membrii familiei, concluzionăm că lista persoanelor care își datorează obligație este determinată de legiuitor, aceasta fiind limitativă. Iar obligația de întreținere ia naștere nemijlocit în împrejurările expres prevăzute de legislație.

În această ordine de idei, reiterăm afirmația conform căreia pentru obligarea unei persoane la plata pensiei de întreținere este inerentă îndeplinirea cumulativă a mai multor condiții în temeiul căruia se naște obligația plății de întreținere. În primul rând aceasta are loc între persoanele obligate ca efect al rudeniei sau altor raporturi asimilate cu cele de familie. În situația în care persoana îndreptățită la întreținere să fie în incapacitate din motive obiective de a se întreține din veniturile sale proprii și ca urmare să se afle în stare de nevoie. Iar referitor la situația debitorului, pentru a fi constrâns la plata pensiei de întreținere, acesta trebuie să dispună

---

⁹³NICOLAE, Ioana, Considerații introductive privind obligația de întreținere. În: Revista Universul Juridic. Anul 2019, nr. 2, pp. 28-33.

de mijloace suficiente. În lipsa cumulativă a condițiilor enumerate mai sus, obligația legală de întreținere nu va fi impusă corespunzător normelor legale.

2.2. Condițiile privind creditorul obligației de întreținere

În vederea solicitării obligației de întreținere, creditorul urmează să se afle în prezența circumstanțelor de fapt și de drept expres prevăzute de legislația în vigoare. Or, în cazul în care vreuna din aceste împrejurări lipsesc, creditorul își pierde dreptul de a solicita întreținere în condițiile respective.

Legislația familiei reglementează mai multe tipuri de întreținere: obligația de întreținere dintre părinți și copii, dintre soți și foștii soți, frați și surori, bunici și nepoți, obligația copiilor de a-și întreține educatorii, obligația copiilor vitregi de a-și întreține părinții vitregi.

În contextul examinării șirului persoanelor care pot fi subiecți a raportului de întreținere, menționăm că obligația de întreținere apare ca efect al raportului de rudenie sau alte raporturi asimilate raporturilor de familie. Drept urmare sunt rude legătura dintre persoanele care descendează una din alta sau care au un părinte comun. Rudenia poate fi civilă, atunci când se întemeiază în baza adopției și rudenia de sânge. Numărul de persoane între care există relație rudenie este denumită linie de rudenie. Astfel, linia de rudenie poate fi dreaptă, atunci când persoanele descind una din alta sau rudenia în linie colaterală, care este legătura de sânge dintre două persoane fără a descinde una din alta, au un autor comun.

Totodată, obligația de întreținere apare și între persoanele legate între ele ca efect al afinității, care reprezintă relația familială reciprocă dintre un soț și rudele celuilalt soț. Așa deci, determinăm că obligația privind plata pensiei de întreținere se naște între persoanele care se află în raporturi de rudenie sau de afinitate. În cazul în care subiecții raportului nu se află în raporturi de familie, obligația de întreținere în condițiile CF nu este supusă normelor familiale, însă pot îmbrăca diferite forme reglementate de legislația civilă, după caz.

După cercul subiecților între care există obligația de întreținere, CF a clasificat în trei grupe distinctiv:

- a) Obligația de întreținere dintre părinți și copii;
- b) Obligația de întreținere soți și foștii soți;
- c) Obligația de întreținere dintre alți membri de familie.

Înainte de a examina în parte condițiile pentru creditor fiecărei grupe separat, stabilim condițiile esențiale care urmează a fi îndeplinite cumulativ de către creditor pentru a beneficia de întreținere din partea debitorului, acestea fiind starea de nevoie a creditorului întreținut și incapacitatea de a munci sau de a se întreține din veniturile proprii sau din alte bunuri materiale, precum și vârsta condiția minorului care necesită întreținere.

Drepturile copiilor de a primi întreținere din partea părinților, această este o obligație fundamentală în conformitate cu care părinții sunt obligați să acorde întreținere copiilor săi de la naștere și până la vârsta majoratului sau o dată cu obținerea capacității depline de exercițiu. Pe de altă parte sunt minore, persoanele care nu au împlinit încă vârsta majoratului⁹⁴ sau care nu au capacitate deplină de exercițiu acordată în limitele normelor CC al RM. Totodată, obligația părinților de a întreține pe copiii lor minori nu este stinsă prin desfacerea căsătoriei, ci persistă independent de legătura de căsătorie a părinților și indiferent cui au fost încredințați copiii spre creștere, unuia dintre părinți, unei alte persoane ori unei instituții de ocrotire, întreținerea copiilor însă nu va putea suplini eficiența educativă a unei familii unite, care să ofere acestora stabilitatea și dragostea de care au nevoie.⁹⁵

Părinții sunt figuri importante în creșterea și educarea copilului. În special ei au rol decisiv în dezvoltarea lor emoțională și socială, de aceea, atunci când părinții se separă, de cele mai multe ori, emoțiile sunt cele care predomină în luarea oricăror decizii.⁹⁶ În ceea ce privește obligația părinților de a-și întreține copii, identificăm conform prevederilor CF,⁹⁷ că părinții sunt obligați să-și întrețină copii minori și majori inapți de muncă care necesită sprijin material. Din acestea deducem condițiile de nașterea obligațiilor de întreținere pentru creditor:

1. să fie copil minor: *”ca fiind orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă.”* Or, în altă ordine de idei, identificăm copilul minor, ca fiind: *„copil din momentul nașterii până la vârsta de 18 ani”*.⁹⁸ Este situația copilului care din cauza limitei de vârstă este în imposibilitate să-și asigure singur existența, cu excepția situațiilor de emancipare, care au fost examinate mai sus.⁹⁹
2. să fie major inapt de muncă. În ceea ce privește inaptitudinea de muncă,¹⁰⁰ atunci, la încasarea pensiei de întreținere pentru copilul major inapt de muncă se va ține cont de

---

⁹⁴<https://dexonline.ro/definitie/minor>, accesat la 16.08.2023, orele 12.52.

⁹⁵ȚÎMBUR, C., Efectele divorțului față de copiii minori din căsătorie. În: *Legea și Viața*. Anul 2011, nr. 6, pag. 3.

⁹⁶FOCSA, T., Determinarea particularităților principiului interesului superior al copilului în contextul asigurării drepturilor lui. În: *Legea și viața*. Anul 2016, pag. 24-27. ISSN 2587-4365 /ISSN 2587-4373, pp. 24

⁹⁷Codul Familiei al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1316 din 26.10.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 47-48, art. 210. Art. 74

⁹⁸Legea, Privind drepturile copilului, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 370 din 30.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 488-491, art. 864.

⁹⁹Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, art. 661.

¹⁰⁰Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc, nr. 1025 din 07.09.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 306-313, art. 1118. (art. 1, pct.3)

starea materială și familială a părinților.¹⁰¹ La stabilirea cuantumului pensiei, instanța judecătorească este în drept să țină cont de starea materială a ambilor părinți, indiferent de faptul dacă acțiunea a fost pornită față de unul sau ambii părinți.¹⁰² Condiția este ca copilul major creditor a obligației de întreținere, să nu se poată întreține pe sine însuși, din cauza faptului că din motive medicale nu poate desfășura activitate de muncă, ce i-ar asigura traiul decent. În alt context, conform opiniei autoarei Valentina Cebotari, se consideră inapt de muncă copilul major: „care și-a pierdut capacitatea de muncă, fiind încadrat în unul dintre gradele de dizabilitate severă, accentuată sau medie”.¹⁰³

3. să necesită sprijin material, fiind în imposibilitate de a-și acorda singur întreținere. Astfel: *“obligația de întreținere revine ambilor părinți, indiferent dacă copiii lor sunt din căsătorie, din afara căsătoriei sau din adopție. Părintele copilului din afara căsătoriei datorează întreținere numai dacă s-a stabilit filiația față de acesta, iar întreținerea poate fi solicitată ori în cadrul acțiunii pentru stabilirea filiației, ori separat”*.¹⁰⁴ Stabilirea necesității în sprijin material se examinează în instanța judecătorească de la caz la caz luându-se în considerare vârsta copilului dacă este major sau minor, fiind comparate veniturile părinților și necesitățile lor (alimentarea, tratamentul, procurarea îmbrăcăminte, a bunurilor de uz casnic etc.), aici trebuie deosebit copilul minor de cel major

În cazul adopției, drepturile și îndatoririle părintești trecând asupra celui care adoptă, obligația de întreținere revine adoptatorului. În cazul adopției, adoptatul intră în familia adoptatorului, devenind rudă cu rudele acestuia, la fel ca un copil firesc. Aceasta înseamnă că adoptatul va putea pretinde întreținere nu numai de la adoptator, ci și de la rudele acestuia, potrivit ordinii stabilite de legiuitor, întrucât legăturile sale de rudenie cu părinții și rudele acestuia încetează, cu excepția impedimentului la căsătorie¹⁰⁵.

---

¹⁰¹FILINCOVA, S., CEBOTARI, V., Litigii familiale în Manualul judecătorului pentru cauze civile Ediția II ,coordonatori: POALELUNGI, Mihai, FILINCOVA, Svetlana, SÎRCU, Iulia, Chișinău, Ed. Tipografia Centrală, 2013, pp. 512.

¹⁰²Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova Privind practica judiciară de soluționare de către instanțele judecătorești a cauzelor referitoare la încasarea pensiei de întreținere pentru copii și alți membri ai familiei nr. 4 din 15.04.2013 Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2013, nr.7-8, pag.23, completată și modificată prin HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA, nr. 23, din 16.10.2017, (Pct. 6)

¹⁰³CEBOTARI, VALENTINA, Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere. În Revista Institutului Național al Justiției. Anul 2014, nr. 2, pag. 24 - 29. ISSN 1857-2405, pp. 16.

¹⁰⁴*Ibidem*.

¹⁰⁵Art. 15, Codul familiei, *"Impedimente la căsătorie: (1) Nu se admite încheierea căsătoriei între: a) persoane dintre care cel puțin una este deja căsătorită; b) rude în linie dreaptă până la al IV-lea grad inclusiv, frați și surori, inclusiv cei care au un părinte comun; c) adoptator și adoptat; d) adoptat și rudă a adoptatorului în linie dreaptă, până la al II-lea grad inclusiv; e) curator și persoană minoră aflată sub curatela acestuia, în perioada curatelei; f)*

Când cel care adoptă este soțul părintelui firesc al infiatului, drepturile și îndatoririle părintești, deci și obligația de întreținere, revin atât adoptatorului cât și părintelui firesc. Nu mai are loc, în acest caz, o trecere a ocrotirii părintești de la părinte la adoptator, întrucât ei formează o familie și vor exercita împreună drepturile și obligațiile pe care legea le recunoaște față de minor. Decăderea din drepturile părintești, ca sancțiune pentru exercițiul necorespunzător al ocrotirii părintești, are ca efect pierderea drepturilor pe care părintele le avea dar le-a exercitat contrar finalității lor, măsura vizează protecția minorului. Această sancțiune nu are însă ca efect stingerea obligației de întreținere impusă părinților față de copii lor, precum și în cazul în care a fost pus sub interdicție.¹⁰⁶ Chiar dacă de multe ori, părinții care au fost decăzuți din drepturile părintești, consideră în mod greșit că această acțiune îi va scuti de obligația de întreținere, legislația a asigurat copii și în aceste cazuri. Astfel părintele decăzut din drepturi, urmează să achite plata întreținerii copiilor săi în condițiile legii. Totodată, neplata pensiei de întreținere copilului denotă lipsa de interes a părinților față de soarta copiilor lor minori, fiind astfel un temei de decădere a drepturilor părintești, ce vine să completeze art. 67, lit. a) CF privind eschivarea de la plata pensiei de întreținere.

În aceste condiții, în cadrul Parlamentului RM va fi supus examinării proiectul de lege privind decăderea din drepturile părintești în caz de neplată a pensiei de întreținere ca urmare a acumulării restanțelor la întreținere mai mult de doi ani¹⁰⁷. Inițiativa legislativă, a fost elaborată de deputata Angela Munteanu-Pojoga, potrivit căreia victime ale războiului divorțului între părinți sunt copiii minori. Susținem această inițiativă legislativă, deoarece neplata pensiei de întreținere copilului minor mai mult de doi ani este un indicator clar al indiferenței anumitor părinți față de copii lor. Respectiv, rolul lor de părinți este pus sub semnul întrebării fiind exercitat în anumite situații cu scopul de a cauza abuziv daune celuilalt soț sau copilului minor.

Obligația de întreținere a părinților față de copiii lor minori are un caracter special, prezentând anumite deosebiri față de cea dintre părinți și copiii majori. Starea de nevoie a copilului minor se interpretează altfel decât aceea a copilului major. Copilul major are drept la întreținere numai dacă starea de nevoie se datorează incapacității sale de muncă, pe când cel

---

persoane dintre care cel puțin în privința uneia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă) și lipsește autorizarea prevăzută de lege la încheierea căsătoriei;g) persoane condamnate la privațiune de libertate în perioada când ambele își ispăși pedepse;h) persoane de același sex".

¹⁰⁶GAVRILESCU, Alin Gheorghe, Aspecte teoretice și de practică judiciară privind obligația întreținere dintre părinți și copii în reglementarea Codului Familiei și a Noului Cod Civil. În: *Analele Universității Constantin Brâncuși din Târgu Jiu, seria științe juridice*. Anul: 2010, nr. 3, pp. 109

¹⁰⁷ <https://noi.md/md/societate/legislatia-ar-putea-fi-completata-cu-alte-doua-temeiuri-de-decadere-din-drepturile-parintesti?prev=1%C3%83%C6%92%C3%86%E2%80%99%C3%83%E2%80%9A%C3%82%C2%90%C3%83%C6%92%C3%A2%E2%82%AC%C5%A1%C3%83%E2%80%9A%C3%82%C2%A3>, accesat 05.06.2024, 11:14.

minor are acest drept indiferent de pricina nevoii în care se află până la împlinirea de către acesta a majoratului.

Despre majorat avem reglementare în cadrul legislației civile, conform căreia, art. 26, alin. (1) prevede că: "*Capacitatea deplină de exercițiu începe la data când persoana fizică devine majoră, adică la împlinirea vârstei de 18 ani*". În același context, capacitate de exercițiu este aptitudinea persoanei de a dobândi prin fapta proprie și de a exercita drepturi civile, de a-și asuma personal obligații civile și de a le executa. Totodată, în aceeași reglementare a CC, desprindem cu titlu de excepție că capacitatea deplină de exercițiu poate surveni și odată cu împlinirea vârstei de 16 ani, prin emancipare. În cazul în care minorul a obținut capacitate deplină de exercițiu până la împlinirea vârstei de 18 ani, atunci debitorul obligației de întreținere poate fi scutit de la plată.

Conform legislației românești, părinții sunt obligați să-și întrețină copiii și după împlinirea vârstei de majorat în cazul în care aceștia își continuie studiile până la finisarea lor, dar fără a depăși vârsta de 26 de ani. *Considerăm pe bună dreptate că această normă legală urmează a fi preluată și în cadrul legislației noastre, dat fiind faptul că această lacună contravine art. 48, alin. 2 din Constituție, în temeiul căruia îndatorirea părinților este de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. Potrivit sistemului de educație în RM, studiile se încep la 7 ani și durează până la 23 de ani când persoana primește o calificare. Drept urmare asigurarea respectării principiului fundamental constituțional, contravine normelor legale pentru instruirea și educarea copiilor nu se finisează la 18 ani. În acest sens propunem ajustarea normei legale potrivit conținutului și interpretării constituționale.*

Cu titlu de excepție, putem determina și cazul în care, minorul în vârstă de 15 ani își poate câștiga singur existența, cu dreptul de a activa în câmpul muncii. În acest sens, examinăm prevederile art. 46, alin. (4) CM al RM, în conformitate cu care, este parte a contractului individual de muncă, minorul care la împlinirea vârstei de 15 ani, cu acordul scris al părinților sau al reprezentanților legali, dacă, în consecință, nu îi vor fi periclitate sănătatea, dezvoltarea, instruirea și pregătirea profesională. Reieșind din acestea, apare întrebarea, este oare în drept minorul - creditor al întreținerii, care nu a împlinit vârsta majoratului, să solicite întreținere în cazul în care muncește și dispune de sinestătător de venituri. În rezultat, vom examina norma care stabilește condițiile privind vârsta și incapacitatea de a munci, urmează să fie îndeplinite simultan. Prin urmare, chiar dacă creditorul care a împlinit vârsta de 15 ani, activează în câmpul muncii și are venituri, acesta oricum dispune de dreptul de a beneficia de întreținere din partea debitorului până la vârsta de 16 ani - în condițiile în care există o hotărâre a instanței de judecată, privind atribuirea capacității depline de exercițiu unui minor prin emancipare, sau respectiv,

dreptul este valabil până la 18 ani, dacă lipsește o astfel de hotărâre. Drept urmare, indiferent de veniturile de care dispune un minor, suntem de părerea că acesta are dreptul la întreținere din partea părinților până la împlinirea vârstei de majorat sau obținerii de către acesta a capacității depline de exercițiu sub vârsta de 18 ani.

Referitor la obligația părinților de a-și întreține copii majori inapți de muncă, reiterăm că CF asigură respectarea dreptului la întreținere copiilor majori inapți de muncă din cauza stării de sănătate, a gradului de dizabilitate sau alte circumstanțe obiective. Se consideră ca fiind inapt de muncă copilul major care și-a pierdut capacitatea de a munci, având unul din gradele de dizabilitate medie, accentuate sau gravă. Potrivit prevederilor normelor legale, este dizabilitate medie totalitatea deficiențelor medii provocate de afecțiuni, traume, care duc la limitări de activitate și restricții de participare, persoanelor cu un astfel de grad de dizabilitate dispun de capacitate de muncă, în proporție de 45-60%. Dizabilitate accentuată, se caracterizează prin deficiențe funcționale accentuate, iar capacitatea de a munci este în jur de 25-40% și dizabilitate severă presupune deficiențe funcționale severe, iar capacitatea de muncă este păstrată în proporție de 0–20% . Pentru existența obligației din partea părinților privind întreținerea copiilor majori, este necesar îndeplinirea a două condiții concomitent, prima se referă la necesitatea sprijinului material și a doua se referă la incapacitatea de muncă a creditorului.

Dreptul părinților de a primi întreținerea de la copii. Pentru existența obligației de întreținere a părinților, este esențială existența raporturilor de rudenie precum și starea de nevoie a creditorului obligației. Starea de nevoie trebuie să fie una obiectivă și nu una simulată. Având în vedere că de multe, creditorul, în mod unilateral, consideră că ar avea dreptul la întreținere din partea debitorului, acesta din urmă nu poate proba existența condițiilor factice și juridice ce i-ar acorda acest drept. Starea subiectivă se datorează pe de o parte vârstei înaintate a debitorului în cazul pensionarilor. Este pensionar în condițiile legii, persoana care a atins vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru bărbați și, începând cu 1 iulie 2023, vârsta standard de pensionare de 60 de ani și 6 luni pentru femei¹⁰⁸.

Strâns legat de obiectivul vârstei este criteriul cu privire la *incapacitatea de a munci a creditorului*. Dat fiind faptul că în conformitate cu legislația muncii, persoana care a atins vârsta de pensionare, este în drept de a presta o muncă în condițiile legii. În concursul unor astfel de circumstanțe, considerăm că debitorul poate fi exonerat de la plata obligației de întreținere, în cazul în care creditorul își poate de sine stătător asigura existența. Prin aceasta delimităm că

---

¹⁰⁸Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor*, nr. 165 din 21.03.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 85-91, art. 235.

mărginirea obiectivului stării de nevoie prin prisma incapacității de a munci, se manifestă multiaspectual, astfel încât, poate beneficia de întreținere, creditorul pensionar pentru limită de vârstă sau stabilit în baza altor temeieri expres reglementate.

În aceeași ordine de idei, incapacitatea de a munci a creditorului, poate fi provocată de existența unei boli, maladii, accident suferit de debitor. Starea de sănătate, în consecința căreia creditorul nu poate munci, urmează a fi confirmată în baza certificatului medical emis de către medicul specialist. În caz contrar, creditorul nu poate solicita întreținere prin singură exprimarea doar a dorinței sale proprii în lipsa probelor de drept.

Starea de nevoie determinată de incapacitatea de a munci, constituie o condiție esențială urmărită de către justițiabil la dispunerea sau nu a obligației la întreținere din partea debitorului în interesul creditorului inapt. Din analiza acestor prevederi legale pare să rezulte că se află în nevoie orice persoană care nu poate realiza un câștig din muncă datorită incapacității sale de a desfășura o activitate utilă, remunerată. În realitate însă, acela care, deși nu obține câștiguri din muncă, dispune totuși de alte resurse materiale din care își poate asigura cele necesare traiului nu poate fi considerat în nevoie și deci îndreptățit la întreținere.

De altfel, deși anumite reguli se pot desprinde din textele legale, problema stării de nevoie este o chestiune de fapt, care trebuie apreciată de la caz la caz, în funcție de nivelul general de trai, de nivelul de trai anterior al celui care cere întreținere, și mai cu seamă trebuie păstrat echilibrul cerut de lege între nivelul de trai a creditorului și cel al debitorului obligației de întreținere

În cazul în care părinții în calitate de creditori a obligației de întreținere au avut un comportament imoral față de copii lor în consecința căruia au fost deziși de drepturile părintești, copii vor fi scutiți de la plata întreținerii. Totodată poate fi scutit de la plata pensiei de întreținere, dacă instanța judecătorească va stabili că aceștia s-au eschivat de la îndeplinirea obligațiilor părintești față de acest copil.

Au un comportament imoral părinții care de cele mai multe ori impun copii la frecventarea unei anumite secte religioase, care are o activitate periculoasă pentru integritatea fizică și psihică a copiilor. Tot de un comportament imoral sunt acțiunile părinților de atragerea copiilor în anumite activități ilegale, cum ar fi prostituția, cerșitul, încurajarea sau tolerarea de obținerea banilor de către minori prin apelare la milă publică, incitarea la consumul de băuturi alcoolice sau substanțe stupefiante, precum și alte activități ilegale și lipsite de moralitate. În cazurile în care instanța judecătorească a descoperit prin administrarea probelor a unor astfel de conduite din partea părinților îndreptate împotriva minorilor, atunci ultimii sunt scutiți de plata întreținerii părinților aflați în stare de nevoie.

Dreptul soților și foștilor soți la întreținere. Referitor la persoana creditorului, în calitatea sa de soț/soție, atunci identificăm că obligația de întreținere ia naștere odată cu căsătoria liber consimțită, dintre un bărbat și o femeie, cu respectarea tuturor condițiilor legale privind întemeierea unei căsătorii, precum și în mod obligatoriu înregistrarea acesteia la Organul de Stare Civilă. Reținem așadar că obligația de întreținere există între soț și soție.

Așa cum s-a subliniat în doctrină,¹⁰⁹ obligația de întreținere între soți își are temeiul în sentimentele de prietenie și afecțiune reciprocă dintre ei și în solidaritatea ce trebuie să caracterizeze raporturile dintre aceștia. Se acordă obligație de întreținere între soți, când aceștia au încheiat căsătoria cu respectarea condițiilor legale. Nu are relevanță din acest punct de vedere care este regimul matrimonial concret ales de soți, obligația subzistând indiferent care este regimul matrimonial aplicabil. Obligația de întreținere există pe toată durata căsătoriei, inclusiv în perioada divorțului iar aceasta va înceta la momentul desfacerii căsătoriei, indiferent dacă divorțul are loc prin procedura judiciară sau pe cale administrativă. Despre condițiile necesare a fi îndeplinite la încheierea căsătoriei, identificăm Titlul II, art. 11, CF, în temeiul căruia, pentru încheierea căsătoriei este necesar consimțământul reciproc, neviciat, exprimat personal și necondiționat, al bărbatului și femeii care se căsătoresc, precum și atingerea de către ei a vârstei matrimoniale. Persoanele care doresc să se căsătorească sânt obligate să se informeze reciproc despre starea sănătății lor. Prin îndeplinirea condițiilor prenotate mai sus, bărbatul și femeia, dobândesc dreptul de a oficializa căsătoria. În cazul în care din anumite motive, nu sunt îndeplinite condițiile de fond impuse de norma legală, căsătoria astfel încheiată, poate fi declarată nulă de către instanța de judecată.

Referitor la autoritățile care sunt în drept să oficializeze căsătoria, amintim prevederile art. 9, alin. (1), Codul familiei. Astfel, conform conținutului normei prenotate, încheierea căsătoriei are loc la organele de stare civilă, precum și la alte organe abilitate prin lege. Alte organe abilitate prin lege sunt cele expres prevăzute de Legea privind actele de stare civilă nr. 100/2001¹¹⁰. În conformitate cu care, căsătoria poate fi încheiată localul penitenciarului sau al izolatorului de urmărire penală, când are loc căsătoria cu o persoană condamnată sau arestată.

Totodată, înregistrarea căsătoriei se realizează de către autoritățile publice competente: serviciile stare civilă ale Agenției Servicii Publice, autoritățile publice locale în localitățile unde nu sunt constituite serviciile stare civilă: primăriile satelor (comunelor) și orașelor; misiunile diplomatice și/sau oficiile consulare ale Republicii Moldova acreditate în străinătate, pentru

---

¹⁰⁹BACACI, A., DUMITRACHE, V. C., HAGEANU C, *Dreptul familiei*, București, ed. 7, Ed. C.H. Beck, 2012, pp. 277

¹¹⁰Lege, *privind actele de stare civilă*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 100 din 26.04.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 97-99, art. 765.

cazurile domicilierei sau aflării temporare ale cetățenilor Republicii Moldova în străinătate (statul de reședință al solicitantului în străinătate).

În concluzie, identificăm că sunt soți, bărbatul și femeia care au încheiat căsătoria în modul și ordinea prevăzută de legislația în vigoare, la organele abilitate prin lege. Doar căsătoria încheiată cu respectarea normelor legale, naște obligația de întreținere între soți reglementată de Codul familiei al Republicii Moldova.

Subsidiar, la componența condițiilor pentru soțul creditor, identificăm și situația în care soțul urmează să acorde întreținere soției în timpul gravidității, soțul care îngrijește copilul comun timp de 3 ani după nașterea acestuia, soțul care îngrijește până la vârsta de 18 ani un copil comun cu dizabilități sau care îngrijește un copil comun cu dizabilități severe din copilărie, dacă acest soț nu lucrează și copilul necesită îngrijire. Enumerăm drept condiții în temeiul cărora apare obligația de întreținere dintre soți, următoarele circumstanțe:

- 1 Soțul care solicită întreținere, este pensionar, are unul din gradele de dizabilitate sever, accentuat sau mediu cumulativ cu condiția că necesită sprijin material. Or, în caz contrar soțul inapt de muncă, poate fi pensionar sau cu grad de dizabilitate, însă să nu necesite sprijin material, deoarece are alte venituri care îi satisfac nevoile materiale (dividende, alocații etc). Nu poate pretinde întreținerea soțul care necesită sprijin material, însă dispune de capacitatea de a munci, dar care nu dorește, din motive subiective, să lucreze și să se întrețină pe sine însuși.
- 2 Următoarea condiție se referă la condiția creditorului în persoana soțului care îngrijește copilul comun timp de 3 ani după naștere. Aceasta se identifică ca fiind o situație clasică atunci când mama (cel mai des întâlnit) îngrijește de copilul comun minor al soților. Or, în altă ordine de idei, mama, care îngrijește de copil nu este în posibilitatea să lucreze sau să-și asigure întreținere și copilului său minor, drept rezultat al faptului că un copil până la vârsta de 3 ani necesită maximă atenție din partea unui matur și să fie supravegheat în permanență. Dat fiind faptul că în primii ani din viața copilului este alăptat la pieptul mamei (pentru o dezvoltare sănătoasă a copilului) și mama nu poate să se dedice atât lucrului cât și creșterii copilului, care nu se poate lipsi de grija și ocrotirea mamei sale.
- 3 O altă condiție ce dă naștere obligației de întreținere pentru creditor, este condiția soțului care îngrijește până la vârsta de 18 ani un copil comun având grad de dizabilitate sau care îngrijește un copil comun major, cu grad de dizabilități severe din copilărie, dacă acest soț nu lucrează și copilul necesită îngrijire. Drept consecință, părinții care îngrijesc de copii cu dizabilități nu își pot asigura venituri proprii, sunt în imposibilitatea de a lucra și necesită întreținere din partea soților debitori.

În același context, pentru nașterea obligației de întreținere, este necesar îndeplinirea cumulativă a condițiilor cu privire la dizabilitatea copilului și a doua condiție, ca părintele care îngrijește de copil să nu dețină un post de muncă, iar copilul să necesite întreținere. Or, în altă ordine de idei, identificăm și situația în care părintele ocupat cu creșterea copilului, reușește să activeze în câmpul muncii, având posibilitatea să apeleze la serviciile plătite a unui îngrijitor calificat. În aceste condiții, soțul în calitate de creditor a obligației de întreținere, nu va beneficia de întreținere din partea soțului debitor, decât la întreținerea acordată de către părinte copilului major inapt de muncă. Dacă părintele îngrijește personal de copilul inapt de muncă – poate pretinde întreținerea, iar dacă angajează o persoană calificată, atunci dreptul se stinge ca rezultat al capacității de muncă. Aceeași situație este caracteristică circumstanțelor când părintele deține un post de muncă pentru o jumătate de normă, obligația întreținerii din partea soțului/fostului soț decade și este aplicabilă doar obligația întreținerii copilului major inapt de muncă de către părinte.

După cum am menționat mai sus, dreptul la întreținere o au și foștii soți. Legislația de specialitate prevede că dreptul fostului soț de a pretinde întreținere, se realizează pe cale judecătorească în următoarele cazuri: fosta soție în timpul gravidității, fostul soț, care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun timp de 3 ani după nașterea acestuia, fostul soț, care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități până la vârsta de 18 ani sau a copilului comun cu dizabilități severe din copilărie. Considerăm că în conținutul legislației de specialitate – CF, urmează să fie operate modificări referitoare la obligația fostului soț de a acorda întreținere fostului soț care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități severe nu doar din copilărie, dar și după împlinirea majoratului. În caz contrar admitem un act de discriminare față de soțul ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități severe stabilite după împlinirea majoratului în cazul în care îngrijește de acest copil față de cel care beneficiază de întreținere ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități din copilărie. Sunt destule cazuri când copilul major comun poate fi ținut la pat ca urmare a unui accident rutier și respectiv necesită îngrijire continuă din partea unui matur, de obicei din partea unui părinte. Așa deci, părintele ocupat cu îngrijirea copilului, la rândul său ca și în condițiile art. 83, lit. c) CF, tot necesită întreținere din partea fostului soț în lipsa altor surse de venit. Reieșind din circumstanțele că o persoană ținută la pat, sau având grad de dizabilitate severă necesită îngrijire continuă, considerăm că necesită întreținere atât persoana în cauză, cât și persoana care îngrijește zilnic de ea. Prin urmare, fostul soț va acorda întreținere nu doar soțului ocupat de îngrijirea copilului major comun cu dizabilități severe din

copilărie, dar și fostului soț ocupat de îngrijirea copilului major comun cu dizabilități stabilite după majorat.

Și fostul soț, care necesită sprijin material, devenit inapt de muncă în timpul căsătoriei sau timp de un an după desfacerea acesteia și fostul soț care necesită sprijin material și a atins vârsta de pensionare, în termen de cel mult 5 ani din momentul desfacerii căsătoriei, dacă soții au fost căsătoriți cel puțin 15 ani.

Sunt foști soți, bărbatul și femeia care au încetat căsătoria în condițiile legii. Drept urmare, căsătoria poate înceta prin divorț, în baza cererii unuia sau a ambilor soți ori a tutorelui soțului în privința căruia s-a instituit măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei.

Divorțul sau despărțirea, provine din francezescul *divorce*, prin care se înțelege desfacerea căsătoriei pronunțate printr-o hotărâre judecătorească, fie datorată unor motive temeinice, imputabile ambilor soți, fie, excepțional, datorită voinței soților.¹¹¹ Tot în acest context se impune a menționa, conform legislației române,¹¹² potrivit cărora nu poate pretinde întreținere acela care s-a făcut vinovat față de cel obligat la întreținere de fapte grave, contrare legii sau bunelor moravuri, precum și faptul că acela care se află în stare de nevoie din culpa sa poate cere numai întreținerea de strictă necesitate.

Astfel, că pe lângă separarea de facto și de iure al soților, aceasta atrage după sine și un șir de drepturi/obligații ale foștilor soți între ei, între părinți și copii, precum și între alți subiecți ai drepturilor de întreținere.¹¹³

Nu în zadar am atins subiectul divorțului, deoarece cel mai des, obligația de întreținere (îndatorirea impusă de lege între anumite categorii de persoane de a-și acorda la nevoie întreținere) apare atunci când foștii soți nu mai trăiesc împreună, nu mai împart același cămin, însă ceea ce-i leagă în continuare, sunt obligațiile de întreținere a copiilor comuni, rudelor sau chiar soții foști între ei.¹¹⁴

Nerespectarea măcar a uneia dintre aceste condiții, limitează dreptul creditorului, de a solicita întreținere/ sprijin material din partea fostului soț. Cu alte cuvinte, chiar dacă creditorul, fost soț, care atinge vârsta de pensionare, necesită sprijin material, însă a fost căsătorit cu fostul soț mai puțin de 5 ani până la desfacerea căsătoriei, instanța judecătorească, potrivit prevederilor

---

¹¹¹MOLOMAN, Bogdan Dumitru, CĂSĂTORIA CIVILĂ ȘI RELIGIOASĂ ÎN DREPTUL ROMÂN, București, Ed. Universul juridic, 2009, pp. 226

¹¹²Codul Civil al României, art. 526

¹¹³STRELCIUC, Viorica, Exercițarea cu bună-credință a obligațiilor de întreținere. În: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 7-8, 2019*, pp. 291-293. ISBN 978-9975-149-46-4, pp. 291.

¹¹⁴CORHAN, A., *Dreptul Familiei, Teorie și practică*, București, Edit. Lumina Lex, 2001, pp. 400.

art. 85 CF este în drept să-l scutească pe debitor de plata întreținerii. Spre exemplu, atunci când creditorul îndeplinește toate condițiile pentru încasarea întreținerii, dar se află în una din situațiile enumerate în art.85 CF, lui i se poate refuza plata întreținerii sau aceasta poate fi limitată la un anumit termen.

Doctrina românească, ne indică la rândul ei și alte condiții care se cer a fi îndeplinite de către foștii soți pentru existența obligației de întreținere dintre soți/ foști soți și anume când divorțul este pronunțat din culpa exclusivă a unuia dintre soți, acesta nu beneficiază de întreținere de la fostul său soț decât timp de un an de la desfacerea căsătoriei. Dacă se reține culpa ambilor soți în desfacerea căsătoriei, sau la inițiativa ambilor soți prin acordul lor s-a desfășurat căsătoria, atunci foștii soți își datorează întreținere nelimitat în timp, însă numai în măsura în care sunt îndeplinite și celelalte condiții pentru existența obligației de întreținere. În cazul culpei exclusive, soțul vinovat este sancționat cu pierderea dreptului la întreținere după trecerea unui an de la desfacerea căsătoriei.

Legislația RM, de exemplu nu prevede stabilirea culpei soților la divorț, iar prevederile art. 85 CF este la discreția instanței de judecată să-l scutească pe debitor sau nu de obligația de întreținere, pe când în legislația României, se prevede din start că soțul culpabil de încheierea căsătoriei, nu are dreptul la întreținere din partea fostului soț, se consideră nedrept ca soțul care a provocat desfacerea căsătoriei să beneficieze de sprijin financiar din partea celuilalt, legea având rolul de a proteja soțul care nu a avut nici o vină în destrămarea familiei. Prin aceasta, se dorește descurajarea comportamentelor care pot duce la desfacerea căsătoriei. Culpa poate fi stabilită de instanța de judecată prin analizarea circumstanțelor concrete ale fiecărui caz, ținând cont de motivele divorțului și de comportamentul fiecărui soț în timpul căsătoriei. Sunt fapte culpabile care pot duce la pierderea dreptului la pensie de întreținere următoarele: *adulterul* - infidelitatea soțului este considerată o culpă gravă care poate duce la divorț; *violența domestică* - abuzul fizic sau emoțional îndreptat împotriva soțului sau a copiilor; *abandonul familial* - părăsirea familiei pentru o perioadă lungă de timp, fără justificare; *comportamentul imoral sau degradant* - acțiunile care aduc atingere onoarei și demnității celuilalt soț pot fi considerate o culpă gravă care poate duce la divorț. Considerăm a fi justă o astfel de abordare și care are tot dreptul să fie preluată în legislația RM, prin aplicarea propriu-zisă a principiului bunei-credințe în relațiile de căsătorie. Misiunea încheierii unei căsătorii impune soților nu doar sprijin material și financiar reciproc, dar și fidelitate în viața de familie, bazată pe respect, demnitate și bun simț.

Dreptul creditorilor la întreținere din partea fraților și surorilor. Să se afle în legături de rudenie, adică să fie frați și surori sau să fie frați adoptivi, să necesite sprijin material. Totodată, creditorul trebuie să fie în incapacitate de a munci, să nu dispună de venituri proprii și

să fie în imposibilitatea primirii întreținerii din partea părinților. Dreptul creditorilor la întreținere din partea fraților și surorilor apar în circumstanțele în care părinții nu pot acorda întreținere copiilor săi din lipsa de venituri. Potrivit legislației în vigoare, primii chemați la întreținerea copiilor minori sau majori inapți de muncă sunt stabiliți părinții. În cazul în care părinții se află în imposibilitate de acordare a întreținerii, pentru copii minori pot fi impuși la plata pensiei de întreținere frații și surorile apți de muncă sau care au venituri îndestulate în vederea acordării întreținerii. În ceea ce privește frații și surorile majori, atunci va fi instituită întreținerea prin îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții: creditorul obligației este inapt de muncă și necesită sprijin material, s-a stabilit imposibilitatea întreținerii acestora de către copiii lor majori apți de muncă, de către soți (foștii soți) sau de către părinți.

Dreptul bunicilor la întreținere din partea nepoților. Creditorii în calitate de bunici sau nepoți care necesită sprijin material. Totodată, persoana creditorului, adică bunei trebuie să fie în imposibilitatea întreținerii lor de către copiii majori apți de muncă sau de către soți (foștii soți), să aibă dreptul la întreținere de la nepoții majori apți de muncă care dispun de mijloace suficiente. Respectiv, sunt creditori ai obligației de întreținere dintre bunici și nepoți, în persoana nepoților minori, care necesită sprijin material și care se află în stare de imposibilitatea primirii întreținerii lor de la părinți, frați și surori, să aibă dreptul la întreținere de la bunicii care dispun de mijloace suficiente.

Dreptul părinților vitregi la întreținere din partea copiilor vitregi, persoana creditorului trebuie să îndeplinească următoarele condiții, să fie părinți vitregi inapți de muncă, care necesită sprijin material, și se află în stare de imposibilitatea întreținerii lor de către copiii lor firești majori apți de muncă sau de către soț (fostul soț) și să aibă dreptul la întreținere de la copiii vitregi majori apți de muncă care dispun de mijloace suficiente. Părinților vitregi li se acordă dreptul de a pretinde plata pensiei de întreținere de la copiii vitregi doar în următoarele cazuri: nu au posibilitatea să primească întreținerea de la copiii lor firești, majori apți de muncă sau de la soți sau foști soți. Sunt inapți de muncă, având un grad de dizabilitate sau au atins vârsta de pensionare și necesită sprijin material.

Dreptul educatorilor la întreținere din partea copiilor. Sunt creditori ai obligației legale de întreținere, educatorii - persoanele inapte de muncă care necesită sprijin material, care au întreținut și educat copii minori dacă ultimii au atins vârsta majoratului, sunt apți de muncă și dispun de mijloace suficiente să acorde întreținere și dacă s-a stabilit imposibilitatea întreținerii educatorilor de către propriii lor copii majori apți de muncă sau de către soț/ fostul soț. Reieșind din circumstanțele că prezentul articol nu se încadrează în condițiile principale care determină dreptul la obligația de întreținere și anume existența legăturii de rudenie dintre debitor și creditor,

propunem ca art. 90 CF cu privire la *Obligația copiilor de a-și întreține educatorii*, să fie abrogat. Totodată, din motiv că în instanțele judecătorești nu a fost atestată nici o cauză bazată pe articolul enunțat mai sus venim cu propunerea *de lege ferenda* privind abrogarea art. 90 alin. 1 și 2 CF ca fiind lipsit de aplicare practică. Legea nr. 140/2013 *privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți* prevede că copiii lipsiți de grija părintească sunt plasați de urgență în cadrul familiei rudelor sau altor persoane apropiate, sa plasați în cadrul serviciului de tip familial sau rezidențial¹¹⁵, respectiv tutorii și curatorii conform art. 90 alin. (3) CF nu pot pretinde întreținerea de la cei tutelați.

Trecând în revistă principalele condiții care urmează a fi îndeplinite de către creditor în vederea nașterii obligației de întreținere, identificăm următoarele:

1. necesitatea sprijinului material,
2. incapacitatea de muncă creditorului,
3. creditorii să se afle cu debitorul în raporturi de rudenie, căsătorie sau alte raporturi asimilate de lege cu cele de familie.

Potrivit legislației, după încetarea adopției, adoptatul poate cere întreținere numai de la rudele sale firești sau după caz, de la soțul său. Așadar adoptatul față de care a fost desfăcută adopția poate solicita întreținere de la rudele firești precum și de la soțul său.

În concluzie este necesar a se menționa, că creditorii ai obligației de întreținere sunt persoanele care îndeplinesc cumulativ anumite condiții exhaustive și în ordinea prevăzută de legislație. Și anume, existența cumulativă a condițiilor pentru creditor, care se referă la necesitatea sprijinului material legată de incapacitatea de muncă a creditorului, legăturile de rudenie și căsătorie.

Obligația de întreținere odată apărută există pe durata îndeplinirii tuturor condițiilor enumerate mai sus. Dacă măcar una dintre condițiile necesare dispare, cum ar fi spre exemplu creditorului i s-a restabilit capacitatea de muncă sau s-a îmbunătățit starea materială prin faptul că a primit o moștenire, s-a angajat la un serviciu, s-a recăsătorit etc., dreptul de a primi întreținerea se stinge.

Reieșind din conținutul prezentului subcapitol privind întinderea condițiile necesare a fi îndeplinite în cazul creditorului obligației de întreținere, reiterăm următoarele elemente concluzive:

---

¹¹⁵Legea, privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 140 din 14.06.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 167-172, art. 534, în vigoare din 01.01.2014.

- Obligația de întreținere este o obligație legală, care apare ca rezultat al raporturilor de familie dintre creditor și debitor sau asimilate acesteia, expre reglementate de legislația familiei. Cu alte cuvinte, temeiul nașterii obligației de întreținere este reglementat legal și impus de lege între subiecții speciali ai raportului. Plata pensiei de întreținere, reprezintă dreptul creditorului de a solicita din partea debitorului plata pensiei de întreținere, iar în cazul în care ultimul se eschivează, apare forța coercitivă a statului. În lipsa existenței relațiilor de familie între subiecții raportului obligațional de întreținere, dispăre și caracterul legal al prestației.

- Plata pensiei de întreținere se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de nevoile creditorului și de posibilitățile debitorului. Drept urmare, pentru ca creditorul să poată solicita plata pensiei de întreținere din partea debitorului, una din condiții necesare a fi îndeplinite de către creditor, rezidă în existența stării sale de nevoie condiționată de incapacitatea de muncă, lipsa veniturilor materiale, situația material-vulnerabilă etc. Prin lipsa măcar a uneia din condițiile enumerate mai sus, obligația legală de întreținere dintre membrii familiei nu se poate naște.

2.3. Condițiile privind debitorul obligației de întreținere.

Obligația de întreținere, prin natura sa constituie *o creanță de tip special*¹¹⁶, deoarece aceasta există indiferent de doleanțele părților de a intra în astfel de raporturi sau nu, dat fiind faptul că izvorăște din normele legale. Este un raport uniobligațional, care naște îndatoriri doar față de o parte a raportului, adică față de debitor.

Este debitor persoana care datorează în condițiile legii întreținere creditorului - membri de familie. Pentru a fi obligat la acordarea întreținerii, debitorul trebuie să îndeplinească două condiții esențiale. Prima condiție este ca debitorul să dispună de mijloace necesare pentru efectuarea întreținerii și a doua condiție este să aibă posibilitatea de a dobândi aceste mijloace prin munca sa proprie sau reieșind din întinderea bunurilor mobile și imobile de care dispune. De menționat că la stabilirea obligației de întreținere, vor fi luate în calcul totalitatea obligațiilor pe care le are persoana față de alte persoane. Aici ne referim la situația în care debitorul mai are la întreținere și alți creditori mai puțin favorizați sau care se află într-o situație material economică precară comparativ situației creditorului care solicită întreținere.

Totodată, conform doctrinei românești, la determinarea pensiei plății de întreținere se va examina dacă nu sunt și alte persoane înainte care datorează întreținere, conform gradului de rudenie față de creditor. Astfel, potrivit normelor legale în vigoare, își datorează întreținere conform ordinii următoarele persoane: soții și foștii soți își datorează întreținere înaintea

---

¹¹⁶BANCIU, Maria, BANCIU, Adrian, Alexandru, *Dreptul familiei conform Noului Cod Civil*. București, Editura Hamangiu, 2012, pp. 174..

celorlalte persoane, persoana descendentă datorează întreținere cele ascendente. În cazul în care sunt mai mulți ascendenți și mai mulți descendenți, își datorează întreținere cei în grad mai apropiat față de cei mai îndepărtat. Subsidiar, după părinți își datorează întreținere frații și surorile, însă înaintea bunicii. În legislația RM persoanele își datorează întreținere, după cum urmează: copii minori și majori inapți de muncă vor fi întreținuți în primul rând de către părinți biologici și adoptivi, după care de către frații și surorile majore apte de muncă, de către bunei. Privitor la ordinea și modul acordării întreținerii soților/ foștilor soți care necesită sprijin material, atunci determinăm că primii chemați la întreținere sunt soții/ foștii soți, după care urmează copii majori apți de muncă, frații și surorile sau bunicii dacă aceștia din urmă dispun de mijloace suficiente.

La examinarea obligației de întreținere dintre membrii de familie, reținem că o persoană să poată fi obligată la întreținerea alteia se cere ca ea să dispună de *mijloacele necesare*.¹¹⁷ Mijloacele necesare trebuie să satisfacă în primul rând necesitățile sale și după care celui întreținut. Legiuitorul nu a precizat conținutul acestei noțiuni, drept urmare rămânând în sarcina doctrinei și a practicii judiciare să determine ce anume trebuie înțeles prin mijloacele debitorului obligației.

S-a precizat astfel că se cuprind în cadrul acestei noțiuni toate resursele materiale ale celui ținut să presteze întreținere, precum câștigurile din muncă și alte venituri, dar și bunurile care nu-i sunt necesare și ar putea fi înstrăinate, ca și economiile realizate. Este vorba, desigur, de acele resurse materiale care prisosesc propriilor nevoi rezonabile, raportate la nivelul general de trai și la echilibrul necesar între modul de satisfacere a cerințelor existenței creditorului și ale debitorului obligației.

Esența determinării resurselor materiale ale debitorului în vederea stabilirii cuantumului pensiei obligației de întreținere se individualizează prin faptul că nevoile debitorului se vor aprecia corelându-le nevoilor creditorului în vederea respectării principiului de etichitate. Dat fiind faptul că nu poate fi impusă o persoană în a acorda întreținere altei persoane în limita unui quantum de care ea nu dispune sau când ea singură nu-și poate îndeplini din propriile nevoi. La stabilirea cuantumului plății pensiei de întreținere, vor fi apreciate anumite criterii cu referire la: vârsta, starea sănătății, necesitatea întreținerii altor persoane înainte, salariul și alte venituri reale de câștig etc.

La stabilirea posibilităților materiale ale celui ținut la întreținere se va ține seama nu numai de veniturile sale propriu-zise, ci și de sarcinile la care acesta trebuie să facă față, ca alte

---

¹¹⁷BACACI, Alexandru, *Raporturile familiale în dreptul familiei*. București, Editura Hamangiu, 2007, pp. 181.

obligații de întreținere, datorii, greutăți materiale etc., toate afectându-i mijloacele de care dispune. În ceea ce privește veniturile din muncă ale celui obligat la întreținere s-a decis că se vor avea în vedere acele venituri nete realizate în orice domeniu de activitate care au caracter de continuitate, adică nu numai retribuția propriu-zisă, ci și sporul de vechime, indemnizația de conducere sau alt venit permanent.

Legislația română¹¹⁸ de altfel, nu atribuie la categoria veniturilor debitorului, veniturile sub formă de sporuri speciale, ca sporul pentru condiții deosebite de muncă, indemnizația de zbor, acordată piloților de avioane, premiile ocazionale și reținerile definitive pentru nerealizarea normelor. Considerăm că această interpretare în legislația românească ține să îngreuească drepturile creditorului, dat fiind faptul că însuși aceste venituri înscrise de către debitor sub formă de sporuri speciale, indemnizații etc., pot fi asemenea altor venituri al cărui quantum se ia în considerare la stabilirea mărimii plății pensiei de întreținere. Suntem de părerea că plata pensiei de întreținere destinată unui membru de familie este superioară altor tipuri de plăți și prestații civile, drept urmare necesitatea atribuirii în aceste condiții la categoria veniturilor debitorului, este inerentă unui proces echitabil. sau chiar mai mari. Urmează să fie luate în calcul totalitatea mijloacelor materiale ale debitorului, atât cele cu caracter periodic, în categoria cărora se înregistrează salariul, pensia, cât și cele din alte surse, cum ar fi economii, chirii, dobânzi, arendă, etc. În aceeași ordine de idei, vor fi apreciate și alte venituri sub formă de bunuri ce pot fi valorificate cu scopul de a efectua plățile pensiei de întreținere.

Este important a fi luată în considerare, și posibilitatea debitorului de a dobândi cu regularitate aceste venituri. În dependență de sursă de venit, aceasta va fi luată în calcul la momentul estimării quantumului plății cu posibilitatea reevaluării acesteia la necesitate.

În același context, pentru nașterea obligației de întreținere pentru debitor legislația națională reglementează următoarele condiții cu privire la sursele de venit al debitorului obligației de întreținere:

- a) debitorul să dispună de mijloacele necesare îndeplinirii obligației de întreținere – vor fi luate în considerare toate mijloacele materiale ale debitorului cum ar fi veniturile din muncă, salarii, premii, ajutorul pentru incapacitatea temporară de muncă, compensația acordată în caz de desfacerea contractului individual de muncă.
- b) Se vor lua în considerare veniturile persoanei de la toate locurile de muncă, din gospodăria agricolă, activitatea de antreprenariat, activitatea intelectuală etc. Dacă debitorul întreținerii nu are salariu sau alte venituri, fie că acestea sînt insuficiente pentru

---

¹¹⁸BACACI, Alexandru, *Raporturile familiale în dreptul familiei*. București, Editura Hamangiu, 2007, pp. 183.

a-și onora obligația, pensia de întreținere se va încasa din mijloacele bănești depuse de către debitor în instituțiile financiare sau transmise organizațiilor comerciale și necomerciale, cu excepția cazurilor când aceste mijloace le-au fost transmise în proprietate. Dacă debitorul nu dispune de astfel de mijloace bănești sau dacă dispune de ele, dar acestea sînt insuficiente pentru a-și onora obligația, pensia de întreținere se va încasa din contul tuturor bunurilor mobile și imobile ale debitorului care pot fi urmărite. În cazul țăranilor, se va ține seama, la calcularea pensiei de întreținere, de veniturile în natură și în bani realizate, în gospodăria personală sau din altă sursă, dacă au caracter de continuitate.

Cu alte cuvinte, indiferent dacă creditorul întrunește toate condițiile ce-i dau dreptul de a beneficia de întreținerea, dar debitorul nu poate să o asigure, atunci creditorul va solicita întreținere din partea celorlalți debitori potrivit gradelor de rudenie sau o va solicita repetat odată cu schimbarea situației materiale economice a debitorului.

Alta este situația atunci când debitorul obligației intenționat a format toate împrejurările ca să fie în imposibilitate de plată (este șomer fictiv, nu dorește să lucreze, etc), însă despre acestea vom vorbi pe larg, în capitolul ce urmează cu privire la buna-credință și abuzul de drept. Conform prevederilor CF, părinții sunt obligați să-și întrețină copiii minori și majori inapți de muncă care necesită sprijin material.

Întreținerea copilului minor de către părinți se face indiferent dacă aceștia au sau nu venituri, deoarece ei sunt primii obligați la întreținerea copiilor săi minori. Debitori ai obligației de întreținere în cazul copiilor minori vor fi ambii părinți în egală măsură indiferent de starea lor materială și de fluctuația de venit de care dispun. Sunt debitori atât părinții biologici din care descind direct copiii, precum și părinții adoptivi.

Conform art. 2 din Legea privind regimul juridic al adopției, sunt adoptatori cuplul soț și soție, care sunt căsătoriți în ordinea și modul prevăzut de legislația în vigoare, persoana necăsătorită, precum și cea căsătorită dar care adoptă singură. Oricare alte persoane care nu sunt nici părinții biologici nici părinți adoptivi, nu li se poate imputa obligația la întreținere a minorilor pe care i-au crescut și educat în lipsa relației de rudenie sau a unui act civil confirmativ. Dacă o persoană, din anumite circumstanțe a acordat întreținere și educare unui copil minor până la o anumită vârstă, tratandu-l ca pe copilul propriu, însă nefiind părintele acestuia, nu poate fi impus la acordarea întreținerii potrivit normelor CF ce reglementează obligația părinților de a-și întreține copiii.

Totodată, sunt părinți biologici - bărbatul care a procreat copilul și femeia care a dat naștere copilului. Copilul născut în căsătorie sau în termen de trei sute de zile din momentul

încetării căsătoriei, declarării nulității sau decesului soțului mamei copilului are ca tată pe soțul (fostul soț) al mamei, dacă nu a fost stabilit contrariul. Astfel, sunt părinți obligați să-și întrețină copilul minor: părinții biologici și părinții adoptivi. Obligația de întreținere a copiilor din partea părinților apare ca efect al relațiilor de rudenie. Este tată biologic, persoana înscrisă în certificatul de naștere al copilului la secțiunea părinți. Însă pot fi situațiile în care proveniența copilului este stabilită doar de la mamă și respectiv copilul minor este în drept să solicite întreținere doar din partea mamei. De menționat că pot fi situațiile în care tatăl biologic locuiește de facto cu copilul, însă conform actelor de stare civilă acest fapt nu este confirmat și prin urmare copilul nu este în drept să solicite întreținere de la tată până la stabilirea paternității.

După cum am menționat mai sus, părinții sunt obligați să-și întrețină copiii indiferent dacă au destule resurse materiale, au capacitate deplină de exercițiu sau sânt limitați în ea, sunt minori sau majori, sunt apti sau inapti de muncă și indiferent dacă copiii minori au sau nu nevoie de întreținere. Mai mult decât atât, CF comparativ altor tipuri de întreținere, stabilește debitorilor - părinții copiilor minori ordinea și modul de încasare a pensiei de întreținere. Astfel, plata pensiei de întreținerea copiilor minori se dispune în trei modalități: 1) pe cote părți din veniturile părinților, 2.) într-o sumă bănească fixă și 3) cu posibilitatea combinării acestora.

Potrivit art. 75, alin. 1), CF, pensia de întreținere destinată copilului minor se încasează din salariul și/sau din alte venituri ale părinților în mărime de 1/4 - pentru un copil, 1/3 - pentru 2 copii și 1/2 - pentru 3 și mai mulți copii. În temeiul prezentului articol, la stabilirea cuantumului plății pensiei, instanța judecătorească va examina totalitatea veniturilor materiale ale părintelui obligat la întreținere și corelativ numărul copiilor minori, va stabili plata pensiei lunară până la vârsta de 18 ani ai acestora. Veniturile vor fi considerate cele din activitatea de muncă, cum este salariul și din toate tipurile de venituri impozitate în ordinea prevăzută de legislație.

Prin urmare, este salariu¹¹⁹ orice recompensă sau profit, câștig evaluat în bani, plătit salariaților de către angajator sau de organul împuternicit de acesta, în temeiul contractului individual de muncă, pentru munca executată sau ce urmează a fi executată. Plata pensiei de întreținere se formează din salariul părintelui care include: salariul de bază (salariul tarifar, salariul funcției), salariul suplimentar (adaosurile și sporurile la salariul de bază) și alte plăți de stimulare și compensare.

Pe lângă plățile salariale ale debitorului, plata pensiei de întreținere va fi percepută și din alte venituri ale debitorului cum sunt pensia pentru limită de vârstă, pensia de dizabilitate plătite

---

¹¹⁹Legea, *salarizării*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr.847 din 14.02.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 50-52, art. 336, art.2.

din sistemul asigurării sociale de stat, din bursele studenților, masteranzilor și doctoranzilor, la fel va fi încasată suma pensiei de întreținere corespunzător normelor legale.

Totodată, potrivit legislației fiscale¹²⁰, alte tipuri de venituri pot fi venitul impozabil, estimat, din investiții și financiar. *Venitul impozabil* reprezintă *venitul brut*, inclusiv facilitățile acordate de angajator, obținut de contribuabil din toate sursele într-o anumită perioadă fiscală. *Venit estimat* reprezintă venitul rezultat prin aplicarea metodelor și surselor indirecte în cadrul controalelor fiscale, inclusiv ca urmare a instituirii posturilor fiscale. *Venit din investiții* este venitul obținut din investițiile de capital și din investițiile în activele financiare, dacă participarea contribuabilului la organizarea acestei activități nu este regulată, permanentă și substanțială. *Venit financiar constituie* venitul obținut sub formă de redevență, anuități, de la darea bunurilor în arendă, locațiune, de la uzufruct, pe diferența de curs valutar, de la activele ce au intrat în mod gratuit, alte venituri obținute ca rezultat al activității financiare, dacă participarea contribuabilului la organizarea acestei activități nu este regulată, permanentă și substanțială.

Referitor la plata pensiei de întreținere din salariu și alte venituri ale debitorului, menționăm prevederile art. 106 Codul fiscal, corespunzător căruia, quantumul reținerilor din salariu și din alte venituri se calculează din suma pe care debitorul urmează să o primească (venitul net). Salariu net, rezultă din cel brut după ce se scad reținerile obligatorii conform legislației în vigoare. Salariul brut cuprinde sumele de bani ce exprimă salariul de bază și toate adaosurile salariale provenite din muncă¹²¹.

Reținerile pensiei de întreținere din salariu se execută potrivit contractul privind plata pensiei de întreținere, titlului executoriu sau a cererii debitorului întreținerii, astfel patronul este obligat să rețină lunar pensia de întreținere din salariul și/sau din alte venituri ale debitorului întreținerii și să o transmită sau să o transfere, din contul acestuia, creditorului întreținerii într-un termen de cel mult 3 zile de la data fixată pentru plata salariului și/sau a altor venituri. Reținerile din salariu fixate în baza unui contract privind plata pensiei de întreținere autentificat notarial, pot fi efectuate și în cazul în care acestea depășesc 50 la sută din salariul și/sau din alte venituri ale debitorului întreținerii.

Legea prevede în cazul în care debitorul își schimbă locul de trai și de muncă va anunța instanța judecătorească, la fel și angajatorul va comunica în termen de 3 zile, instanței judecătorești despre concedierea persoanei debitor al întreținerii.

---

¹²⁰Art. 12, Codul Fiscal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1163 din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 62, art. 552.

¹²¹BLANOVSCI, Andrei, Salariul: abordări conceptuale, tipuri de salarii, modalități de salarizare. În: *Administrare publică*. Anul: 2013, nr. 1 (77), ISSN 1813-8489, pp. 53-61.

În acest sens examinăm practica Curții Supreme de Justiție cu privire la cauza civilă pornită la cererea de chemare în judecată depusă de Bojoga Tatiana împotriva lui Purci Simion cu privire la determinarea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor și compensarea cheltuielilor de judecată, împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, Dosarul nr. 2ra-1422/23 2-22055434-01-2ra-12092023 din 28.02.2024.

La data de 19.04.2024, reclamanta a depus cerere în instanța judecătorească împotriva pârâtului privind încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor. Instanța a admis cererea de chemare în judecată privind încasarea pensiei de întreținere în folosul copilului minor în cuantum de 1/4 din salariu și toate veniturile pârâtului lunar, începând cu 19 aprilie 2022, până la atingerea majoratului de către copilul minor. Prin hotărârea suplimentară din 12 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a încasat de la Purci Simion în beneficiul Tatiane Bojoga suma de 4 000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, debitorul Purci Simion a atacat-o cu apel, însă cererea sa a fost respinsă cu menținerea hotărârii. Debitorul și-a motivat cererea pe faptul că nu era de acord cu mărimea cuantumului stabilit, dat fiind faptul că în perioada respectivă, era șomer și nu dispunea de venituri.

Cu referire la dezacordul lui debitorului cu cuantumul pensiei de întreținere a copilului minor, instanța de apel a reiterat că, cuantumul stabilit de Biroul Național de Statistică este unul orientativ și nu obligatoriu pentru instanță. Or, această sumă reflectă minimumul de existență, cheltuielile reale de întreținere a unui copil fiind mult mai mari. De asemenea, instanța de apel a menționat că nu poate reține argumentele apelantului cu privire la imposibilitatea achitării pensiei în suma stabilită de instanța de fond - 1/4 din salariu sau alte venituri lunare pe motiv că nu deține un loc permanent de muncă, aceasta deoarece resursele financiare insuficiente ale părintelui nu justifică acordarea întreținerii într-un cuantum diminuat copilului minor. Iar, suma propusă de apelant, în cuantum de 1 500 de lei/lunar, este insuficientă pentru întreținerea unui copil, mai cu seamă că necesitățile specifice vârstei copilului reclamă costuri ce depășesc simpla întreținere. Respectiv, instanța de apel a reținut că, Purci Simion nu este inapt de muncă și nu există anumite impedimente pentru a se angaja la un loc de muncă, inclusiv și peste hotarele Republicii Moldova, or, are obligația pozitivă de a întreprinde toate măsurile ce depind de el în vederea asigurării unei întrețineri pentru acordarea copilului minor un trai decent, iar suma cu care este de acord să o achite apelantul este sub minimumul de existență a unui copil minor și indubitabil insuficientă pentru realizarea acestei sarcini.

În rezultat Curtea Supremă de Justiție a considerat inadmisibil recursul debitorului obligației de întreținere și a menținut decizia Curții de Apel Chișinău. Din prezentul caz,

observăm că instanța judecătorească corect a statuat opinia conform căreia părinții sunt obligați să acorde întreținere copiilor săi minori și în lipsa unor circumstanțe de fapt, cum este incapacitatea de muncă, urmează să se încadreze în câmpul muncii în vederea asigurării unui trai decent copilului său minor. Totodată, susținem opinia instanței în conformitate cu care quantumul stabilit de Biroul Național de Statistică este unul orientativ și nu obligatoriu pentru instanță.

Pe de altă parte în cazul în care părintele debitor nu dispune de venituri sub formă de salariu sau alte venituri cu caracter permanent, plata va fi stabilită într-o sumă bănească fixă. La stabilirea *cuantumului plății pensiei de întreținere* în sumă bănească fixă, vor fi luate în considerație de către justițiabil starea materială și familială a părinților, precum și alte circumstanțe importante prin prisma respectării nivelului anterior de asigurare materială a copilului. Faptul că copilul minor nu locuiește cu ambii părinți sau că mama a decis să se separe de tată și invers, nu trebuie să afecteze viața minorului, mai mult decât atât, părinții sunt obligați să asigure minorului condiții de trai și de educare caracteristice și corelative veniturilor lor.

În cazul părinților copilului minor nu se pune întrebarea referitoare la existența resurselor materiale ale părinților, nici capacitatea deplină de exercițiu al acestora, deoarece prin noțiunea de părinte înțelegem *a priori* că reprezintă persoanele obligate a acorda întreținere copiilor în mod prioritar. De regulă, obligația de întreținere în cadrul familiei de către părinți, este o acțiune firească, fără intervenirea persoanelor terțe. Însă în circumstanțele în care părinții refuză îndeplinirea sarcinilor de părinți, atunci obligația întreținerii se impune imperativ prin înaintarea unei cereri în instanță judecătorească.

În aceeași ordine de idei, în circumstanțele în care părinții locuiesc peste hotarele țării, sursă informativă a cuantumului salariului va servi contractul individual de muncă al părintelui dator. Sunt rar întâlnite cazurile când părinții care au un post de muncă peste hotarele țării lucrează legal sau prezintă acte doveditoare în vederea determinării mărimii veniturilor pe care le câștigă. Așa deci, dacă soțul debitor activează în străinătate, atunci se va identifica locul de muncă al soțului și se va solicita informație de la angajator despre mărimea salariului acestuia. Informația respectivă va fi prezentată instanței de judecată care va stabili mărimea pensiei.

Însă în realitate așa cazuri sunt practic numărate pe degete și judecătorii sunt obligați să stabilească o sumă fixă reieșind din datele prezentate de către Biroul Național de Statistică al RM¹²² despre valoarea minimului de existență pentru educarea și creșterea unui copil minor. În

---

¹²²Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova *Privind practica judiciară de soluționare de către instanțele judecătorești a cauzelor referitoare la încasarea pensiei de întreținere pentru copii și alți membri ai familiei* nr. 4 din 15.04.2013 Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2013, nr.7-8, pag.23,

vederea precizării informațiilor prezentate de către Biroul Național de Statistică¹²³, în cele ce urmează vom realiza comparativ cuantumul minimului de existență destinate diferitor categorii de populații pentru anul 2023, în tabelul nr. 1:

	Total pe țară	Orașe mari	Orașe mici	Sate
2022	Media anuală lei/ lună			
Copii în vârstă de până la un an	1079,5	1129,9	1090,9	1003,5
Copii în vârstă de 1-6 ani	2411,7	2677,0	2416,5	2279,6
Copii în vârstă de 7-17 ani	3162,2	3470,4	3116,6	3022,0

Tabelul nr. 1 "Minimul de existență pe ani, categorii de populație, anul 2023"

Drept urmare, în circumstanțe în care judecătorul nu dispune de date concrete referitoare la stabilirea cuantumului pensiei de întreținere destinat copiilor minori, va examina luând în considerație prezentat și publicate de către Biroul Național de Statistică al RM.

Făcând o comparație a coșului minim de consum cu prestațiile sociale pentru copii prevăzute în temeiul legii¹²⁴ și a HG privind indemnizațiile acordate familiilor cu copii¹²⁵, atunci potrivit actului normativ nominalizat, anexa nr. 2 la *Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a indemnizațiilor adresate familiilor cu copii*, cuantumul indemnizației lunare pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 2 ani și indemnizației lunare pentru creșterea copilului în cazul persoanelor neasigurate este de 1000,00 lei pe lună începând cu 01.10.2022. Obsevăm că prestația lunară din partea statului destinată îngrijirii copiilor minori până la vârsta de 2 ani în cazul persoanelor neasigurate este de aproape 2,5 ori mai mică decât prevede coșul minim de consum destinată copilului cu vârsta cuprinsă între 1-6 ani. Drept urmare, considerăm că atât prestația din partea statului cât și cuantumul coșului minim de consum publicat anual de către Biroul Național de Statistică al RM, constituie sume foarte mici care nu sunt capabile să acopere întinderea cheltuielilor pentru creșterea și educarea unui copil.

---

completată și modificată prin HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA, nr. 23, din 16.10.2017, pct. 5.

¹²³ https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_NIV050/NIV050090.px/table/tableViewLayout2/?rxid=cd9139c8-a3e3-410a-b617-5a26ae1f6fae, accesat 23.01.2024.

¹²⁴ Legea, privind prestațiile sociale pentru copii, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 315 din 23.12.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 19-23, art. 56.

¹²⁵ Hotărârea de Guvern cu privire la indemnizațiilor adresate familiilor cu copii, nr. 1478 din 15.11.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 154-157 art. 1612.

Reiterăm că începând cu 20.12.2001, legislația RM operează cu noțiunea salariului minim pe țară, aprobat prin Legea nr. 1432/200 privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim¹²⁶. În conformitate cu legea pre notată, prin salariu minim constituie mărimea minimă a retribuției, în lei, stabilită de către stat pentru o muncă simplă, necalificată, sub nivelul căreia patronul nu este în drept să plătească pentru norma de muncă pe lună sau pe oră, îndeplinită de angajat. Cuantumul salariului minim crește anual în dependență de anumiți indicatori, începând cu 01.01.2024¹²⁷, salariul minim pe țară constituie suma de 5000 de lei lunar pentru un program complet de lucru de 169 de ore (în mediu pe lună), ceea ce reprezintă 29,58 lei pe oră. Pe bună dreptate considerăm că este necesar a fi operate modificări legislației în vigoare, la stabilirea plății pensiei de întreținere în lipsa informațiilor privind sursele de venit și de bunuri a debitorului, să fie stabilită de către judecători în baza valorii salariului minim pe țară și nicidecum din datele prezentate de către Biroul Național de Statistică al RM privind minimul de existență a populației, care este net inferioară salariului minim de 3-4 ori.

Plata pensiei de întreținere acordată creditorilor de către debitori în persoana părinților, poate fi micșorată doar în cazurile expres prevăzute de legislație, și anumite când:

- a) părintelui obligat la acordarea întreținerii îi este stabilit grad de dizabilitate și drept urmare nu mai poate asigura aceeași întreținere din cauza lipsei unui loc de muncă.
- b) Debitorul are la întreținere din alte căsătorii și alți copii mai puțin asigurați decât copilul care primește întreținere în cuantumul stabilit inițial. Condiția fiind ca aceste circumstanțe au devenit cunoscute mai târziu decât la data stabilirii întreținerii.
- c) Copilul care beneficiază de întreținere este încadrat în câmpul muncii, iar părintele obligat la întreținere este șomer sau starea sănătății îl împiedică să practice o muncă mai bine plătită.
- d) Și ultima situație când părintele care locuiește împreună cu copilul este mult mai asigurat comparativ celui care datorează întreținere. Toate aceste circumstanțe, precum și alte împrejurări vor fi luate în considerare de către judecător la stabilirea cuantumului plății pensiei de întreținere destinate copilului minor.

Referitor la situația debitorului - părintele copilului minor, atunci obligația legală de întreținere se stinge normelor legale: când minorul împlinește vârsta de 18 ani sau dobândește capacitate deplină de exercițiu.

---

¹²⁶Legea, privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1432 din 28.12.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 21-24, art. 79.

¹²⁷Hotărârea de Guvern privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară pentru anul 2024, nr. 985 din 06.12.2023. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 465-467, art. 1151.

Alta este situația când părinții sunt obligați să acorde întreținere copiilor majori inapți de muncă. Conform prevederilor CF, părinții copiilor majori inapți de muncă care necesită sprijin material sunt obligați să le acorde întreținere. Specific obligației de întreținere în cazul dat, este că părinții datorează întreținere copiilor majori când îndeplinesc două condiții cumulativ: sunt inapți de muncă și necesită sprijin material. Cauza inaptitudinii de a munci poate apărea o dată cu încadrarea acestuia în una din gradele de dizabilitate. De menționat că ambii părinți datorează întreținere în egală măsură copilului major inapt de muncă ce necesită sprijin material. Plata pensiei de întreținere va fi calculată într-o sumă bănească fixă care se determină reieșind din condițiile materiale și familiale a părinților care datorează întreținere și a copiilor majori îndreptățiți la întreținere. Chiar dacă copilul major este căsătorit, părinții sunt datori alături de soți de a acorda întreținere în cazul când situația o cere.

Subsidiar, legislația familiei în vigoare reglementează și condițiile de participare a ambilor părinți în calitate de debitori la cheltuielile suplimentare destinate copiilor minori și majori care necesită sprijin material adăugător. În vederea solicitării și stabilirii plății suplimentare, drept temei juridic servesc circumstanțele excepționale cum sunt: boală gravă, mutilarea copilului minor sau a celui major inapt de muncă, necesitatea achitării cheltuielilor privind îngrijirea acestora etc, iar aceste plăți suplimentare sunt considerate o particularitate a pensiei de întreținere.

Potrivit Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 4 din 15.04.2013, debitorul este obligat să participe la cheltuielile suplimentare până la îmbunătățirea stării sănătății copilului minor și a celui major inapt de muncă și nu până la menținerea gradului de dizabilitate, hotărâre modificată prin Raportul Curții Supreme de Justiție pentru anul 2017. Potrivit Raportului enunțat, în anul 2017 a fost emisă doar o decizie pe marginea obligației legale de întreținere a membrilor de familie, în cauza civilă dosarul nr. 2ra-2576/16 din 14.12.2016 – în conformitate cu care, în cazul când părintele, care datorează întreținerea copilului, nu are un venit stabil, instanța judecătorească urmează să țină cont de dispozițiile art. 58 alin. (1) și 74 alin. (1) CF și poate să stabilească cuantumul pensiei de întreținere, într-o sumă bănească fixă, plătită lunar.

Potrivit jurisprudenței CSJ, în instanța judecătorească la cauza civilă în dosarul nr. 2ra-851/18, din data de 06.06.2018 intentată la cererea de chemare în judecată a lui Cibotari Nicolae împotriva Elenei Cibotari cu privire la modificarea cuantumului pensiei de întreținere a copilului minor și cheltuielilor suplimentare, până la îmbunătățirea sănătății copilului minor, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2017, prin care a fost admis apelul declarat de către Cibotari Nicolae, prin intermediul avocatului Costru Tatiana, casată hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 22 mai 2017 și emisă o nouă hotărâre.

În motivarea sa, reclamantul în calitate de debitor a susținut că plata pensiei de întreținere în mărime de 2000,00 lei lunar destinată copilului minor până la împlinirea majoratului și cu titlu de cheltuieli suplimentare suma de 2000,00 lei lunar până la îmbunătățirea sănătății copilului minor, sunt mult prea mari și dânsul nu are posibilitate să le achite. Totodată, în motivarea sa, debitorul a menționat că suma încasată cu titlu de pensie de întreținere a copilului minor este exagerată, or, conform datelor Biroului Național de Statistică, valoarea minimă de existență calculată pentru un copil de vârsta respectivă, constituie 1580,9 lei, sumă la care trebuie să contribuie ambii părinți și nu unul singur. Astfel, apelul reclamantului fiind admis, stabilindu-se de către Curtea de Apel Chișinău plata pensiei de întreținerea copilului minor până la majorat în cuantum de 1100 lei lunar și a cheltuielilor suplimentare în cuantum de 300 de lei lunar începând cu data intrării în vigoare a hotărârii până la îmbunătățirea stării sănătății copilului minor. Observăm că instanța de apel, în motivare s-a condus de prevederile datelor prezentate de către Biroului Național de Statistică, fără a lua în considerare interesul copilului minor. Putem de duce din aceste circumstanțe faptul că Curtea de Apel Chișinău nu a intrat în esența și importanța reglementării corecte a cazurilor ce țin de plata pensiei de întreținere. Or, potrivit instanței, suma de 1100 lei și 300 lei lunar, pe deplin constituie suma necesară creșterii și educării un copil minor care are probleme de sănătate și necesită cheltuieli suplimentare pentru procurarea medicamentelor și tratament.

Cu mare regret atestăm că numărul unor astfel de situații în practica judecătorească este mare și respectiv o astfel de tratare a circumstanțelor de fapt de către justițiabil, reduce încrederea cetățenilor într-o judecare echitabilă a cazului aflat în examinare. Examinând cauza fără prezentarea părților, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a decis admiterea recursului declarat de către Cibotari Elena cu casarea integrală a deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2017, cu menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 22 mai 2017. În motivarea sa, CSJ a reținut că prezenta acțiune după conținut reprezintă un apel deghizat împotriva hotărârii irevocabile pe care intimatul-reclamant o consideră ilegală. În așa caz, de altfel, poate avea loc o ingerință asupra securității raportului juridic. Din cauza civilă expusă mai sus, observăm că CSJ corect a apreciat atât aplicarea materială a normei legale cât și circumstanțele de fapt și de drept a cauzei aflate în litigiu

Despre obligația de întreținere datorată părinților de către copii lor, legiuitorul la rândul său, o stabilește ca fiind *în primul rând, o datorie, o obligație morală*. Cu alte cuvinte, obligația de întreținere, constituie o acțiune conștientă, liber exprimată a copilului - debitor. De aici reiese

că condițiile ce nasc obligația de întreținere pentru debitor, în cadrul întreținerii dintre părinți și copii, vor fi următoarele:

- legătura de rudenie dintre părinți și copii să fie dovedită prin actele de stare civilă,
- copilul să fie major și să fie apt de muncă. Copiii care au dobândit capacitatea de exercițiu sub vârsta de 18 ani nu pot fi impuși la plata întreținerii.¹²⁸

În aceeași ordine de idei, conform opiniei autorului, stabilirea necesității în sprijin material se examinează în instanța judecătorească de la caz la caz, fiind comparate veniturile părinților și necesitățile lor (alimentarea, tratamentul, procurarea îmbrăcăminte, a bunurilor de uz casnic etc.¹²⁹ Trebuie de remarcat că în cazul în care instanța de judecată va elibera copiii părinților de la îndeplinirea obligațiilor legale de întreținere, deoarece părinții au avut un comportament nedemn și/sau nu și-au îndeplinit în modul cuvenit îndatoririle părintești pe parcursul educației oferite și acest fapt a fost demonstrat în instanța de judecată, nepoții, în cazul existenței unei astfel de hotărâri, nu vor putea fi obligați să-și întrețină bunei lor.

În aceeași ordine de idei, debitorul este absolvit de la plata pensiei de întreținere, dacă în timpul examinării procedurii s-a depistat că părinții au avut un comportament imoral față de copii, nu și-au îndeplinit obligațiile părintești.

Obligația de întreținere dintre soți și foștii soți, debitori ai obligației de întreținere. Îndatorirea de a acorda întreținere soțului sau fostului soț, cum am examinat în subcapitolul anterior, îl au persoanele care se află în relații de căsătorie încheiate în ordinea și modul prevăzut de legislația în vigoare sau persoanele care au divorțat (foștii soți).

Pentru existența obligației de întreținere, este inerent ca soțul obligat la întreținere să dispună de mijloace suficiente. Prin aceasta se impune drept condiție ca creditorul să nu aibă un venit propriu suficient, iar debitorul să aibă posibilitatea de a achita plata pensiei de întreținere. Ca și în cazul altor categorii de întreținere examinate mai sus, plata pensiei de întreținere din partea debitorului este acordată sub forma unei sume bănești fixe achitate lunar. Această plată poate fi stabilită prin negocierea încheierii unui contract privind plata pensiei de întreținere sau la cererea soțului inapt de muncă prin intermediul unei cereri în instanță de judecată.

Totodată, art. 83 CF, menționează că debitorul datorează întreținere, fostului soț care necesită sprijin material și care a atins vârsta de pensionare în cel mult 5 ani dacă soții au fost căsătoriți cel puțin 15 ani. Termenul, în toate cazurile vor curge conform datelor actelor de stare civilă, iar la examinarea cauzei, judecătorul va examina minuțios toate aceste aspecte.

---

¹²⁸CEBOTARI, Valentina, Prevederi legale privind obligația de întreținere. În: Revista Națională de Drept. Anul 2003, nr. 2, pp. 18.

¹²⁹*Ibidem.*

Obligația de întreținere dintre frați și surori. Potrivit normelor legale, frații și surorile sunt obligați să acorde întreținere fraților și surorilor minore și celor majore inapte de muncă, în situația care aceasta nu poate fi acordată de către părinți.

Condițiile necesare care urmează a fi îndeplinite de către debitor în cazul acordării întreținere fraților și surorilor minore, sunt următoarele: să fie majori, să fie apti de muncă, părinții obligați la întreținere înaintea lor să se afle în imposibilitate să acorde întreținere și să dispună de mijloace suficiente. Aceleași condiții sunt prevăzute în cazul fraților și surorilor majori inapți de muncă - creditori ai obligației de întreținere. Singura diferență rezidă în imposibilitatea întreținerii acestora de către copiii lor majori apti de muncă, de către soți (foștii soți) sau de către părinți. Cum examinat anterior, necesitatea respectării condițiilor enumerate mai sus de către debitor este inerentă și cumulativă. Pe de altă parte, în circumstanțele în care debitorul, din motive obiective nu întrunește cel puțin una din aceste condiții, atunci obligația de întreținere nu-i este imputabilă.

Obligația de întreținere dintre bunici și nepoți. Bunicii sunt obligați să acorde întreținere nepoților minori care necesită sprijin material, cât și celor majori inapți de muncă. Bunicii sunt chemați la întreținere în folosul nepoților dacă dispun de mijloace suficiente și dacă nu sunt alți debitori chemați la întreținere înaintea lor, cum ar fi: părinții pentru nepoții minori și soți (foștii soți), copiii majori apti de muncă sau de către părinți pentru cei majori inapți de muncă.

Referitor la condițiile debitorilor în persoana bunicilor, atunci menționăm că despre întreținerea copilului major, *doctrina românească* legiferează că copilul aflat în continuarea studiilor, în anumite condiții, părinții acestuia sunt ținuti a presta întreținere nu numai lui, ci și descendenților săi, adică nepoților. Dacă ambii părinți se află în continuarea studiilor și deci nu au mijloacele necesare pentru întreținerea copilului lor, acesta se poate îndrepta pentru întreținere atât împotriva bunicilor paterni cât și a celor materni, care, în subsidiar, sunt ținuti deopotrivă să acorde întreținere nepotului lor. Susținem preluarea acestui tip de întreținere și în legislația RM, deoarece nivelul de trai și calitatea de viață a cetățenilor din zilele noastre s-a modificat considerabil, indiferent de vârstă, calificare sau alți indicatori. Persoanele în etate, adesea pot fi mult mai înstărite și asigurate decât cei tineri, astfel încât dacă bunicii dispun de mijloace suficiente, ar putea fi chemați la întreținerea nepoților în locul părinților care se află la continuarea studiilor și nu au mijloace materiale suficiente.

Amintim că în data de 21 iulie 2022, a fost o propunere de perfecționare a legislației înaintată de către Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, Dna. Maia Bănărescu, privind completarea CF cu o normă legală, care să instituie obligația părinților de a-și întreține copiii

majori care continuă studiile, dar numai până la vârsta de 23 ani¹³⁰. Și-a motivat poziția prin identificarea aspecte de drept comparat cu state membre a UE: Ungaria, Belgia, Germania, România, Franța și Bulgaria. De exemplu în Ungaria, părinții datorează întreținere copiilor majori aflai la continuarea studiilor până la vârsta de 25 de ani sau mai mult în cazul în care se justifică în mod excepțional.

În Bulgaria de exemplu, părinții trebuie să plătească întreținere pentru copiii minori cu vârsta sub 18 de ani, indiferent dacă aceștia sunt capabili să lucreze sau dacă dispun sau nu de mijloacele necesare pentru a se întreține prin resurse proprii. Totodată, în cazul copiilor majori, părinții trebuie să plătească întreținere în situația în care copiii nu sunt în măsură să se întrețină singuri din propriul venit sau din bunurile proprii atunci când sunt înmatriculați într-un sistem de învățământ secundar (până la vârsta de 20 ani) sau la un colegiu de formare ori universitate (până la 25 de ani), pe durata prevăzută a studiilor, dar numai dacă plata întreținerii nu presupune dificultăți deosebite pentru părinți.

Susținem părerea autoarei Dna. Maia Bănărescu, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, privind operarea modificărilor CF la secțiunea obligația părinților de a-și întreține copii lor majori până la vârsta de 23 de ani. După cum afirmă și cadrul normativ național conține lacune în privința situațiilor de întreținere a copiilor majori apți de muncă, însă care nu și-au câștigat autonomie financiară și se află în proces de formare profesională. În realitate așa și se întâmplă, părinții acordă întreținere copiilor majori aflați la continuarea studiilor pe de-o parte, dar necesitatea legiferării acestei bune practici este inerentă pe de altă parte. Or, în altă ordine de idei, potrivit art. 25 din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii se stabilește pensie de urmaș copiilor până la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățământ de zi până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani, obligație care îi revine statului. Autoarea ne conduce spre ideea că: *“Principiul conform căruia acolo unde există aceeași rațiune, trebuie să existe aceeași soluție, induce spre ideea că nu există nicio rațiune pentru care copilul care are părinții în viață să nu se bucure de aceleași drepturi pe care le are copilul ai cărui părinți sunt decedați. Prin recurgere la analogie, dacă statul asigură întreținerea copilului major care își continuă studiile și care are unul sau ambii părinți decedați, atunci ar fi logic ca părinții/părintele să execute obligația de întreținere a copilului major care la fel este înmatriculat la o instituție de învățământ”*. Reieșind din circumstanțele că sistemul educativ în RM se conduce după Procesul de la Bologna,

---

¹³⁰ <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/07/Propunere-de-perfec%C8%9Bionare-a-Codului-Familiei-pe-segmentul-%C3%AEntre%C8%9Binerii-copiilor-majori-care-%C3%AE%C8%99i-continuu%C4%83-studiile.pdf>, accesat la 09.02.2024;

corespunzător căreia copilul primește o specializare licențiată odată cu finisarea studiilor universitare și necesitatea întreținerii acestuia în continuare de către părinți este practic esențială, deoarece finisarea studiilor superioare are loc la vârsta de 22-23 de ani. În cazul în care copii majori aflați la continuarea studiilor superioare mai au la întreținere și copii minori, necesitatea întreținerii acestora de către bunici este absolut indispensabilă în anumite cazuri.

Strâns legat de această normă este și legislația muncii în partea ce ține de asigurarea garanțiilor și compensațiilor salariaților care îmbină munca cu studiile fără a fi scoși din câmpul muncii în programele de doctorat și postdoctorat.

De exemplu salariații care, din proprie inițiativă, s-au înmatriculat la programe de studii autorizate provizoriu sau acreditate în condițiile legii în cadrul învățământului profesional tehnic, superior de licență sau superior de master cu frecvență redusă li se acordă anumite garanții și compensații în modul prevăzut de contractul colectiv sau de cel individual de muncă, comparativ salariaților care sunt trimiși la studii de către angajator, cărora li se stabilește durata redusă a timpului de muncă, li se acordă concedii suplimentare, cu menținerea integrală sau parțială a salariului mediu, precum și acordarea altor înlesniri¹³¹. Considerăm oportun în acest sens să fie modificată atât legislația muncii, cât și legislația familiei, care va încuraja părinții în calitate de salariați să-și continue studiile superioare de doctorat și postdoctorat prin acordarea unor garanții și compensații legale sub formă de concedii suplimentare, cu menținerea integrală sau parțială a salariului mediu salariaților care își fac studiile superioare complete fără scoatere din activitate. În acest sens propunem să fie operate modificări pct. 11¹ din Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Regulamentului cu privire la acordarea unor garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile, nr. 435 din 23.04.2007.

Conform doctrinei, între bunici și nepoți nu se aplică regulile speciale cunoscute în cazul obligației dintre părinți și copii. În cazul în care părintele aflat în continuarea studiilor le abandonează sau nu este silitor, neavând rezultate corespunzătoare, acesta pierde, el însuși, dreptul la întreținere față de părinții săi, și în același timp este obligat la întreținere – nefiind împiedicat să muncească – față de propriul său copil, care nu va mai putea pretinde pensie de întreținere de la bunici săi, decât în condițiile dreptului comun¹³².

Dacă unul dintre părinți se află în continuarea studiilor, dar celălalt lucrează, acesta din urmă este ținut să asigure în întregime întreținerea copilului lor minor, întrucât obligația

---

¹³¹Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Regulamentului cu privire la acordarea unor garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile, nr. 435 din 23.04.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 24-25, art. 162.

¹³²BACACI, Alexandru, *Raporturile familiale în dreptul familiei*. București, Editura Hamangiu, 2007, pp. 219.

părinților de întreținere a propriilor lor copii are un caracter *in solidum*. Așadar, bunicii nu vor putea fi obligați la întreținere alături de părinte, obligația de întreținerea copiilor îi revin părinților. Și în cazul în care părinții nu au mijloace îndestulate, vor fi chemați la întreținerea copiilor minori sau majori inapți de muncă buneii nepoților în lipsa fraților și surorilor apte de muncă.

Urmează a se ține seama, desigur, de situația concretă a bunicilor, de mijloacele de care dispun, de sarcinile pe care le au, astfel ca obligația de întreținere – care e divizibilă – să fie împărțită în mod echitabil între ei. În astfel de situații, obligația de întreținere a bunicilor față de nepoți este distinctă de aceea față de propriii copii.

Sunt obligați a acorda întreținere nepoții față de bunicii lor. În vederea stabilirii întreținerii bunicilor din partea nepoților lor vor fi luate în considerație cumulativ următoarele condiții: starea bunicilor inapți de muncă care necesită sprijin material și imposibilitatea întreținerii lor de către copiii majori apți de muncă sau de către soți (foștii soți). Subsidiar, la adoptarea deciziei privind plata pensiei de întreținere, vor fi examinate și posibilitățile materiale ale nepoților - majori, apți de muncă, care dispun de mijloace suficiente. Ca și în alte cazuri de întreținere dintre membrii de familie, condițiile enumerate vor fi examinate cumulativ.

Totodată, identificăm în calitate de temeuri juridice de scutirea debitorului de la plata întreținerii creditorului următoarele situații:

- incapacitatea de muncă a soțului (fostului soț) inapt de muncă, care necesită sprijin material, este rezultatul abuzului de băuturi alcoolice sau substanțe stupefiante ori al unei infracțiuni premeditate. Cu alte cuvinte, dacă în procesul de examinarea cererii privind obligația de întreținere a fostului soț inapt de muncă al cărui incapacitate este cauzată de consumul de băuturi alcoolice, substanțe stupefiante¹³³, sau a săvârșit o infracțiune premeditată, atunci debitorul obligației - fostul soț, urmează a fi scutit de plata întreținerii.

- Soțul (fostul soț) care necesită sprijin material a avut o comportare amorală în familie.¹³⁴ În categoria acțiunilor amurale putem identifica că creditorul obligației de întreținere a exercitat violență fizică și psihică asupra debitorului. A avut un comportament înjositor și lipsit de respect în raport cu debitorul obligației. Prin urmare, în cazul în care se atestă prezența unor astfel de circumstanțe, prin probarea argumentată și certă, debitorul obligației, în baza hotărârii instanței de judecată, poate fi scutit. De menționat este că obligația probării comportamentului amoral, o are debitorul obligației.

---

¹³³https://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/stupefiant_2436, accesat la 17.08.2023, orele 17:20,

¹³⁴<https://ro.uzvisit.com/2945-the-moral>, accesat la 17.08.2023 orele 17:30.

- Soții (foștii soți) s-au aflat în relații de căsătorie cel mult 5 ani, cu alte cuvinte, dacă soții s-au aflat în relație de căsătorie mai puțin de 5 ani, atunci creditorul obligației nu va fi în drept să solicite întreținere din partea debitorului.

S-a dovedit, pe cale judecătorească, că căsătoria a fost desfăcută din culpa fostului soț care necesită sprijin material. Prin culpa fostului soț creditor al obligației de întreținere putem identifica mai multe situații, cum ar fi de exemplu adulterul. Drept urmare, dacă fostul soț care necesită sprijin material se face vinovat de desfacerea căsătoriei, atunci debitorul obligației este scutit de acordarea întreținerii. Problema culpei în desfacerea căsătoriei este de atribuția exclusivă a instanței care soluționează cererea de divorț, hotărârea acesteia având putere de lucru judecat. Așadar, instanța investită cu judecarea cererii pentru stabilirea pensiei de întreținere nu are a se preocupa de această problemă, fiind împiedicată de autoritatea lucrului judecat (în virtutea căruia o nouă judecată asupra aceleiași pricini este împiedicată)¹³⁵¹³⁶.

Obligația copiilor vitregi de a-și întreține părinții vitregi. Conform, **DEX-ului** limbii române, (*Despre copii și părinți, determinând natura rudeniei lor reciproce*) Care nu e rudă de sânge, care a devenit rudă numai printr-o nouă căsătorie a unuia din părinți¹³⁷. Potrivit prevederilor art. 89 CF, copii vitregi sunt obligați să-și întrețină părinții vitregi în condițiile cumulării următoarelor situații: sunt copii majori și apti de muncă, care dispun de mijloace suficiente. În același context, instanța judecătorească este în drept a scuti copii vitregi de plata pensiei de întreținere în beneficiul părinților vitregi când aceștia i-au întreținut și educat mai puțin de 5 ani sau nu și-au onorat obligațiile.

Examinând noțiunea copilului vitreg cu care operează legislația familiei, deducem că pentru a fi obligat la întreținere, copilul vitreg este afin cu creditorul obligației o dată cu înregistrarea noi căsătorii cu unul din părinții debitorului. Drept urmare, doar în cazul încheierii unei căsătorii între unul dintre părinții debitorului cu creditorul obligației în ordinea și modul prevăzut de legislația în vigoare, copilul vitreg este urmărit la plata pensiei de întreținere. În cazul în care nu a fost înregistrată o căsătorie civilă, copilul vitreg este absolvit de această obligație. Totodată, este necesar ca căsătoria dintre părintele biologic și vitreg să fi durat cel puțin 5 ani și condiționat de circumstanțele în care părintele vitreg și-a onorat obligațiile de părinte vitreg.

---

¹³⁵BELEI, Elena, Puterea de lucru judecat a tranzacției. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2013, nr. 3 (26), pp. 17.

¹³⁶BELEI, Elena, PITIC, Mariana, Puterea de lucru judecat a tranzacției. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2014, nr. 4 (31), pp. 16.

¹³⁷<https://www.google.md/search?q=copil+vitreg+notiune>

Stabilim că în practică, astfel de cazuri sunt foarte puține în instanța judecătorească, dat fiind faptul că copilul vitreg este ultima persoană obligată să acorde întreținere după copiii firești apti de muncă a creditorului sau de către soț (fost soț) .

Obligația copiilor de a-și întreține educatorii. Debitorul obligației de întreținere trebuie să îndeplinească condițiile cu privire la vârsta majoratului, să fie apti de muncă și să dispună de mijloace suficiente. Sunt educatori, persoanele care au educat și întreținut unul sau mai mulți copii în familia sa și ca urmare s-au creat între ei raporturi asemănătoare acelor dintre părinți și copii. Condiția ca întreținerii educatorilor de către copii ca să nu fi fost instituită tutela, curatela sau plasarea în casele de tip familial, dat fiind faptul că vor căpăta alt tip de reglementare.

Plata pensiei de întreținere, în toate cazurile cu excepția întreținerii acordate copiilor minori de către părinți, este stabilită într-o sumă bănească fixă luându-se în calcul situația materială și familială a persoanei care datorează întreținere și a persoanei care are dreptul la întreținere, precum și de alte circumstanțe importante. În circumstanțele în care între părți există un contract privind plata pensiei de întreținere, părțile sunt în drept să decidă asupra altui tip de plată și a cuantumului negociat de părți.

Subsidiar, instanța judecătorească este în drept să cheme la întreținere toți debitorii obligați ținându-se cont de starea lor materială și familială.

Reieșind din conținutul Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 4 din 15.04.2013, starea materială reprezintă situația socio-economică a persoanei, starea familială constituie numărul copiilor și persoanelor aflate la întreținerea debitorului și circumstanțele importante, care pot fi multitudinea altor situații nereglementate de CF, dar care pot apărea în cursul examinării cauzei, de exemplu cum ar fi chestiuni de ordin medical.

Totodată, la emiterea hotărârii, instanța judecătorească va aprecia doar venitul real al debitorului, fără a lua în calcul veniturile celorlalți membri de familie. În legislația RM nu am identificat o noțiune a venitului real, însă presupunem a fi venitul net al debitorului, membru de familie obligat la întreținere.

În lipsa unui contract încheiat între părți, plata pensiei de întreținere, este stabilită, după am enunțat supra - într-o sumă bănească fixă și doar în cazul copiilor minori se stabilește potrivit unei cote-părți din salariu. *Considerăm, pe de altă parte, că această normă poziționează creditorii - ceilalți membri de familie într-o situație mai puțin favorabilă, dat fiind faptul că suma bănească fixă se determină reieșind din venitul real al debitorului care poate fi redus intenționat.*

Să admitem situația în care, debitorul obligației de întreținere, la data solicitării întreținerii, i se calculează venitul real reieșind din veniturile de care dispunea la momentul

respectiv. Totodată, anual, salariul fiind principala sursă de venit, se modifică corelativ anumitor indicatori de salarizare. Drept urmare, fizic, din motive obiective, creditorul nu va putea depune anual cereri în judecată în vederea recalculării pensiei sale de întreținere ca urmare a modificărilor salariale ale debitorului. În lipsa unei astfel de informații, plata pensiei de întreținere stabilită într-o anumită perioadă poate crește semnificativ fără cunoștința creditorului. Considerăm că aplicarea unei marje fixe a plății pensiei de întreținere în toate cazurile este inechitabilă, cu excepția circumstanțelor încheierii unui contract privind plata pensiei de întreținere, acolo unde quantumul este liber negociat de către părți.

Astfel, suntem de părerea că dacă s-ar stabili suma plății pensiei de întreținere sub forma unei cote-părți din toate veniturile debitorului fără deosebire de tipul întreținerii acordate, atunci plata pensiei achitată în folosul altor membri de familie, va fi corelativă posibilităților și *veniturilor reale* ale debitorului, ca în cazul părinților ce acordă întreținere copiilor minori.

După cum am menționat în primul capitol, familia se bazează de susținere și întrajutorare reciprocă acordată la nevoie membrilor de familie. În lipsa unei astfel de susțineri, nimeni altul nu va acorda sprijin membrilor de familie aflați în dificultate, iar creditorii, cel mai adesea își duc viața de pe o zi pe alta fără siguranța zilei de mâine.

Așa deci, reieșind din circumstanțele în care statul nu este gata să asigure de sinestătător resursele de existență persoanelor rămase fără întreținere, să fie adaptat modul și ordinea de încasarea veniturilor din partea altor membri de familie, obligați la întreținerea membrilor de familie aflați în dificultate.

2.4. Concluzii la Capitolul II

1. Pentru nașterea obligației de întreținere sunt necesare a fi îndeplinite anumite condiții care atât de creditorul cât și de debitorul întreținerii. Acestea sunt: între debitor și creditor trebuie să existe o legătură de familie care se manifestă prin rudenie, căsătorie, afinitate sau un raport asimilat de lege cu cel de familie cum prevede art. 90 din Codul familiei. În lipsa unei legături de familie prevăzută de titlul IV al CF obligația legală de întreținere nu poate apărea. Alte tipuri de întreținere care pot exista în societate sunt supuse reglementărilor prevăzute de Codul civil al RM.

2. Creditorul întreținerii trebuie să fie minor sau inapt de muncă. Minoritatea prin sine însăși presupune că persoana din momentul nașterii și până la majorat nu se poate întreține de sine stătător. Persoanele majore sunt recunoscute ca fiind inapte de muncă prin deciziile Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, fiind stabilite grade de dizabilitate (sever, accentuat sau mediu). Persoana care pretinde întreținere trebuie să necesite sprijin material, adică să nu dispună de mijloace suficiente pentru traiul cotidian sau dacă are

mijloace, ele sunt insuficiente pentru asigurarea necesităților zi de zi. Incapacitatea de muncă și starea de nevoie trebuie să existe simultan.

3. Persoana căreia i se impune obligația de întreținere trebuie să fie majoră, în unele cazuri aptă de muncă și să dispună de mijloace suficiente pentru a se întreține pe sine și pe cel ce pretinde întreținerea de la el.

4. Analiza detaliată a condițiilor în care se naște obligația de întreținere dintre membrii familiei ne-a determinat să venim cu unele propuneri, cum ar fi: să fie abrogat art. 90 alin. (1) și (2) din CF din considerentul că este o normă juridică care nu are o aplicabilitate practică. Din momentul intrării în vigoare a Codului familiei (2001) și până în prezent nu există nici un dosar în instanțele judecătorești ale RM având un astfel de capăt de cerere. Conform reglementărilor legale copiii care nu sunt crescuți de părinții lor sunt luați la evidență de autoritățile tutelare și plasați sub tutelă, curatelă, în casele de copii de tip familial ori într-o instituție rezidențială, iar persoanele care îngrijesc de ei conform art. 90 alin. (3) CF nu beneficiază de dreptul la întreținere din partea acestor copii.

5. Cuantumul pensiei de întreținere se stabilește pentru copii minori într-o cotă parte din veniturile debitorului, iar pentru toți ceilalți membri ai familiei – într-o sumă bănească fixă plătită lunar, reieșind din situația materială și familială a părților ceea ce, deseori, lezează drepturile creditorilor, iar, uneori și a debitorului întreținerii. Considerăm că ar fi mai echitabil dacă pensia de întreținere se va stabili sub forma unei cote-părți din toate veniturile debitorului. Aceasta ar reduce adresările în instanțele judecătorești cu cereri privind examinarea sumelor fixe ale pensiilor de întreținere în lipsa unei legi privind indexarea veniturilor prevăzută la art. 108 CF. Stabilirea unor cote-părți fixe din veniturile debitorului destinate întreținerii creditorului tuturor tipurilor de întreținere și simplificarea procedurii de stabilirea pensiei de întreținere, ar rezolva în esență situația membrului de familie care necesită sprijin material.

3. BUNA-CREDINȚĂ ȘI ABUZUL DE DREPT LA EXERCITAREA OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE

3.1. Buna-credință și abuzul de drept în cazul executării întreținerii benevole

Conceptul juridic de bună-credință a fost fundamentat de către Marcus Tullius Cicero¹³⁸ prin prisma a două elemente constitutive: "*sinceritate în cuvinte și fidelitate în angajamente*", exprimând formula armonizată dintre conformitatea celor spuse raportată angajamentelor unei persoane. Reprezintă înfățișarea convingerii individului precum că acțiunile/inacțiunile sale denotă sinceritatea cuvintelor exprimate.

Fenomenul conceptului de bună-credință capătă o preocupare însemnată în practica judecătorească odată cu modernizarea Codului civil. Dacă până la operarea modificărilor respective în conținutul CC, principiul bunei-credințe era tratat mai mult din punct de vedere subiectiv, ca fiind eroarea scuzabilă¹³⁹ admisă în comportamentul propriu al persoanei, începând 01.03.2019, legislatorul conturează latura obiectivă definind noțiunea bunei-credințe într-un articol separat.

Potrivit autoarei Arapu Elena, conceptul bunei-credințe a îmbrăcat de-a lungul timpului mai multe forme de manifestare. Aceste manifestări au fost determinate de originile sale străvechi marcate de religie și morală, precum și de complexitatea sa datorită implicațiilor pe care le are în diferite domenii - psihologic, social sau juridic.¹⁴⁰ Altfel spus, la baza formării terminologiei bunei-credințe a stat religia și morala, care denotă ideea că buna-credință a luat naștere cu mult înainte ca aceasta să fie subiect juridic de reglementare.

Aplicarea bunei-credințe a căpătat reglementare încă din perioada sovietică în CC al RSSM din 1964, care opera deja cu termenii de bună-credință și respectiv rea-credință. Or, cu alte cuvinte, atât în CC din 2002, cât și în urma modificărilor operate în anul 2019, noțiunea de bună-credință, nu era o noutate pentru legiuitor, dat fiind faptul că legiuitorul reglementa în mod diferit situația posesorului de bună-credință și a celui de rea-credință în cazul revendicării de către proprietar a bunurilor din posesia nelegitimă a altuia.

Drept urmare, potrivit art. 11 CC, buna-credință reprezintă standardul de conduită a unei persoane, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor

---

¹³⁸FALĂ, Nicolae, BUZU, Irina, De la fides la îndatorirea de bună-credință în materia dreptului societar. În: *Studii Juridice Universitare*. Anul: 2017, nr. 3- 4 (39-40), ISSN 1857-4122, pp. 168-180.

¹³⁹<https://animus.md/adnotari/11/>

¹⁴⁰ARAPU, ELENA, Evoluția conceptului de bună-credință în legislația civilă. În: Conferința Integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 7-8, 2019, ISBN 978-9975-149-46-4, pp. 297-301.

celeilalte părți la raportul juridic.¹⁴¹ Din conținutul noțiunii reglementat, reiterăm că buna-credință este:

- e) un standard de conduită manifestat sub forma comportamentului firesc pe care l-ar avea orice persoană în anumite conjuncturi,
- f) comportament corect, în raport cu alte persoane, cu anumite situații și care se caracterizează prin intenții sincere, curate, oneste și deschise,
- g) care ia în cont și interesele celor din jur.

Despre accepțiunea noțiunii standardului de conduită, ne relatează autorul Băieșu Sergiu, conform căruia: “... *STANDARD este o normă sau ansamblu de norme care reglementează calitatea, caracteristicile, forma unui produs. Aceasta înseamnă că ”standard de conduită” este nu altceva decât o normă sau ansamblu de norme care reglementează conduita unui subiect al raportului juridic civil*”.¹⁴² Constituie, așa deci, totalitatea prevederilor legale care dirijează comportamentul persoanei - parte a unui raport juridic civil prin exercitarea drepturilor și asumarea obligațiilor luând în calcul interesele celei de-a doua părți a raportului juridic civil.

Conduită de bună-credință presupune că o parte a raportului juridic, să nu acționeze în contradicție cu declarațiile care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau acel comportament. Astfel, buna-credință, în accepțiunea autorului trebuie să fie îndreptată în vederea probării declarațiilor și comportamentului său anterior.

Corespunzător comentariului operat în conținutul Proiectului Cadrului Comun de Referință (DCFR)¹⁴³, părți componente a definiției bune-credințe, sunt :

- 4. *Corectitudine* - termen ce provine din latinescul: „correctus” și presupune însușirea de a fi corect, cinstit.
- 5. *Onestitate* - termenul de „onestitate, provine din latinescul „honestas” și presupune cinste, corectitudine, probitate.
- 6. *Deschidere* - aceasta denotă un element de transparență în comportamentul unei persoane.

---

¹⁴¹Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285-2894, art. 436. (Art. 11)

¹⁴²BĂIEȘU, Sergiu, Buna-credință - principiu fundamental al dreptului civil. În: Conferința Realități și perspective ale învățământului juridic național. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, octombrie 1-2, 2019, ISBN 78-9975-149-79-2, pp. 327.

¹⁴³BELEI, Elena, Exigențele față de hotărârea judecătorească. În: Revista Institutului Național al Justiției. Anul: 2008, nr. 1-2(5), ISSN 2587-4365 /ISSN 2587-4373, pp. 471

Drept urmare, pentru a fi în situația persoanei de bună-credință, este necesar ca subiectele raportului juridic să dea dovadă de un standard de conduită caracterizat prin corectitudine, sinceritate și transparență. Să nu urmărească intenții ascunse îndreptate exclusiv în realizarea propriilor interese în detrimentul persoanei de alături.

Conform DEX- lui „**BUNĂ-CREDINȚĂ** (în opoziție cu rea-credință) este o convingere intimă a cuiva că ceea ce face este bine; sinceritate, onestitate. De bună-credință = sincer, cinstit, onest”.¹⁴⁴

Buna-credință, conform altor opinii, este un concept foarte complex ce își găsește reglementarea în majoritatea instituțiilor dreptului civil.

O altă definiție a conceptului de bună-credință, ne-o oferă autoarea Adriana Pena¹⁴⁵, care afirmă că bună-credință își are originea în raporturile psihologice ce trebuie să se conformeze normelor morale care guvernează activitatea subiecților de drept în cadrul relațiilor sociale. Aceasta simbolizează valoarea umană ajunsă la un anumit grad de evoluție, contribuind la instaurarea valorilor și care poate să împlinească, în ceea ce are ea nobil și frumos, condiția umană.

Conform Comentariului CC al RM, buna-credință este definită ca un principiu aplicat în exercitarea drepturilor și executarea obligațiilor. Asta înseamnă că dacă persoana a acționat cu bună-credință, atunci și actele încheiate de o asemenea persoană nu vor putea fi declarate nule¹⁴⁶.

Întrucât participarea la viața juridică, prin încheierea de acte juridice, presupune manifestarea în exterior a unei voințe conștiente (voința liberă și voința reală, internă), care trebuie să fie în concordanță cu bunele moravuri, clarificarea conținutului bunei-credințe impune descrierea faptelor psihologice care intră în sfera acestei noțiuni.

Fiind strâns legată de formarea voinței juridice, buna-credință este una dintre condiționările ce apare la nivel psihologic ce se manifestă prin cântărirea avantajelor și dezavantajelor pe care le prezintă dorințele (necesitățile omului) în raport cu mijloacele de realizare a acestora. Buna-credință se fundamentează pe cele patru virtuți ale onestității: *loialitatea, prudență, ordinea și temperanță*, care sunt concretizate, în plan juridic, în intenție dreaptă, diligență, liceitate și abținere de la încălcarea normelor morale și juridice.

---

¹⁴⁴BĂIEȘU, Sergiu, Buna-credință - principiu fundamental al dreptului civil. În: Conferința Realități și perspective ale învățământului juridic național. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, octombrie 1-2, 2019, ISBN 78-9975-149-79-2, pp. 327.

¹⁴⁵PENA, Adriana, *Buna-credință în jurisprudența română și europeană*. București, editura Hamangiu & Litteris e-Publishing, 2019, pp. 1.

¹⁴⁶TABUNCIC, Tatiana, Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova, vol. I, coordonatori: BURUIANĂ, Mihail, EȘANU, Nicolae, EFRIM, Oleg, Ed. Arc, Chișinău, 2005, pp. 43.

Tocmai de aceea, fundamentul moral al bunei-credințe constă în *onestitatea subiectului de drept*, ceea ce reprezintă adaptarea sa la cerințele societății. Procesul psihologic de conștiință care precedă și însoțește faptele sale trebuie să se circumscrie valorilor morale instituite, subordonând manifestările sale exterioare regulilor de conduită stabilite de normele juridice. Buna-credință are la origine următoarele elemente: **intenția sinceră, credința sau convingerea, diligența, consecvența, lialitatea și legalitatea.**

Intenția sinceră – presupune exprimarea exactă a gândurilor unui individ, care acționează franc, loial, cinstit, fără a avea gânduri ascunse,¹⁴⁷ reflecție sinceră și loială.¹⁴⁸

Credința sau convingerea – este suportul bunei-credințe, potrivit căruia subiectul crede în adevărul unui lucru, având o părere fermă despre un anumit lucru.

Diligența – atunci când subiectul deduce cele ce urmează să se întâmple¹⁴⁹. Strâns legat de elementul diligenței este cel al **prudenței**, corespunzător căruia individul acționează circumspect, chibzuit, atent, prevăzător, precaut, este valoarea morală din care provine diligența.

Consecvența – însușirea persoanei de a fi statornică în sentimentele și convingerile sale¹⁵⁰.

Lialitatea - presupune raportarea la cei din jur, reprezintă capacitatea de a fi corect nu doar cu sine, dar și cu cei din jur. Lialității îi corespund valorile morale ca onoarea, echitatea, cinstea, onestitatea, probitatea și fidelitate.

Legalitatea – persoana acționează potrivit normelor legale, în concordanță cu legea, fără a prejudicia drepturile și interesele altor subiecți.

După cum ne relatează și autorii, este necesar că toate atributele enunțate mai sus, să fie întrunite în aceeași persoană și în același moment, lipsa oricăruia dintre acestea echivalând cu lipsa bunei credințe, dar nu neapărat cu prezența relei credințe

Conform opiniei autorului:”*recunoașterea principiului de bună-credință, în calitate de principiu fundamental și extinderea sferei sale de aplicare a determinat și crearea unei practici*

---

¹⁴⁷PUICA, Viorica, TABUNCIC, Tatiana. Executarea obligațiilor contractuale în Manualul judecătorului pentru cauze civile Ediția II ,coordonatori: POALELUNGI, Mihai, FILINCOVA, Svetlana, SÎRCU, Iulia, Chișinău, Ed. Tipografia Centrală, 2013, pp. 1196.

¹⁴⁸ANIȚEI, Nadia, Mentalitatea educației, secțiunea Drept, Iași, Ed. Lumen, 2011, pp. 115.

¹⁴⁹COZMA, Daniela, Buna-credință în activitatea judecătorului. În: *Revista științifică internațională “Supremația dreptului”*. COZMA, Daniela, *Buna-credință în activitatea judecătorului*. În: *Revista științifică internațională “Supremația dreptului”*. Anul: 2016, nr. 3, ISSN 2345-1971, pp. 90-94.

¹⁵⁰COTEA, Felician, Sergiu, *Buna-credință. Implicații privind dreptul de proprietate*. București, Editura Hamangiu, 2007, pp. 6.

juridice vaste în materie de bună-credință".¹⁵¹ Adică, din cele relatate mai sus, conchidem că, exercitarea obligațiilor și a drepturilor cu buna credință, presupune să fie:

- 1 în acord cu legea, orice deviere de la prevederile legale, poate atrage lipsa bunei credințe sau prezența relei credințe. Ceea ce înseamnă că în cazul în care acțiunile sau inacțiunile subiectului sunt în contradicție cu normele legale, atunci buna-credință este pusă sub semnul întrebării până la probă contrarie, mai mult ca atât, aceasta din urmă poate lua forma relei credințe.
- 2 în acord cu contractul (dacă este), sau cu acordul liber exprimat care a fost încheiat între subiectele raportului juridic;
- 3 în concordanță cu cu ordinea publică,
- 4 și cu bunele moravuri.

Reaua-credință – este reglementată de către legiuitor începând cu art. 14 CC, unde ne vorbește despre fapta ilicită sau săvârșită cu rea-credință, precum și despre comportamentul ilicit sau săvârșit cu rea-credință. Despre acest concept ne vorbește și autoarea Elena Arapu în articolul său cu referire la lipsa bunei credințe.¹⁵² Potrivit opiniei autorului, lipsa bunei credințe, nu neapărat presupune prezența relei credințe. În susținerea ideii sale, autoarea face referire la art. 20, alin 3 CC, conform căruia suntem în lipsa bunei credințe, atunci când persoana a săvârșit o faptă din imprudență în urma căruia aceasta fie își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar a considerat în mod ușuratic că ele pot fi evitate, fie nu-și dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă.

Pe de altă parte însă, autoarea face referire la prezența relei credințe atunci când fapta este săvârșită din culpă gravă dacă persoana a săvârșit-o cu o profundă lipsă de prudență de care, în împrejurările cazului, era evident că trebuia să dea dovadă. Drept urmare, specifici relei-credințe sunt următoarele caractere distinctive: fapta este săvârșită din culpă gravă sau cu o profundă lipsă de prudență. Suntem de acord cu opinia autoarei Arapu Elena, potrivit căreia reaua credință se recunoaște prin existența faptei săvârșite cu intenția îndreptată nemijlocit în vederea cauzării unei daune celeilalte părți a raportului juridic sau fapta este săvârșită cu o lipsă totală de grijă și atenție.

---

¹⁵¹Hotărârea privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la această, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova, nr: 1298 din 24.07.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 54-55, art. 502, pp. 299.

¹⁵²ARAPU, Elena, Buna-credință și lipsa de bună-credință. În: Conferința Integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 10-11, 2021, ISBN 978-9975-152-48-8, pp. 283.

Tot despre reaua credință ne vorbește autorul Dan Chirică¹⁵³, în opinia lui aceasta desemnează o conduită care nu este potrivit așteptărilor față de o persoană onestă și care acționează cu intenția de a-l păgubi pe celălalt.

Prin **abuzul de drept** acțiunea privind exercitarea unui drept cu nesocotirea scopului său social economic. Corespunzător art. 13 CC: *“Nici un drept subiectiv nu poate fi exercitat predominant în scopul de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod”*. Prin urmare prin abuz de drept, înțelegem exercitarea cu înșelăciune, cu scopuri meschine, contrar prevederilor legale. Or, după cum menționează și autorul: *„punctul de plecare pentru abordarea abuzului de drept, este existența unui drept subiectiv civil, care se exercită în corespundere cu principiile sale”*.¹⁵⁴ Exercițarea unui drept va fi considerată abuzivă atunci când dreptul nu este utilizat în vederea realizării finalității sale, ci cu intenția de a vătăma o altă persoană sau contrar bunei-credințe.

În doctrina juridică română, abuzul de drept a fost definit ca fiind *„exercitarea unui drept subiectiv civil cu încălcarea principiilor exercitării sale”*.¹⁵⁵ Or, în altă accepțiune, abuzul de drept: *“reprezintă cea mai gravă formă de încălcare a exercitării firești a unui drept subiectiv civil, exprimând și cea mai gravă formă de vinovăție: intenția, manifestată nu oricum, dar cu scopul predominant de a cauza un prejudiciu unei alte persoane”*.¹⁵⁶ Prin urmare, suntem în situația unui abuz de drept, cu condiția întrunirii a următoarelor elemente: să existe o încălcare a dreptului subiectiv civil, din intenție, manifestată cu scopul de a prejudicia o altă persoană.

Într-o altă ordine de idei, prin abuz de drept înțelegem exercitarea în mod abuziv a unui drept, îndreptat cu intenția de a vătăma, a crea o pagubă¹⁵⁷. Suntem de acord cu părerea autorilor, deoarece în consecința exercitării abuzive al unui drept, în mod intenționat se comite o pagubă altei persoane, în caz contrar nu am fi în prezența abuzului de drept.

Delimităm în calitate de elemente a abuzului de drept, următoarele:

1. **Existența intenției de a vătăma sau produce pagube altui subiect de drept.** În lipsa cauzării unei daune altei persoane, atunci nu considerăm abuz de drept.

---

¹⁵³ CHIRICĂ, Dan, *Tratat de drept civil. Contracte speciale. Vol. 1. Vânzarea și schimbul. Ediția a 3-a, revizuită*, București, Editura Hamangiu, 2023, pp. 164.

¹⁵⁴ BEJENARU, Eugen E., *Abuzul de drept în dreptul privat al Republicii Moldova, studiu monografic/colecție de articole*, Chișinău, Ed. Grafema Libris, 2013, pp. 48.

¹⁵⁵ BELEIU, Gheorghe, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. București. Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., 1994, pp. 81.

¹⁵⁶ ARAPU, Elena, *Abuzul de drept—o exercitare a dreptului contrar bunei-credințe*. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*. Anul: 2022, nr. 3(153), ISSN 1814-3199 /ISSNe 2345-1017, pp. 129.

¹⁵⁷ ȘERBAN, Diaconescu, VASILESCU, Paul, *Introducere în dreptul civil. Volumul I*, București, Editura Hamangiu, 2022, pp. 331.

2. **Se atestă încălcarea bunei credințe.** Presupune lipsa de loialitate, corectitudine și probitate în exercitarea dreptului.

Executare benevolă. Conform DEX-ului “**BENEVOL.** Făcut de bunăvoie. Nesilit, voluntar. Contribuție benevolă = sumă sau taxă al cărei quantum rămâne la aprecierea celui care contribuie sau plătește”.¹⁵⁸

Executarea benevolă a obligației de întreținere de către debitor se poate realiza în următoarele circumstanțe:

- 1 la etapa inițială aflării în situația existenței obligației de întreținere:
  - a) printr-un acord liber consimțit (nescris) între părțile raportului de întreținere;
  - b) prin încheierea în scris a unui contract privind plata pensiei de întreținere,
- 2 după emiterea unei hotărâri a instanței de judecată, conform cuantumului veniturilor sau într-sumă fixă,

Aceasta ar însemna că debitorul obligației de întreținere își onorează responsabilitățile sale benevol și nesilit de nimeni, reieșind din circumstanțele situației formate. Adică, din propria sa inițiativă și conștient purcede la plata întreținerii. Or, cu alte cuvinte, acesta exercită de sine stătător întinderea obligațiilor sale în calitate de debitor privind întreținerea creditorului. În mod facultativ și conștient, fără a fi silit de cineva își onorează datoria sa ca întreținător. Acest caz, ar fi unul la modul ideal atâta timp cât debitorul obligației se dovedește a fi unul de bună-credință. În vederea îndeplinirii la această etapă benevol a obligației de întreținere, nefiind necesar un contract scris între părțile raportului de întreținere, dacă părțile nu consideră altfel.

Executarea benevolă a obligației de întreținere poate fi realizată de către debitor până la emiterea unei hotărâri judecătorești sau până la încheierea unui contract privind plata pensiei de întreținere. Debitorul o percepe ca o obligație firească și morală. În acest sens, expunem obligația părinților de a-și îngriji copiii. Este obligația lor ca părinți, unanim recunoscută de toți, asumată o dată cu conceperea copiilor care durează până la majorat sau chiar toată viața lor.

Tot despre executare benevolă vorbim în cazul părinților întreținuți de către copii lor majori. În lipsa unui acord scris sau a unui contract privind plata pensiei de întreținere, copiii au grijă de părinții lor aflați la vârsta de pensionare. Întreținerea părinților poate fi lunară, săptămânală sau cu o anumită periodicitate. Aceasta se manifestă prin achitarea unor plăți în folosul părinților, acordarea mijloacelor bănești, procurarea produselor alimentare și de uz etc. În cazul respectiv, copii majori își întrețin părinții benevol, reieșind din relațiile de familie formate

---

¹⁵⁸ <https://dexonline.ro/intrare/benevol/5519>

între ei, din calitatea educației pe care au primit-o, precum și alți factori care determină conștiința copiilor de a se îngriji de părinți.

Un alt exemplu plauzibil, avem situația foștilor soți, care primesc întreținere din partea fostului soț care acordă întreținere lunară fostei soții sub formă de mijloace bănești sau alte bunuri materiale destinate asigurării în continuare a unui trai decent în lipsa unei hotărâri judecătorești. Întreținerea dintre foștii soți în lipsa unei hotărâri judecătorești poate fi acordată chiar și atunci când fosta soție ocupată de îngrijirea copiilor lor comuni, dispune de mijloace suficiente traiului.

Tot aici atribuim situația fraților, care își acordă întreținere atunci când rămân fără părinți. Poate fi cazul când fratele mai mare îngrijește de cel mai mic, oferindu-i mijloace financiare, loc de trai, bunuri materiale și alte resurse destinate traiului fără intervenția forței coercitive a statului.

La fel din categoria exercitării benevole a obligației de întreținere în condițiile încheierea contractului privind plata pensiei de întreținere. Întinderea drepturilor și obligațiile părților sunt supuse reglementării regimului juridic contractual, iar conținutul clauzelor fiind negociate la liberul consimțământ al părților. Respectiv, prin exercitarea benevolă a obligației de întreținere în baza încheierii unui contract, înțelegem că părțile de comun acord au convenit asupra următoarelor aspecte:

3. acordul comun, exprimat sub formă de contract autentificat notarial,
4. părțile s-au înțeles asupra mărimii, condițiilor și modului de plată a întreținerii,
5. părțile respectă benevol clauzele contractului,
6. contractul poate fi, în orice moment, modificat sau reziliat în baza acordului dintre părți,

Executarea benevolă la această etapă a contractului privind plata pensiei de întreținere, se manifestă prin conduită conformă a părților, fără intervenția organelor de drept în vederea executării acestuia. Atribuim în cazul respectiv debitorul la categoria *de bună credință*, deoarece își îndeplinește conștiincios obligațiile sale care au luat naștere în urma încheierii unui contract cu privire la ordinea și modul de achitare a plății de întreținere. Astfel, este considerat debitor de bună-credință, persoana care prin acțiunile sale consideră că acționează cu certitudine, corect și onest.

Și ce-l de-al doilea caz, atunci când după emiterea hotărârii judecătorești, care este actul de aplicare și realizare a dreptului,¹⁵⁹ debitorul achita cu regularitate plata pensiei de întreținere corelativ veniturilor sale reale declarate.

Alta fiind situația în care debitorul prestației ataca hotărârea sau ordonanța privind obligația pecuniară a achitării plății pensiei de întreținere. Considerăm relevant a face o distincție de separare a circumstanțelor de fapt și de drept a cazului nominalizat supra. Drept urmare, dorim să delimităm circumstanțele în care debitorul prestației nu refuză achitarea plății pensiei de întreținere imediat după emiterea unei hotărâri sau ordonanțe, respectând astfel prevederile alin. (1) ale art. 256 al CPC, dar care pe de altă parte atacă aceste documente executorii în ordin de recurs.

Și circumstanțele în care debitorul refuză achitarea de bună voie a prestației stabilite imediat după emiterea hotărârii sau ordonanței judecătorești. Atacă documentul executoriu, prin aceasta abuzând în mod evident de dreptul său prin comiterea intenționată unui prejudiciu altei persoane, dacă prin aceasta se urmărește tergiversarea procesului de judecată, contrar normelor legale.

De altfel, părțile (debitorul și creditorul), sunt obligate, să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale fără scopul de a cauza în mod intenționat și vădit un prejudiciu altei persoane. Instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz de drept dacă prin aceasta se urmărește tergiversarea procesului sau inducerea sa în eroare. De aici rezultă că exercitarea cu bună-credință a obligației de întreținere, se determină prin respectarea de către debitor a obligației pecuniare cu achitarea benevolă și cu regularitate, fără interveniența autorităților de execuție.

Dacă debitorul conștientizează obligativitatea hotărârii instanței de judecată prin care urmează să achite plata obligației de întreținere și pe care de altfel o achită în ordinea și modalitatea prevăzută de legislație și nu pune la îndoială prevederile hotărârii, și o respectă în totalitate, totodată îndeplinind hotărârea instanței de judecată din momentul emiterii acesteia., se consideră a fi subiect de bună-credință. Nu socotim de rea-credință debitorul care pe de o parte îndeplinește prevederile conținutului hotărârii sau ordonanței prin care a fost emisă plata pensiei de întreținere, dar în privința căreia își exercită dreptul de atac. Acesta din urmă fiind dreptul său constituțional.¹⁶⁰

---

¹⁵⁹BELEI, Elena, Exigențele față de hotărârea judecătorească. În: Revista Institutului Național al Justiției. Anul: 2008, nr. 1-2(5), ISSN 2587-4365 /ISSN 2587-4373, pp. 91.

¹⁶⁰Constituția Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 78, art. 140. (Art. 119)

Referitor la situația soților de bună-credință în cazul declarării nulității căsătoriei, stabilim că instanța de judecată, în urma depunerii unei cereri a soțului de bună-credință, este în drept să-l oblige pe celălalt soț la plata pensiei de întreținere. Aici de altfel apare întrebarea, cum tratăm soțul care acționând cu rea-credință, a încheiat o căsătorie fictivă, achita benevol plata pensiei de întreținere.

Considerăm că soțul care încheie cu rea-credință o căsătorie, nu poate fi tratat ca fiind de bună-credință dacă acordă întreținere benevolă fostului soț. Obligația de întreținere apare ca consecință a actelor sale inițiale, drept urmare dacă nu ar fi fost încheiată căsătoria, nu ar fi survenit nici obligația de întreținere din partea debitorului acordată creditorului. Respectiv toate efectele acțiunilor inițiale ale debitorului - fostul soț de rea-credință, sunt strâns legate de obiectul conduitei subiectului și nu vor fi tratate secționat, da instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz în ansamblul lor.

Buna credință al soțului în aceste condiții nu poate surveni la anumite etape, este importantă acțiunea sa inițială atunci când a încheiat cu rele intenții o căsătorie. Reiterăm că necesitatea întreținerii față de soțul de bună credință nu apare în circumstanțele în care actul de căsătorie nu ar fi existat apriori. Acțiunile din intenție, conștiente și asumate, atrag după sine răspunderea și consecințele de rigoare. A nu se confunda în acest sens situația căsătoriei încheiate cu bună credință și executarea obligației de întreținere care ia naștere ca urmarea unui act legal și urmărit fără intenția de a prejudicia pe cineva în drepturile și interesele sale.

Doctrina juridică operează în acest sens cu noțiunea de căsătorie putativă¹⁶¹, atunci când la încheierea unei căsătorii, declarată ulterior nulă, unul din soți a fost de bună-credință, căsătoria respectivă, deși desființată, să producă totuși efecte față de soțul de bună-credință.

În cazul *căsătoriei putative*¹⁶², cererea de întreținere a soțului de bună-credință este supusă dispozițiilor legale privitoare la divorț. Soțul de bună-credință are dreptul la întreținere, iar dacă ambii au fost de bună-credință, își datorează în mod reciproc întreținere.

Așa deci, este de bună-credință debitorul care exercită benevol obligația de întreținere în următoarele condiții:

- a) acordă benevol întreținere creditorului în lipsa unei hotărâri judecătorești sau a unui contract privind plata pensiei de întreținere.

---

¹⁶¹BOCA, Sergiu, Conceptul căsătoriei putative în legislația și doctrina juridică. În: *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*. Anul: 2015, nr. 4 (38), pp. 98-107.

¹⁶²MEREUȚĂ, Doina, Conceptul căsătoriei putative în legislația și doctrina juridică a Republicii Moldova în: *Conferința Științifică a Studenților*. Chișinău: Universitatea Agrară de Stat din Moldova, mai 25, 2019, pp. 59.

- b) în cursul examinării procesului de judecată, asigură prezentarea documentelor confirmative a tuturor veniturilor sale regulate și neregulate sau a bunurilor pe care le deține în proprietate,
- c) o dată cu emiterea unei hotărâri judecătorești, pune în aplicare conținutul acesteia nefiind necesară acțiunea coercitivă a statului prin intermediul organului executoriu, achitând lunar quantumul pensiei de întreținere stabilit. Dat fiind faptul că debitorul poate înainta o cerere privind plata pensiei de întreținere fără ca să solicite în prealabil plata din partea debitorului sau cererea de întreținere este depusă odată cu cererea de divorț.
- d) o dată cu încheierea contractului privind plata pensiei de întreținere, își exercită benevol și conștient obligațiile contractuale
- e) comunică creditorului despre modificarea situației sale materiale și familiare (schimbarea locului de trai, locul de muncă, salariului, mărirea patrimoniului etc)
- f) participă la alte cheltuieli suplimentare.

3.2. Buna-credință și abuzul de drept în cazul încasării silite a întreținerii

Procedura de încasare silite a obligației legale de întreținere este expres prevăzută în conținutul art. 10 CE al RM, potrivit căruia, constituie executare silită totalitatea măsurilor prin care creditorul își realizează drepturile sale recunoscute printr-un document executoriu dacă debitorul refuză să-și îndeplinească obligațiile benevol. Totodată, procedura de executare silită se desfășoară prin intermediul executorului judecătoresc cu concursul organelor de stat abilitate.

Într-o altă opinie, executarea silită este un sistem de norme, de natură procesual civilă, care instituie mecanismul de restabilire a drepturilor subiective civile încălcate pe calea executării hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii¹⁶³. Așa deci, executarea silită cuprinde totalitatea normelor juridice menite să asigure îndeplinirea conținutului hotărârii judecătorești privind restabilirea drepturilor persoanei ce i-au fost încălcate.

Elementele caracteristice procedurii de executare silită sunt următoarele: constituie o modalitate de realizare a drepturilor creditorului, se instituie de către executorul judecătoresc în baza unui document executoriu și se aplică doar în cazul când debitorul refuză să-și îndeplinească benevol obligațiile.

Reieșind din noțiunea executării silite oferite de CE, atestă că aceasta se întemeiază în baza unui document executoriu în condițiile în care debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile.

---

¹⁶³BĂNĂRESCU, Anatolie, Noțiunea, importanța și natura juridică a executării silite. În: *Studia Universitatis (Seria științe sociale)*. Anul: 2015, nr. 3 (83), ISSN 2345-1017, pp. 88-91.

Executarea sau încasarea silită, în esență presupune că debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile pecuniare față de creditor întemeiat în baza legii recunoscute printr-un document executoriu. Astfel, corespunzător art. 11 CE, sunt documente executorii: titlurile executorii eliberate de instanța de judecată, titlurile executorii eliberate în temeiul hotărârilor arbitrale, încheierile executorului judecătoresc, titlurile executorii emise în baza hotărârilor instanțelor de judecată străine și hotărârilor arbitrale străine, recunoscute și încuviințate spre executare pe teritoriul Republicii Moldova ș.a.

Satisfacerea efectivă și concretă, într-un termen optim și previzibil, a drepturilor și intereselor civile constituie prerogativa executorului judecătoresc care se află în posesia unui titlu executoriu¹⁶⁴. Potrivit opiniei autorului, orice încasare silită are la bază o creanță care îl justifică pe creditor să recurgă la constrângerea debitorului său, să dea, să facă sau să nu facă ceva. Dreptul de a intenta procedura de executare silită o are creditorul în baza principiului disponibilității. Corespunzător art. 4 CE, principiul disponibilității conferă creditorului dreptul de a cere executarea silită a documentelor executorii, precum și de a renunța la executarea începută sau de a amâna pornirea ei, în limitele prescripției dreptului stabilit. Executorul judecătoresc, nu poate să pornească din oficiu procedura de executare silită, acesta fiind dreptul exclusiv al creditorului.

Procedura de executare silită se caracterizează prin trei etape distinctiv: *primirea cererii, intentarea procedurii de executare și demararea efectivă a acesteia.*

Primirea cererii. Creditorul va depune o cerere la orice executor judecătoresc potrivit competenței sale teritoriale, ținând cont de prevederile art. 30 CE. Astfel, reieșind din conținutul normelor enunțate, competența teritorială a executorului judecătoresc se extinde pe întreg teritoriului țării în două cazuri: primul caz se referă la asigurarea executării acțiunii sau al executării prin urmărirea mijloacelor de transport, a mijloacelor bănești de pe conturile debitorului, a valorilor mobiliare sau a participațiunii debitorului la capitalul social și al doilea caz cu referire de executarea documentelor executorii prin urmărirea salariului sau unui alt venit al debitorului. Ambele situații sunt caracteristice încasării silită plății pensiei de întreținere.

Cererea privind plata pensiei de întreținere va include mențiunile prevăzute la art.166 Cod de procedură civilă, coroborat cu art. 323 Cod de executare având următoarele elemente¹⁶⁵:

---

¹⁶⁴MUȘET, Marcel, Condiții esențiale la deschiderea procedurii de executare silită. În: *Metodologii contemporane de cercetare și evaluare, Drept*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, aprilie 21-22, 2021, ISBN 978-9975-159-16-6, pp. 261.

¹⁶⁵CLIMA, Vlad, Actele de dispoziție ale părților în procesul civil și în procedura de executare silită. (Esența și finalitatea). În: *Conferința -Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 8-9, 2018, ISBN 978-9975-152-48-8, pp. 327.

- a) denumirea executorului judecătoresc căruia se adresează cererea de executare silită în vederea verificării competenței de efectuare a urmăririi silite. Dat fiind faptul că executorul judecătoresc întreprinde acțiuni de executare silită exclusiv în delimitarea teritorial-administrativă în al căruia birou își are sediul.
- b) datele de identitate a creditorului și debitorului, numele, prenumele, domiciliul, denumirea, sediul etc. Acest aspect are relevanță pentru precizarea părților raportului juridic execuțional.
- c) datele de identificare a reprezentanților lor legali, dacă este cazul. Indicarea în cererea de executare a elementelor enunțate mai sus asigură desfășurarea procedurii de urmărire silită.

Intentarea procedurii de executare silită. Executorul judecătoresc, în termen de 3 (trei) zile de la recepționarea documentului executoriu va emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare care va fi expediată părților. Totodată, în temeiul încheierii privind încasarea silită a obligației plății de întreținere, executorul judecătoresc va informa debitorul despre posibilitatea executării documentului executoriu în termen de 15 (cincisprezece) zile, fără a întreprinde careva acțiuni facultative de punere în aplicare documentul executoriu.

La aceasta etapă, debitorul obligației de întreținere mai are o posibilitate acordată în aceste condiții deja de executorul judecătoresc în vederea executării documentului executoriu. Observăm că la această fază, legiuitorul nu mai operează cu noțiunea de executare benevolă, drept urmare chiar dacă la acest moment debitorul ar fi executat în termen de 15 (cincisprezece) zile creanța sa față de creditor, buna-credință numai poate fi admisă. Conduita debitorului va fi examinată în ansamblu, nicidecum secționat. Dacă ultimul a refuzat executarea obligațiilor sale până la intentarea procedurii de executare silită, oricare din acțiunile sale ulterioare, nu au importanță pentru determinarea prezenței sau lipsei conduitei de bună-credință.

Demararea efectivă. Aceasta presupune întreprinderea de către executorul judecătoresc a tuturor acțiunilor în vederea aplicării măsurilor de asigurare a documentului executoriu. Ordinea și modul de încasare silită a plății pensiei de întreținere este expres prevăzută de normele legale, după cum urmează:

- a) Urmărirea mijloacelor bănești în numerar, a debitorului.
- b) Urmărirea mijloacelor bănești de pe conturile bancare ale debitorului, în cazul în care debitorul are deschise mai multe conturi bancare atunci executarea obligației de întreținere, se efectuează prin încasarea silită a sumelor datorate din conturile debitorului.
- c) Urmărirea bunurilor debitorului prin aplicarea sechestrului pe bunuri și prin vânzarea sau administrarea lor silită.

- d) Urmărirea salariului, pensiei, bursei și altor venituri ale debitorului, în baza titlului executoriu.
- e) Urmărirea mijloacelor bănești și bunurilor debitorului care se află la terți (date în folosință altor persoane terțe).
- f) Ridicarea de la debitor către creditor a obiectelor indicate în documentul executoriu.

Corespunzător conținutului CE, plata pensiei de întreținere se execută potrivit art. 75 CF sub formă de cotă parte din salariul și/sau din alte venituri ale părinților pentru copilul minor sau sub formă de sumă bănească fixă caracteristică și celorlalte tipuri de întreținere. Plata pensiei de întreținere, se încasează de către executorul judecătoresc, de la data prezentării titlului executoriu spre executare silită. În cazul încasării plății pensiei de întreținere pe cote-părți, în temeiul titlului executoriu emis, angajatorul este obligat să rețină sumele respective în salariul și/sau din alte venituri ale debitorului întreținerii și să o transmită sau să o transfere, din contul acestuia, creditorului întreținerii într-un termen de cel mult 3 zile de la data fixată pentru plata salariului și/sau a altor venituri.

Esența problematicii care ne interesează în mod deosebit se referă la abuzul de drept exercitat de către debitor, atunci când ultimul intenționat furnizează informații greșite executorului judecătoresc prin *micșorarea eronată a cuantumului salarial prin nedeclararea intenționată a mărimii acestuia*. Aceasta se manifestă prin nedeclararea întregului salariu oficial (documentar) al angajatului. Este o practică vicioasă potrivit căreia între salariat - debitor al obligației de întreținere și angajator există o înțelegere asupra micșorării cuantumului salariului oficial în vederea nedeclarării integrale a acestuia. Cu alte cuvinte, o parte din plățile salariale se achită în "*plic*".

Situații similare sunt atunci când debitorul, lucrează neoficial, astfel încât, printr-o înțelegere prealabilă și verbală cu angajatorul, nu este încadrat în câmpul muncii conform prevederilor legale cu scopul de a fi scutit de plata pensiei de întreținere. De menționat că în aceste circumstanțe este practic imposibil de a fi demonstrat mărimea plăților salariale reale pe care le achita angajatorul angajatului. Principiul bunei-credințe în acest caz este încălcat premeditat fără loc de interpretare. Mai mult decât atât, sesizăm în aceste circumstanțe o încălcare gravă nu doar a drepturilor și intereselor creditorilor ce reies din aceste acțiuni, dar și o încălcare a principiului ramurii dreptului muncii pentru munca nedeclarată și a prevederilor Codului Contravențional pentru utilizarea muncii nedeclarate achitarea salariului sau a altor plăți fără reflectarea acestora în evidența contabilă care se sancționează cu amendă.

Munca nedeclarată are efecte negative, pe termen scurt și pe termen lung, atât pentru individ, cât și pentru societate. Fenomenul se explică prin faptul că părțile raportului juridic de

muncă, nu respectă legislația în vigoare. Acesta ia amploare și se manifestă doar cu implicarea celor două părți – angajatorul și angajatul. În ceea ce privește securitatea socială, munca nedeclarată și achitarea salariilor în plic au implicații pentru respectarea dreptului la plata pensiei de întreținere. Cum tratăm situația în care angajatorul contrar voinței salariatului comite acte de ilegalități. În aceste împrejurări, un angajat de bună-credință va sesiza organele de stat abilitate cum sunt Serviciul Fiscal de Stat și Inspectoratul de Stat al Muncii. Inacțiunea angajatului la fel constituie o conduită contrar bunei-credințe caracterizată prin lipsă de corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți ale raportului juridic. Tolerarea din partea angajatului - debitor a obligației de întreținere a unor astfel de încălcări din partea angajatorului sunt catalogate ca fiind elementele constitutive unui comportament lipsit de bună-credință. În acest sens propunem mai multe măsuri de înlăturare a cazurilor de comitere a abuzurilor de drept următoarele:

1. angajații care se consideră lezați în anumite drepturi salariale ale lor, să sesizeze organele abilitate în vederea executării controlului.
2. Să refuze practicarea unei activități de muncă care încalcă prevederile legale cu privire la ordinea și modul de achitare a plăților salariale și de impozitarea lor.
3. Să solicite plata salarială conform garanțiilor și normelor legale privind retribuirea muncii suplimentare și a compensației pentru munca prestată în zilele de repaus și în cele de sărbătoare nelucrătoare.
4. Să solicite o retribuire salarială potrivit funcției în conformitate cu pregătirea profesională, calificarea și instruirea sa.
5. Sesizarea cazurilor de admiterea de către angajator a situațiilor de neachitare a adaosurilor, a sporurilor, a plăților de compensare, inclusiv a premiilor, precum și a muncii nedeclarate.

O altă situație de eschivare de la plata pensiei de întreținere este atunci când debitorul lucrează peste hotarele țării, fără a informa creditorul despre veniturile reale care le încasează sub formă de salariu, ascunde locul de muncă așa încât creditorului îi vine greu să dobândească careva informații care i-ar fi de folos în vederea încasării sumelor pentru întreținere de la debitor.

În aceste circumstanțe admitem un abuz de drept din partea debitorului obligației legale de întreținere care se caracterizează prin faptul că potrivit art. 109, alin. 2) CF, plata pensiei de întreținere în cazul în care debitorul întreținerii își stabilește domiciliul în străinătate, în lipsa unui contract sau a unui acord între părți, cuantumul plății este fixat într-o sumă bănească fixă care este net inferioară salariului persoanelor ce activează peste hotarele țării. Pe de o parte, la stabilirea plății, justițiabilul acționează în limita normelor legale, dar pe de altă parte se comite

un abuz de drept în detrimentul creditorului, dat fiind faptul că suma plății pensiei de întreținere se stabilește potrivit unui criteriu nominal. Chiar dacă sunt acorduri cu anumite state, rare sunt cazurile când se sesizează autoritățile de specialitate al altor state de a oferi informații cu privire la anumiți cetățeni – debitori a obligației de întreținere. Dat fiind faptul că cetățenii RM dispun de două cetățenii, determinarea situației sale sociale cu privire la locul de muncă, locul de trai, cuantumul salarizării și a altor venituri, bunurile mobile și imobile în afara țării în baza celei de-a doua cetățenie este practic imposibilă. Respectiv, în circumstanțele în care Consiliul European a acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată la 23.06.2022, între țara noastră și UE va exista o legătură mult mai strânsă sub toate domeniile prin implementarea unor instrumente și mecanisme ce vor avea drept rezultat consolidarea situației în sectorul muncii, juridic, economic, social, securitate¹⁶⁶ etc.

Suntem de părerea că se comite un abuz de drept din partea debitorului care lucrând peste hotarele țării, având un venit fix sau fluctuabil, al cărui cuantum este de 5-10 ori mai mare decât salariul minim pe țară în RM, în mod abuziv și intenționat nu prezintă probe pertinente al veniturilor sale reale, astfel încât i se stabilește o plată lunară a pensiei de întreținere net inferioară veniturilor sale de fapt. Prin inacțiunile sale manifestate de lipsa conștientizării și responsabilității sale civile, familiare și spirituale, debitorul se conformează hotărârii instanței judecătorești fără a prezenta documente confirmative a veniturilor sale reale de peste hotarele țării. Abuzul de drept din partea sa se manifestă în mod direct cu scopul de a prejudicia creditorul obligației fără a lua în calcul necesitățile acestuia raportate posibilităților debitorului.

În acest sens prezentăm spre examinare cauza civilă în Dosarul nr. 2ra-1438/23/2-22013866-01-2ra-15092023 din 24.04.2024 în cadrul Curții Supreme de Justiție privind examinarea admisibilității recursului declarat de:

Elena Sochircă, reprezentată de avocatul Sergiu Coptu, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Sochircă împotriva lui Victor Sochircă cu privire la modificarea cuantumului pensiei de întreținere a copiilor minori și compensarea cheltuielilor de judecată, împotriva deciziei din 23 mai 2023 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost respins apelul declarat de Elena Sochircă, reprezentată de avocatul Sergiu Coptu și menținută fără modificări hotărârea din 04 octombrie 2022 a Judecătoriei Soroca, sediul Florești, potrivit căreia fostul soț urma să achite celor doi copii minori câte 2 000, 00 lei/lunar.

---

¹⁶⁶Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Anul: 2023, nr. Ediție specială, ISSN 25873903, pp. 4-5.

Reclamanta a susținut că pârâtul Victor Sochircă nu execută regulat această hotărâre judecătorească și admite restanțe la achitarea pensiei de întreținere pentru copiii săi minori și mai mult ca atât nu mai participă la alte careva cheltuieli legate de întreținerea copiilor comuni, decât numai la unele cheltuieli minime, când revine acasă în Republica Moldova. Totodată, reclamanta cunoaște faptul, că fostul său soț la moment este plecat în Elveția, unde este stabilit aproape definitiv și doar uneori revine în Republica Moldova, astfel fiind asigurat material și dispunând de posibilități financiare de a achita pensie de întreținere în sumă mai. În viziunea sa, lucrând peste hotarele țării, pârâtul primește lunar aproximativ câte 1 500 de euro – 2 000 de euro, venit care îi permite un trai decent și achitarea pentru întreținerea copiilor săi minori.

Plata pensiei care a fost stabilită celor doi copii minori de către Judecătoria Soroca, sediul Florești și menținută de Curtea de Apel Bălți câte 2000,00 de lei fiecărui până la împlinirea vârstei majoratului.

Instanțele au motivat precum că obligația de întreținerea copiilor minori, revine în egală măsură ambilor părinți, motiv din care, instanța de apel a conchis că suma de 2 000 de lei/lunar pentru fiecare copil, încasată de la Victor Sochircă pentru întreținerea copiilor minori este reală și rezonabilă reieșind din actele prezentate la materialele cauzei, or, necesitățile copilului prezumă, pe lângă minimul de existență, cheltuieli legate de procurarea hainelor, cheltuieli necesare creșterii și evoluării echilibrate a copilului.

Examinând cazul, Curtea Supremă de Justiție reține că argumentele invocate de către recurentă nu pot constitui temei de admisibilitate a recursului, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normei de drept material sau a normei de procesual, și respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate. Din prezenta cauză civilă, cu regret atestăm și în anul 2024, că instanța judecătorească nu examinează la stabilirea plății pensiei de întreținere, situația debitorului prestației care se află peste hotarele țării, al căruia venit nu poate fi probat de către creditor. Mai mult decât atât, observăm din conținutul deciziei Curții de Apel Bălți, precum că faptul aflării debitorului peste hotarele țării nu constituie temei de a prezuma că acesta dispune de suficiente venituri pentru a asigura achitarea pensiei de întreținere în mărimea solicitată, or, Elveția se află în primele cinci cele mai scumpe țări din lume, iar careva probe care ar fi veniturile lui debitorului instanței nu i-au fost prezentate.

Atestăm cu regret că practica judiciară în RM privind plata pensiei de întreținere destinată creditorului în cazul în care debitorul își câștigă existența peste hotarele țării, rămâne cu lacune și cu o reglementare defectuoasă care nu este îndreptată în vederea apărării drepturilor și intereselor creditorului obligației de întreținere.

La nivel mondial, RM are încheiate mai multe tratate privind încasarea pensiei de întreținere, cum este de exemplu *Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate*¹⁶⁷, semnată la New York, 20 iunie 1956 care are drept scop facilitarea creditorului aflat pe teritoriul uneia dintre Părțile Contractante, la obținerea pensiei de întreținere la care pretinde că are dreptul din partea debitorului, care se află sub jurisdicția unei alte Părți contractante. Misiunea Convenției este îndreptată în vederea stabilirii unei proceduri simple și eficiente pentru recuperarea pensiei de întreținere din străinătate, permite solicitarea pensiei de întreținere prin intermediul autorităților centrale din țara de domiciliu a creditorului, garantează recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești privind pensia de întreținere în țările semnate, protejează drepturile copiilor și al altor persoane care au nevoie de întreținere, reduce costurile implicate în obținerea pensiei de întreținere și sporește șansele de a obține pensia de întreținere de la debitorii care locuiesc în străinătate. Astfel Convenția nominalizată mai sus stabilește o procedură simplificată pentru:

1. Introducerea cererii de pensie de întreținere;
2. Transmiterea cererii către autoritățile din țara unde locuiește debitorul;
3. Obținerea unei hotărâri judecătorești.

Totodată Convenția garantează recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești privind pensia de întreținere în țările semnate prin protecția drepturilor creditorului și debitorului.

Un alt tratat bilateral fiind și Tratatul între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală semnat la Chișinău în data de 6 iulie 1996¹⁶⁸ care reglementează raporturile personale și patrimoniale ale soților, divorțul, raporturile juridice dintre părinți și copii. Astfel, raporturile juridice dintre părinți și copii se stabilesc potrivit legii Părții Contractante al cărei cetățean este copilul. În cazul în care copilul domiciliază pe teritoriul celeilalte Părți Contractante, poate fi aplicată legea acestei Părți, dacă este mai favorabilă intereselor copilului. La capitolul cererii de recunoaștere și încuviințare a executării, aceasta se va depune la instanța care s-a pronunțat în primă instanță în cauza respectivă sau va fi transmisă autorității din celălalt stat, competentă să încuviințeze executarea. Totodată, cererea privind executarea hotărârii poate fi depusă direct autorității competente de executarea hotărârii.

---

¹⁶⁷Legea, pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 88 din 20.04.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 75-78, art. 322, în vigoare din 23.08.2006.

¹⁶⁸Tratatul dintre Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Baku, 26 octombrie 2004. Ratificat prin: Legea RM nr.33-XVI din 14.04.2005. În vigoare pentru RM: din 12 februarie 2005.

Prin urmare dacă există o hotărâre a instanței judecătorești privind plata pensiei de întreținere în folosul creditorului al cărui debitor se află în România, atunci creditorul poate depune o cerere în instanța care s-a pronunțat în primă instanță în cauza respective sau direct autorității competente de executarea hotărârii din România.

Între Republica Moldova și Republica Azerbaidjan este semnat Tratatul cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală¹⁶⁹. În conformitate cu art. 27, alin. (1) al Tratatului, raporturile juridice personale și patrimoniale dintre soți sunt reglementate de legislația Părții Contractante pe teritoriul țării a căreia au domiciliul comun soții. În circumstanțele în care soții locuiesc separat pe fiecare din teritoriul țării ambelor părți contractante și ambii soți au una și aceeași cetățenie, raporturile lor juridice personale și patrimoniale sunt reglementate de legislația acelei Părți Contractante ai cărei cetățeni ei sunt. În ceea ce privește situația raporturilor juridice dintre părinți și copii, atunci raporturile juridice dintre părinți și copii se stabilesc de legislația acelei Părți Contractante pe teritoriul căreia ei au domiciliu comun. Dacă domiciliul unuia dintre părinți și copii se află pe teritoriul altei Părți Contractante, raporturile juridice dintre ei se stabilesc de legislația Părții Contractante al cărei cetățean este copilul.

O dată cu stabilirea RM cu statut de țară candidată la UE, necesitatea ajustării tuturor reglementărilor naționale standardelor internaționale, va fi o condiție inerentă care urmează a fi aplicată inclusiv și în materia dreptului familiei la categoria obligația legală de întreținere. Obligația de întreținere între membrii familiei este reglementată de legislația fiecărui stat membru al UE. Cu toate acestea, există anumite principii comune care se aplică în majoritatea statelor membre. De exemplu, vârsta la care copiii nu mai sunt considerați minori și la care obligația de întreținere a părinților încetează variază de la un stat membru la altul, în general, este cuprinsă între 18 și 25 de ani.

Așa deci, apare întrebarea, putem oare admite buna-credință a debitorului în cazul executării silită, dat fiind faptul că încasarea silită nemijlocit presupune consecința încălcării unui drept subiectiv al persoanei, acțiune ce vine în contradicție cu principiul bunei-credințe. Afirmăm că nu, deoarece executarea silită apare atunci când nu se înfăptuiește executarea benevolă și doar neexecutarea silită a unui titlu executoriu deschide calea executării silită¹⁷⁰.

---

¹⁶⁹Tratatul dintre Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală, semnat la Chișinău, Ratificat prin: Hotărârea Parlamentului RM nr.1018-XIII din 03.12.96. În vigoare pentru RM: din 23 martie 1998.

¹⁷⁰CLIMA, Vlad, Actele de dispoziție ale părților în procesul civil și în procedura de executare silită. (Esența și finalitatea). În: *Conferința -Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 8-9, 2018, ISBN 978-9975-152-48-8, pp. 327.

Totodată, în corespundere cu conținutul art. 15, alin. 2), lit. d) CE, în cauzele ce țin de urmărirea pensiei de întreținere, instanța judecătorească prezintă din oficiu titlul executoriu spre executare silită. Astfel că creditorul - subiect al obligației legale de întreținere este în drept să pornească procedura de executare silită prin depunerea unei cereri la oficiul executorului judecătoresc.

Asupra acestui articol a fost sesizată Curtea Constituțională privind excepția de neconstituționalitate a art. 15 alin.(2) lit. d) și 38 alin.(4) lit. f) în CE¹⁷¹, potrivit căreia articolul 15 alin.(2) lit. d) prevede că instanța de judecată prezintă din oficiu titlul executoriu spre executare în pricinile ce țin de urmărirea pensiei de întreținere, iar articolul 38 alin.(4) lit. f) stabilește că în cazul executării documentului executoriu în termenul prevăzut la art.60 alin.(3), onorariul va fi achitat de debitor în proporție de 50% din mărimea obișnuită a acestuia. Autorul excepției a pretins că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 46 alin. (1) și (2) și 54 alin. (1) din Constituție. Examinând materialele dosarului, Curtea a statuat că obligația executării unei hotărâri judecătorești aparține debitorului. Respectiv, executarea silită survine în cazul în care debitorul refuză să îndeplinească creanța benevol.

Totodată, corespunzător art. 10, alin. (1) CE, executarea silită se instituie în calitate de măsură de asigurarea îndeplinirii titlului executoriu după expirarea termenului în care debitorul nu-și îndeplinește obligațiile benevol, astfel încât aceasta să fie ultima soluție de natură să influențeze comportamentul debitorului.

Astfel, Curtea a constatat că prin emiterea din oficiu de către instanța judecătorească a titlului executoriu, se lipsește debitorul de prerogativa executării benevole până la începerea executării silite, contrar prevederilor art. 10 CE. Circumstanțele enunțate, conduc la suportarea automată a cheltuielilor de executare, încasate de executorul judecătoresc în toate cazurile de stingere, totală sau parțială potrivit documentului executoriu. Așa deci, s-a decis ca până la reglementarea de către Parlament a termenelor de executare benevolă, înainte de transmiterea documentului executoriu pentru executare silită, se va aplica termenul de 15 (cincisprezece) zile de la rămânerea definitivă a hotărârii pentru executarea benevolă, asemeni termenului prevăzut de articolul 60 alin. (3) CE.

Analizând argumentele Curții referitor la declararea neconstituționalității art. 15, alin. (2), lit. d) CE, stabilim că buna-credință a debitorului va fi valabilă în aceste circumstanțe în cazul în care ultimul va executa conținutul hotărârii în termen de 15 (cincisprezece) zile de la rămânerea

---

¹⁷¹Hotărârea privind ratificarea excepția de neconstituționalitate a articolelor 15 alin. (2), lit. f) și 38 alin. (4), lit. f) din Codul de Executare a Republicii Moldova, emisă de Curtea Constituțională a Republicii Moldova, nr. 39 din 14.12.2017.

definitivă a hotărârii. În cazul în care în mod conștient, cunoscând despre existența cazului aflat în instanța judecătorească asupra căruia s-a emis o hotărâre pe care a refuzat în mod deliberat să o aducă la îndeplinire benevolă în termen de 15 (cincisprezece) zile, atestăm abuz de drept vădit din partea debitorului dat fiind faptul că omisiunea acestui termen, în mod abuziv tergiversează executarea în termen a plății obligației de întreținere cauzând în așa mod daune materiale creditorului obligației care se află în imposibilitatea întreținerii sale de sine stătătoare.

Prin urmare, suntem de părerea că la etapa încasării pensiei de întreținere prin intermediul executorului judecătoresc cu concursul organelor de stat abilitate, elementele bune credințe nu sunt compatibile cu noțiunea executării silită. Dat fiind faptul că buna-credință se caracterizează prin comportamentul corect, onest, cu luarea în calcul a intereselor celeilalte părți, în speță - a creditorului.

Dacă debitorul și-ar fi onorat obligațiile de plată a pensiei de întreținere, nu s-ar fi ajuns la aplicarea măsurii de asigurarea silită prin intermediul executorului judecătoresc. Or, procedura de încasare silită a plății pensiei de întreținere, se instituie doar după îndeplinirea tuturor procedurilor legale și juridice prevăzute de legislația în vigoare. Să admitem că debitorul nu este de acord cu conținutul hotărârii judecătorești, acesta este în drept să folosească calea de atac, însă conținutul hotărârii urmează să fie îndeplinite imediat conform art. 256, alin. 1, lit. a) CPC.

În ceea ce privește persoana creditorului, considerăm că dispunerea de dreptul privind încasarea silită a plății pensiei de întreținere prin intermediul executorului judecătoresc, nu poate fi abuz de drept din considerentul că debitorul a avut suficient timp până la această etapă să-și îndeplinească obligațiile conștient fără intervenția forței coercitive a statului.

Este pe de altă parte vădit abuz de drept din partea debitorului care aflându-se în relații de rudenie cu creditorul, fiind apt de muncă și având mijloace materiale necesare acordării întreținerii, refuză respectarea obligațiilor sale. Suntem de părerea că la procedura de încasare silită a plății pensiei de întreținere emisă în baza hotărârii judecătorești, se ajunge în cazul în care debitorul refuză intenționat din diferite motive executarea benevolă a obligației, tergiversează în mod deliberat procedura de încasare sau nu conștientizează importanța prevederilor unei hotărârii judecătorești.

Conform conținutului noțiunii privind executarea silită, atestăm că legiuitorul a reglementat expres că încasarea silită se instituie doar în cazul în care debitorul nu aduce la îndeplinire documentul executoriu de bunăvoie.

Pe lângă totalitatea măsurilor de asigurare dispuse de către executorul judecătoresc în cazul încasării silită a plății pensiei de întreținere, legislatorul a prevăzut și răspunderea contravențională și cea penală aplicată debitorului pentru neexecutarea hotărârii instanței

judecătorești. Astfel, potrivit art. 57, Codul contravențional, în cazul încălcării intenționate cu mai mult de 2 (două) luni a termenului fixat plății pensiei se sancționează cu amendă de la 45 la 60 unități convenționale aplicate persoanei fizice. Creditorul în al cărui interes a fost stabilit plata pensiei de întreținere este în drept prin intermediul executorului judecătoresc să înainteze o cerere în instanța judecătorească privind aplicarea amenzii pentru neexecutarea plății continue mai mult de 2 luni.

Respectiv, în circumstanțele în care după aplicarea pedepsei contravenționale, debitorul obligației în mod abuziv, prin încălcarea drepturilor și intereselor creditorului refuză în continuare achitarea plății pensiei de întreținere, va fi atras la răspundere penală. În această ordine de idei, corespunzător normelor penale, neexecutarea intenționată a prevederilor hotărârii judecătorești de către persoana fizică, este pasibilă de răspundere cu amendă de la 550 la 650 unități convenționale, cu muncă neremunerată în folosul comunității sau de la 150 la 200 ore sau cu închisoare de până la 2 (doi) ani.

Revenind la normele CF privind obligația de întreținere a membrilor familiei și a condițiilor legale în temeiul căruia apare obligația de întreținere pentru debitor, atestăm că este impus la acordarea întreținerii, persoana care este aptă de muncă și dispune de mijloace necesare traiului. Drept urmare, eschivarea intenționată a debitorului de plata pensiei de întreținere în al cărui temei există o hotărâre judecătorească pe care voit refuză să o execute, având capacitate de muncă și resurse materiale suficiente, catalogat ca fiind un abuz de drept.

Reiterăm opinia potrivit căreia, buna-credință în cazul executării silită a plății pensiei de întreținere, nu are relevanță procedurii de executare, dat fiind faptul că executarea silită se instituie ca măsură de asigurare după expirarea termenului de îndeplinire benevolă a conținutului hotărârii judecătorești. Mai mult decât atât, considerăm că prin lipsa conduitei de bună-credință a debitorului, se cauzează abuz de drept creditorului obligației prin tergiversarea intenționată a executării unei hotărâri judecătorești. Subsidiar, în soluționarea litigiilor instanța este chemată să aprecieze în ce măsură conduita persoanei reclamate de săvârșirea unui abuz a respectat dispozițiile legale în vigoare, valorile morale ale bunei credințe, integrându-se în limitele exercitării dreptului subiectiv recunoscut de lege. Aceasta presupune analiza conformității între procesul psihologic care precede și însoțește fapta abuzivă, scopul urmărit și acțiunea sau inacțiunea săvârșită care a avut drept consecință prejudicierea victimei.

Or, prin neîndeplinirea la timp a plății pensiei de întreținere care are un caracter permanent și continuu, debitorul obligației fiind persoana aptă de muncă care deține resurse materiale suficiente, cauzează în mod intenționat daune materiale și morale creditorului. După cum menționează și autorul, executarea sau încasarea silită, vine ca o ultimă pârgie legală de

asigurarea documentului executoriu. Aceasta se instituie după parcurgerea tuturor etapelor și expirarea termenelor de executare benevolă.

Așa deci în cazul în care debitorul obligației plății pensiei de întreținere nu a cutezat din propria sa voință să execute creanța știind că creditorul se află în imposibilitate de trai, nu considerăm a fi un abuz de drept calcularea dobânzilor și penalităților pentru neexecutare. Astfel, pe lângă sumele stabilite pentru întreținere, creditorul dispune de dreptul de a fi calculate de către executorul judecătoresc totalitatea penalităților și altor sume ce rezultă din întârzierea executării creanței. Considerăm că acesta este un drept al creditorului, de a solicita pe lângă perceperea sumelor plății pensiei de întreținere și alte penalități ca efect al nesupunerii voite procedurilor de executare silită. Debitorul prin acțiunile/inacțiunile sale a cauzat daune creditorului, așa deci urmează să-i repare ultimului prejudiciul pricinuit. Așa deci, creditorul este în drept să depună o cerere în instanța judecătorească privind repararea daunelor suferite prin neexecutarea în termen a obligației de întreținere din partea debitorului.

Altă măsură de executare silită fiind aplicarea sechestrului asupra tuturor mijloacelor bănești și bunurile debitorului. Această acțiune presupune blocarea întregii activități al debitorului, dat fiind faptul că ultimul nu mai are acces la mijloacele sale financiare și nu dispune de dreptul de dispoziție asupra bunurilor sale. Este o măsură destul de aspră mai ales asupra debitorului al cărui activitate este strâns legată de vânzare, cumpărare, activitate de antreprenariat, de producere etc. Aplicarea sechestrului asupra bunurilor și mijloacelor bănești se efectuează în limitele valorii revendicărilor ce se conțin în documentul executoriu și ale cheltuielilor de executare.

Și respectiv cele mai limitative măsuri de asigurare a executării creanței care atrag după sine consecințe riguroase fiind: vânzarea sau administrarea silită a bunurilor, interdicția de a părăsi țara, aducerea forțată, aplicarea amenzii contravenționale și pedeapsa cu privațiune de libertate pentru neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executarea hotărârii instanței de judecată, dacă aceasta a fost comisă după aplicarea sancțiunii contravenționale.

Vânzarea bunurilor sechestrate. Constituie bunuri în sens restrâns - totalitatea lucrurilor asupra cărora pot exista drepturi patrimoniale și în sens larg, prin bunuri se desemnează atât lucrurile, cât și drepturile privitoare la acestea. Vânzarea bunurilor sechestrate are loc în cadrul licitațiilor sau prin intermediul organizațiilor comerciale specializate. Atribuie la categoria bunuri pe cele mobile și imobile, bijuterii și alte obiecte de aur, metale prețioase, etc, valori mobiliare, bunurile debitorului care fac parte din fondurile organizațiilor de stat, precum și ale întreprinderilor și altor obiective incluse în programul de privatizare ș.a. În urma comercializării acestor bunuri, executorul judecătoresc va satisface creanța creditorului privind plata pensiei de

întreținere și cheltuielile sale de executare. Suma rămasă din vânzarea bunurilor va fi returnată debitorului. În cazul în care bunul vândut nu satisface creanța creditorului, executorul judecătoresc va purcede la vânzarea altor bunuri. De menționat că în urma sechestrării și vânzării bunurilor, debitorul poate rămâne fără mijlocul de transport, fără casa sau apartamentul de locuit, precum și alte bunuri materiale. Dar aceste circumstanțe apar ca efecte ale comportamentului său lipsit de onestitate, corectitudine și conștientizare a gradului prejudiciabil cauzat creditorului prin neexecutarea în termen a hotărârii judecătorești. Menționăm în acest sens, că intenția creditorului nu a fost statornică în vederea prejudicierii debitorului, din contra, apar ca efect al propriilor acțiuni ale debitorului liber exprimate.

Aducerea forțată și interdicția de a părăsi țara. Interdicția de a părăsi țara, este o măsură executorie care presupune interzicerea debitorului de a părăsi hotarele țării. Această măsură vine ca o acțiune excepțională de asigurarea executării creanței și este aplicată de către judecător la demersul executorului judecătoresc pentru un termen de cel mult 6 luni. Reieșind din circumstanțele că una din libertățile fundamentale ale omului este liberă circulație¹⁷², în cazul în care situația o cere și alte prerogative privind asigurarea executării silită nu sunt, executorul poate solicita aplicarea interdicției de a părăsi țara. Interdicția de a părăsi țara este o ultimă măsură, ca efect al epuizării altor măsuri de asigurare a documentului executoriu, stabilită de lege, aplicată de către instanța de judecată în condițiile și conform procedurii legale, având ca efect limitarea în liberă circulație în afara țării. Scopul aplicării acestei interdicții, impunere debitorului de a-și executa obligațiile față de debitor stabilite printr-un document executoriu. Totodată, această limitare apare în situația în care debitorul își are activitate, traiul și muncă peste hotarele țării, iar o altă măsură de asigurarea creanței nu poate fi îndeplinită.

Potrivit autorilor Dumitru Visternicean și Gheorghe Reniță, este necesar a se lua în calcul faptul că plecarea peste hotare a debitorului să nu fie determinată de însăși buna-credință în vederea executării necorespunzătoare a obligațiilor cuprinse într-un document executoriu¹⁷³. Elementul comportamentului de bună-credință este discutabil în aceste circumstanțe, deoarece am enunțat mai sus că executarea silită în esență deja presupune lipsa bunei credințe în conduita debitorului, dat fiind faptul că este ultima măsură de realizare a dreptului de întreținere al creditorului. Interdicția de a părăsi țara este instituită potrivit art. 64 CE doar dacă această

---

¹⁷²VISTERNICIAN, D., RENIȚĂ, G., Dreptul la liberă circulație vs interdicția de a părăsi țara în procedura de executare silită. În: Revista Națională de Drept. Anul: 2016, nr. 12, ISSN 1811-0770, pp. 38.

¹⁷³VISTERNICIAN, D., RENIȚĂ, G., Îngrădiri ale dreptului la liberă circulație în procedura de executare silită (I). În: Revista Institutului Național al Justiției. Anul: 2016, nr. 4 (39), ISSN 1857-2405, pp. 53.

procedură este necesară și proporțională și nu mai mult de 6 luni și nu mai mult de 3 ori în aceeași procedură de executare.

Strâns legat de aplicarea măsurii interdicției de a părăsi țara a fost în trecut și interdicția privind perfectarea actelor de identitate. Astfel, potrivit normei legale până la intrarea în vigoare (05 august 2016) a amendamentelor operate prin Legea nr. 118 din 02 iunie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, asupra debitorului în al cărei obligație era emis titlu executoriu, putea fi aplicată măsura privind interdicția de perfectarea actelor de identitate¹⁷⁴. Ulterior însă această normă a fost declarată neconstituțională, încălcând drepturile fundamentale ale cetățeanului. Avem în acest sens o părere separată asupra acestui fapt, considerăm că nu este o îngădire a dreptului fundamental al debitorului, deoarece interdicția de perfectarea actelor de identitate apare ca o măsură de realizare a dreptului altui cetățean care a fost încălcat de debitor înaintea aplicării măsurilor de asigurare.

În aceea ce privește aducerea forțată¹⁷⁵, această măsură de asigurare a executării titlului executoriu se dispune de către instanța judecătorească la demersul executorului judecătoresc atunci când debitorul refuză să se prezinte în fața executorului judecătoresc. Stabilim în acest sens un abuz de drept vădit din partea debitorului care în mod intenționat refuză să se prezinte la oficiul executorului eschivându-se în așa mod de la răspundere față de creditor. Notăm că aceste acțiuni ale debitorului sunt îndreptate nu doar cu scopul de a se eschiva de la îndatoririle sale, dar reprezintă și o lipsă de respect față executorul judecătoresc.

Aplicarea amenzii contravenționale și pedeapsa cu privațiune de libertate pentru neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executarea hotărârii instanței de judecată, dacă aceasta a fost comisă după aplicarea sancțiunii contravenționale. Potrivit art. 57 CE, nerespectarea intenționată cu mai mult de 2 (două) luni a termenului stabilit pentru plata pensiilor precum și pentru efectuarea altor plăți cu caracter permanent, stabilite prin legislație, se sancționează cu amendă de la 45 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice.

Totodată, după aplicarea amenzii contravenționale, debitorul obligației de întreținere este pasibil la răspundere cu pedeapsa privațiunii de libertate pentru neexecutarea intenționată a hotărârii instanței judecătorești. După cum notează și autorul Igor Hlopețchi, neexecutarea

---

¹⁷⁴Legea, cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 269 din 09.11.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 6, art. 54, în vigoare din 26.01.1995.

¹⁷⁵VISTERNICEAN, D., RENIȚĂ, G., Îngădiri ale dreptului la liberă circulație în procedura de executare silită (III). În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2017, nr. 2 (41), ISSN 1857-2405, pp. 49.

hotărârii instanței de judecată, cauzează prejudicii celui îndreptățit să obțină un anumit drept în urma realizării actului de justiție, ca efect al neexecutării hotărârii instanței de judecată¹⁷⁶.

Recunoaștem că asigurarea executării creanței prin aplicarea privațiunii de libertate pentru neexecutarea intenționată a hotărârii judecătorești presupune în esență o *infracțiune*, dat fiind faptul că este pasibil de pedeapsa cu închisoare până la 2 (doi) ani. Apare întrebarea, nu sunt oare aceste acțiuni abuzive de către creditor față de debitorul obligației. Menționăm că nu, dat fiind faptul că debitorul înfăptuiește o *infracțiune* asupra creditorului aflat în imposibilitatea întreținerii, persoană cu care se află în legături de rudenie prin cauzarea daunelor materiale și morale prin neplata pensiei de întreținere. Pedeapsa contravențională precum și cea penală apar ca efect al încălcării normei legale deopotrivă cu alte infracțiuni prevăzute de legislația penală.

În aceeași ordine de idei, potrivit art. 160, CE nu se admite întoarcerea executării în cauzele de încasare a pensiei de întreținere cu excepția cazurilor când hotărârea anulată a fost întemeiată pe informații sau pe documente false prezentate de reclamant. Respectiv, toate plățile percepute în legătură cu executarea silită nu vor fi reîntoarse decât în cazul în care se atestă că hotărârea instanței judecătorești a fost fondată pe baza probelor false.

Examinând cele relatate mai sus, reiterăm că buna-credință în cazul executării silite a plății pensiei de întreținere nu poate fi stabilită dat fiind faptul că acțiunea de executare vine ca ultimă etapă de realizarea dreptului creditorului după epuizarea tuturor măsurilor de executare, iar elementele bunei credințe nu pot fi atestate secționat. Chiar și executarea benevolă a plății pensiei de întreținere ulterior intentării procedurii de executare silită, nu va fi apreciată ca fiind o executare voluntară a creanței. Executarea voluntară a creanței de către debitorul obligației de întreținere, după intentarea procedurii de executare silită, se realizează de către debitor din diferite motive personale și mai rar din cauza faptului că a conștientizat importanța onorării obligațiilor sale legale față de creditor.

Conștiința debitorului trebuia să fie impulsionată la etapele anterioare dispunerii executării silite prin intermediul executorului judecătoresc.

Tot despre executare silită vorbim și în cazul încheierii unui contract privind plata pensiei de întreținere, în temeiul căruia subiecții raportului juridic – debitorul și creditorul au convenit de comun acord să plătească plata pensiei de întreținere fără a apela la instanța judecătorească. Însă, neonorarea obligațiilor contractuale de către debitor în folosul creditorului, nu-l îngrădește pe ultimul să apeleze la executarea silită prin intermediul executorului judecătoresc.

---

¹⁷⁶HLOPEȚCHI, I., Implicații teoretice și pragmatice privitoare la incriminarea faptelor de neexecutare a hotărârii instanței de judecată. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*. Anul: 2017, nr. 3 (103), ISSN 1814-3199, pp. 148.

Așa deci, plata pensiei de întreținere poate fi încasată pentru o perioadă anterioară în baza contractului privind plata pensiei de întreținere în cel mult 3 ani de la data prezentării contractului sau titlului executoriu respectiv.¹⁷⁷ O dată supus executării silită contractul privind plata pensiei de întreținere, conferă dreptul executorului judecătoresc de a purcede la încasarea silită a cuantumului întreținerii reieșind din mărimea plății prevăzută în contract cu calcularea restanței formate până la pornirea procedurii de executare silită. După cum ne relatează și autorul Roman Talmaci, cele mai frecvente forme de executare a documentelor executorii privind încasarea pensiei de întreținere sânt urmărirea salariului și altor venituri, precum și urmărirea bunurilor debitorului.

În sarcina executorului judecătoresc stă nu doar intentarea procedurii de executare silită în baza contractului privind plata pensiei de întreținere și a titlului executoriu, dar și verificarea sistematică a corectitudinii reținerilor din salariu și din alte venituri ale debitorului.

După cum ne relatează și autorul Roman Talmaci, legislația națională în vigoare, mai prevede și răspundere materială pentru nerespectarea termenelor de plată a pensiei de întreținere. Drept urmare, în condițiile în care în conținutul contractului privind plata pensiei de întreținere este prevăzută clauza referitoare la restanța plății din culpa persoanei obligate s-ă achite, executorul judecătoresc va consemna și acest fapt potrivit căruia debitorul va purta răspundere în modul prevăzut de contract.

În concluzie reiterăm opinia autorului Roman Talmaci, potrivit căruia, deși legislația în vigoare obligă în egală măsură pe ambii părinți să poarte răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copiilor lor, realitatea este complet diferită numărul acestora care primesc pensie de întreținere după divorț este redus. Mai mult decât atât, plățile prevăzute pentru întreținerea creditorilor obligației de întreținere, sunt net inferioare necesităților. Măsurile de constrângere a debitorului aplicate și anume sancțiunea contravențională, interdicția de a părăsi țara, decăderile din drepturile părintești etc., nu sunt suficiente și nu-și ating scopul. Suntem de acord cu opinia autorului, privind recomandările date de acesta și anume:

1. Aplicarea în sistemul legislativ a măsurilor de încurajare a plăților voluntare de către debitori în baza bunei credințe și a comportamentului omenesc față de creditor.
2. Revizuirea modalităților de sancționare îndreptate împotriva debitorilor de rea-credință care nu-și onorează benevol obligațiile pecuniare față de creditorii. Un exemplu în acest sens ar servi restricționarea unor drepturi la servicii publice, (urmărirea mijloacelor

---

¹⁷⁷TALMACI, Roman, DUBOLARI, Radu, Interesul superior al copilului: abordare socio-culturală, normativă și jurisprudențială. În: Conferința "Interesul superior al copilului". Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, septembrie 30, 2022, pp. 426.

bănești neachitate pentru anumite servicii publice), privarea de permis de conducere, licențe de activitate -(pescuit, vânătoare).

3. Extinderea termenului pentru restricția la părăsirea hotarelor Republicii Moldova de la 6 luni la 36 de luni cu modificarea actualului art. 64 din CE. Considerăm a fi termenul optim de aplicarea sancțiunii făcând o legătură cu termenul general reglementat în legislația civilă.

Dat fiind faptul că termenul de 3 ani este un termen de prescripție extinctivă frecvent întâlnit în legislația civilă. Prescripția extinctivă are ca efect stingerea dreptului la acțiune, ceea ce înseamnă că titularul dreptului nu mai poate solicita în instanță realizarea obligației respective, dar oferă oportunitatea să-și realizeze dreptul în această perioadă de timp.

3.3. Mijloacele juridice

de prevenirea abuzului de drept în executarea întreținerii

Abuzul de drept în executarea obligației de întreținere constituie o problemă cu o incidență semnificativă în practica juridică. Prezentul capitol își propune să examineze mijloacele juridice disponibile pentru a preveni și combate acest fenomen, asigurând echilibrul între respectarea dreptul creditorului la plata pensiei de întreținere și protejarea debitorului de eventuale excese.

Legislația civilă prevede în conținutul art. 13 CC că persoana în calitate sa de subiect de drept, nu poate exercita nici un drept subiectiv având scopul predominant de a prejudicia o altă persoană. Totodată, instanța va respinge cererea subiectului privind apărarea drepturilor sale subiective exercitate în mod abuziv față de o altă persoană, prin obligarea încetării exercitării și reparării prejudiciului cauzat acesteia. Drept urmare, nimeni nu este în drept să-și exercite drepturile sale subiective predominant în detrimentul altor persoane. Depășirea limitelor în consecința exercitării cărora se atestă prejudicierea altor persoane poate fi pasibilă de răspundere civilă caracterizată prin repararea prejudiciului suportat de către subiectul căruia i-au fost aduse atingere drepturilor și intereselor sale.

Potrivit DEX-ului, prin sintagma **a preveni** = înțelegem acțiunea de a atrage cuiva atenția asupra consecințelor (negative ale) unor acțiuni; a informa în prealabil; a avertiza, a preveni, sau în același context înseamnă a lua măsuri de precauție pentru a înlătura ceva (neplăcut); a preîntâmpina. Pe de altă parte, conform aceluiași dicționar explicativ, prin noțiunea de **abuz** înțelegem depășirea legalității, faptă incorectă, ilegală; **samavolnicie**, silnicie.

În opinia noastră, sunt mijloace sau modalități de prevenire a abuzului de drept în executarea obligației legale de întreținere, totalitatea normelor legale îndreptate în vedere

prevenirii abuzului de drept din partea părților raportului juridic de întreținere. După cum am examinat în capitolele anterioare, în cadrul raportului juridic obligațional de întreținere între membrii familiei, drepturile subiective pot fi exercitate abuziv atât de către debitor cât și de creditor. Așa deci, scopul studierii actualului subiect cu privire la mijloacele juridice de prevenire a abuzului de drept în executarea întreținerii se impulsionează prin necesitatea identificării pârghiilor legale de prevenire a ilegalităților constatăte în procesul de efectuarea plății pensiei de întreținere exercitat de ambele părți ale raportului juridic.

Potrivit modificărilor operate în conținutul CC intrate în vigoare în martie 2019, principiul bunei-credințe capătă o importanță însemnată asupra conduitei cu bună știință a subiecților de drept. Totodată, considerăm că este inerentă necesitatea aprecierii comportamentului subiecților prin prisma principiului de bună-credință privind exercitarea drepturilor și asumarea obligațiilor în cadrul raportului juridic de întreținere.

Tot astfel, putem analiza un studiu de caz în instanța de judecată privind plata pensiei de întreținere a copilului minor, prin care debitorul a aplicat toate instrumentele posibile de acțiune cu rea-credință în vederea exonerării de obligația întreținerii.

Prin urmare, la data de 03.04.2019, fosta soție - X, depune o cerere de chemare în judecată împotriva fostului soț - Y, având următoarele capete de cerere:

- 1 desfacerea căsătoriei încheiate în februarie 2017 la Oficiul de Stare Civilă Cimișlia,
- 2 stabilirea domiciliului copilului minor cu mama, domiciliată în satul Gradiște, r. Cimișlia,
- 3 încasarea pensiei de întreținere a copilului minor în sumă fixă până la atingerea vârstei de majorat al copilului în cuantum de 2500,00 lei/lunar,
- 4 încasarea pensiei de întreținere în sumă fixă pentru incapacitate temporară de muncă a fostei soții care îngrijește copilul minor comun până la atingerea vârstei copilului de 3 ani,
- 5 încasarea cheltuielilor de judecată.

Analizând materialele dosarului, instanța judecătorească a dispus atragerea în calitate de intervenient accesoriu autoritatea tutelară, citarea publică a pârâtului și prezentarea altor probe suplimentare, cum este certificatul privind componența familiei, caracteristică de locul de muncă a reclamantei și situația privind condițiile de trai de la domiciliu fostei soții.

Reieșind din faptul că pârâtul nu se afla în țară, instanța judecătorească a solicitat reclamantei probele privind citarea lui publică prin intermediul ziarului local, lucru care a și fost realizat.

Deși debitorul obligației de întreținere fostul soț Y, acționând cu rea-credință, nu s-a prezentat intenționat la ședințele instanței de fond (Judecătoria Cimișlia) privind desfacerea

căsătoriei conform dosarului nr. 2-287/19, ultimul bine a cunoscut despre faptul, că a fost înaintată și examinată cerere de judecată menționată supra, deoarece ultimul chiar personal, în calitate sa de pârât, a depus cerere la Judecată, înregistrată cu nr. 3111 din 03.05.2019, privind acordarea unui termen pentru a găsi posibilitatea soluționării cauzei extrajudiciar.

Cererea pârâtului din 03.05.2019, prin care a fost solicitată acordarea unui termen de 3 luni, timp în care intenționa să mențină familia, a fost admisă de către instanță, iar examinarea pricinii fiind amânată pentru data de 24.09.2019.

Cu toate acestea, pârâtul *de facto* nu a făcut nici o acțiune privind împăcarea cu fosta soție X creditoare a obligației de întreținere. Prin inacțiunile sale, acesta acționând din nou cu rea-credință, a avut exclusiv intenția numai de a tergiversa mersul procesului de judecată.

În urma examinării procesului de judecată, Judecătoria Cimișlia sediul Central a pronunțat dispozitivul hotărârii, prin care s-a admis parțial acțiunea înaintată de către reclamantă la 03.12.2019 prin care s-a dispus încetarea căsătoriei, plata pensiei de întreținerea copilului minor în cuantum de 1500,00 lei/lună până la împlinirea majoratului și plata pensiei de întreținere soției ocupată cu îngrijirea copilului minor până la împlinirea vârstei de 3 ani a acestuia în cuantum de 2500,00 lei. La data de 18.12.2019, hotărârea a fost publicată pe site-ul oficial al judecătoriei.

Totodată, este de menționat și faptul, că debitorul obligației de întreținere - fostul soț, cunoscând deja despre adoptarea deciziei de judecată, la data de 27.02.2020 personal tardiv s-a prezentat în Judecătoria Cimișlia unde a solicitat și primit Hotărâre de Judecată din 03.12.2019 (publicată oficial pe site-ul Judecătoriei Cimișlia încă la data de **18.12.2019**), privind desfacerea căsătoriei.

Ulterior, la data de 28.02.2020 fostul soț, din nou acționând cu rea credință și exprimând în forma brutală atitudinea sa atât față de intimată cât și față de sistemul Justiției, s-a prezentat la domiciliu intimatei, unde a întreprins acțiuni ilegale de agresiune, ca urmare de către Organul de constatare (Inspectoratul de Poliție Cimișlia) fiind emis și Ordin de restricție de urgență nr. 2020400022, prin care debitorului i-au fost aplicate unele restricții de urgență prevăzute de legislația în vigoare.

Circumstanțele descrise supra, constată cu certitudine că debitorul obligației legale de întreținere, bine cunoștea despre mersul procesului de judecată și respectiv despre adoptarea Hotărârii de Judecată din 03.12.2019, care a fost publicată oficial pe site-ul Judecătoriei Cimișlia încă la data de **18.12.2019**, iar refuzul și/sau neglijarea urmării mersului procesului ține de responsabilitatea apelantului.

Respectiv, la 27 mai 2020, debitorul obligației - fostul soț Y, depune prin intermediul reprezentantului legal, o cerere de apel, prin care solicită repunerea apelantului în termen pentru declararea cererii de apel împotriva hotărârii din 03.12.2019 devenită definitivă 30 zile după aprobare, adică la 03.01.2020, sau 30 zile după publicare pe site-ul oficial adică la 18.01.2020.

Prin cererea de apel, debitorul cu rea-credință a indicat că nu cunoștea despre adoptarea hotărârii, deoarece ultimul era plecat peste hotare la muncă, iar cauza a fost examinată în lipsa lui. Mai mult decât atât, tot cu rea-credință, apelantul a indicat că a fost în imposibilitate să depună cerere de apel în termen, invocând situația excepțională instalată în țară, prin care s-a dispus suspendarea termenelor procesuale pentru întreaga perioadă a stării de urgență, începând cu 17 martie - 15 mai 2020.

Examinând cererea debitorului, la 24 septembrie 2020, Curtea de Apel Comrat, într-un complet de 3 judecători a emis dispozitivul hotărârii prin care s-a dispus refuzul cererii debitorului de repunerea în termen, invocând următoarele:

- 1 conform art. 358 (1) CPC, hotărârile pronunțate în primă instanță pot fi atacate cu apel la curțile de apel de drept comun, care potrivit art. 357 CPC al RM, vor verifica legalitatea acesteia în baza materialelor din dosar și a celor prezentate suplimentar, precum și aplicarea de către instanța de fond a normelor de drept material și a normelor de drept procedural la examinarea pricinii,
- 2 conform art. 236 (5) CPC, instanța de judecată va întocmi integral hotărârea dacă: participanții la proces în termen de 30 zile de la pronunțarea dispozitivului, solicită în mod expres acest lucru;
- 3 repunerea în termen de apel se face în cazurile prevăzute de art. 116 CPC, prin care se constată că atât partea care a fost prezentă la pronunțarea dispozitivului, cât și partea care nu a fost prezentă, termenul de declararea apelului este de 30 zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii.

Lecturând materialele dosarului, colegiul a constatat că apelantul a fost legal citat despre data, ora și locul desfășurării ședinței de judecată, confirmată prin prezentarea citației care a fost publicată în ziarul regional, respectând prevederile art. 108 CPC privind citarea publică a părâtului. La fel s-a constatat că debitorul cunoștea cu certitudine despre existența procesului de judecată, cu regularitatea se afla în țară atât în perioada examinării pricinii civile cât și după emiterea hotărârii, prin urmare prevederile art. 116 alin. (1) și (2) CPC al RM, nu-i sunt aplicabile, deoarece nu a avut motive întemeiate să omită termenul pentru îndeplinirea actului de procedură, și anume înaintarea unei cereri de apel în termeni.

În aceeași ordine de idei, chiar dacă apelantul se afla la momentul examinării cauzei peste hotarele țării, a avut în egală măsură, dreptul de a apela la serviciile reprezentantului, lucru care nu a fost înlăptuit. În cazul în care, debitorul obligației de întreținere, nu putea la momentul respectiv să se prezinte la ședințele de judecată, prin urmare avea același drept de a solicita apărarea intereselor sale prin intermediul reprezentantului legal, așa cum a făcut-o și la momentul depunerii cererii de apel. Acest drept nu ia fost înlăptit, drept rezultat putea solicita oricând în termenii prevăzuți de legislația în vigoare apărarea intereselor sale prin intermediul reprezentantului, conform art. 75 alin. (1) CPC al RM. În acest sens, știind despre procesul de judecată, debitorul obligației de întreținere, nu poate invoca că nu a cunoscut despre emiterea hotărârii, motivând că a plecat peste hotarele țării, iar cauza a fost examinată în lipsa lui. La momentul înaintării cereri de apel, tot se afla peste hotare, dar a solicitat serviciile avocatului, același drept la avut și în perioada cuprinsă între 03 aprilie 2019 când a fost depusă cerere de chemare în judecată împotriva debitorul privind stabilirea plății pensiei de întreținere și până la 03 ianuarie 2020, când hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă, conform art.254 alin.(2) lit.b) CPC al RM, sau după caz la 18 ianuarie 2020, după expirarea a 30 zile după publicarea Hotărârii pe pagina oficială a Judecătoriei Cimișlia sediul Central.

Ulterior, după intentarea procedurii de executare silită, fostul soț - debitor a obligației de întreținere, conștientizând efectul executării silite a hotărârii, precum și a cuantumului pensiei de întreținere și a restanței formate, a apelat la serviciile avocatului în vederea apărării drepturilor și intereselor sale acționând cu rea-credință prin tergiversarea procesului de judecată creând astfel diferite impedimente prin intermediul înaintării cereri de apel privind repunerea apelantului.

Respectiv, Curtea de Apel, motivarea dispozitivului prin care au fost respinse pretențiile fostului soț - debitor a obligației de întreținere, a invocat prevederile art. 56 ale CPC în apărarea fostei soții, potrivit căruia participanții la proces sînt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Subsidiar, în cazul în care se va depista acțiuni abuzive al acestor drepturi sau al nerespectării obligațiilor procedurale, se va purcede la aplicarea sancțiunile prevăzute de legislația procedurală civilă. *Concomitent, corespunzător prevederilor art. 61 alin. (1) CPC, instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz de drepturi dacă prin abuz se urmărește tergiversarea procesului sau inducerea sa în eroare.* Din prevederile articolelor sus menționate, instanța a constatat că debitorul obligației de întreținere în persoana fostului soț, cunoștea despre procedura examinării cauzei date și respectiv despre adoptarea hotărârii instanței de judecată în acest sens.

La fel, colegiul Curții de Apel Comrat, au menționat că pornind de la jurisprudența CtEDO, admiterea unei cereri de apel sau recurs tardive încalcă dreptul la un proces echitabil al

părții în proces care deține o hotărâre judecătorească favorabilă. Deci, instanța de apel a indicat că admiterea tardivă a cererii de repunere în termen a debitorului obligației de întreținere, este incompatibilă cu respectarea garanțiilor unui proces echitabil, în sensul prevederilor art. 6 din CEDO și Libertățile Fundamentale. Având în vedere că prelungirea termenului pentru exercitarea căii de atac ar împiedica rămânerea irevocabilă, ca urmare a expirării termenului de atac a hotărârii judecătorești emise în instanța de fond, ar leza, în acest mod principiul raporturilor juridice.

Curtea de Apel a statuat că în litigiul aflat în examinare precum și cererea de repunere în termen, sunt acțiuni ce relevă o comportament de rea-credință a debitorului, îndreptate predominant în vederea încălcării drepturilor și intereselor creditorului obligației de întreținere cauzându-i astfel prejudicii. Totodată, la emiterea dispozitivului hotărârii Curții de Apel Comrat, justițiabilii au acordat o importanță decisivă asupra conduitei debitorului care acționând cu rea-credință a prejudiciat interesele creditorului. Debitorul urma să își exercite drepturile sale obiective cu bună-credință, în concordanță cu prevederile legale și respectiv să nu întreprindă diferite acțiuni prin care aducă atingere intereselor altor participanți la proces - în speță a creditorilor obligației de întreținere.

Debitorul, ca parte a procesului, cunoscând de existența unui proces de judecată, dacă ar fi fost de bună-credință, trebuie să-și apere la momentul potrivit și în condițiile legii - drepturile sale procedurale, lucru care a fost vădit ignorat. Lipsa bunei credințe în conduita sa a determinat să fie respins în cererea de repunere în termen și pierzând oricare altă cale de atac asupra hotărârii judecătorești.

Problematica fundamentală al prezentei teze de doctorat, de altfel se determină prin necesitatea implementării unui sistem juridic legislativ capabil să răspundă nevoilor persoanelor care necesită întreținere, nu doar la nivel formal, dar prin aplicarea unor instrumente legale lucrative. Desigur că legislatorul a încercat în limita pârghiilor legislative să reglementeze situația creditorilor, adică a persoanelor aflate în incapacitatea de a munci și fără mijloace materiale necesare traiului, însă cu regret, problemele întreținutărilor, în majoritatea cazurilor se soluționează la un nivel redus. Mai ales, ne referim aici la situația materială a debitorului care folosindu-se de lacunele sistemului juridic legislativ, eludează norma legală.

Reieșind din conținutul celor relatate mai sus, reiterăm că condițiile esențiale care urmează a fi îndeplinite de către debitorul obligației de întreținere sunt: să fie apti de muncă și să dispună de mijloace suficiente.

Drept urmare capacitatea de muncă a debitorului, presupune posibilitatea ultimului de a realiza activitate din muncă sau de câștigul său propriu destinat unui trai decent. Capacitatea de

muncă se referă la însușirea de nivel obiectiv al debitorului care îi permite fizic și intelectual să desfășoare o activitate remunerată.

Nu vorbim aici despre factori de ordin subiectiv al debitorului (lipsa dorinței, demotivarea, lenevia etc), dar despre capacitatea reală de a desfășura o muncă remunerată.

La emiterea hotărârii judecătorești, justițiabilul va stabili plata și mărimea pensiei de întreținere luând în considerație aptitudinea obiectivă de muncă a debitorului sau ce salariu ar trebui să aibă în mediu o persoană care desfășoară o activitate conform pregătirii sale profesionale, coraportate la diferiți indicatori, cum ar fi: locul de trai, vârsta, posibilitățile de mobilitate etc.

Or, instanța judecătorească în lipsa unui post de muncă al debitorului, stabilește plata pensiei de întreținere fără a intra în esența cazului examinat. Pentru aceasta, la etapa pregătirii cauzei, judecătorul va examina vârsta persoane obligate să acorde întreținere, locul de muncă, în lipsa acestuia - locul de trai, salariul mediu al persoanelor care practică o muncă și în condiții asemănătoare conform pregătirii profesionale similare. În lipsa unui certificat, diplomă sau act ce confirmă pregătirea profesională a debitorului, se vor lua în considerare salariul mediu pentru categoria angajaților fără calificare.

Cunoaștem foarte bine, că în cadrul sistemului salarial al RM se practică munca nedeclarată sau munca la negru cu scopul minimizării cuantumului plăților impozabile achitate de către angajator și de angajat. Drept urmare, un alt mijloc de prevenirea a abuzului de drept din partea debitorilor care ascund intenționat cuantumului salarial să fie aplicate amenzi pecuniare usturătoare atât angajatorului cât și angajatului care încalcă norma legală.

Potrivit art. 109 CF cu privire la plata pensiei de întreținere în cazul în care debitorul întreținerii își stabilește domiciliul în străinătate, persoana interesată poate porni în instanța judecătorească o acțiune privind stabilirea cuantumului pensiei de întreținere într-o sumă fixă și achitarea acesteia printr-o plată unică sau privind transmiterea anumitor bunuri în contul pensiei. Problema în aceste cazuri se instituie prin faptul că debitorul nu prezintă veniturile sale reale pese hotare, iar creditorul nu poate demonstra acest fapt prin lipsa existenței unui sistem legal care să asigure colaborarea cu alte state. Așa deci, debitorul obligației câștigând peste hotarele țării salarii de 5-6 ori mai mari decât în Moldova, achită o plată mizeră comparativ altor debitori cărora le este cunoscut venitul lunar. Astfel, una din prerogativele justițiabilului în aceste condiții ar fi să stabilească plata pensiei luând în considerare salariul mediu pe țară a unui angajat având aceeași pregătire ca și a debitorului sau să se aplice sistemul de interpelare în țara în care locuiește debitorul pentru a determina suma veniturilor sale lunare (în cazul în care debitorul lucrează la negru).

Un alt moment interesant este legat de dubla cetățenie a cetățenilor RM. Pe de o parte se permite ca o persoană să dețină dubla cetățenie, pe de altă parte nu este reglementare pentru cea de-a doua cetățenie în cazul în care una din ele este moldovenească. În așa condiții, debitorul obligației se eschivează de la plata pensiei de întreținere stabilindu-se domiciliul peste hotarele țării fără nici o responsabilitate față de rudele rămase fără îngrijire în RM.

Drept urmare, stabilirea unui sistem consolidat pentru colectarea informațiilor privind condițiile de trai a cetățenilor moldoveni obligați la întreținere, ar fi una din mijloacele de asigurarea a creditorilor și respectiv ar elimina orice abuz de drept din partea debitorilor. Cu alte cuvinte, debitorii obligației de întreținere locuiesc și lucrează peste hotarele țării, dețin acolo bunuri mobile și imobile de milioane, însă achită o pensie de întreținere mizerabilă. În acest caz determină o încălcare gravă a principiului echității, egalității și tratamentului egal prevăzut de Constituție.

Din cele relatate mai sus, stabilim situații de abuz de drept din partea părților raportului juridic următoarele circumstanțe:

1. Refuzul nejustificat de a plăti pensia alimentară manifestată prin ignorarea totală a obligației de întreținere sau achitarea unor sume derizorii, necorespunzătoare nevoilor reale ale beneficiarului.
2. Solicitarea nejustificată a majorării pensiei alimentare prin formularea unor cereri exagerate, disproporționate cu veniturile și posibilitățile reale ale debitorului.
3. Întârzierea sau blocarea intenționată a plății prin efectuarea unor plăți cu întârziere semnificativă sau folosirea unor metode de plată care complică sau întârzie recepționarea sumelor de către creditor.
4. Simularea unor cheltuieli pentru a reduce pensia alimentară prin prezentarea unor cheltuieli fictive sau exagerate cu scopul de a diminua venitul net declarat și, implicit, suma pensiei alimentare.

Astfel determinăm în calitate de mijloace juridice de prevenire și combatere de abuz de drept din partea părților raportului juridic de întreținere următoarele:

1. *Încheiere unui contract privind plata pensiei de întreținere.* Încheierea unei convenții între părți, cu respectarea dispozițiilor legale, poate stabili cu claritate modalitățile de executare a obligației de întreținere, prevenind eventualele neclarități și comportamente abuzive.
2. *Stabilirea cuantumului pensiei de întreținere prin hotărâre judecătorească.* Procedura judiciară oferă un cadru formal pentru examinarea detaliată a situației financiare a

ambelor părți, determinând un quantum echitabil al pensiei de întreținere, limitând riscul abuzului.

3. *Implicarea autorității de tutelă și curatelă, precum și alte organe abilitate de lege.* În cazul minorilor sau a persoanelor incapabile, autoritatea tutelară are rolul de a veghea asupra respectării drepturilor acestora, inclusiv în ceea ce privește executarea obligației de întreținere.
4. *Modificarea cuantumului pensiei de întreținere potrivit schimbarea semnificativă a circumstanțelor părților.* La cererea debitorului/ creditorului, instanța poate dispune reducerea, majorarea sau suspendarea pensiei de întreținere, în situații justificate, cum ar fi schimbarea semnificativă a circumstanțelor financiare ale părților.
5. *Sanționarea contravențională și penală.* Constatăm că există mijloace juridice de prevenirea abuzului de drept din partea părților raportului juridic de întreținere, dar în opinia noastră mai propunem și alte măsuri mai restrictive de sancționare acestor încălcări. De exemplu, în cazurile de contravenție, fraudă sau alte fapte penale comise în scopul obținerii nejustificate a pensiei de întreținere sau de ascunderea veniturilor, poate fi atrasă răspunderea părților raportului juridic de întreținere. Totodată, instanța poate sancționa abuzul de drept din partea debitorului prin aplicarea unor măsuri coercitive, cum ar fi majorarea pensiei alimentare sau obligarea la plata cheltuielilor de judecată.

Cu părere de rău însă situația părinților care refuză să-și onoreze obligațiile părintești stă anume așa și de obicei tatăl este gata să fie decăzut din drepturile părintești sau chiar o cere conștient și deschis în schimbul renunțării la plata pensiei de întreținere exercitată în folosul copilului minor. Sesizăm cu stupeoare acest fapt ca fiind o lipsă totală de interes a părintelui față de copilul său manifestată cu rea-credință ca fiind abuz de drept îndreptat nemijlocit în vederea eschivării de la plata pensiei de întreținere, cu toate acestea, legislația prevede obligația părinților de a-și întreține copiii și după ce au fost decăzuți din drepturile părintești.

Până în anul 2020, legislația familiei prevedea în art. 77, alin. 1) și alin. 2) CF despre posibilitatea încasării și folosirii pensiei de întreținere pentru copilul minor rămas fără ocrotire părintească de către tutorele (curatorul) acestuia, care începând cu 09.07.2020 a fost abrogat prin Legea nr. 112/2020 privind modificarea unor acte normative¹⁷⁸. Respectiv, până în anul 2020, legislația familiei reglementa precum că dacă copilul aflat într-o instituție educativă, curativă, de asistență socială sau altă instituție similară, va beneficia de un quantum în valoare de de 50 la

---

¹⁷⁸Legea, *pentru modificarea unor acte normative*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 112 din 09.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 205-211, art. 454.

sută din pensia de întreținere încasată de la părinți transferată pe contul instituției respective destinată întreținerii copilului. Iar cealaltă parte, în quantum de 50 la sută să fie transferată într-un cont deschis pe numele copilului la o instituție financiară. Suntem de părerea că acest articol, într-o altă reformulare este necesar a fi reglementat de către legislația familiei în vigoare, cu propunerea ca să fie modificat valoarea quantumului transferat în contul copilului deschis în numele acestuia într-o instituție financiară. Așa deci, plata pensiei de întreținere destinată copilului minor rămas fără ocrotire părintească, va fi virată în quantum de o 100 procente într-un cont deschis pe numele copilului la o instituție financiară.

În ceea ce privește întreținerea părinților art. 80 CF ce reglementează obligația copiilor majori de a-și întreține părinții inapți de muncă care necesită sprijin material, atunci identificăm ca un mijloc de prevenirea a abuzului de drept copiilor care nu au avut grijă de părinți în timpul vieții, însă beneficiază de moștenirea acestora după moarte, îngrădirea dreptului la moștenire. Astfel, potrivit normei prenotate, dacă nu există un contract privind plata pensiei de întreținerea părinților inapți de muncă de către copilul major și ultimul nu-și onorează obligațiunile, atunci problema achitării pensiei de întreținere de către copiii majori se soluționează pe cale judecătorească. Propunem în aceste circumstanțe privirea copilului major de dreptul la moștenire, dacă sunt suficiente probe care demonstrează în timpul vieții lipsa grijei moștenitorilor față de părinți. Considerăm că această măsură vine ca o sancțiune aplicată copiilor majori de rea-credință, care sau eschivat intenționat de la plata pensiei de întreținere a părinților neputincioși și aflați în stare de nevoie, dar de la care așteaptă ulterior avere. Trebuie să existe în aceste circumstanțe o egalitate dintre dreptul la moștenire și obligația de întreținere. Această măsură va asigura pe de o parte părinții inapți de muncă care necesită sprijin material în timpul vieții și va conștientiza copii majori să aibă un comportament adecvat și recunoscător celor care le-au dat viață și i-au oferit îngrijire, educare și sprijin.

Condamnăm și aspru pedepsim părțile raportului juridic de întreținere care acționând cu rea-credință provoacă daune materiale și morale celeilalte părți din considerentele că sunt subiecți a raportului juridic de întreținere persoanele aflate în legături de rudenie sau celor asimilate de familie. Nu vorbim aici de exemplu despre raporturi comerciale, de prestări servicii, vânzare-cumpărare ș.a., dar despre relațiile juridice formate între membrii de familie. În calitate de creditor ai acestui raport juridic sunt persoanele aflate în diferite situații de risc cauzate de vârsta fragedă sau înaintată, de incapacitatea de muncă, de boala gravă ș.a. Prin urmare, nu este acceptabil ca obligației de întreținere, aflându-se într-o situația mai favorizată față de creditor - membru de familie să acționeze în daună ultimului ce necesită întreținere.

Făcând o comparație cu legislația penală, atunci observăm că și infracțiunile săvârșite asupra unui membru de familie sunt aspru pedepsite. Din acest motiv propunem să fie realizată o ajustare echitabilă a normei civile și de executare silită asemeni celei penale, așa încât neplata intenționată a pensiei de întreținere destinată membrilor de familie să comporte un caracter dur și pasibil de răspundere.

Combaterea abuzului de drept în executarea obligației de întreținere necesită o abordare complexă, care să îmbine mijloace preventive cu măsuri de sancționare a eventualelor abuzuri. Implementarea eficientă a acestor instrumente juridice va contribui la asigurarea unui echilibru just între drepturile și obligațiile ambelor părți implicate. Pentru aceasta este necesar să fie depuse toate eforturile în vederea consolidării legislației în vigoare prin introducerea unor prevederi mai aspre care să combată mai eficient abuzul de drept în materia întreținerii. Să fie aplicat un system de intensificarea campaniilor de informare și educare juridică a publicului cu privire la drepturile și obligațiile în materie de întreținere. Și respectiv, asigurarea accesului la asistență juridică calificată pentru familiile aflate în dificultate, în special pentru cei care nu dispun de resurse financiare suficiente.

3.4 Concluzii

Exercitarea cu bună-credință a obligației legale de întreținere comportă un caracter inerent în luarea hotărârilor de către instanța de judecată.

Fiind strâns legată de formarea voinței juridice, buna-credință în raporturile de întreținere, trebuie să fie una din dintre condițiile ce trebuie să apară în cântărirea avantajelor și dezavantajelor pe care le prezintă necesitățile omului în raport cu mijloacele de realizare a acestora. Subiecții raporturilor de întreținere, atât debitorul cât și creditorul, trebuie să dea dovadă de intenție sinceră, credință și certitudinea că acționează prin conduita lor corect și onest atât față de ei, cât și față de alți subiecți ai raportului.

Principiul bunei-credințe în conduita părților raportului juridic vor fi examinat din momentul apariției dreptului și până la stingerea dreptului. Un interes major îl va avea examinarea bunei-credințe în comportamentul părților la etapele incipiente până la demararea procedurii de executare silită prin intermediul executorului judecătoresc care se identifică ca fiind ultima etapă după consumarea tuturor altor mijloace juridice de încasare a pensiei de întreținere.

La examinarea cererii privind plata pensiei de întreținere, instanța judecătorească va cerceta toate circumstanțele de fapt și de drept, va identifica partea mai puțin asigurată astfel încât soluția dată la emiterea hotărârii să fie echitabilă și să satisfacă necesitățile persoanelor aflate în imposibilitate. Dat fiind faptul că relațiile familie constituie unele din cele mai delicate

și complexe raporturi juridice, inerența justei soluționări a cazului aflat în litigiu pe marginea stabilirii plății pensiei de întreținere, comportă un caracter decisiv asupra creșterii, dezvoltării și educării în cazul copiilor minori și a nivelului de trai în cazul altor membri de familie creditor ai obligației de întreținere.

Executarea cu bună-credință a plății pensiei de întreținere este prerogativa ce asigură o evoluție armonioasă a raporturilor intrafamiliale și sociale. Constituie garanția unei dezvoltări sănătoase și a unei vieți decente părților raportului juridic obligațional atât a debitorului cât și a creditorului. Națiunea trebuie să conștientizeze gravitatea cazului și a consecințelor nefaste pentru o exercitare necorespunzătoare a drepturilor și obligațiilor părților raportului juridic de întreținere.

Statul este obligat să asigure o viață și un trai decent cetățenilor săi, atunci când nu poate garanta aceasta prin resursele proprii, va apela la pârghiile legale pentru a reglementa un sistem juridico-legal capabil să răspundă situațiilor de criză și de impas în care se află cetățenii statului. Societatea în care ne aflăm trebuie să conștientizeze importanța acordării susținerii și ajutorului reciproc celor mai puțin privilegiați mai ales când în calitate de creditori se află: mamele singure, copii minori, persoanele în vârstă, persoanele aflate în incapacitatea de a munci, precum și alți subiecți care necesită sprijin material.

1. Promovarea unei jurisprudențe unitare în materia abuzului de drept la exercitarea obligației de întreținere în vederea identificării și sancționării situațiilor abuzive din partea raportului juridic de întreținere;
2. Ambele părți au obligația de a colabora cu bună-credință în vederea stabilirii cuantumului pensiei de întreținere și a respectării obligației de întreținere prin încurajarea dialogului și a colaborării dintre creditor și debitor pentru a stabili o soluție echitabilă;
3. Necesitatea ajustării tuturor reglementărilor naționale standardelor internaționale o dată cu aderarea RM la UE, inclusiv și în materia dreptului familiei la categoria obligația legală de întreținere.
4. Aplicarea sancțiunilor contravenționale și penale părților care acționează cu rea credință în cadrul raportului juridic de întreținere.

Exercitarea cu bună-credință a obligației de întreținere este esențială pentru a asigura un echilibru între drepturile și interesele creditorului și debitorului. Respectarea acestui principiu contribuie la menținerea unor relații familiale armonioase și la promovarea justiției sociale.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Obligația legală de întreținere între membrii familiei, nu este doar un angajament impus juridic față de persoanele aflate în raporturi de rudenie sau asimilate acestora. Obligația legală de întreținere reprezintă în esență datoria morală a fiecăruia dintre noi de a acorda întreținere rudelor care se află în incapacitate de a se întreține de sine stătător.

Suntem în primul rând datori de a asigura existența traiului decent copiilor noștri, părinților în semn de recunoștință și respectiv celorlalte rude cum sunt frații, surorile, nepoții și buneii.

Prezenta teză de doctorat se manifestă ca fiind o lucrare științifică prin care ne-am propus drept scop studierea amplă și-n detaliu a exercitării cu bună-credință a obligației de întreținere între membrii familiei în vederea recunoașterii și diminuării cazurilor de exercitarea dreptului prin aplicarea abuzului de drept. Chiar dacă prin adoptarea Codului familiei și altor acte normative legiuitorul a urmărit asigurarea membrilor de familie în caz de incapacitate de întreținere proprie, totalitatea cazurilor de exercitarea abuzivă a unor drepturi de către debitorii obligației de întreținere, nu pot fi evitate, cauzând astfel daune creditorului întreținerii. Obiectivul cheie al prezentei lucrări se reiterează în necesitatea identificării unui mecanism legal și practic orientat spre apărarea drepturilor și intereselor persoanelor îndreptățite la întreținere.

Ne propunem să scoatem în evidență nevoia conștientizării exercitării obligației de întreținere cu bună-credință și fără abuz de drept atât din partea debitorului cât și a creditorului. Totalitatea raporturilor de familie se manifestă ca fiind legături fundamentate pe sentimente de încredere, susținere, dragoste și afecțiune față de aproapele său. Iar eventualele tendințe îndreptate nemijlocit cu scopul de a cauza daune celeilalte părți a raportului juridic de întreținere, urmează a fi aspru pedepsit, atât ca intenție cât și ca acțiune.

În concluzia celor relatate mai sus în prezenta lucrare de doctorat, observăm că obligația de întreținere între membrii familiei se impune doar în cazul în care cel îndreptățit la întreținere necesită sprijin material, iar cel obligat este capabil să o acorde. Fiind o stare de fapt și de drept, incapacitatea de întreținere nu este doar o necesitate de ordin material, dar și spiritual care indirect îngrădește creditorul obligației la o viață naturală și firească.

În concluzie, menționăm următoarele:

1. Instituția obligației de întreținere ia naștere din cel mai vechi timpuri, fiind astfel cercetată atât de către doctrina de specialitate autohtonă cât și de cea internațională. Obligația de întreținere a fost obiect de cercetare pentru mai mulți teoreticieni autohtoni și străini, însă nici unul dintre ei nu au studiat obligația de întreținere prin prisma exercitării cu bună-credință și a

abuzului de drept. Direcțiile de cercetare au fost îndreptate preponderent în vederea identificării mecanismelor de îmbunătățire a acestui domeniu bazat pe un cadru normativ modern și coerent care răspunde prompt provocărilor sociale puse în fața acestei instituții.

2. Gradul de bunăstare financiară materială a schimbat esențial calitatea vieții cetățenilor și a posibilităților inclusiv a persoanelor în etate. Astfel, îmbogățirea materială în rândul cetățenilor peste 45 de ani este destul de accentuată comparativ populației tinere – până la 35 de ani, drept urmare considerăm oportun aplicarea sistemului de întreținere din legislația românească, potrivit căruia, atunci când ambii părinți se află la continuarea studiilor și nu pot asigura întreținerea copiilor lor, bunei în limita posibilităților sunt chemați la întreținerea nepoților până la finisarea studiilor de către părinți. Dacă ambii părinți se află în continuarea studiilor și deci nu au mijloacele necesare pentru întreținerea copilului lor, acesta se poate îndrepta pentru întreținere atât împotriva bunicilor paterni cât și a celor materni, care, în subsidiar, sunt ținuti deopotrivă să acorde întreținere nepotului lor.

3. Aplicarea sistemului de întreținere în cotă-parte tuturor tipurilor de întreținere dintre membrii familiei. Cota-parte va fi ajustată corelativ veniturilor și nevoilor părților raportului juridic de întreținere. Astfel încât să fie prevăzută o cotă parte din totalitatea veniturilor debitorului destinată întreținerii membrului de familie.

4. Interpelarea organelor abilitate în străinătate privind sursa de venit a creditorului obligației de întreținere, în cazul în care dispune de astfel de mijloace peste hotarele țării al căror quantum și periodicitate nu poate fi determinat în RM. Potrivit art. 109 CF cu privire la plata pensiei de întreținere în cazul în care debitorul întreținerii își stabilește domiciliul în străinătate, persoana interesată poate porni în instanța judecătorească o acțiune privind stabilirea quantumului pensiei de întreținere într-o sumă fixă și achitarea acesteia printr-o plată unică sau privind transmiterea anumitor bunuri în contul pensiei, fără a se ține cont de veniturile și bunurile pe care le are debitorul peste hotarele țării. Această măsură ar omite cazurile de abuz de drept comise de către debitor în detrimentul creditorului cu scopul de a diminua quantumul plății pensiei de întreținere prin ascunderea/ nedeclararea veniturilor și bunurilor pe care le deține peste hotarele țării.

5. În vederea corespunderii și aplicării normei legale, propunem abrogarea art. 90 CF privind *Obligația copiilor de a-și întreține educatorii*, ca fiind inactuală și inaplicabilă în practica judecătorească. Legislația familiei în general și al instituției întreținerii în special, urmează să reglementeze raporturi juridice care își găsesc utilitate și întrebuințare în viața cotidiană, iar acele relații care nu sunt aplicabile, să fie abrogate.

6. Părțile raportului juridic de întreținere urmează a fi responsabilizate corespunzător situației juridico materiale pe care o dețin, astfel încât atât debitorul cât și creditorul trebuie să prezinte informații reale ale veniturilor și bunurilor pe care le dețin în patrimoniu. Respectiv aceștia vor actualiza periodic datele privind situația lor socială materială să fie în concordanță cu quantumul pensiei de întreținere stabilit de către instanța judecătorească anterior survenirii modificărilor. În acest sens, propunem modificarea Codului familiei a următorului articol:

Articolul 110. Modificarea quantumului pensiei de întreținere stabilite de instanța judecătorească sau scutirea de plata acesteia

(1) Partea al cărei stare materială sau familială s-a schimbat, cu luarea în considerare și altor circumstanțe importante, este obligată în termen de 30 de zile de la data survenirii acestora să se adreseze în instanța judecătorească în vederea modificării quantumului pensiei de întreținere sau scutirea de plata acesteia după caz.

Și respectiv completarea Codului de executare:

Articolul. Nerespectarea regulilor privind schimbarea stării materiale și familiare a părților raportului juridic de întreținere

Pentru nedeclararea informațiilor privind schimbarea stării materiale și familiare a părții raportului juridic de întreținere în termen de 30 de zile de la data survenirii acestora, se sancționează cu amendă de la 15 la 25 unități convenționale.

7. Extinderea termenului pentru restricția la părăsirea hotarelor Republicii Moldova de la 6 luni la 36 de luni cu modificarea actualului art. 64 alin. (1) din CE. Considerăm a fi termenul optim de aplicarea sancțiunii făcând o legătură cu termenul general reglementat în legislația civilă. Dat fiind faptul că termenul de 3 ani este un termen de prescripție extinctivă frecvent întâlnit în legislația civilă. Prescripția extinctivă are ca efect stingerea dreptului la acțiune, ceea ce înseamnă că titularul dreptului nu mai poate solicita în instanță realizarea obligației respective, dar oferă oportunitatea să-și realizeze dreptul în această perioadă de timp. În acest sens, propunem modificarea Codului-de executare a următorului articol:

Articolul 64, alin. (1). Interdicția de a părăsi țara în cel mult 6 luni se aplică de către judecător, la demersul executorului judecătoresc, doar atunci când prezența debitorului este necesară pentru executarea eficientă a documentului executoriu și doar după luarea măsurilor de asigurare a executării documentului executoriu, cu obligarea executorului judecătoresc de a efectua periodic un control privind necesitatea menținerii acestei interdicții. Încheierea instanței de judecată se

execută imediat, însă poate fi atacată cu recurs. Demersul executorului judecătoresc privind interdicția de a părăsi țara se examinează pe baza materialelor anexate la demers, fără participarea părților. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.

Având următorul cuprins:

Articolul. La demersul executorului judecătoresc, judecătorul va putea aplica interdicția de a părăsi țara pentru cel mult 36 de luni atunci când prezența debitorului este necesară pentru executarea eficientă a documentului executoriu. Încheierea instanței de judecată se execută imediat, însă poate fi atacată cu recurs. Demersul executorului judecătoresc privind interdicția de a părăsi țara se examinează pe baza materialelor anexate la demers, fără participarea părților. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.

8. Acordarea mai multor garanții și compensații legale sub formă de concedii suplimentare, cu menținerea integrală sau parțială a salariului mediu salariaților care își fac studiile în cadrul programelor de doctorat și postdoctorat fără scoatere din activitate prin modificarea pct. 11¹ din Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Regulamentului cu privire la acordarea unor garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile, nr. 435 din 23.04.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 24-25, art. 162. Așa deci propunem modificarea următorului punct:

Punctul 11¹. Salariaților care își fac studiile în cadrul programelor de doctorat și postdoctorat în instituțiile de învățământ superior sau în organizațiile din domeniile cercetării și inovării, acreditate sau autorizate provizoriu în condițiile legii, li se pot acorda garanții și compensații în modul prevăzut de contractul colectiv sau individual de muncă.

Și respectiv modificarea punctului nominalizat mai sus:

Punctul 11¹. Salariaților care își fac studiile în cadrul programelor de doctorat și postdoctorat în instituțiile de învățământ superior sau în organizațiile din domeniile cercetării și inovării, acreditate sau autorizate provizoriu în condițiile legii, fără scoatere din activitate, li se stabilește durata redusă a timpului de muncă, li se acordă concedii suplimentare, cu menținerea integrală sau parțială a salariului mediu, și alte înlesniri, în modul stabilit de prezentul Regulament.

9. Propunem modificarea legislației familiei în partea ce ține de obligația părinților de a-și întreține copiii aflați în continuarea studiilor până la vârsta de 23 de ani și nu – 18 ani cum este actual acum în conținutul art. 74, alin. 1) CF. Cadrul normativ național conține lacune în privința situațiilor de întreținere a copiilor majori apti de muncă, însă care nu și-au câștigat autonomie financiară și se află în proces de formare profesională. În realitate așa și se întâmplă, părinții acordă întreținere copiilor majori aflați la continuarea studiilor pe de-o parte, dar necesitatea legiferării acestei bune practici este inerentă pe de altă parte.

10. Considerăm oportun să fie operate modificări referitoare la obligația fostului soț de a acorda întreținere fostului soț care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități severe nu doar din copilărie, dar și după împlinirea majoratului. În caz contrar admitem un act de discriminare față de soțul ocupat nemijlocit cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități severe stabilite după împlinirea majoratului în cazul în care îngrijește de acest copil și necesită sprijin material.

Astfel, art. 83, lit. c) cu actualul conținut:

Articolul. 83, lit. c) Dreptul fostului soț la întreținere după divorț.

Dreptul de a pretinde întreținere de la fostul soț pe cale judecătorească îl are:

c) fostul soț, care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități până la vârsta de 18 ani sau a copilului comun cu dizabilități severe din copilărie.

Va avea următorul conținut:

Articolul. 83, lit. c) Dreptul fostului soț la întreținere după divorț.

Dreptul de a pretinde întreținere de la fostul soț pe cale judecătorească îl are:

c) fostul soț, care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilități până la vârsta de 18 ani sau a copilului comun cu dizabilități severe.

11. Restabilirea art. 77 din Codul familiei, abrogat prin Legea nr.112 din 09.07.2020 privind încasarea și folosirea pensiei de întreținere pentru copilul minor rămas fără ocrotire părintească. Suntem de părerea că acest articol, într-o altă reformulare trebuie să fie reglementat de către legislația familiei în vigoare, cu propunerea ca să fie modificat cuantumul transferat în contul copilului deschis în numele acestuia într-o instituție financiară. Așa deci, la cererea autorității tutelare în grija căruia se află copilul, plata pensiei de întreținere destinată copilului minor rămas fără ocrotire părintească, să fie virată în cuantum de o 100 procente într-un cont deschis la o instituție financiară, pe numele copilului.

BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI CU AUTORI (un autor):

1. ANIȚEI, Nadia, *Dreptul familiei conform Noului Cod Civil*. București, Edit. Hamangiu, 2012. ISBN/ISSN: 978-606-522-679-1.
2. ANIȚEI, Nadia, *Mentalitatea educației, secțiunea Drept*, Iași, Edit. Lumen, 2011. ISBN-10 : 973166257X
3. AVRAM, M., *Drept civil: familia*, București, Edit. Hamangiu, 2013. ISBN/ISSN: 978-606-678-572-3.
4. AVRAM, M., *Drept civil: familia, ediția a 2-a, revizuită și adăugită*, București, Edit. Hamangiu, 2016. ISBN/ISSN: 978-606-27-0609-8.
5. AVRAM, M., *Drept civil: familia, ediția a 3-a, revizuită și adăugită*, București, Edit. Hamangiu, 2022. ISBN/ISSN: 978-606-27-1990-6.
6. BACACI, Alexandru, *Raporturile familiale în dreptul familiei*. București, Edit. Hamangiu, 2007. ISBN/ISSN: 978-973-1836-25-6.
7. BARBUR, Diana, Flavia, *Autoritatea părintească*. București, Edit. Hamangiu, 2016.
8. ISBN/ISSN: 978-606-27-0570-1.
9. BARBUR, Diana, Flavia, *Divorțul și partajul bunurilor comune. Practică judiciară*. București, Edit. Hamangiu, 2017. ISBN/ISSN: 978-606-27-0862-7.
10. BEJENARU, Eugen E., *Abuzul de drept în dreptul privat al Republicii Moldova, studiu monografic/colecție de articole*, Chișinău, Edit. Grafema Libris, 2013.
11. BELEIU, Gheorghe, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. București, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., 1994. ISBN: 978-973-8929-97-5.
12. BERINDEI, Gabriela Mihaela, *Izvorul contractual sau legal al obligației de întreținere*. București, Edit. Hamangiu, 2019. ISBN/ISSN: 978-606-27-1323-2.
13. BODOAȘCĂ, Teodor, *Dreptul familiei, ediția a 5-a*. București, Edit. Hamangiu, 2021. ISBN/ISSN: 978-606-39-0904-7.
14. BODOAȘCĂ, Teodor, *Studii de dreptul familiei*. București, Edit. Universul Juridic, 2018. ISBN: 978-606-39-0318-2.
15. BOSTAN, Ina, *Dreptul familiei*. Chișinău, Edit. "Tehnica UTM", 2020. ISBN 978-9975-45-638-8.
16. BRATU, Dumitru, Daniel, *Familia în dreptul intern și internațional. Acte notariale-modele și explicații. Acțiuni în justiție - modele și explicații. 500 de teste grilă*. București, Edit. Hamangiu, 2018. ISBN/ISSN: 978-606-27-0953-2.

17. CEBOTARI, Valentina, *Dreptul Familiei, Ediția a II-a Revăzută și completată*, Chișinău, Tipografia Reclama, 2008. ISBN: 9975-62-112-0.
18. CEBOTARI, Valentina, *Dreptul Familiei, Ediția a III-a Revăzută și completată*, Chișinău, Tipografia Reclama, 2014.
19. CEBOTARI, Valentina, *Dreptul Familiei*. Chișinău, 2004.
20. CHIRICĂ, Dan, *Tratat de drept civil. Contracte speciale. Vol. I. Vânzarea și schimbul. Ediția a 3-a, revizuită*, București, Edit. Hamangiu, 2023. ISBN/ISSN: 978-606-27-2377-4.
21. COCOȘ, Ș., *Dreptul Familiei*, vol. II, București: Edit. Lumina Lex, 2001.
22. CORHAN, A., *Dreptul Familiei, Teorie și practică*, București, Edit. Lumina Lex, 2001.
23. COTEA, Felician, Sergiu, *Buna-credință. Implicații privind dreptul de proprietate*. București, Editura Hamangiu, 2007. ISBN/ISSN: 978-973-1720-90-6.
24. DOBRIN FATOL, Dana, *Drepturile și obligațiile părinților în cazul separării*. București, Editura Hamangiu, 2022. ISBN/ISSN: 978-606-27-2030-8.
25. DRAGHICI, Andreea, *Obligația legală de întreținere*. București, Editura Hamangiu, 2017. ISBN/ISSN: 978-606-673-400-4.
26. FILIPESCU, I.P, *Tratat de dreptul familiei*, București: Edit. All Beck, 1996.
27. FLORIAN, Emeșe, *Dreptul familiei*, Cluj-Napoca: Edit. Limes, 2003.
28. FLORIAN, Emeșe, *Dreptul familiei. Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația, Ediția a 5-a*. București, Editura C.H.Beck, 2016.
29. GAVRILA, Petrina, Simona, *Instituții de dreptul familiei în reglementarea Noului Cod Civil*. București, Edit. Hamangiu, 2012. ISBN/ISSN: 978-606-522-849-8.
30. GHEBERTA, Ioana, Nicoleta, *Nulitatea căsătoriei în dreptul român și comparat*, București, Edit. Universul Juridic, 2017. ISBN: 978-606-39-0007-5.
31. HAGEANU, Cristina, Codruța, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, Edit. Hamangiu, București, 2012. ISBN/ISSN: 978-606-27-0969-3.
32. IGNATESCU, Camelia, *Dreptul familiei. Legislație adnotată și legi speciale*. Iași, Editura Lumen, 2013. ISBN: 978-973-166-372-2.
33. IRINESCU, Lucia, *Curs de dreptul familiei*. București, Edit. Hamangiu, 2015. ISBN/ISSN: 978-606-27-0189-5.
34. JUGASTRU, Călin, *Drept civil. Obligațiile*. București, Edit. Hamangiu, 2023. ISBN/ISSN: 978-606-27-2242-5.
35. LUPU, Paula, Alina, *Daunele morale și prestația compensatorie la divorț. Jurisprudență relevantă și comentată*, București, Edit. Universul Juridic, 2019. ISBN: 978-606-39-0529-2.

36. MOLOMAN, Bogdan Dumitru, *Căsătoria civilă și religioasă în dreptul român*, București, Edit. Universul juridic, 2009. ISBN: 978-973-127-197-2.
37. MOTICA, Adina, Renate, *Dreptul civil al familiei*. București, Edit. Universul Juridic, 2017. ISBN: 978-606-39-0901-6.
38. MOTICA, Adina, Renate, *Dreptul civil al familiei. Raporturile nepatrimoniale. Curs rezumat, speță și practica judiciară*. București, Edit. Universul Juridic, 2015. ISBN/ISSN: 978-606-673-642-8.
39. NAGY, Oana, Voica, *Analiza teoretică și practică a reglementărilor interne ale României în materia divorțului*. București, Edit. Universul Juridic, 2021. ISBN: 978-606-39-0741-8.
40. NICOLAE, Ioana, *Dreptul familiei în context național și în raporturile de drept internațional privat*. București, Edit. Hamangiu, 2014. ISBN/ISSN: 978-606-27-0060-7.
41. OPRESCU, Mihaela, Adriana, *Ocotirea părintească*. București, Edit. Hamangiu, 2010. ISBN/ISSN: 978-606-522-269-4.
42. PENA, Adriana, *Buna-credință în jurisprudența română și europeană*. București, Editura Hamangiu & Litteris e-Publishing, 2019. ISBN/ISSN: 978-606-27-1426-0.
43. PÎNZARI, V., *Dreptul familiei*. București: Edit. Universul Juridic, 2015. ISBN: 978-606-673-603-9.
44. PIVNICERU, Mona, Maria, *Contractul de întreținere. Practica judiciară*. București, Edit. Hamangiu, 2006. ISBN/ISSN: 978-973-8957-49-7.
45. RIZOIU, Radu, *Curs de teoria actului juridic civil*, București, Edit. Hamangiu, 2021. ISBN/ISSN: 978-606-27-1858-9.
46. ROMIȚAN, Ciprian, Raul, *Dreptul familiei. Manual de seminar*. București, Edit. Universul Juridic, 2020. ISBN/ISSN: 978-606-39-0707-4.
47. ROMOSAN, Ioan, Dorel, *Dreptul familiei. Ediția a II-a, revăzută și adăugată*. București, Edit. Hamangiu, 2014. ISBN/ISSN: 978-606-673-409-7.
48. RUSU, Ioan, Marcel, *Procedura divorțului în dreptul românesc*, București, Edit. Rosetti, 2003.
49. TRIF, M., *Desfacerea căsătoriei prin divorț și partajul bunurilor comune ale soților*, București, Edit. Hamangiu, 2007. ISBN/ISSN: 978-973-1720-01-2.
50. TURLEA, N., *Dreptul familial ardelenesc*, Oradea, Tipograful Kosmos, Oradea-Mare, 1925.

51. VASILESCU, Paul, *Drept civil. Obligațiile. Ediția a 3-a*, București, Edit. Hamangiu, 2024. ISBN/ISSN: 978-606-27-2454-2.
52. VOICULESCU CETEAN, Laura, *Dreptul familiei și actele de stare civilă. Note de curs și manual de seminar. Ediția a II-a revăzută și adăugită*. Iași, Edit. Lumen, 2019. ISBN 978-973-166-534-4.
53. ZAMSA, Cristina, Elisabeta, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București, Edit. Hamangiu, 2023. ISBN/ISSN: 978-606-27-2224-1.

doi autori:

54. AIOANEI, Genovia, POENARU, Emil, *Căsătoria și divorțul*. București, Edit. Hamangiu, 2008. ISBN/ISSN: 978-973-1836-65-2.
55. BANCIU, Maria, BANCIU, Adrian, Alexandru, *Dreptul familiei conform Noului Cod Civil*. București, Edit. Hamangiu, 2012. ISBN/ISSN: 978-606-522-756-9.
56. EMEȘE, Florin, PÎNZARI, Veaceslav, *Căsătoria în legislația României și a Republicii Moldova*. Cluj-Napoca, Editura Sfera juridică, 2006. ISBN: 978-973-86766-9-5.
57. FLOREA, Bujorel, FLOREA, Teodor, Vlad, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*. București, Edit. Hamangiu, 2019. ISBN/ISSN: 978-606-27-1260-0.
58. GHIȚĂ, Oana, ALBASTROIU, Roxana, Gabriela, *Dreptul familiei. Regimuri Matrimoniale*. București, Edit. Hamangiu, 2013. ISBN/ISSN: 978-606-678-615-7.
59. LUPAȘCU, Dan, CRACIUNESCU, Cristiana Mihaela, *Dreptul Familiei*. București, Edit. Universul Juridic, 2020. ISBN: 978-606-39-0736-4.
60. LUPAȘCU, Dan, CRĂCIUNESCU, Cristiana Mihaela, *Dreptul Familiei - Ediția a 3-a*. București, Edit. Universul Juridic, 2018. ISBN: 978-606-39-0155-3.
61. MĂRGINEANU, L., MĂRGINEANU, G., *Dreptul Familiei*. Chișinău, Edit. "Elena-VI, 2002.
62. MOȚIU, Florin, *Contractele speciale. Curs universitare*. București, Edit. Universul Juridic, 2017.
63. NEGRU, A., NEGRU, B., *Teoria generală a dreptului și statului*. Chișinău, Edt. Bons Offices, 2006. ISBN 978-9975-142-13-7.
64. SINCHEVICI, I., TALMACI, R., *Asigurarea cu pensie de întreținere a copiilor cu părinți divorțați*, Tipogr Foxtrot, 2017.
65. ȘERBAN, Diaconescu, VASILESCU, Paul, *Introducere în dreptul civil. Volumul I*, București, Edit. Hamangiu, 2022. ISBN/ISSN: 978-606-27-1641-7.

trei și mai mulți autori:

66. BACACI, A., DUMITRACHE, V. C., HAGEANU, C. C., *Dreptul familiei*. București, ed. 7, Edit. C.H. Beck, 2012. ISBN/ISSN: 978-606-18-0000-1.
67. BAIEȘ, Sergiu, CEBOTARI, Valentina, CREȚU, Ion, MÎȚU, Gheorghe, BRUMĂ, Sorina, *Drept civil. teoria generală a obligațiilor*. Chișinău, Edit. "Tipografia Centrală", 2015.
68. BODOAȘCĂ, T., DRAGHICI, A., MAFTEI, I., PUIE, I., *Dreptul familiei conform noului cod civil. Ediția a 2-a*. București, Edit. Universul Juridic, 2013. ISBN 978-606-673-187-4.
69. CHIBAC, G., BĂIEȘU, A., ROTARI, A., EFRIM, O., *Drept civil. Contracte speciale. Ediția a II-a*. Chișinău, Edit. Cartier Juridic, 2005. ISBN 978-9975-79-620-0.
70. EȘANU, Nicolae, BURUIANĂ, Mihail, EFRIM, Oleg, ANTOHI, Leonid, *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova*, Chișinău, Edit. Arc, 2005. ISBN 997561406X, 9789975614061.
71. FILINCOVA, S., CEBOTARI, V., Litigii familiale în Manualul judecătorului pentru cauze civile Ediția II, coordonatori: POALELUNGI, Mihai, FILINCOVA, Svetlana, SÎRCU, Iulia, Chișinău, Edit. Tipografia Centrală, 2013.
72. FILIPESCU, Ion, P., FILIPESCU, ANDREI, I., *TRATAT DE DREPTUL FAMILIEI, EDIȚIA A VI-A*, București, Edit. ALL BECK, 2001.
73. POP, Liviu, POPA, Ionuț-Florian, VIDU, Stelian-Ioan, *Drept civil. Obligațiile*. București, Edit. Universul Juridic, 2020. ISBN978-606-39-0663-3.
74. NEGRU, Boris, OSMOCHESCU, Nicolae, SMOCHINĂ, Andrei, GURIN, Corneliu, ZAPOROJAN, Veaceslav, *Comentariul la Constituția Republicii Moldova*, Chișinău, Editura ARC, 2012. ISBN 978-9975-61-700-0.
75. PUICA, Viorica, TABUNCIC, Tatiana. Executarea obligațiilor contractuale în Manualul judecătorului pentru cauze civile Ediția II, coordonatori: POALELUNGI, Mihai, FILINCOVA, Svetlana, SÎRCU, Iulia, Chișinău, Ed. Tipografia Centrală, 2013.

ACTE NORMATIVE:

76. Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86, art. 661.
77. Codul Contravențional al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 78-84, art. 100.

78. Codul de executare a Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 443 din 24.12.2024. În: *Monitorul oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 214-220, art. 704.
79. Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 285-2894, art. 436.
80. Codul Familiei al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1316 din 26.10.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 47-48, art. 210.
81. Codul Fiscal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1163 din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 62, art. 552.
82. Constituția Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 78, art. 140.
83. Convenție internațională, Nr. 1989, din 20.11.1989 cu privire la Drepturile Copilului, Publicat: 30.12.1998 în Tratatate Internaționale Nr. 1, art Nr.: 52, Data intrării în vigoare 25.02.1993, Adoptată de Adoptarea generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. În: Tratatate Internaționale, nr. 1, din 30.12.1998.
84. Hotărârea Curții Constituționale a RM pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 60, al. (3) și al. (31) din Codul de Executare al RM nr. 443-XV din 24.12.2004.
85. Hotărârea Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova *cu privire la practica judiciară de examinare a cauzelor civile ce țin de decăderea din drepturile părintești*, nr. 6 din 17.11.2014. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2015.
86. Hotărârea Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova de modificare și completare a Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 4 din 07 iulie 2008 „*Cu privire la practica judiciară cu privire la constatarea faptelor care au valoare juridică și declararea persoanei dispărută fără urmă sau decedată*”.
87. Hotărârea de Guvern cu privire la îndemnizațiilor adresate familiilor cu copii, nr. 1478 din 15.11.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 154-157 art. 1612.
88. Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Cu privire la determinarea dizabilității*, nr. 357 din 18.04.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 126-132, art. 399.
89. Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Instrucțiunii privind modul de eliberare a certificatului de concediu medical*, nr. 469 din 24.05.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 77-79, art. 529.

90. Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la acordarea unor garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile*, nr. 435 din 23.04.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 24-25, art. 162.
91. Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă*, nr. 108 din 03.02.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr. 24-25, art. 162.
92. Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor*, nr. 165 din 21.03.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 85-91, art. 235.
93. Hotărârea de Guvern privind *stabilirea cuantumului salariului minim pe țară pentru anul 2024*, nr. 985 din 06.12.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 465-467, art. 1151.
94. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „*Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ce vizează regimul juridic al adopției*”, nr. 5 din 24.12.2012.
95. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova *Privind practica judiciară de soluționare de către instanțele judecătorești a cauzelor referitoare la încasarea pensiei de întreținere pentru copii și alți membri ai familiei* nr. 4 din 15.04.2013 Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2013, nr.7-8, pag.23, completată și modificată prin hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr. 23, din 16.10.2017,
96. Hotărârea *privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la această*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova, nr: 1298 din 24.07.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 54-55, art. 502.*
97. Hotărârea *privind ratificarea excepția de neconstituționalitate a articolelor 15 alin. (2), lit. f) și 38 alin. (4), lit. f) din Codul de Executare a Republicii Moldova* , emisă de Curtea Constituțională a Republicii Moldova, nr. 39 din 14.12.2017.
98. Hotărârea de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc*, nr. 1025 din 07.09.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 306-313, art. 1118.
99. *Lege, cu privire la sistemul public de pensii*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 246 din 15.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 30-37, art. 89.

100. Lege, *Privind actele de stare civilă*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 100 din 26.04.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 97-99, art. 765.
101. Legea, *cu privire la determinarea dizabilității*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 357 din 18.04.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 126-132, art. 399, în vigoare din 20.04.2018.
102. Legea, *cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 269 din 09.11.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 6, art. 54, în vigoare din 26.01.1995.
103. Legea, *cu privire la notariat*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 156 din 14.10.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 154-157, art. 1209.
104. Legea, *pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 88 din 20.04.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 75-78, art. 322, în vigoare din 23.08.2006.
105. Legea, *pentru modificarea unor acte normative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 112 din 09.07.2020*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 205-211, art. 454.
106. Legea, *Privind drepturile copilului*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 370 din 30.11.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 488-491, art. 864.
107. Legea, *privind modernizarea Codului Civil și modificarea unor acte legislative*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 133 din 15.11.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 467-479, art. 784.
108. Legea, *privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 1432 din 28.12.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr. 21-24, art. 79.
109. Legea, *privind prestațiile sociale pentru copii*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 315 din 23.12.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 19-23, art. 56.
110. Legea, *privind procedura notarială*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 246 din 15.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1198, nr. 111-113, art. 683.
111. Legea, *privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 140 din 14.06.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 167-172, art. 534, în vigoare din 01.01.2014.
112. Legea, *Privind regimul juridic al adopției*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 99 din 28.05.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 13, art. 127.

113. Legea, *salarizării*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr.847 din 14.02.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 50-52, art. 336.
114. Legea, *Taxei de stat*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova: nr. 213 din 31.07.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 306-309, art. 549, în vigoare din 01.01.2024.
115. Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Anul: 2023, nr. Ediție specială, pag. 4-5. ISSN 2587-3903.
116. Tratatul dintre Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Baku, 26 octombrie 2004. Ratificat prin: Legea RM nr.33-XVI din 14.04.2005. În vigoare pentru RM: din 12 februarie 2005.
117. Tratatul dintre Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală, semnat la Chișinău, Ratificat prin: Hotărârea Parlamentului RM nr.1018-XIII din 03.12.96. În vigoare pentru RM: din 23 martie 1998.

ARTICOLE ÎN PUBLICAȚII:

118. ARAPU, Elena, Abuzul de drept– o exercitare a dreptului contrar buneii-credințe. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*. Anul: 2022, nr. 3(153), pag. 126-134. ISSN 1814-3199 /ISSNe 2345-1017.
119. ARAPU, Elena, Buna-credință și lipsa de bună-credință. În: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 10-11, 2021, pag. 283-285. ISBN 978-9975-152-48-8.
120. ARAPU, ELENA, Evoluția conceptului de bună-credință în legislația civilă. În: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 7-8, 2019, pag. 297-301. ISBN 978-9975-149-46-4.
121. ARAPU, Elena, Noțiunea de bună-credință în Codul Civil modernizat. În: *Conferința Realități și perspective ale învățământului juridic național*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, octombrie 1-2, 2019, pag. 470-474. ISBN 78-9975-149-79-2.
122. BĂIEȘU, Sergiu, Buna-credință - principiu fundamental al dreptului civil. În: *Conferința Realități și perspective ale învățământului juridic național*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, octombrie 1-2, 2019, pag. 325-329. ISBN 978-9975-142-50-2.
123. BALTAG, D. TRAGONE, G., *Abuzul de drept în dreptul civil*. În: *Revista Studii Juridice Universitare*. Anul: 2014, pag. 45-58. ISSN 1857-4122.

124. BALTAG, D. TRAGONE, G., *Unele considerații referitor la noțiunea, semnele distinctive și conținutul abuzului de drept*. În: Revista Studii Juridice Universitare. Anul: 2013, nr. 3-4, pag. 3-4. ISSN 1857-4122.
125. BĂNĂRESCU, Anatolie, *Noțiunea, importanța și natura juridică a executării silite*. În: *Studia Universitatis (Seria științe sociale)*. Anul: 2015, nr. 3 (83), pag. 88-91. ISSN 2345-1017
126. BELEI, Elena, *Exigențele față de hotărârea judecătorească*. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2008, nr. 1-2(5), pag. 91-95. ISSN 2587-4365 /ISSN 2587-4373.
127. BELEI, Elena, PITIC, Mariana, *Puterea de lucru judecat a tranzacției*. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2014, nr. 4 (31), pag. 16. ISSN 1857-2405.
128. BELEI, Elena, *Puterea de lucru judecat a tranzacției*. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2013, nr. 3 (26), pag. 16-20. ISSN 1857-2405.
129. BLANOVSCI, Andrei, *Salariul: abordări conceptuale, tipuri de salarii, modalități de salarizare*. În: *Administrare publică*. Anul: 2013, nr. 1 (77), pag. 53-61. ISSN 1813-8489.
130. BOCA, Sergiu, *Conceptul căsătoriei putative în legislația și doctrina juridică*. În: *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*. Anul: 2015, nr. 4 (38), pag. 98-107. ISSN 1857-1999 /ISSNe 2345-1963.
131. BUDA, D., *Implicarea autorităților publice locale în exercitarea obligației de întreținere*. În: *Revista Transilvană de Științe Administrative*. Anul 2014, nr. 1(34), pag. 34. ISSN: 2247-8329.
132. CALLO, TATIANA, *Problema științifică și soluționarea ei*. În: *Revista Intellectus*. Anul. 2013, nr. 2, pag. 58-64. ISSN 1810-7087.
133. CEBOTARI, Adriana, *Comportamentul imoral al părinților - temei de decădere din drepturile părintești*. În: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, septembrie 28-29, 2016, pag. 186-189. ISBN 978-9975-71-816-5.
134. CEBOTARI, Valentina, *Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere*. În *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul 2014, nr. 2, pag. 24 - 29. ISSN 1857-2405.
135. CEBOTARI, Valentina, *Noțiunea, caracterele juridice și categoriile obligației legale de întreținere (continuare)*. În *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul 2014, nr. 3 (30), pag. 16-21. ISSN 1857-2405.
136. CEBOTARI, Valentina, *Particularitățile contractului privind plata pensiei de întreținere*. În: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 10-11,2014, pag. 91-93. IBN: 2024-05-29.

137. CEBOTARI, VALENTINA, Prevederi legale privind obligația de întreținere. În: *Revista Națională de Drept*. Anul 2003, nr. 2, pag. 16-18.
138. CHISTRUGA SINCHEVICI, Inga, Practici de achitare a pensiei de întreținere a copiilor de către părinții debitori în situația de divorț. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. Anul: 2017, nr. 1 (173), pag. 115-123. ISSN 1957-2294.
139. CHISTRUGA SINCHEVICI, Inga, Practici de achitare a pensiei de întreținere a copiilor de către părinții debitori în situația de divorț. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. Anul: 2017, nr. 1 (173), pag. 115-123. ISSN 1957-2294.
140. CIUDIN, Oxana, Aspecte comparative privind contractul matrimonial și contractul privind plata pensiei de întreținere. În: *Conferința științifică Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. Cahul: Moldova, iunie 7, 2017, pag. 35-39. ISBN 978-9975-88-007-7.
141. COZMA, Daniela, Buna-credință în activitatea judecătorului. În: *Revista științifică internațională "Supremația dreptului"*. Anul: 2016, nr. 3, pag. 90-94. ISSN 2345-1971.
142. FALĂ, Nicolae, BUZU, Irina, De la fides la îndatorirea de bună-credință în materia dreptului societar. În: *Studii Juridice Universitare*. Anul: 2017, nr. 3- 4 (39-40), pag. 168-180. ISSN 1857-4122.
143. FOCSA, T., *Determinarea particularităților principiului interesului superior al copilului în contextul asigurării drepturilor lui*. În: *Legea și viața*. Anul 2016, pag. 24-27. ISSN 2587-4365 /ISSN 2587-4373.
144. GAVRILESCU, Alin Gheorghe, Aspecte teoretice și de practică judiciară privind obligația întreținere dintre părinți și copii în reglementarea Codului Familiei și a Noului Cod Civil. În: *Analele Universității Constantin Brâncuși din Târgu Jiu, seria științe juridice*. Anul: 2010, nr. 3, pag. 109.
145. HLOPEȚCHI, I., Implicații teoretice și pragmatice privitoare la incriminarea faptelor de neexecutare a hotărârii instanței de judecată. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*. Anul: 2017, nr. 3 (103), pag. 148-152. ISSN 1814-3199.
146. MEREUȚĂ, Doina, Conceptul căsătoriei putative în legislația și doctrina juridică a Republicii Moldova. În: *Conferința Științifică a Studenților*. Chișinău: Universitatea Agrară de Stat din Moldova, mai 25, 2019, pag. 59-59. IBN: 2024-04-23.
147. MIHALACHE, Iurie, CHELARU, Oleg, *Analiza juridică a contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață*. În: *Revista Națională de Drept*. Anul: 2007, nr. 5, pag. 38-43. ISSN 1811-0770.

148. MUȘET, Marcel, Condiții esențiale la deschiderea procedurii de executare silită. În: *Metodologii contemporane de cercetare și evaluare, Dept.* Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, aprilie 21-22, 2021, pag. 261-268. ISBN 978-9975-159-16-6.
149. NICOLAE, Ioana, *Considerații introductive privind obligația de întreținere.* În: Revista Universul Juridic. Anul 2019, nr. 2, pag. 28-33.
150. NISTOR, Mariana, Note de curs la disciplina dreptului familiei. Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată Catedra Științe Juridice și Securitate Criminologică. Anul: 2013.
151. PISARENCO, Olga, Drepturile și obligațiile patrimoniale contractuale ale soților. În: *Revista Națională de Drept.* Anul: 2013, nr. 1 (148), pag. 29-36. ISSN 1811-0770.
152. PRUTEAN, Taisia, Obligația părinților de a-și întreține copiii minori. În: *Revista Națională de Drept.* Anul. 2016, nr. 12, pag. 50-57. ISSN 1811-0770.
153. SÎMBOTEANU, Svetlana, Contractul privind plata pensiei de întreținere: conținut și aspecte notariale. În: *Conferința Integrare prin cercetare și inovare.* Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, septembrie 28-29, 2016, pag. 63-65. IBN: 2024-06-11.
154. STRELICIUC, V. Caracteres contractului privind plata pensiei de întreținere comparativ contractului de rentă. În: *Revista științifico-practică "Supremația Dreptului"*, 2023, nr. 1, pp. 126-133. ISSN 2345-1971.
155. STRELICIUC, V., Buna-credință și abuzul de drept în cazul executării silite a obligației de întreținere. În: *Conferința internațională științifico-practică "International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects". (Marea Britanie, octombrie 19-20, 2023).* Marea Britanie: pp. 177-184. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.10.2023.014>, ISSN: 2709-4685.
156. STRELICIUC, V., CEBOTARI, V., Analiza comparativă a modalităților de executare a obligației de întreținere. În: *Revista Națională de Drept*, 2023, nr. 2. ISSN 1811-0770.
157. STRELICIUC, V., CEBOTARI, V., L'entretien des enfants mineurs par les parents divorcé. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe Sociale”.* ISSN 1814-3199.
158. STRELICIUC, V., Condițiile legale care dau naștere obligației de întreținere dintre membrii familiei în cazul debitorului. În: *Revista științifico-practică "Supremația Dreptului"*, 2023, nr. 2. ISSN 2345-197.
159. STRELICIUC, V., Condițiile legale privind nașterea obligației de întreținere între membrii familiei. În: *Conferința internațională științifico-practică " Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization". (Suedia, Umeå, septembrie 19-20, 2023).* Umeå: pp. 234-240. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.09.2023>, ISBN 978-0-458-20903-3.

160. STRELCIUC, V., Evoluția istorico-juridică a dezvoltării întreținerii între soți și foștii soți. În: *Materialele conferinței științifice cu participare internațională "Realități și perspective ale învățământului juridic național"*, (Chișinău, 1-2 octombrie 2019). Chișinău: CEP USM, pp. 565-570. ISBN 978-9975-149-80-8.
161. STRELCIUC, V., Exercițarea cu bună-credință a obligației de întreținere. În: *Materialele conferinței științifice cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare"*, (Chișinău, 7-8 noiembrie 2019). Chișinău: CEP USM, pp. 291-293. ISBN 978-9975-149-46-4.
162. STRELCIUC, V., L'influence de la bonne foi sur la réalisation du droit de recevoir une pension alimentaire d'un conjoint ou d'un ancien conjoint. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe Sociale”*. ISSN 1814-3199 Categoria B.
163. STRELCIUC, V., L'obligation d'entretien dans les relations familiales l'exercice avec bonne foi ou l'abus de droit. În: *Materialele Conferinței științifică națională "Metodologii contemporane de cercetare și evaluare, Drept"*, (Chișinău, 22-23 aprilie 2021). Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 327-329. ISBN 978-9975-159-17-3.
164. STRELCIUC, V., Modalitatea de calcul și ordinea de achitare a pensiei pentru întreținerea copilului/copiilor minori. În: *Materialele conferinței științifice cu participare internațională "Justiția – pilon fundamental al edificării statului de drept"*, (Bălți: octombrie 19,2022). Bălți: Universitatea de Stat "Alecu Russo.CLIMA, Vlad, Actele de dispoziție ale părților în procesul civil și în procedura de executare silită. (Esența și finalitatea). În: *Conferința -Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, noiembrie 8-9, 2018, pag. 327-333. ISBN 978-9975-152-48-8.
165. STRELCIUC, V., Procedura de încasare a pensiei de întreținere conform normelor Codului de executare. În: *Materialele conferinței internațională științifico-practică "Drepturile reale: tradiții europene și provocări de modernizare"*, (Chișinău, 12-13 octombrie 2023). Chișinău: USM.
166. TĂLĂMBUȚĂ, Angelina, Condițiile de valabilitate ale contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață. În: *Revista Națională de Drept*. Anul: 2013, pag. 73-76. ISSN 1811-0770.
167. TALAMBUTA, Angelina, Noțiunea și caracterele juridice privind contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață. În: *Revista Legea și Viața*. Anul: 2018, pag. 11-16. ISSN 2587-4365 /ISSN 2587-4373.
168. TĂLĂMBUȚĂ, Angelina, SMOCHINĂ, Andrei, Analiza contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață. În: *Revista Studii Juridice Universitare*. Anul: 2020, nr. 1-2, pag. 73-78. ISSN 1857-4122.

169. TALMACI, Roman, DUBOLARI, Radu, Pensie de întreținere a copiilor- obligație părintească sau mijloc coercitiv. În: *Conferința "Interesul superior al copilului"*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, septembrie 30, 2022, pag. 426-437. IBN: 2024-05-22.
170. TÎMBUR, C., *Divorțul. Noțiunea și importanța*. În: *Revista Legea și viața*. Anul 2010, nr. 12, pag. 10. ISSN 1810-309X.
171. TÎMBUR, C., *Efectele divorțului față de copiii minori din căsătorie*. În: *Legea și Viața*. Anul 2011, nr. 6, pag. 3.
172. TRAGONE, G., *Abuzul de drept în dreptul civil*. În: *Revista Studii Juridice Universitare*. Anul: 2014, nr. 2014 (2), pag. 45-58. ISSN 1857-4122.
173. TRAGONE, George, POSTU, Ion, *Abuzul de drept și abuzul de putere*. În: *Revista Studii Juridice Universitare*. Anul: 2013, nr. 3-4, pag. 289-302. ISSN 1857-4122.
174. VISTERNICEAN, D., RENIȚĂ, G., *Dreptul la liberă circulație vs interdicția de a părăsi țara în procedura de executare silită*. În: *Revista Națională de Drept*. Anul: 2016, nr. 12, pag. 38-43. ISSN 1811-0770.
175. VISTERNICEAN, D., RENIȚĂ, G., *Îngrădiri ale dreptului la liberă circulație în procedura de executare silită (I)*. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2016, nr. 4 (39), pag. 53-60. ISSN 1857-2405.
176. VISTERNICEAN, D., RENIȚĂ, G., *Îngrădiri ale dreptului la liberă circulație în procedura de executare silită (II)*. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2017, nr. 1 (40), pag. 23-29. ISSN 1857-2405.
177. VISTERNICEAN, D., RENIȚĂ, G., *Îngrădiri ale dreptului la liberă circulație în procedura de executare silită (III)*. În: *Revista Institutului Național al Justiției*. Anul: 2017, nr. 2 (41), pag. 44-49. ISSN 1857-2405.

Resurse străine:

178. Codul Civil al României. Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, a fost modificată prin Legea nr. 71/2011 și rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011.
179. CORNU, Gérard, *Droit civil. La famille - 7 édition*. Franța, Editura LGDJ, 2006. ISBN 978-2-7076-1506-0.
180. EUDIER, Frédérique; *Droit de la famille - 2 éditions*. Franța, Editura Armand Colin, 2003. ISBN-13: 978-2247042951.

181. HAUSER, Jean, HUET-WEILLER, Danièle, *Droit civil sous la direction de Jacques Ghestin. La famille. Dissolution de la Famille*. Paris, Editura Librairie générale de droit et de Jurisprudence, 1991. ISBN 978-2-275-00665-9.
182. RENAULT-BRAHINSKY, Corinne, *Droit de la famille. Concubinage, pacs et mariage. Divorce. Filiation - 2 édition*. Franța. Editura Gualino, 2004.
183. RENAULT-BRAHINSKY, Corinne, *Droit de la famille. Concubinage, pacs et mariage. Divorce. Filiation - 5 édition*. Franța. Editura Gualino, 2003. ISBN-13 : 978-284200612.
184. RENAULT-BRAHINSKY, Corinne, *Droit de la famille. Concubinage, pacs et mariage. Divorce. Filiation - 6 édition*. Franța. Editura Gualino, 2006. ISBN-10: 284200924X.
185. RENAULT-BRAHINSKY, Corinne, *Droit de la famille. Les personnes - 4 édition*. Franța. Editura Gualino, 2003.
186. RENAULT-BRAHINSKY, Corinne, *Droit des obligations - 8 édition*. Franța. Editura Gualino, 2011.
187. RENAULT-BRAHINSKY, Corinne, *Droit des obligations - 9 édition*. Franța. Editura Gualino, 2012.
188. RENAULT-BRAHINSKY, Corinne, *L'essentiel du droit des obligations: 2019-2020*. Franța. Editura Gualino, 2019. ISBN-10: 2297074670.
189. VISOIU, Manuela Elena, *Analiza teoretică și practică a obligației legale de întreținere în sistemul de drept român. În: Teză de doctorat*. Anul: 2016.
190. БОНДОВ, С. Алиментные обязательства: учеб.-практ. пособие. Москва: Кн. мир, 2002.
191. ЗАГОРОВСКИЙ, А. И., *Курс семейного права*. Moscova, Editura Зерцало, 2003.
192. НЕЧАЕВА, Н., *Семейное Право Курс лекций*, Moscova, Editura Москва Юрист, 2005.
193. НИЖНИК, Н., С., *Правовое регулирование семейно - брачных отношений в русской истории*. Sank Petersburg, Editura Р. Асланова Юридический центр Пресс, 2006.
194. ПЧЕЛИНЦЕВА, Л. М., *Практикум по семейному праву*, Moscova, Editura Норма, 1998.
195. ПЧЕЛИНЦЕВА, Л. М., *Практикум по семейному праву*, Moscova, Editura Норма, 2010.

Surse web:

196. <https://dexonline.ro/definitie/benevol>.
197. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/contract-solemn>.

198. <https://juridicemoldova.md/14097/valsul-se-danseaza-in-doi-despre-concesiile-reciproce-in-tranzactia-de-impacare.html>,
199. <https://vocea.md/angajatorul-obligat-sa-elibereze-certificatul-privind-salariul-contract-pentru-executarea-unor-lucrari-concrete>.
200. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/forma-ad-validitatem>,
201. <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/07/Propunere-de-perfec%C8%9Bionare-a-Codului-Familiei-pe-segmentul-%C3%AEntre%C8%9Binerii-copiilor-majori-care-%C3%AE%C8%99i-contin%C4%83-studiile.pdf> .
202. https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_NIV050/NIV050090.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=c11d4ac0-19c8-42f5-b8f6-975c0f9fbc0e&timeType=top&timeValue=1.
203. <https://noi.md/md/societate/legislatia-ar-putea-fi-completata-cu-alte-doua-temeiuri-de-decadere-din-drepturile-parintesti?prev=1%C3%83%C6%92%C3%86%E2%80%99%C3%83%E2%80%9A%C3%82%C2%90%C3%83%C6%92%C3%A2%E2%82%AC%C5%A1%C3%83%E2%80%9A%C3%82%C2%A3>.

DECLARAȚIA
privind asumarea răspunderii

Subsemnata, Strelciuc Viorica, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctor sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

„_____” _____2024

Strelciuc Viorica

CURRICULUM VITAE

Date personale: Strelciuc Viorica

Data nașterii: 29.11.1990

Locul nașterii: sat. Gradiște, r. Cimișlia

Starea civilă: divorțată, 1 copil

Studii:

2007-2010 – Liceul Teoretic Agricol (LTA) al Universității Agrare din Republica Moldova.

2010-2014 – Studii de licență, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, specializarea Drept.

2014-2016 – Studii de masterat, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, specializarea Drept muncii.

2018-2021 - Studii de doctorat, Universitatea de Stat, Școala doctorală Științe Juridice, specializarea 553.04 Dreptul familiei.

Activitate profesională:

17.10.2014-30.11.2022 – Juristă în cadrul SRL “Piramida-Market”.

01.02.2022-01.01.2023 - Expert juridic în cadrul „LDA Moldova în sprijinul persoanelor cu dizabilități și marginalizate privind protecția drepturilor omului” implementat de Asociația Obștească Agenția de Democrație Locală din Moldova în calitate de organizație beneficiară a Proiectului „Consolidarea eficienței și accesului la justiție în Moldova”, implementat de PNUD Moldova în parteneriat cu Institutul de Reforme Penale, cu suportul financiar al Suediei.

01.12.2022-prezent – Juristă în cadrul Agenției de Dezvoltare Regională Sud.

01.01.2023-prezent – Parajuristă în cadrul Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Oficiul Teritorial Comrat

Participări la foruri științifice internaționale:

1. STRELICIUC, V., Procedura de încasare a pensiei de întreținere conform normelor Codului de executare. În: *Materialele conferinței internaționale științifico-practică "Drepturile reale: tradiții europene și provocări de modernizare"*, (Chișinău, 12-13 octombrie 2023). Chișinău: USM.

2. STRELCIUC, V., Condițiile legale privind nașterea obligației de întreținere între membrii familiei. În: *Conferința internațională științifico-practică "Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization"*. (Suedia, Umeå, septembrie 19-20, 2023). Umeå: pp. 234-240. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.09.2023>, ISBN 978-0-458-20903-3.
3. STRELCIUC, V., Buna-credință și abuzul de drept în cazul executării silite a obligației de întreținere. În: *Conferința internațională științifico-practică "International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects"*. (Marea Britanie, octombrie 19-20, 2023). Marea Britanie: pp. 177-184. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.10.2023.014>, ISSN: 2709-4685.

Participări la manifestări științifice naționale:

1. STRELCIUC, V., L'obligation d'entretien dans les relations familiales l'exercice avec bonne foi ou l'abus de droit. În: *Materialele Conferinței științifică națională "Metodologii contemporane de cercetare și evaluare, Drept"*, (Chișinău, 22-23 aprilie 2021). Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 327-329. ISBN 978-9975-159-17-3.

Lucrări științifice publicate în reviste de profil:

1. STRELCIUC, V. Caracterile contractului privind plata pensiei de întreținere comparativ contractului de rentă. În: *Revista științifico-practică "Supremația Dreptului"*, 2023, nr. 1, pp. 126-133. ISSN 2345-1971 Categoria B.
2. STRELCIUC, V., CEBOTARI, V., Analiza comparativă a modalităților de executare a obligației de întreținere. În: *Revista Națională de Drept*, 2023, nr. 2. ISSN 1811-0770 Categoria B.
3. STRELCIUC, V., Condițiile legale care dau naștere obligației de întreținere dintre membrii familiei în cazul debitorului. În: *Revista științifico-practică "Supremația Dreptului"*, 2023, nr. 2. ISSN 2345-1971 Categoria B.
4. STRELCIUC, V., L'influence de la bonne foi sur la réalisation du droit de recevoir une pension alimentaire d'un conjoint ou d'un ancien conjoint. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe Sociale”*. ISSN 1814-3199 Categoria B.
5. STRELCIUC, V., CEBOTARI, V., L'entretien des enfants mineurs par les parents divorcé. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe Sociale”*. ISSN 1814-3199 Categoria B.